

جمهوری اسلامی ایران
سازمان برنامه و بودجه

پروژه مطالعاتی نظام بودجه ریزی کشور

(تشکیلات اداری و مالی)

گزارش سوم

بودجه متوازن

(امکان سنجی)

شورای هدایت پروژه

ایران . وزارت برنامه و بودجه . شورای هدایت پروژه
 پروژه مطالعاتی نظام بودجه‌ریزی کشور : تشکیلات اداری و مالی / شورای هدایت پروژه . -
 تهران : وزارت برنامه و بودجه ، شورای هدایت پروژه ، ۱۳۶۵ -
 ج . : جدول ، نمودار
 ناشر متغیر : جلد ۳ - توسط مرکز مدارک اقتصادی - اجتماعی و انتشارات سازمان
 برنامه و بودجه
 مندرجات : ج . ۱ . بازنگری ، شمول بررسی و حوزه‌های مطالعاتی . - ج . ۲ . طرح کلی
 ساختار بودجه‌ای ایران . - ج . ۳ . بودجه متوازن : امکان سنجی
 ۱ . بودجه - ایران . ۲ . امور مالی - حسابداری . ۳ . ایران - سیاست مالی . ۴ . امور
 مالی - ایران . الف . سازمان برنامه و بودجه . مرکز مدارک اقتصادی - اجتماعی و انتشارات .
 ب . عنوان : ج . عنوان : نظام بودجه‌ریزی کشور : تشکیلات اداری و مالی

۴ پ ۹۷ الف / ۴ / ۲۱۵۴ HJ

سازمان برنامه و بودجه
 کتابخانه مرکزی

P.B.O

HJ
 ۲۱۵۴
 ۱۴
 ۴ پ ۹۷ الف
 ۳۰ ج
 ۱۰۵

پروژه مطالعاتی نظام بودجه‌ریزی کشور (تشکیلات اداری و مالی)

تهیه کننده : شورای هدایت پروژه

تیراژ : ۲۵۰ نسخه

ناشر : سازمان برنامه و بودجه . مرکز مدارک اقتصادی - اجتماعی و انتشارات

چاپ و صحافی : چاپخانه سازمان برنامه و بودجه

وزارت برنامه و بودجه
کتابخانه مرکزی
شماره ۶۰۲۲۶
تاریخ ۶۸/۹/۲۸

فهرست مطالب

صفحه

۳	پیشگفتار
۹	مقدمه
۲۳	بخش نخست - نقد صوری
۳۲	الف : گروه هزینه - درآمد مبتنی بر بودجه امور عمومی
۱۱۹	ب : گروه هزینه - درآمد مبتنی بر بودجه برنامه
۱۵۳	بخش دوم - نقد ماهیوی
۱۶۲	۱ : بودجه عمومی
۱۸۸	۲ : بودجه برنامه ۹
۲۱۳	۳ : بودجه تصدیق
۲۴۱	۴ : بودجه توزیعی و تأمین اجتماعی
۲۵۷	۵ : بودجه خدمات خاص
۲۵۹	۶ : نقل و انتقالات مالی و تأمین موازنه
۲۶۰	بخش سوم - نقد درآمدها و تبصره ها
۲۶۱	یکم : ساختار درآمدها
۲۷۵	دوم : ادبیات بودجه ای
۳۲۲	نتیجه

گزارش حاضر ، نتیجه نهایی بررسیهایی است که در اجرای مرحله نخست " پروژه مطالعاتی نظام بودجه ریزی کشور " ، صورت گرفته است . در این پروژه ، که با هدف انجام مطالعاتی به منظور بازشناسی مسائل و نارسائیهای موجود در مراحل مختلف تهیه و اجرای بودجه کل کشور و جستجوی راه حلهای مناسبی برای آنها آغاز شد ، تاکنون سه گزارش کلی و شش گزارش ویژه گردآوری و تنظیم شده است . با انتشار این گزارشها مرحله نخست پروژه به پایان خواهد رسید .

با صرفنظر از ویژگیها و ماموریت خاص این مطالعه در چارچوب تشکیلات اداری و مالی کشور ، در دوده اخیر نیز نمونه های بسیاری از توجه روز افزون کشورهای صنعتی و در حال توسعه به اهمیت ساختار بودجه ای خود ، و ضرورت یکپارچگی و هماهنگی سیاستهای مالی عمومی با مجموعه اقتصاد ملی ، بروز کرده است . بی تردید ، این دو گروه از کشورها به دلایل بسیار متفاوت و در مواردی کاملاً بی شباهت بیکدیگر ، به گذشته رجعت نموده و به ارزیابی دوباره نقش دولت و تاثیر سیاستهای بخش عمومی در هدایت جریانهای اقتصادی پرداخته اند . کشورهای صنعتی ، با تکیه بر تجربه هایی همانند انعطاف ناپذیری بخش دولت در مواجهه با رویدادهای جهانی ، ناتوانیهای آن در برابر دگرگونیها و تنشهای ناشی از افزایش قیمتها ، (بویژه افزایشهای ناگهانی بهای نفت در طی دهه ۱۹۷۰) ، حضور گسترده دولت در جریانهای اقتصادی جامعه را نامطلوب دانسته ، اقداماتی را در راستای کوچکتر کردن بخش دولتی و تحدید گستره فعالیتهای آن آغاز نمودند . انگلستان و ایالات متحده آمریکا از جمله کشورهای پیشقدم در این زمینه به شمار میروند . اما ، در دسته دوم ، یعنی کشورهای در حال توسعه که در تئیهای معمول

خود ، گستردگی دامنه مدیریت دولت را عامل موثر و مفیدی در ثبات و تقویت سیاسی و اجتماعی می‌پنداشتند نیز نوع دیگری از ضرورت تحدید و تطابق دامنه عمل دولت با نیازها و ارزیابی عملکرد کیفی آن در فرایند اداره امور جامعه مطرح گردید . هر چند ، بحرانهای ناشی از وامهای خارجی ، کاهش نسبی و مستمر بهای مواد اولیه در چارچوب مبادلات جهانی ، عدم کامیابی در تحقق هدفهای دهه توسعه و مانند آن نیز در طرح این ضرورت موثر بوده است ، پیدایش و اشاعه این تفکر در میان کشورهای در حال توسعه عمدتاً متأثر از یک واقعیت مهم دیگر ، یعنی چگونگی عملکرد سازمان و مدیریت جامعه و ماهیت دولت ، در میان مجموعه وسیع و متنوع مسائل توسعه نیافتگی است ، که به عنوان پیامدهای یک ساختار نامناسب و بازدارنده مطرح شده و منشاء بروز موانع متعددی بر سر راه رشد و توسعه اقتصادی گردیده است . از آنجا که حاصل این گونه مسائل ساختاری در فعالیتهای روز به روز سازمان اداری و مالی دولت ، و به صورتی غیر مستقیم بروز می‌کند ، معمولاً ، این تصور پیش می‌آید که نابسامانیهای موجود نتیجه سیاستگذاریهای نابجا و نسنجیده بوده و تغییر در تفکر سیاسی حاکم (دولت) و تصحیح تصمیمهای نامناسب می‌تواند ، در کوتاه مدت ، در رفع موانع یاد شده راهگشا باشد .

باتوجه به انعکاس قطعی اثرات مالی و اجرایی موارد فوق ، در جریان تهیه و تنظیم بودجه کل کشور بود که گزارش نخست پروژه مطالعاتی نظام بودجه ریزی کشور ، مساله را به صورت یک مقوله ساختاری مطرح ساخت . این گزارش که با عنوان " ضرورت بازنگری ، شمول بررسی و حوزه های مطالعاتی " ارائه گردید ، بیشتر در پی تاکید بر این نکته بود که مباحث مورد نظر ، علیرغم نمود بودجه ای خود ، ریشه در زمینه ها و مسائلی دارد که با فرایند تنظیم و اجرای بودجه کل کشور ارتباط مستقیم ندارد . اشاره مختصر به موازین قانونی موجود ، چگونگی پیدایش و تکامل نظام مالی کشور ، نظام تشکیلاتی و توزیع مسئولیتها ، فقدان معیارهای لازم

برای سنجش هزینه - عملیات - بازده و ارزیابی عملکرد مدیریت دولت ، در این گزارش ، از جمله مواردی بود که ضمن روشن ساختن ابعاد مختلف این مساله ساختاری ، می توانست در ادامه مطالعات مورد نظر و برقراری ترتیب و توالی لازم در جهت بررسی موضوع موثر باشد .

گزارش دوم پروژه در پی برداشتن گام دیگری بود . این گزارش که با عنوان " طرح کلی ساختار و سازمان بودجه ای ایران " تهیه شد ، بخشی از مباحث موضوع گزارش نخست را به لحاظ اولویت و اهمیت در دستور کار خود قرار داد . برای این منظور تحلیل نسبتا جامعی از زمینه های مختلف فرهنگی ، قانونی ، اجرائی و اداری - مالی موجود در کشور به عمل آورد تا ضمن بازشناسی روشهای معمول در تهیه و تنظیم بودجه کل کشور ، امکان مقایسه این زمینه با استانداردهای مطلوب را فراهم آورد و طراحی ساختار و سازمان بودجه ای متناسب مورد نظر را مقدور سازد . در همین مرحله از بررسی ، حوزه های مطالعاتی منتخبی نیز با هدف اصلی معرفی محدودیتهای موجود و تاثیر آن در طراحی ساختار یا د شده ، به شرح زیر شروع به کار نمود که گزارش جامع و نتایج به دست آمده از هریک ، موضوع پیوستهای ویژه شگانه گزارش مذکور قرار گرفت .

۱ - حوزه مطالعاتی تهیه بودجه اقتصادی در چارچوب حسابهای ملی و با کمک الگوهای اقتصاد سنجی ، برای بررسی (بخش واقعی) اثرات آحاد گوناگون اقتصاد کلان مانند تولید ، هزینه های مصرفی خصوصی و عمومی ، تشکیل سرمایه ، بازرگانی خارجی و اشتغال بر یکدیگر .

۲ - ادامه تهیه بودجه اقتصادی (بخش مالی و پولی) و بررسی مسائل مربوط به بودجه و متغیرهای پولی و اثرات تورمی عدم تعادل میان حجم پول و تولید در اقتصاد . این مطالعه که قرار بود با استفاده از مدل کلان اقتصادی ، تاثیر

پایه پولی و نقدینگی را بر روی دیگر متغیرهای پولی ، از قبیل منابع آزاد نقدی بانکها ، یا حجم نقدینگی بخش خصوصی مورد ارزیابی قرار دهد ، به دلیل فقدان آمار و اطلاعات لازم به نتیجه مطلوب نرسید و به تهیه یک گزارش مقدماتی و ارائه چارچوب کلی کار محدود شد .

۳- بررسی نظام اداری و وظایف دولت در سه زمینه مبانی قانونی وظایف دولت ، وضعیت نیروی انسانی و نظام بازنشستگی در بخش خصوصی . تشخیص ، احصاء و طبقه بندی وظایف قانونی دولت ، فارغ از چگونگی تفویض آنها به وزارتخانه های سازمانهای مجری ، بررسی کمی و کیفی نیروی انسانی به تفکیک موسسات مشمول و غیر مشمول قانون استخدام کشوری ، توزیع جغرافیائی ، جنس ، تحصیلات ، مشخصات سنی ، سابقه خدمتی و توان تخصصی کارگزاران دولت در ارتباط با وظایف و مشاغل دولتی ، بررسی مسائل مربوط به صندوق بازنشستگی کارکنان دولت ، تشخیص میزان تعهدات دولت در قبال صندوق مذکور با استفاده از شیوه محاسبات بیمه گری و راههای تادیه آن ، و بالاخره انجام مطالعات تطبیقی نظامهای بازنشستگی و تأمین اجتماعی در چند کشور نمونه ، مجموع مباحث مطروحه در این حوزه را تشکیل میدهد .

۴- ارزیابی شیوه های تمرکز و عدم تمرکز بودجه ای و عملکرد مربوط به آن در دو دوره قبل و پس از انقلاب ، نقش شوراهای ، مبانی نظری ، حقوقی و تاریخی موضوع ، و همچنین انجام مطالعات تطبیقی به منظور بهره گیری از تجربه کشورهای دیگر برای تقلیل نابرابریهای منطقه ای و افزایش کارائی منابع و نیروی انسانی دولت و تقویت روحیه ابداع ، انگیزش و اعتماد به نفس در

سطوح میانی و پائین نظام اداری و مالی نیز محدوده بررسیهای این حوزه مطالعاتی منتخب است .

۵- در محدوده منابع و مصارف ، شناسائی کمی و کیفی درآمدها و هزینه های دولت تعیین ظرفیت منابع بودجه ای و ارتباط معقول بین منابع و مصارف در قالب ساختار بودجه ای پیشنهادی و وضع تعاریف و ویژگیهای مربوط به هر گروه درآمد - هزینه از بودجه کل کشور موضوع مطالعاتی این حوزه است . گزارش مربوط به تعیین ظرفیتهای مالیاتی کشور ، به عنوان نتیجه کنونی کار این حوزه تهیه شده و بقیه مطالعات به مرحله دوم پروژه منتقل گردیده است .

۶- مطالعات مربوط به گزینش طرحها و فعالیتهای عمرانی در دو زمینه ارزیابی نظام موجود ، و ضوابط سنجش و انتخاب پروژه ها صورت گرفته است . در زمینه نخست ، بررسی جامعی از عملکرد عمرانی سه دوره پنجساله متوالی (۶۶-۱۳۵۲) برحسب تعداد طرحها و موافقتنامه های مربوط ، مقایسه بین پیش بینیهای اعتباری و هزینه های واقعی ، مقادیر زمانی تاخیر در عملیات اجرائی و علل آنها ، حجم اعتبارات مطالعاتی و تحقیقاتی ، حجم اعتبارات مربوط به عملیات امانی و پیمانکاری ، نقش دستگاههای اجرائی در اجرای برنامه ها و مانند آن ارائه می گردد . در زمینه دوم ، نتایج بررسیهای مربوط به تدوین روشهای ارزشیابی مالی و اقتصادی پروژه ها و انتخاب مجموعه بهینه ای از آنها در چارچوب امکانات تخصیص یافته به بخش یا زیر بخشهای اقتصادی ، مطرح می شود .

سرانجام ، موضوع گزارش سوم پروژه (گزارش حاضر) ، یک بررسی تطبیقی و اجرای

آزمایشی از ساختار پیشنهادی براساس بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ است تا اولاً مشخص نماید که ساختار بودجه ای موجود کشور تا چه میزان قابلیت تبدیل به ساختار پیشنهادی را دارد و ثانیاً ، در صورت احراز این قابلیت و تاثیر مفید آن در رفع مسائل و مشکلات یاد شده ، تمهید مقدمات اجرای قطعی و همه جانبه آن برنامه ریزی شود .

لازم به یادآوری است که با فرض تایید نتایج حاصل از این امکان سنجی ، مراحل دوم و سوم را در جهت تکمیل مطالعات مورد نظر و تحول ساختار مدیریت و روابط مالی و اداری دولت می توان پیش بینی نمود . در مرحله دوم ، مسائل مربوط به " محدودیتهای عملکرد " مانند ضرورت بازنگری در نظام قانونی وظایف و محدوده متناسب مدیریت دولت ، تنظیم قوانین مربوط به برنامه و بودجه ، محاسبات عمومی و استخدام کشوری ، ساختار تشکیلاتی بخش عمومی و ارتباط رده های مختلف سازمانی و نظام اجرائی مربوط به آن مورد بررسی قرار خواهد گرفت . مرحله سوم ، موضوع طراحی و ایجاد نظام انفورماتیک اداری و مالی کشور به منظور برقراری نظارت بر جریانهای اجرائی و ارزیابی نتایج مربوط به آن است که به صورت یک نظام پیوسته ، منعطف و دارای هدف ، مدیریت دولت را در جهت هدایت جریانهای عمومی و تصحیح مستمر سیاستهای اتخاذ شده ، براساس واقعیتهای اجرائی ، یاری خواهد داد .

سورای هدایت پروژه که توفیق خود ، در خاتمه نخستین مرحله از مطالعات ، ر امرهون عنایات پروردگار متعال و مدیون مساعدتهای مدیریت وزارت برنامه و بودجه می داند ، با ابراز سپاسگزاری و قدرشناسی امیدوار است نتایج بدست آمده گامی در جهت معرفی ابعاد وسیع و پر اهمیت این مساله خطیر ملی باشد که رویارویی با آن گریز ناپذیر می نماید .

۱ - اسامی اعضای شورای هدایت پروژه در این مرحله از مطالعه عبارتند از : آقایان رشید اصلانی ، دکتر منوچهر یازار ، دکتر فیروز توفیق ، بیژن رحیمی دانش ، مهندس عزت اله سخایی ، مسعود سلیمانی ، علی اکبر شبیری نژاد ، دکتر قاسم صالح خو ، دکتر حسین عظیمی ، دکتر مصطفی مهاجرانی ، مهندس مهدی میرمعزی ، مهرداد محمد پورد هکردی ، دکتر محمد سعید نوری نائینی ، دکتر هرمز همایون پور .

گزارش دوم " مطالعه نظام بودجه ریزی کشور " در پی ارائه طرح کلی و متناسبی برای ساختار و سازمان بودجه ای ایران بود . برای این منظور ، در ابتدا با عطف توجه به زمینه های مربوط به نظامهای بودجه ای کشورهای مختلف ، زمینه های نظری ، زمینه های مالی و حسابداری ، زمینه های اطلاعاتی و بالاخره تحولات تازه و گرایشهای متفاوت کشورها در تهیه و تنظیم فرایند بودجه ای مربوط به خود را مورد ملاحظه قرار داد . نتیجه آن شد که از دیدگاه تاریخی ، در واقع تا حدود نیم قرن اخیر ، مباحث بودجه ای مطروحه در چارچوب مالیه عمومی کشورهای مختلف به طور عمده محدود به بررسی برای انتخاب شیوه های مناسبی می شد که بتواند هرچه بیشتر و بهتر ——— تمامیت حقوقی و ثبت و نگهداری وقایع مالی دولت را تأمین نماید . اما پس از آن ، گسترش سریع مفهوم و محتوای دولت و الزام آن به حضور موثر در جریانهای اجتماعی و اقتصادی جامعه صورت پیچیده و تازه ای از مسائل بودجه و بودجه ریزی را در پیش روی نهاد

این مسائل که ابعاد جدید و بدون سابقه ای را بر بعد تاریخی و منحصر حاکمیت دولت می افزود ، ناشی از ضرورت مداخله حکومت در چگونگی توزیع درآمدها در بین قشرهای مختلف اجتماعی ، هدایت جریانهای اقتصادی در جهت تأمین رشد و ثبات و نیز کنترل در تخصیص منابع جامعه بود . در گزارش مورد نظر تاثير روابط اجتماعی حاکم و ماهیت دولتها در مواجهه با این ابعاد تازه نیز به اختصار بررسی شد تا معلوم شود که ، به عنوان مثال ، چگونه در یک تلقی مشخص از موضوع و در یک نظام متکی بر مکانیزم بازار ، توزیع مجدد درآمدها به عنوان پیامد طبیعی و نتیجه

ضمنی رشدانگاشته شده و همه چیز در پی حفظ روابط مربوط به متغیرهای اقتصاد کلان و تعادل کلی بازار است. درحالیکه یک تلقی سوسیالیستی با اطمینان از تعادل کلی بازار، به لحاظ وجود کنترل‌های مالی، و تاثیر آن در بخش‌های تولیدی و مصرفی، کاربرد انگیزش مالی برای هدایت جریانهای اقتصادی در جهت تاءمین رشد و ثبات را فاقد اولویت شناخته و در پی توزیع مجدد درآمدها، برحسب نسبت‌های اصولی برقرار شده در برنامه اقتصاد ملی، برمی‌آید. بدیهی است که هرکدام از تلقیهای یاد شده قالب و محتوای ویژه‌ای را برای بعد کنترل در تخصیص منابع مورد استفاده قرار داده و نتیجه، تفاوت‌هایی در صورتهای بودجه‌ای و نوع اطلاعات و مکانیزم عمل را به وجود می‌آورد.

در این میان، کشورهای در حال توسعه طرح تازه‌ای از مساله را در پیش روی دارند. در این کشورها، عناصر مربوط به رشد سریع جمعیت، درآمد سرانه پائین و شکون اقتصادی تاکید دوگانه و همزمانی از دیدگاه‌های مربوط به ضرورت رشد و درعین حال توزیع مجدد درآمد‌ها را به وجود می‌آورد. طبیعی است که اختصاص منابع با رشد اقتصادی دارای پیوند ناگسستنی است. درحالیکه تعقیب سیاست‌های مربوط به توزیع مجدد، در کنار جمعیت بسیار و هزینه‌های مصرفی فزاینده، دسترسی به منابع لازم برای توسعه را با تاخیر مواجه می‌سازد. در نتیجه، کشورهای در حال توسعه با آمیزه‌ای از شیوه‌های بودجه ریزی معمول در دو گروه کشورهای متکی بر نظام بازار و سوسیالیست، روبرو خواهند بود که در آن، دولتها در کنار پذیرش و اجرای وظایف وسیع و متنوع خود در مجموعه ساختار تولید و توزیع کشور، هدایت و نظارت غیر مستقیم منابع غیر دولتی را نیز برعهده خواهند گرفت. این ابعاد تازه، به طور مستقیم محدوده تاریخی خاکبیت و حدود وظایف و مسئولیتهای دولت را تحت تاثیر گرفته و درعین حال، چگونگی برخورد با این مسائل و راه‌های انتخابی است که ماهیت سیاسی دولت را در این کشورها مشخص می‌نماید.

بدین ترتیب ، انتظار می‌رود که بیش و کم در تمامی کشورها و به ویژه در کشورهای در حال توسعه با تغییر ماهیت دولت و محدوده حاکمیت آن در ارتباط با ابعاد اقتصادی و اجتماعی تازه ، شیوه های مربوط به تنظیم بودجه نیز از صورت تهیه سند دخل و خرجی که ناظر بر روابط دولت و قانونگذار باشد ، خارج شده و ساختار و سازمان بودجه ای جایگزین ، به گونه ای طراحی و براساس ساختارهای تنظیم شود که ضمن برطرف ساختن نیازهای اطلاعاتی قوای اجرائی و قانونگذاری ، ترکیب بهینه ای از مجموع منابع و ظرفیتهای جامعه را ارائه کرده و کنترل در تخصیص به طریقی صورت پذیرد که علاوه بر تحقق هدفهای مربوط به رشد و توزیع مجدد ، مفهومی و محدوده روبه گسترش حاکمیت دولت را نیز مشخص گرداند ، تا در صورت عدم وابستگی مستقیم و یا تبعیت از هیچیک از دو تلقی افراطی یاد شده ، دستیابی به هدفهای مورد نظر به روشی قابل سازماندهی شود که از وابستگی زیاد یا دولتی شدن بخش خصوصی و نیز از شبه خصوصی شدن بخش دولتی احتراز گردد . برای این منظور ، چارچوب اصول و قوانین موضوعه ، انتخاب وظائف و سمول آن به بخشهای دولتی و غیردولتی می‌باید با معیار بالاترین بازدهی برای جامعه سنجیده شود . بدیهی است که شاخصهای مورد استفاده برای تحقق این اهداف از کشوری به کشوردیگر متفاوت بوده و به تبع نتایج مختلفی را به دنبال خواهد آورد .

گزارش ، در بحثهای مربوط به زمینه های مالی و حسابداری بودجه ، مساله محدودیت بودجه های سنتی به ساختار تفخواهی^۱ و نظامهای پرداخت نقدی را مورد توجه قرار داد که این مساله خود ناشی از مشخصه منحصر و پیامد طبیعی تاکید بر مسئولیت محاسباتی در بودجه بود . از نتایج حائز اهمیت این تاکید صرف بر مسئولیت محاسباتی ، فقدان هرگونه روش حسابداری مستمر و منقولی است که نشان دهنده دارائیهای ثابت سرمایه ای دولت و یا صورت ارزش اموال در بخش عمومی باشد . در این شیوه ، هیچ گونه هزینه استهلاک یا ثبت دارائیهای مصرف شده

یا انباشتی منظور نمی‌گردد، و از این رو، اختصاص مطلق کاربرد حسابهای بودجه ای به تاءمین تمامیت مالی و مسئولیت محاسباتی، ارزیابی و سنجش کارائی استفاده از منابع را غیر ممکن ساخته و اندازه گیری تاثیر فعالیتهای دولت را بر اقتصاد ملی دشوار می‌گرداند.

در بررسی گرایشهای مربوط نیز ملاحظه شد که علیرغم این که کشورهای در حال توسعه در فرایند تهیه و تنظیم بودجه و مالیه عمومی مربوط به خود با کیفیتهای متفاوتی از حاکمیت، تاءمین رشد و ثبات، توزیع مجدد درآمدها و چگونگی کنترل و تخصیص منابع روبرو هستند، تحولات اخیر فرایندهای مذکور در این کشورها دارای حرکتیهای بیش و کم مشابهی به سوی نظامهای "بودجه - برنامه" است. درواقع، دلبستگی کشورهای در حال توسعه به رشد اقتصادی، آنها را ناگزیر از توسل به قالبهای برنامه ریزی میانمدت می‌نماید و قدرت منابع در رابطه با تقاضاهای گسترده از بودجه دولت نیز نزدیکی این کشورها به نظامهای بودجه - برنامه را برای استفاده بهتر از این منابع محدود توجیه می‌کند. اتخاذ چنین روشی نه تنها بدان معنی است که ارزیابی هزینه - بازده در هر وظیفه می‌باید انجام پذیرد، بلکه همچنین ظرف زمانی اطلاعات بودجه می‌باید بسط و توسعه یابد، زیرا این امکان وجود دارد که تصمیمهای گرفته شده منشاء تعهد و اختصاص نسنجیده بخشی از منابع مربوط به آینده شود. از سوی دیگر، پیش فرض کشورهای توسعه یافته و متکی بر عملکرد بازار در رابطه با ثبات اقتصادی کوتاه مدت که در صورت لزوم می‌تواند منجر به توجیه ساختاری مبتنی بر ابعاد عدم تعادل بودجهای گردد، احتمال دارد در کشورهای در حال توسعه، به واسطه مساله جستجوی راهها و وسائل تاءمین هزینه های برنامه، یا متوازن ساختن این هزینه ها در برابر منابع قابل دسترسی، و یا فقدان

نهادهای پولی و مالی کار ساز ، تحت الشعاع قرار گیرد ، در نتیجه بودجه های مورد نظر درایسن کشورها می باید به همراه برآوردهای دورانی ، برای مثلا یک دوره پنجساله در ارتباط با برنامه های توسعه اقتصادی ، دارای نگرش به جلو باشد ، و در مجموع ، ضمن تاءمین شرط لازم ، در تدارک وسائل کنترل محاسباتی برای قوای مجریه و مقننه ، به عنوان ابزار اصلی در خدمت تنظیم سیاستهای اقتصادی و مدیریت منابع در بخش عمومی قرار گیرد .

گزارش مورد نظر ، در بخش بررسی مسائل مربوط به قلمرو بودجه ای ایران علاوه بر برشماری نارسائیهای ناشی از فقدان زمینه های یاد شده ، به دو گروه محدودیتهای موجود تحت عناوین " محدودیتهای نظام " و " محدودیتهای عملکرد " نیز اشاره داشت . در این بخش ، وجود ثنویت در مفهوم دولت و تفاوت میان دولت به عنوان یک نهاد سیاسی و دولت با مفهوم یک نهاد مذهبی به صورت یکی از ویژگیهای کشور مطرح گردید و خاطر نشان شد که تعارض موجود در ماهیت و هدف دولت از دیدگاههای مذهبی و سیاسی ، کیفیتهای متفاوتی از منابع و مصارف در بودجه را ایجاد می کند . همچنین یادآوری شد که دستیابی دولت بر منابع سرشار حاصل از استحصال و فروش نفت نیز به نوبه خود این ضعف ارتباط فرهنگی جامعه با حکومت را تشدید کرده ، و ناپیوستگی درونی میان این دو جریان ، یعنی تمرکز تدریجی بخش عمده منابع کشور در دست دولت و گسترش توقعات اجتماعی از مدیریت جامعه ، منشاء بروز مسائل تازه ای در ساختار بودجه ای گردیده است . با توجه به این نظریه کلی که هر گاه بدلیل عدم کفایت امکانات در برابر نیازها ، یا مغایرت روشهای تاءمین آنها با ارزشهای اجتماعی حاکم ، میان مجموع منابع لازم و منابع قابل دسترسی مدیریت دولت تفاوت فاحش وجود داشته باشد ، قابلیت و حدود پذیرش اجتماعی دولت متاثر از چگونگی سیاستهای اجرائی و برنامه هائی است که به عنوان " انتخاب بهینه " ارائه می نماید ، اتکاء دولت به وظایف قانونی خویش - چه در بعد

منابع و چه در بعد مصارف - تا زمانی می‌تواند معتبر باشد که این انتخاب در رابطه با ملاحظه مجموع مسائل فوق صورت گرفته باشد. از این رو اگر حداقل تاثیر ثنویت در مفاهیم دولت را به صورت بی اعتباری حقانیت و فقدان پایگاه فرهنگی و عقیدتی آن در جامعه - حتی در بین گروه‌هایی که بیشترین بهره مندی از آن را دارند - بشناسیم، مجموعه تشکیلات و سازمان‌های گسترده موجود را می‌باید بیشتر معلول ضرورت‌های ناشی از مصرف این درآمدهای عظیم نفتی دانست. بنابراین، در عین حال که هزینه کردن چنین منابع سرشاری مدیریت و گستردگی سازمانی متناسب با خود را طلب می‌کند، وجود زمینه‌های فرهنگی و اعتقادی سنتی و بیگانگی و ابهام در مفهوم دولت مانع از آن خواهد بود که در صورت کاهش و یا فقدان چنین منابعی بودجه کل کشور بتواند، نیازهای خود را به طور مستقیم از درون فرایند ارزش افزائی جامعه تحصیل نماید.

گذشته از مسائل مربوط به فقدان پایگاه فرهنگی، چگونگی پیدایش و عملکرد تاریخی تشکیلات موجود، حدود و فواصل سازمان‌های مربوط به آن با بخش‌های اقتصادی و نهاد‌های بین‌المللی حاکم، آموزش و تخصص کارکنان و مشخصه‌هایی از این قبیل نیز از درون دچار اختلال است که در نتیجه، نه تنها مقدمات بروز نوعی از مدیریت طبقاتی فراهم آمده، بلکه در اساس هم بتدریج از صورت ابزار اجرائی دولت خارج گردیده و خود مبدل به عامل تاخیر و تغییر ماهیت هدفها شده است. این نحوه مداخله در هدفها که به طور عمده از بعد تکنیک و تکرار عملیات و افزایش هزینه‌ها صورت می‌پذیرد، مشکلات ناشی از تعدد ساختی جاه‌طلبانه از طریق دستگاه‌های اجرائی به مدیریت دولت انتقال می‌دهد و چاره‌جویی برای رفع آنها می‌تواند به ایجاد عملیات و وظایف تازه‌ای منتهی شود که در عین قابلیت توجیه انتزاعی و مجرد فاقد هم‌آهنگی با سایر وظایفها باشد.

کاهش درآمدهای نفتی و هم زمانی آن با گستردگی تعهدات و وظایف دولت در دوره اخیر فرصتی برای بروز مجموع مشکلات یاد شده گردید ، که در ابتدا به صورت عــــدم موازنه فزاینده در بین منابع و مصارف در بودجه بروز نمود . تجربه همین دوره نشان میدهد که تکیه بر این تصور که با استفاده از سیاستهای نظیرتغییر و تبدیل ضرائب مالیاتی و کوشش در تحول سازمان وصول — که خود درگیر نابسامانیهای یاد شده است — می توان هزینه های سنگین سازمان اجرائی و مدیریت رو به گسترش دولت را در کوتاه مدت به جامعه انتقال داد ، عملی سست و ناستوار است . بنابراین ، تردید درتوفیق کوتاه مدت دولت برای ترمیم کسـر موازنه موجود و ضرورت بررسی اثرات زیانبار استفاده از چنین روشهایی در وضع مالیاتهای جدید و افزایش ضرائب قبلی — که دارای نمونه های متعددی نیز می باشد — حرکتی بجا و درخور بحث و تحلیل جدی است . درواقع ، کارآیی و پذیرش فرهنگی جامعه به مراتب کمتر از آن است که به سهولت قادر به تحمل مسئولیت سنگین تاءمین هزینه های اداری و اتلاف منابع محدود به توسط ماشین پرمصرف ، کنترل ناپذیر و فاقد بازدهی مطلوب دولت باشد . ازاین رو ، برای آن که فریضه احتراز از آلودگی به " مظلّمه دولت " اعتبار اجتماعی خود را از دست بدهد و اهمیت و ضرورت مدیریت جامعه جایگاه واقعی خود را بدست آورد ، احیای ارتباط فرهنگی دولت با جامعه از طریق تجدید ساختار و سازمان آن برپایه مناسبات ملی و درطول زمان از اصول مسلم و اجتناب ناپذیر می نماید .

از سوی دیگر ، این نکته نیز می باید در نظر گرفته شود که توجه و تاکید دولت بر اجرای سیاستهای مالی و اعتباری در کشورهای مانند ایران ، معمولاً دارای کاربرد بسیار قلیل و محدود به موارد و بخشهایی از جامعه خواهد بود که دارای روابط مالی مستقل و متکی بر منابع داخلی باشد . در حال حاضر ، ادامه مسائل و مشکلات حاد بودجه ای و شکاف روز افزون میان

منابع و مصارف ، دولت را به یک دور باطل کشانیده است که از یک سو توسل به چاپ و انتشار مستقیم اسکناس برای انجام وظایف عمومی و تاءمین "هزینه های توسعه" را ایجاب می نماید ، و از سوی دیگر همین پول به دلیل عدم مطابقت با تولید اجتماعی و اضافه ارزش ناشی از آن مبدل به تورمی گردیده که خود به صورت مانع اساسی در فرایند انباشت درآمد است .

در دوره مورد بحث ، مقابله دولت با موانع و مشکلات درپیش رو ، متأسفانه برپایگاه نظری دیگری نیز استوار بوده است که از آن نیز می توان به عنوان یک دور باطل مشابه نام برد . این جریان نظری ، که به صورت بحثهای مکرری پیرامون بررسی مسئولیتهای دولت ، محدود ه مدیریت جامعه ، حوزه های مجاز مداخله و مانند آن انجام گردیده ، همواره با این تصور همراه بوده است که در مجموعه جریانهای اجتماعی و اقتصادی در حال تحول و تغییر جهان ، تعیین جایگاه ثابتی در فرایند دیوانی کردن یا خصوصی کردن ساختار روابط تولیدی کشور ، به عنوان مبداء حرکت دولت ، مقدور خواهد بود . تجارب نیم قرن اخیر کشورهای در حال توسعه از جمله ایران ، حدود اعتبار و مشروعیت این جایگاه نظری را به طور مستقیم متأثر از امکانات متفاوت منابع و میزان توسعه یافتگی روابط تولید می شناسد که در عمل ، به صورت برآیند متغیر و قابل سیاستگذاری جریانهای فوق و در رابطه معکوس وسعت منابع با دولتی شدن قرار می گیرد .

سرانجام ، گزارش یاد شده برای رفع تدریجی آثار مسائل و مشکلات یاد شده در نظام بودجه ریزی کشور ، طرح کلی یک ساختار و سازمان بودجه ای متناسب برای ایران را ارائه نمود که در آن ، با توجه به کیفیتهای منابع و مصارف و هم چنین حدود و گستردگی مسئولیتهای دولت ، بودجه کل کشور را در قالب گروههای هزینه - درآمد زیر تجزیه کرده و آثار آن را مورد بحث و بررسی قرار می داد . هر یک از این گروههای یاد شده ، بخش ویژه ای از ماموریتهای دولت را ، در قالب قوانین و مقررات مربوط به خود طرح و تنظیم می نمود و پس از آن ، فرایند

اطلاعاتی بودجه کل کشور می‌توانست با رعایت اصول و شیوه‌های متعارف درجهان و درچارچوب مقتضیات ملی صورت مطلوب خود را به دست آورد ، گروههای مذکور عبارت بودند از :

- گروه هزینه — درآمد مربوط به بودجه عمومی دولت .
- گروه هزینه — درآمد مربوط به بودجه برنامه .
- گروه هزینه — درآمد مربوط به تصدیهای دولت .
- گروه هزینه — درآمد مربوط به بودجه توزیعی و تاءمین اجتماعی .
- گروه هزینه — درآمد مربوط به بودجه خدمات خاص .
- گروه هزینه — درآمد مربوط به بودجه نقل و انتقالات مالی و تاءمین موازنه .

انتظار می‌رود که درچارچوب شرایط و ویژگیهای اقتصادی واجتماعی موجود ، برقراری نظامی ، با استفاده از الگوی مشروح در گزارش مورد بحث و با توجه دقیق به روابط مالی و حقوقی هریک از گروههای هزینه — درآمد یاد شده ، بتواند مسائل و مشکلات نظام بودجه‌ای کشور را روشن نموده و راه‌های اجرایی مشخصی را ارائه کند . اما نظریه این که قابلیت اجرایی این قالب پیشنهادی و چگونگی مواجهه موفقیت آمیز آن با اوضاع و مسائل کنونی نیز ، قبل از هر گونه آزمون و خطا ، می‌توانست مورد تردید قرار گیرد ، تصمیم گرفته شد که تدابیر ، توصیه‌ها و شیوه‌های اجرایی الگوی مذکور از طریق یک بررسی تطبیقی با بودجه سال ۱۳۶۸ به‌مورد آزمایش گذارده شود ، تا ضمن ارزیابی چارچوب نظری عنوان شده در رفع مشکلات موجود ، راههای عملی و اجرایی تجدید ساختار نظام بودجه ریزی کشور نیز مشخص و به گونه‌ای امکان سنجی شود . در این امکان سنجی که بر پایه اطلاعات و ارقام مصوب بودجه سال ۱۳۶۸ کشور انجام می‌گیرد ، صورتهای بودجه‌ای موجود در رابطه با نقش و وظایف مورد انتظار از یک فرایند

اطلاعاتی بودجه ای مطلوب مورد تجزیه قرار خواهد گرفت ، تا به کمک آن علل و زمینه های مسائل و نارسائیها شناسائی و مشخص شود ، و راه حلهای مناسبی نیز برای هر مورد بسته دست آید . موضوعهائی که به عنوان حادثترین مشکلات نظام بودجه ای کشور در این بررسی تطبیقی مورد توجه قرار می گیرند عبارتند از :

(الف) آیا امکان کاهش کسری موجود ، در بودجه کل کشور تا سطح مناسب و قابل قبولی وجود دارد ؟ چنانچه اشاره شد ، بودجه کل کشور دچار کسری ساختاری بوده و بدین سبب ، تمام تلاشها و برخوردهای موضعی و برحسب موردی که طی سالهای اخیر در جهت افزایش درآمدها و یا کاهش هزینه ها صورت گرفته عقیم مانده است . این کسری که در سالهای مورد نظر به دلیل کاهش درآمدهای نفتی ماهیت فزاینده ای بخود گرفته است ، پیوسته سیاستگذاریهای مالییه عمومی و تصمیمگیریهای اجرائی را تحت الشعاع قرار داده و تهیه و تنظیم بودجه های سالانه را دشوارتر می سازد . از دیدگاه هزینه ، بودجه دولت قابلیت کاهش خود را از دست داده است . ثابت نگهداشتن تقریبی مقادیر کمی اعتبارات جاری به ویژه در رابطه با پرداختهای پرسنلی دولت درکنسار افزایش سطح عمومی قیمتها رامی توان به مثابه بزرگترین و درمیان حال سهلترین روش صرفه جوئی بخش هزینه در سالهای اخیر دانست . آیا حرکتهای مستقل هزینه ها و درآمدهای دولت رامی توان تحت نظم تازه ای هماهنگ کرده و در چارچوب شرایط زمان و مکان در سطح بهینه ای متوازن نمود ؟

(ب) مساله مورد نظر دیگر موضوع تناسب سازمان اداری و تشکیلاتی دولت و محدوده مربوط به آن است . پیدایش واحدهای سازمانی دولت و گسترش یا

تحدید آنها در صورت کلی خود موضوع مجوزهای قانونی مستقل و مستمر بوده ، اما این سازماندهی تدریجی و تغییراتی که در طول زمان در آنها داده می شود از دو سو قابل بحث و بررسی است . نخست ، از سوی چگونگی اعمال مدیریت دولت و نارسائیهای ناشی از فقدان یکجانبازی است که معمولاً به صورت بروز موارد تشابه ، تکرار ، تداخل و دوباره کاری و همچنین ظهور اختلافات سازمانی و رده های تشکیلاتی یا اداره امور پرسنلی می باشد . از سوی دیگر ، نادیده گرفتن حقوق و منافع مصرف کننده و ایجاد اختلال در تشخیص و تعیین تکالیف قانونی آنان است . زیرا مثلاً واگذاری جهات مختلف اجرای یک وظیفه مشخص قانونی به سازمانهای اداری متفاوت ، تعدد مراجعه ، اتلاف زمان ، مواجهه با مدیریتهای ناهماهنگ و صرف هزینه بیشتری را به دنبال دارد . از این رو ، بهینه سازمان تشکیلاتی دولت مستلزم توجه به ضوابط مختلفی در زمینه های مربوط به کارائی ، کنترل ، هزینه و ارتباط با هدف است .

ج - به طور معمول ، بخشی از عملیات بودجه ای در محدوده تصدیها و مبادرت به امور تولیدی و خدماتی شکل می گیرد . در این بخش که چارچوب فعالیتهای تولیدی و بازرگانی دولت را مشخص می کند ، سهمی از سرمایه گذاریهای ملی تحت مدیریت عمومی جامعه قرار می گیرد . علاوه بر آن ، در طول سالهای اخیر ، نسبت بسیار قابل توجهی از سرمایه های موجود کشور از طریق اجرای قانون حفاظت صنایع و یا تصمیمهای مختلف دیگری تحت مالکیت یا مدیریت دولت درآمد و یا به گونه ای مداخله دولت در اداره امور آنها عملی شده

است . به هر حال مبادرت دولت به اداره امور سرمایه های ملی با هر انگیزه ای که صورت پذیرفته باشد ، مانع از توجه به اهمیت حفظ و حراست از این سرمایه ها و مسائل مربوط به آنها نخواهد بود . آیا با تصحیح مناسبی قانونی و ارائه تعریف تازه ای از تصدیهای دولت ، تشخیص حدود این سرمایه های ملی ، ارزیابی اداره امور و سنجش بازدهی و بالاخره شناسایی اثرات آنها در مجموعه کلان کشور مقدور خواهد بود ؟

د - وظایف و محدوده عمل دولت بسیار گسترده و متنوع بوده و بودجه دولت بر حسب کیفیتهای مختلف و اهداف مستقل تهیه و تنظیم می شود . در عین حال ، این گستردگی در قالب گروهها یا حرکت های کلی قابل تجزیه و بررسی می باشد . در یک نگرش کلی ، استقلال مقوله مربوط به سرمایه گذارینهای دولت ، در زمینه توسعه و عمران ، با مثلاً سیاست های مربوط به توزیع مجدد درآمدها ، به سهولت قابل تمیز است . و همچنین ، ماحصل تراز بازرگانی دولت با مجموعه مربوط به حاکمیت و اجرای وظایف ناشی از آن را می باید به طور جداگانه ای به بحث و بررسی گذارد . این عمل به منزله نفی تاثیر متقابل مجموعه عملیات دولت نخواهد بود . به عنوان مثال ، تردیدی نیست که اجرای برنامه های عمرانی و یا گسترش محدوده حاکمیت دولت تاثیر مستقیمی بر روی چگونگی توزیع درآمدها بر جای خواهد گذارد ، لیکن تفکیک این عملیات به محدوده های مستقل سیاست گذاری و اجرا و همچنین تجزیه مجموعه عملیات بودجه ای از دیدگاه حسابهای ملی و تشخیص هزینه ها و درآمدهای جاری و سرمایه ای ، عمومی و عمرانی ، استهلاك ، تعهدات و غیره از جمله اطلاعات حائز اهمیت

است که برای تاءمین آنها در فرایند تهیه و تنظیم بودجه ، می باید امکان
سنجی شود .

هـ- از مشکلات اقتصادی عمده کشور افزایش نامتناسب و بسیار وسیع حجم نقدینگی
است که معلول حضور کسریهای متوالی و بی سابقه در بودجه عمومی کشور
می باشد . این گسترش بی رویه ، علاوه بر تاثیر نامطلوبی که در افزایش
قیمتها برجای گذارده ، به صورت خطر بالقوه ای ، آینده اقتصاد کشور را
نیز تهدید می کند . در بررسی مورد نظر این امکان سنجیده می شود که آیا
با فرض تصحیح ساختار بودجه ای کشور ، امکان جمع آوری و یا حداقل توزیع
مجدد این جریان عظیم در جهت اجرای برنامه های عمرانی می تواند بوجود آید ؟
و- بالاخره ، با توجه به آن که یکی از هدفهای مهم تلفیق و تمرکز امور مربوط به
تهیه و تنظیم برنامه و بودجه ، برقراری و حفظ ارتباط فیما بین و تمهید
مقدمات تبدیل سند بودجه به یک برنامه کوتاه مدت عملیاتی بوده ، در عمل ،
تحقق این هدف به دلیل وجود ناسازگاریهای ذاتی در مراحل مربوط به بررسی ،
تصمیمگیری ، اجرا و موازن قانونی و اداری حاکم میان برنامه و بودجه صورت
نگرفت ، و سیاستگذاریهای بودجه ای با بهره مندی از قابلیت انعطاف فراوان
در مواجهه با مسائل اجتماعی و اقتصادی روز ، پی در پی تعقیب منظم و مستمر
هدفهای برنامه را تحت الشعاع خود گرفت . آیا با تجدید ساختار بودجه ای
کشور امکان تحقق این هدف مهم و تنظیم برنامه براساس واقعیتهای جاری
و آغاز حرکت از وضع موجود پدید خواهد آمد ؟

مجموعه ملاحظات فوق ، گزارش حاضر را در سه بخش قابل تنظیم می نماید . در بخش

نخست که به نقد صورتهای بودجه ای موجود اختصاص یافته است ، کوشش به عمل آمده تا با استفاده از پاره ای فروض مربوط به الگوی موردنظر و اعمال آنها درشکلهای کنونی تهیه و تنظیم سند بودجه ، نمود تازه ای از مسائل مورد بحث ارائه گردد . تجزیه و تفکیک درآمدهای بودجه به درآمدهای جاری و درآمدهای ناشی از تبدیل دارائیهای ملی (درآمد دارائی) و نیز ، تجزیه مقدماتی هزینه های بودجه به هزینه های عمومی و هزینه های عمرانی از جمله فروض یاد شده است . انتخاب مقاطع اطلاعاتی " وظیفه " و " برنامه " برای تخصیص منابع موجود به هر یک از دو گروه هزینه های یاد شده ، فارغ از توجه به ابعاد سازمان اجرایی مربوط در این بخش ، نشانه هائی از علل بروز موارد تشابه ، تکرار و دوباره کاری در دستگاههای دولتی و هم چنین برگردان تازه ای از کسری بودجه موجود را مطرح می سازد .

بخش دوم گزارش موضوع نقد ماهوی و مسائل ساختاری است . تفکیک محدوده وسیع ماموریت دولت به حوزه های مشخص سیاستگذاری و اجرا با استفاده از الگوی یاد شده ، شناسائی و کاربرد موازین و مقررات مربوط به هر حوزه از عملیات دولت را مقدور می سازد و در نتیجه ، طرح تازه ای از ساختار مدیریت ، تشکیلات و نظامهای مالی و اداری متناسب با نوع هدفگذاری و ماموریت دولت در زمینه های مربوط به حاکمیت ، عمران ، بازتوزیع درآمدها و غیره را پدید می آورد . در ساختار مورد بحث ارتباط دقیق منابع و مصارف و مصادیق واقعی علل و سیاستهای منشاء بروز کسریهای بودجه ای معین می گردد .

دربخش سوم ، ضمن ارائه تحلیلی از دستاوردهای دو بخش گذشته ، مباحث مربوط به ادبیات بودجه نویسی در ایران و ساختار درآمدهای کنونی به نقد گذارده می شود . و سرانجام ، زمینه های برنامه ریزی و سیاستگذاری برای تجدید نظر در نظام کنونی تهیه و اجرای بودجه و اصول و روشهای بازسازی فرایند اطلاعاتی اداری - مالی متناسب با نیازهای کشور تحت عنوان " نتیجه " گزارش حاضر ارائه خواهد شد .

بخش نخست

نقد صوری

اگرچه صورتهای تهیه و تنظیم بودجه ، قالبهای اطلاعاتی و جریانهای قانونی و اداری مربوط به آن ، به دلیل تبعیت از یک سلسله اصول کلی و متشابه در بین کشورهای صنعتی و روبه توسعه ، نمودههای بیش و کم یکسانی به خود گرفته اند ، رسالت و کاربرد موثر این ابزار تصمیمگیری در نیل به هدفهای مختلفی که این کشورها برای خود معین می کنند ، کاملاً متفاوت است . حتی اگر بتوان ، در یک نگرش بسیار گسترده و عام ، تفاوتهای موجود در میان بودجه کشورهای صنعتی پیشرفته را از یک سو ، و اختلافهای بین بودجه کشورهای سوسیالیست را از سوی دیگر ، نادیده گرفت ، چگونگی تنظیم و استفاده از این ابزار در کشورهای در حال توسعه مقوله ای نسبتاً مستقل می نماید . با این وجود ، اصول کلی و وظیفه های همسان صورتهای بودجه ای بدانگونه که پدید آمده اند عبارتند از :

۱ - فرایند اطلاعاتی بودجه دولت روابط میان قوای مقننه و مجریه را تنظیم کرده و محدوده حاکمیت دولت را ترسیم می نماید . اگر چه ، تشخیص حدود حاکمیت و مأموریت دولت در جامعه موضوع ساختار روابط اجتماعی ، نظام ارزشی ، قانون اساسی و قوانین عادی است ، چگونگی و اشکال تبلور یافته وظایف دولت ، سطوح و استانداردهای اجرائی و همچنین پوشش جغرافیائی آنها ، در بعد ضرورت و امکان است که از طریق ابزار بودجه ای بازشناسی می شود . تعیین محدوده مأموریت دولت امری نسبی و اعتباری است ، و از حاکمیت بسیط دولت ژاندارم تا دولتهای رفاه ملی

که تاءمین بخش عمده نیازهای عمومی را برعهده گرفته اند می پوشاند .
 تعیین این محدوده ، در شرایط زمان و مکان ، موضوع توانائیهای دولت
 در قبول و انجام این گونه وظایف است . در فرایند بین دو حد مورد نظر
 و با کمک صورتهای معمول در تهیه و تنظیم بودجه ، برای هر یک از دولتها
 می توان محدوده بهینه ای مشخص نمود .

۲ - فرایند اطلاعاتی بودجه دولت از طریق تاءمین جواز لازم برای اجرا ، و سپس
 توزیع و تخصیص منابع به یک یک وظایف موضوع بند فوق ، زمینه تنفیذ
 حاکمیت دولت را فراهم می آورد . بحثهای مربوط به توجیه سیاستهای
 مالیاتی و چگونگی مشارکت در تاءمین هزینه های عمومی در چارچوب این
 وظیفه بودجه ای مطرح می شود .

۳ - نقش سوم فرایند اطلاعاتی بودجه برقراری ارتباط میان تصمیم گیریهای دولت
 با اقتصاد ملی است . ضرورت ارتباط مورد نظر از جمله مسائل تازه ای است
 که در کنار حاکمیت دولت مطرح گردیده و به سند بودجه ، از جهات دیگری ،
 رسمیت بخشیده است . مجوز گسترش محدوده دولت به اینگونه مسائل ناشی
 از توجه به لزوم حفظ نظم و روابط معتبر اقتصادی و اجتماعی
 است ، که به صورت اتخاذ سیاستها و انجام حرکتی در جهت
 حفظ ارزش پول ، جلوگیری از بروزی گسترش بیکاری ، استمرار رشد و ثبات
 و مانند آن ، با استفاده از ابزارهای پولی و مالی ، تجلی می کند .

۴ - فرایند اطلاعاتی مورد نظر در بعد دیگری از وظایف مربوط به خود ، ارتباط

تصمیم گیریهای بخش هزینه دولت با منابع حال و آینده را مشخص می سازد . بدیهی است که این تصمیم کلی به اعتبار انواع منابع و مصارف قابل تجزیه بوده و در نتیجه ، اعمال و جوهی از حاکمیت ، اتخاذ سیاستهای درجهت تعدیل و توزیع مجدد درآمدها ، و بالاخره تخصیص بخش معینی از منابع به برنامه های توسعه اجتماعی و اقتصادی را برعهده دولت می گذارد .

۵- و بالاخره بعد پنجم و نهائی فرایند اطلاعاتی بودجه مربوط به روشهای اجرائی و مدیریت دولت است ، که از طریق تخصیص منابع به مصارف در چارچوب یک سازمان اداری مشخص عملی می گردد . مدیریت مذکور می باید از یک سو متضمن کارائی و حسن اجرای برنامه های دولت باشد و از سوی دیگر ، اعمال کنترل های قانونی و اداری بر روی مراحل مختلف فرایند بودجهای را تسهیل گرداند .

در حال حاضر ، تقریباً هیچیک از ویژگیهای پنجگانه یاد شده در مراحل مختلف تهیه و تنظیم سند بودجه در ایران مورد توجه قرار نمی گیرد . صورتهای بودجه ای ، در شکل کنونی خود ، در بخشهای مربوط به هزینه ها و درآمدها دارای طبقه بندیهای متفاوتی است . در بخش هزینه ها ، بودجه عمومی کشور قالبهای اطلاعاتی مربوط به اعتبارات جاری و اعتبارات سرمایه گذاری ثابت را در بعد برنامه ها و دستگاههای اجرائی ، و نیز شرح مواد هزینه اعتبارات جاری را برای وزارتخانه ها و سازمانهای دولتی نشان میدهد . بخش درآمدها بایک طبقه بندی کاملاً مستقل و محدود ، اطلاعات غیر متشابهی را فارغ از نوع هزینه ها و برنامه های اجرائی ارائه می نماید ، به طوری که ، در طول زمان ، کمتر می توان ارتباط منطقی و مشخصی را در میان

این دویخس یاد شده در نظر گرفت . صورتهای کلی این طبقه بندیهای متفاوت همسراه با برآوردهای مربوط را می توان از قانون بودجه سال ۱۳۶۸ استخراج کرد و باتوجه به مبانی زیر درجهت ساختار بودجه ای مورد نظر بازسازی نمود :

الف - در اوائل دهه ۱۳۵۰ ، تلفیق بودجه عادی و عمرانی دولت ، از طریق ادغام اعتبارات مربوط و تعمیم عناوین برنامه به اعتبارات جاری دستگاههای اجرائی صورت گرفت . اگرچه اعمال این هماهنگی ، در مقاطع اطلاعاتی سند بودجه ، گامی درجهت جامعیت و وحدت بودجه تلقی شد و مقدمات تجزیه اعتبارات دستگاهها را درجهت هدفهای مشخصتری فراهم نمود ، ارتباط بودجه با ماموریت قانونی دستگاهها و منشاء وظایف مربوط به آنها را قطع کرد .

در واقع مجموعه وظایفی که دولت برعهده داشته و یا انجام می دهد دارای ساختار پیچیده ای است که به سادگی قابل تبدیل به عناوین برنامه ها نبوده و تحت شرایط خاص اجتماعی ، سیاسی و اقتصادی در طول حدود ۸۵ سال قانونگذاری و با تاثیر پذیری از احوال و حوادث مختلف شکل گرفته است . بررسیهای انجام شده در این امکان سنجی نشان می دهد که در انشاء مجموعه قوانین و مقرراتی که مبانی حقوقی وظایف دولت را تشکیل می دهد ، هم از نظر متن و هم از لحاظ محتوی ، از روش یکسانی ، تبعیت نشده است . بعضی از متون مورد نظر از چنان فصاحت و انسجامی برخوردار است که حتی جایجائی یک کلمه تمام مفهوم و محتوی را درهم می ریزد ، و در برخی دیگر

استفاده از عبارات کلی و توضیحی، تشخیص حدود و ثغور وظیفه و درک مفهوم و منظور از امشاء قانون را غیر ممکن می‌گرداند. از نظر محتوی نیز ضابطه و شیوه معینی در کاربرد الفاظ و واژه‌ها و بیان احکام به چشم نمی‌خورد. استفاده از هیچیک از عباراتی مثل، "دولت مکلف است"، "دولت موظف است"، "دولت می‌تواند" و... بیانگر حکم و یا تعیین کننده چارچوب و محدوده حقوقی معینی از دیدگاه تهیه و تنظیم بودجه نبوده و هیچگونه اولویت اجرائی یا اهمیت انجام وظیفه‌ای را متذکر نمی‌شود. از طرف دیگر، مرور زمان در چگونگی اجرای قوانین و مقررات موضوعه به حساب گرفته نشده است. به طوری که برخی از قوانین پس از گذشت شش ماه یا یک سال از تاریخ تصویب منسوخ گردیده، درحالی‌که برخی دیگر پس از ۸۵ سال همچنان دارای نفاذ و قدرت اجرائی بوده و و منشاء ایجاد اعتبارات بودجه‌ای است.

از این رو در تمهید مقدمات این امکان سنجی و به منظور تشخیص هدف، شناسائی و احصاء وظایف دولت لازم آمد که کلیه قوانین و مقررات موضوعه اعم از جاری و راکد یا ناسخ و منسوخ با دقت مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار گیرد. این عمل که فارغ از چارچوب تشکیلاتی و ارگانهای اجرائی صورت گرفت، وظایف معتبر دولت را جزء به جزء از خلال احکام مختلف قانونی استخراج و فهرست اولیه‌ای را فراهم نمود. پس از آن با ادغام اجزای مرتبط و تعیین وظایف مستقل و دارای مشخصه جدا از یکدیگر، تصویر نخستین محدوده حاکمیت دولت را مشخص نمود. لازم به یاد آوری است

که در این بررسی ، محدوده مرتبط با وظایف قانونی نیروهای مسلح اعم از ارتش و سپاه پاسداران ، نیروهای انتظامی و سازمانهای موضوع قوه قضائیه کشور مستثنی شده^۱ و تنها به نقل اعتبارات و عناوین موجود بودجه ای آنها اکتفا شده است .

ب - براساس پیش بینیهای قانونی موجود ، بودجه کشور می باید حجم اعتبارات عمرانی سنواتی را مشخص نماید . این اعتبارات از تفاضل جمع بودجه های ، امور عمومی و امور دفاعی و همچنین نگهداشت سطح امور اجتماعی و امور اقتصادی با بودجه عمومی کشور تعیین می شود . اما در عمل ، این حکم قانونی به دلیل صعوبت تجزیه و نگهداری دقیق حسابهای بودجه ای برای محاسبه نگهداشت سطح امور اجتماعی و امور اقتصادی اجرا نشد ، و فقط به تفکیک اعتبارات بودجه عمومی ، در بخش هزینه ها ، به اعتبارات جاری و سرمایه گذاری ثابت اکتفا گردید . ادامه این روش ، در طول زمان ، سبب شد که اعتبارات جاری با اعتبارات مربوط به اداره امور عمومی کشور (بودجه عادی) و اعتبارات سرمایه گذاری ثابت یا اعتبارات عمرانی (بودجه برنامه) مترادف گرفته شود ، درحالیکه به طور مسلم بخشی از اداره امور عمومی کشور نیازمند سرمایه گذاری ثابت بوده و در برنامه نیز قسمتی از اعتبارات به صورت جاری هزینه میشود . در این بازسازی آزمایشی ، گام نخست تفکیک اعتباری مورد نظر برداشته شده و اعتبارات سرمایه گذاری ثابت

۱ - شورای هدایت پروژه ، مطالعه نظام بودجه ریزی کشور ، گزارش نخست ، شمول بررسی و حوزه های مطالعاتی مربوط ، ۱۳۶۵

امـــــور عمومی ، به بودجه جاری اجـــــرای وظایف دولت منتقل
می گردد .

ج - تفکیک اعتبارات بودجه عمومی در قسمت هزینه ها به دو بخش جـــــاری و
سرمایه گذاری ثابت ، منشاء وضع مقررات دوگانه ای برای انجام هزینه های
مربوط نیز گردیده و به طور ضمنی پذیرفته شده است که هزینه های جاری
دارای جنبه تداوم و استمرار بوده ، درحالی که سرمایه گذاری ثابت حرکتی
موقت است . عدم ضرورت تصویب شرح مواد هزینه ، امکان تجدید نظـــــرو
تغییرات پیاپی در مشخصات و حجم عملیات ، چگونگی تغییر در اعتبارات
و تخصیص و دریافت وجه ، روابط بین طرح و پروژه و امکان ایجاد یک پروژه
جدید و یا حذف و ادغام پروژه های موجود و مواردی مانند آن از تسهیلات
ویژه و قابلیت های انعطافی است که اختصاص به بودجه سرمایه گذاری ثابت
داشته و در بودجه جاری مورد توجه و عمل قرار نمی گیرد . این تفاوتها در
بخش حاضر ، به سبب لزوم اعمال رویه های یکسان ، نادیده گرفته
شده است .

د - در حالیکه مسئولیت محاسباتی در قانون اساسی و همچنین حقوق اداری ایران
برعهده وزیر دارای رای اعتماد از قوه مقننه است که نسبت به چگونگی
جریان امور پاسخگو می باشد ، تخصیص و تصویب اعتبار در بخش هزینه
بودجه عمومی دولت در سطوح مختلف اجرائی کشور صورت می پذیرد . از این
رو ، رده های متفاوت تشکیلاتی مانند وزارتخانه ها ، سازمانها ، موسسه ها ،

ادارات کل ، شرکتهای دولتی ، و حتی شهرداریها نیز می‌توانند به عنوان دستگاههای اجرائی مستقل ، در بودجه عمومی دولت ، ظاهر شده و منشاء ایجاد هزینه گردند . در این بخش با فرض انتقال اساس هزینه به انجام وظایف قانونی در بودجه جاری ، هزینه های مربوط به حاکمیت دولت فارغ از اختصاص آنها به وزارتخانه ها منظور شده است . همچنین ، در انعکاس بودجه برنامه ——— حذف بعد دستگاه ، عناوین برنامه های مصوب موجود ملاک تخصیص ——— اعتبار قرار گرفته است . این روش ورود در بحث مربوط به مسائل نظام ——— اداری کشور را تسهیل خواهد کرد .

هــ از دیدگاه مربوط به درآمدها نیز ، توجه به کیفیتهای مختلف اعتبارات ، ضروری می‌نماید . متأسفانه ، هیچگونه پیش بینی قانونی روشنی برای برقراری ارتباط ماهوی میان هزینه ها و درآمدها وجود ندارد . قانون برنامه و بودجه مصوب سال ۱۳۵۱ در پی تاءمین خزانه واحد و تمرکز وجوه ، منابع حاصل از تبدیل دارائیهها و ثروتهای ملی را با درآمدهای جاری کشور ادغام و مشمول احکام قانونی مشابه نمود . در این امکان سنجی ، به منظور اختصاص منابع حاصل از ثروتهای تجدید ناشدنی و سرمایه های ملی به مصارف ویژه ، کوشش به عمل آمده است که علیرغم ارتباطات وسیع و پیچیده میان درآمدهای بودجه ای ، این تفکیک حائز اهمیت ، در حد امکان صورت پذیرد .

وـ استفاده از روش سنتی بودجه ریزی بر اساس سال ماقبل آخر ، سبب می‌گردد که

در صورتهای بودجه ای ضمن ارائه اعتبارات مورد نظر ، هزینه ها و برآوردهای مربوط به دوسال متوالی قبل نیز به عنوان مبنای مقایسه و بررسی ارائه گردد . ارائه چنین اطلاعاتی از دیدگاه مربوط به بودجه برنامه ، فاقد اعتبار لازم برای تصمیم گیری است . زیرا چگونگی نیازهای اعتباری این بخش تابع زمان بندیهای اجرائی بوده و پیشرفت عملیات و به تبع آن ، نیازهای مالی مربوط را نمی توان مبتنی بر مقایسه هزینه های سالهای قبل نمود . از سوی دیگر تبعیت بودجه عمومی دولت از روندهای اعتباری سالهای گذشته ناشی از پذیرش ساختار تنخواهی و محدودیت بودجه به حسابهای نقدی بوده ، و مانع از بودجه ریزی بر مبنای بازده و استفاده از نظامهای تعهدی به منظور بررسی آثار تصمیمهای کنونی بر منابع آئینده کشور می شود . بدین سبب در بخش حاضر نسبت به حذف ارقام مشابه تخصیص یا هزینه شده در سالهای قبل اقدام گردیده است .

چنانچه موارد مربوط به تبصره ها و صورتهای بودجه ای موضوع اعتبارات استانی ، یا اعتبارات فصول و برنامه ها به عنوان پیامدهای طبیعی رویه های موجود شناخته شود ، اعمال نقطه نظرها و موارد شگانه بالا در ارقام مصوب بودجه سال ۱۳۶۸ صورت نسبتا تازه ای از سند بودجه را مقدور می نماید که در آن دو گروه مشخص هزینه - درآمد پرپایه بودجه امور عمومی و بودجه برنامه در یک چارچوب کاملا مقدماتی به شرح زیر قابل ارائه خواهد بود .

الف : گروه هزینه - درآمد مبتنی بر بودجه امور عمومی

(مبالغ برپایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد			هزینه			ردیف و عنوان وظیفه
اختصاصی	دارائی	جاری	اختصاصی	ثابت	جاری	
-	-	-	-	-	۲۵۰,۰۰۰	۱ - تنظیم روابط قوای سه گانه *** جمع
-	-	-	-	-	-	۲ - وضع قوانین ۳ - نظارت بر امور مالی دولت *** جمع
-	-	-	-	۵۵۰,۰۰۰	۳۲۵,۰۰۰	۴ - پاسداری از احکام اسلام و قانون اساسی *** جمع
-	-	-	-	-	۶۰,۰۰۰	

(مبالغ بر پایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

ردیف و عنوان وظیفه	هزینه		درآمد	
	جاری	ثابت	جاری	دارائی اختصاصی
۵- رهبری ، هدایت و هماهنگ کردن سیاستهای کلی مدیریت کشور و اتخاذ تصمیمات لازم در این زمینه (وضع مقررات) ۶- تهیه ، بررسی و تصویب لوایح مربوط به قوانین مورد نیاز کشور ۷- بررسی تنقیح و تدوین قوانین و مقررات ۸- حمایت از خانواده ۹- ارشاد و آموزش زیست محیطی ۱۰- کنترل و نظارت ضوابط محیط زیست		۵		

(مبالغ بر پایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد			هزینه			ردیف و عنوان وظیفه
اختصاصی	دارائی	جاری	اختصاصی	ثابت	جاری	
						۱۱ - مراقبت در حسن اجرای قوانین و مقررات استخدامی کشور
						۱۲ - انجام مطالعات و تحقیقات در امور استخدامی ، اظهار نظر در باره مقررات استخدامی و تهیه آئین نامه های مربوط
						۱۳ - اداره امور پرسنلی دولت
						۱۴ - سازماندهی اهداف و وظایف دستگاههای اجرائی کشور
						۱۵ - بررسی و تهیه روش های انجام کار عمومی و اختصاصی

(مبالغ بر پایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد	هزینه	ردیف و عنوان وظیفه
جاری	ثابت	جاری
دارائی	جاری	اختصاصی
		<p>۱۶- ارزشیابی کارائی و عملکرد</p> <p>دستگاههای اجرائی کشور</p> <p>۱۷- اداره امور بازنشستگان ووظیفه</p> <p>بگیران</p> <p>۱۸- آموزش مدیریت و فنون اداری</p> <p>۱۹- تاءمین شرایط بهداشتی و ایمنی</p> <p>محیط کار و فراهم ساختن وسائل</p> <p>بهداشت و درمان کارکنان و خانواده</p> <p>آنها</p> <p>۲۰- تاسیس موسسات تعاونی و همکاری</p> <p>و کمک به آنها</p>

(مبالغ بر پایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد	هزینه	ردیف و عنوان وظیفه
دارائی اختصاصی	جاری ثابت اختصاصی	
		<p>۲۱ - جمع آوری و حفظ اسناد ملی و فراهم آوردن شرایط و امکانات لازم برای دسترسی عموم به این اسناد</p> <p>۲۲ - تشخیص اوراق زائد و ترتیب امحای آنها</p> <p>۲۳ - تعیین خط مشی ، تصویب برنامه و طرحهای اساسی در زمینه امور تربیت بدنی</p> <p>۲۴ - توسعه و تعمیم ورزش</p> <p>۲۵ - ایجاد و اداره مراکز ورزشی</p> <p>۲۶ - تعلیم و تربیت مربی و معلم ورزش</p> <p>۲۷ - نظارت بر مراکز ورزشی</p>

(مبالغ بر پایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد		هزینه			ردیف و عنوان وظیفه
اختصاصی	دارائی	جاری	ثابت	جاری	
					۲۸ - بازرسی و نظارت در امور تربیت بدنی مدارس ، دانشگاهها ، آموزشگاههای عالی و سازمانهای دولتی
					۲۹ - برگزاری جشنها و مسابقات داخلی و خارجی
					۳۰ - تاءمین وسائل ورزشی از خارج از کشور
۱۴۸۰۰۰۰	-	۱۴۸۰۰۰۰	۴۰۰۰۰۰	۸۴۴۰۳۴۴۷	*** جمع
					۳۱ - فراهم آوردن موجبات اجرای خط مشی ها و سیاستهای عمومی در سطح کشور

(مبالغ بر پایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد	هزینه	ردیف و عنوان وظیفه
اختصاصی	جاری ثابت اختصاصی	جاری
		<p>۳۲- برگزاری انتخابات و اجرای قوانین و مقررات مربوط به تاءمین صحت و آزادی انتخابات</p> <p>۳۳- فراهم آوردن موجبات و امکانات مشارکت عامه مردم در امور اجتماعی سیاسی ، اقتصادی و فرهنگی کشور</p> <p>۳۴- حفظ امنیت داخلی و استقرار نظم و آرامش در سراسر کشور</p> <p>۳۵- نظارت بر اجرای برنامه های اجتماعی - اقتصادی</p> <p>۳۶- ایجاد هماهنگی در فعالیتهای دستگاههای اجرائی دولتی ، ملی و</p>

(مبالغ بر پایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد	هزینه	ردیف و عنوان وظیفه
دارائی جاری اختصاصی	ثابت جاری اختصاصی	
		<p>محلی در سراسر کشور</p> <p>۳۷- اداره امور اتباع بیگانه</p> <p>۳۸- اداره امور احزاب و جمعیت ها و انجمنها و شوراهای</p> <p>۳۹- اداره امور نظام وظیفه عمومی</p> <p>۴۰- ایجاد تسهیلات لازم در زمینه رفع</p> <p>احتیاجات اساسی و تنظیم امور</p> <p>ارزاق عمومی</p> <p>۴۱- تهیه و تنظیم اطلاعات کامل از اوضاع</p> <p>کشور</p> <p>۴۲- نظارت بر امور شهرداریها</p> <p>۴۳- برقراری نظام مطلوب در تقسیمات</p> <p>کشوری</p>

(بالغ بر پایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ريال)

درآمد			هزینه			ردیف و عنوان وظیفه
اختصاصی	دارائی	جاری	اختصاصی	ثابت	جاری	
						۴۴ - انجام امور مربوط به ثبت احوال
						شخصیه
-	-	۲۲,۵۲۰,۰۰۰	-	۱۰,۱۳۰,۵۶	۲۰,۵۰۱,۳۰۰	*** جمع
						۴۵ - عملیات و نگهداری تجهیزات و
						تاسیسات نظامی
-	-	-	-	-	۳,۳۸۶,۰۰۰	*** جمع
						۴۶ - تهیه ، تولید ، نوسازی و بازسازی
						اساسی تجهیزات و تاسیسات نظامی
-	-	-	-	-	۱,۳۶۵,۰۰۰	*** جمع
						۴۷ - فعالیتهای مخصوص نظامی
-	-	-	-	-	۲۴۹,۰۰۰	*** جمع

(مبالغ بر پایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد	هزینه	
دارائی اختصاصی	جاری ثابت اختصاصی	ردیف و عنوان وظیفه
-	- - ۴۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰	<p>۴۸ - تقویت بنیه دفاعی کشور</p> <p>*** جمع</p> <p>۴۹ - پرسنل نظامی</p> <p>۵۰ - عملیات و نگهداری تجهیزات و تاسیسات نظامی</p> <p>۵۱ - تهیه ، تولید ، نوسازی و بازسازی اساسی تجهیزات و تاسیسات نظامی</p> <p>۵۲ - فعالیتهای مخصوص نظامی</p> <p>۵۳ - آموزش راهنمایی تحصیلی</p> <p>۵۴ - تحقیق و بررسی (وزارت دفاع)</p> <p>۵۵ - تحقیق و بررسی (نیروی هوایی)</p>

درآمد	هزینه	ردیف و عنوان وظیفه
جاری ثابت اختصامی	جاری ثابت اختصامی	
		۵۶- تحقیق و بررسی (نیروی زمینی) ۵۷- تحقیق و بررسی (نیروی دریائی) ۵۸- پرسنل نظامی (صنایع دفاع) ۵۹- تهیه ، تولید ، نوسازی و بازسازی اساسی تجهیزات و تاسیسات نظامی ۶۰- اجرای لایحه حقوق قانون ارتش جمهوری اسلامی ایران
- - ۱۱۳۱۰۰۰۰۰	- ۴۲۱۳۵۰۰۰۰ ۱۰۰۰۰۰۰۰۰	*** جمع ۶۱- پرسنل نظامی ۶۲- عملیات و نگهداری تجهیزات و تاسیسات نظامی

(مبالغ بر پایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد	هزینه	ردیف و عنوان وظیفه
دارائی اختصاصی	جاری ثابت اختصاصی	جاری
		۶۳- تهیه ، تولید ، نوسازی و بازسازی
		اساسی تجهیزات و تاسیسات نظامی ۶۴- عملیات مخصوص نظامی ۶۵- هزینه بازسازی و تعمیرات وسائل و تجهیزات نیروهای نظامی ۶۶- احداث ساختمانهای مورد نیاز نیروهای مسلح *** جمع
-	- ۱۵۴۴۰۰۰۰ ۲۵۲۰۰۰۰۰۰	۶۷- کسب و پرورش اطلاعات امنیتی و اطلاعات خارجی و حفاظت اطلاعات و ضد جاسوسی و بدست آوردن -

(مبالغ بر پایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد	هزینه	ردیف و عنوان وظیفه
اختصاصی	جاری	جاری
		<p>آگاهیه‌های لازم از وضعیت دشمنان داخلی و خارجی جهت پیشگیری و مقابله با توطئه</p> <p>۶۸- تشکیل شورای اطلاعات</p> <p>۶۹- کسب و جمع آوری اخبار ، تولید تجزیه و تحلیل و طبقه بندی در ابعاد داخلی و خارجی</p> <p>۷۰- کشف توطئه ها و فعالیتهای براندازی ، جاسوسی ، خرابکاری، اغتشاش علیه استقلال و امنیت و تمامیت ارضی و نظام جمهوری اسلامی</p>

(مبالغ بر پایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد	هزینه	ردیف و عنوان وظیفه
دارائی اختصاصی	جاری ثابت اختصاصی	جاری
		<p>۷۱- حراست اخبار ، اطلاعات ، اسناد ، مدارک ، تاسیسات و پرسنل وزارتخانه ها</p> <p>۷۲- آموزش به ارگانها جهت حفاظت از مدارک ، اسناد و اسناد مهم</p> <p>۷۳- ارائه خدمات اطلاعاتی ضروری به سازمانها و ارگانها و آگاه ساختن به موقع آنها نسبت به متوطئه ها</p> <p>۷۴- همکاری و تبادل اطلاعات و تجارب اطلاعاتی با کشورهای واجد صلاحیت</p> <p>*** جمع</p>
-	-	۱۰,۰۰۰,۰۰۰

(مبالغ بر پایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد			هزینه			ردیف و عنوان وظیفه
اختصاصی	دارائی	جاری	اختصاصی	ثابت	جاری	
						۷۵- رسیدگی به دعاوی
						۷۶- تسهیلات قضائی
						۷۷- اقدامات تأمینی
						۷۸- اجرای احکام
						۷۹- تحقیق و بررسی
						۸۰- بازرسی امور داخلی
						۸۱- خدمات درمانی (زندانیان)
						۸۲- حمایت خانواده
						۸۳- آموزش
						۸۴- ثبت اسناد و املاک
						۸۵- نقشه برداری
۳۰۰۰۰۰	-	۱۲۲۸۷۰۰۰۰	۳۰۰۰۰۰	۲۳۰۰۰۰۰۰	۴۷۷۸۵۰۹۸	*** جمع

(مبالغ بر پایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد	هزینه	ردیف و عنوان وظیفه
دارائی اختصاصی	جاری ثابت اختصاصی	
		<p>۸۶- بررسی ، تنظیم ، برقراری ، حفظ و توسعه در رابطه سیاسی جمهوری اسلامی ایران با سایر دولتها و سازمانهای بین المللی</p> <p>۸۷- بررسی مسائل و وقایع بین المللی ، به ویژه جهان اسلام و تهیه گزارشهای لازم برای مراجع ذیربط</p> <p>۸۸- ایجاد و اداره نمایندگیهای سیاسی و کنسولی در کشورهای خارج و سازمانهای سیاسی بین المللی</p> <p>۸۹- ایجاد تسهیلات لازم برای فعالیت نمایندگیهای دولتهای خارجی و</p>

(مبالغ بر پایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد	هزینه	ردیف و عنوان وظیفه
دارائی اختصاصی	جاری ثابت اختصاصی	جاری
		<p>سازمانهای بین المللی در ایران</p> <p>۹۰ - تهیه و اجرای آئین نامه های مربوط به تابعیت و پناهندگی سیاسی</p> <p>۹۱ - اقدام در جهت حفظ حقوق اتباع ایران در خارج از کشور و انجام امور مربوط به تابعیت و احوال شخصیه</p> <p>۹۲ - ارائه نظریات لازم به سایر دستگاهها در زمینه برقراری روابط اقتصادی ، فرهنگی ، علمی و غیره</p> <p>۹۳ - اداره امور دانشجویان ایرانی مقیم خارج</p>

(مبالغ بر پایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد	هزینه	ردیف و عنوان وظیفه
دارائی اختصاصی	جاری ثابت اختصاصی	
		<p>۹۴ - اداره امور خبرگزاریها و نمایندگیها مطبوعات خارجی</p> <p>۹۵ - تهیه و تنظیم متون معاهدات مربوط به تعیین خطوط مرزی ، رودخانههای هوائی ، دریائی و لوائج مربوط به مبدأ و حد دریائی ، سرزمین ، فلات قاره ، منطقه انحصاری اقتصادی ، منطقه انحصاری ماهیگیری و تهیه و تنظیم موافقتنامه های انتظامات سرحدی</p> <p>۹۶ - نظارت بر اجرای موافقتنامه های انتظامات سرحدی و حل و فصل</p>

(مبالغ بر پایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

ردیف و عنوان وظیفه	هزینه		درآمد	
	جاری	ثابت	جاری	دارائی اختصاصی
اختلافات سرحدی با همکاری سایرین				
۹۷ - بررسی و موافقت با فروش ، واگذاری ملک به نمایندگان و اتباع بیگانه و انجام امور مربوط به استملاک دولت جمهوری اسلامی ایران در خارج				
*** جمع ***	۸۲۶۵۰۰۰۰	۲۰۰۰۰۰۰۰	۲۰۰۰۰۰۰۰	-
۹۸ - مشارکت در امر هدایت و هماهنگی امور اقتصادی کشور				
۹۹ - برنامه ریزی و تهیه برنامه های کوتاه مدت ، میانمدت و بلند مدت				

(مبالغ بر پایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد	هزینه	ردیف و عنوان وظیفه
دارائی - اختصاصی	جاری - ثابت - اختصاصی	
		<p>توسعه اقتصادی و اجتماعی</p> <p>۱۰۰ - تهیه و تنظیم لایحه بودجه سالانه کشور</p> <p>۱۰۱ - مطالعات و تحقیقات اجتماعی و اقتصادی</p> <p>۱۰۲ - نظارت بر اجرای برنامه و بودجه</p> <p>۱۰۳ - ارزشیابی دستگاههای اجرائی در جهت تحقق برنامه ها</p> <p>۱۰۴ - تشخیص صلاحیت و طبقه بندی مهندسين مشاور و پیمانکاران</p> <p>۱۰۵ - بررسی و تعیین معیارها و استانداردها</p>

(مبالغ بر پایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

ردیف و عنوان وظیفه	هزینه		درآمد	
	جاری	ثابت	اختصاصی	دارائی
و اصول کلی و شرایط عمومی قرار دادهای طرحهای عمرانی ۱۰۶ - پیشنهاد اعطای وام بلاعوض درمورد طرحهای انتفاعی ۱۰۷ - بررسی و تهیه و بهنگام نگاه داشتن آمارهای عمومی ۱۰۸ - بررسی شاخص قیمتها و تهیه حسابهای ملی ۱۰۹ - آموزش و تربیت نیروی انسانی آمارشناس و آمارگر ۱۱۰ - بررسی و تعیین سیاست و بهره برداری مطلوب از مراکز و				

(مبالغ بر پایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد			هزینه			ردیف و عنوان وظیفه
اختصاصی	دارائی	جاری	اختصاصی	ثابت	جاری	
						نظام کامپیوتری کشور
						۱۱۱- انجام فعالیتهای نقشه برداری و
						جغرافیائی
-	-	۱۰۲۴۰۰۰	-	۳۳۱۲۰۰۰	۷۳۷۹۹۶۶	*** جمع
						۱۱۲- تنظیم ، هماهنگی و اجرای
						سیاستهای اقتصادی و مالی کشور
						۱۱۳- تنظیم و اجرای برنامه های همکاری
						اقتصادی با سایر کشورها و مجامع
						اقتصادی
						۱۱۴- اداره امور سرمایه گذاریهای ایران
						در خارج ، خارج در ایران و مشترک

(مبالغ بر پایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد	هزینه	
دارائی اختصاصی	جاری ثابت اختصاصی	ردیف و عنوان وظیفه
		<p>۱۱۵ - شناسائی منابع و ترتیب حصول صحیح و به موقع درآمدها و مطالبات دولت</p> <p>۱۱۶ - اداره امور خزانه داری و تمرکز وجوه</p> <p>۱۱۷ - نظارت بر فعالیتهای اقتصادی شرکتهای دولتی ، نیمه دولتی و عام المنفعه</p> <p>۱۱۸ - حفظ و حراست اموال و اوراق بهادار دولتی و چاپ و انتشار اوراق مذکور</p> <p>۱۱۹ - ترتیب انجام هزینه های جاری و عمرانی و نظارت بر حسن جریان آن</p>

(مبالغ بر پایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد	هزینه	ردیف و عنوان وظیفه
جاری	ثابت	
دارائی	اختصاصی	اختصاصی
		<p>۱۲۰ - بررسی ، تهیه و تنظیم قوانین و مقررات مالی و اقتصادی</p> <p>۱۲۱ - اداره امور مربوط به کمکهای فنی و اقتصادی متقابل با سایر کشورها</p> <p>۱۲۲ - اداره امور مربوط به وام ها و اعتبارات خارجی و داخلی</p> <p>۱۲۳ - تنظیم و اجرای سیاستهای پولی و اعتباری</p> <p>۱۲۴ - حسابرسی و تهیه و تنظیم تفریغ بودجه</p> <p>۱۲۵ - اداره امور قراردادهای و</p>

(مبالغ بر پایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد			هزینه			ردیف و عنوان وظیفه
اختصاصی	دارائی	جاری	اختصاصی	ثابت	جاری	
						موافقتنامه های پولی و مالی با کشورها و مجامع پولی و بانکی ۱۲۶ - تاءمین موجبات گسترش مالکیت واحدهای تولیدی و صنعتی ۱۲۷ - اداره امور مربوط به گمرکات کشور *** جمع
۴۴۸۴۸۴۶	-	۱۷۵۱۸۳۰۰۳۹	۴۴۸۴۸۴۶	-	۸۴۳۱۳۳۸۴	۱۲۸ - برنامه ریزی درجهت ایجاد ، اصلاح یا تکمیل تاسیسات جهانگردی ۱۲۹ - برنامه ریزی فرهنگی و تبلیغی در جهت همکاری بیشتر مردم با دولت

(مبالغ برپایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد	هزینه	
جاری دارائی اختصاصی	جاری ثابت اختصاصی	ردیف و عنوان وظیفه
		<p>۱۳۰ - تنظیم سیاستهای کلی فرهنگی ، هنری و سینمایی کشور و ارائه آن به مجلس شورای اسلامی</p> <p>۱۳۱ - شناساندن مبانی ، مظاهر و اهداف انقلاب اسلامی در داخل و خارج از کشور (بخشی از وظیفه)</p> <p>۱۳۲ - جمع آوری و طبقه بندی مدارک فرهنگی انقلاب اسلامی</p> <p>۱۳۳ - ایجاد و توسعه اداره امور نمایندگیهای فرهنگی ایران در خارج و اشاعه زبان فارسی در کشورهای مختلف .</p>

(مبالغ بر پایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد	هزینه	
دارائی اختصاصی	جاری ثابت اختصاصی	ردیف و عنوان وظیفه
		<p>۱۳۴ - انجام مبادلات فرهنگی ، هنری ، سینمائی ... بین المللی و همکاریهای فرهنگی و ارشادی با مراکز اسلامی و فرهنگی کشورها</p> <p>۱۳۵ - ایجاد ، توسعه و بهره برداری از تاسیسات ایرانگردی و جهانگردی</p> <p>۱۳۶ - تاءمین وسائل مسافرت جهانگردان ایرانی و خارجی در داخل کشور</p> <p>۱۳۷ - اشاعه و گسترش فرهنگ و هنر اسلامی از طریق تشویق شعرا ، ادبا ، هنرمندان و نشر آثار آنها</p>

(مبالغ بر پایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد	هزینه	ردیف و عنوان وظیفه
دارائی اختصاصی	جاری ثابت اختصاصی	
		<p>۱۳۸- ایجاد ، توسعه ، تجهیز و اداره کتابخانه های عمومی ، تاسیسات فرهنگی ، هنری ، سینمایی و هدایت و حمایت موسسات مربوط</p> <p>۱۳۹- تاسیس ، مشارکت در تاسیس و اداره واحدهای اقامتی ، پذیرائی ، دفاتر خدمات مسافرتی جهانگردی ، سیاحت و زیارت .</p> <p>۱۴۰- اداره امور حج و اوقاف و امور خیریه</p> <p>۱۴۱- نظارت بر اجرای وظایف نمایندگیهای ایران در خارج</p> <p>۱۴۲- صدور اجازه تاسیس ، انحلال ،</p>

(مبالغ بر پایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد	هزینه	ردیف و عنوان وظیفه
دارائی اختصاصی	جاری ثابت اختصاصی	
		<p>و نظارت بر فعالیتهای موسسات خبری ، نمایندگیهای خبرگزاری و رسانه های داخلی و خارجی ، کانونهای تبلیغاتی ، چاپخانه ها ، کارهای چاپی موسسات آموزشی و انجمنهای هنری جشنواره ها و نمایشگاهها در داخل و خارج کشور</p> <p>۱۴۳ - نظارت بر تاسیس و اداره واحدهای خدمات مسافرتی ، اقامتی ، پذیرائی سیاحت</p> <p>۱۴۴ - نظارت بر ورود و خروج آثار سمعی و بصری ، هنری ، مطبوعات و</p>

(مبالغ بر پایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد	هزینه	ردیف و عنوان وظیفه
دارائی اختصاصی	جاری ثابت اختصاصی	
		<p>و نشریات و کلیه مواد تبلیغی</p> <p>فرهنگی</p> <p>۱۳۵ - نظارت بر فعالیتهای فرهنگی ،</p> <p>هنری و تبلیغی خارجیان مقیم</p> <p>ایران</p> <p>۱۴۶ - تحقیق در باره اثر وسایل ارتباط</p> <p>جمعی و سنجش میزان تاثیر</p> <p>برنامه ها و فعالیتهای و افکار</p> <p>عمومی و گزارش به دولت .</p> <p>۱۴۷ - تاسیس و اداره موسسات آموزشی</p> <p>لازم برای آموزش فرهنگ ، هنر ،</p> <p>ارشاد و جهانگردی</p>

(مبالغ بر پایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

ردیف و عنوان وظیفه	هزینه		درآمد	
	جاری	ثابت	جاری	دارائی - اختصاصی
*** جمع	۱۳۳۴۶۲۱۳	-	۱۱۹۰۰۰	۹۰۰۰۰
۱۴۸ - تعیین خط مشی ها و سیاستهای آموزشی کشور				
۱۴۹ - تهیه و تاءمین اسباب و وسائل تحصیلات ابتدائی و راهنمائی تحصیلی عمومی ، اجباری و مجانی				
۱۵۰ - تنظیم طرحهای کلی و اساسی آموزشی در کلیه سطوح و رشته های تحصیلی				
۱۵۱ - تعمیم تحصیلات متوسطه				
۱۵۲ - آموزش و سواد آموزی بزرگسالان				

(مبالغ بر پایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد	هزینه	ردیف و عنوان وظیفه
دارائی جاری اختصاصی	ثابت جاری اختصاصی	
		<p>۱۵۳ - تهیه برنامه های بلند مدت بمنظور گسترش آموزش و پرورش برای همه کودکان و جوانان مستعد و شایسته</p> <p>۱۵۴ - نگهداری ، احداث ، توسعه و ترمیم و تجهیز فضاهای آموزشی براساس معیارها و استانداردهای مطلوب</p> <p>۱۵۵ - فراهم آوردن امکانات آموزش فنی و حرفه ای</p> <p>۱۵۶ - نظارت بر مراکز و واحدهای آموزشی غیر دولتی</p> <p>۱۵۷ - تنظیم ضوابط و معیارها و استانداردهای وسائل و فضای آموزشی</p>

(مبالغ بر پایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد	هزینه	ردیف و عنوان وظیفه
دارائی اختصاصی	جاری ثابت اختصاصی جاری	
		<p>۱۵۸ - فراهم آوردن موجبات معاینات پزشکی دوره ای دانش آموزان دبستانها و تاءمین سلامت و بهداشت آنها</p> <p>۱۵۹ - تعمیم ورزش های بدنی به صورت اجباری در مدارس</p> <p>۱۶۰ - تعیین خط مشی کلی پژوهشهای علمی و هماهنگی آن با خط مشی کلی آموزش عالی</p> <p>۱۶۱ - تعیین خط مشی کلی جهت پیشرفت فرهنگ عمومی و هنر واقعی</p>

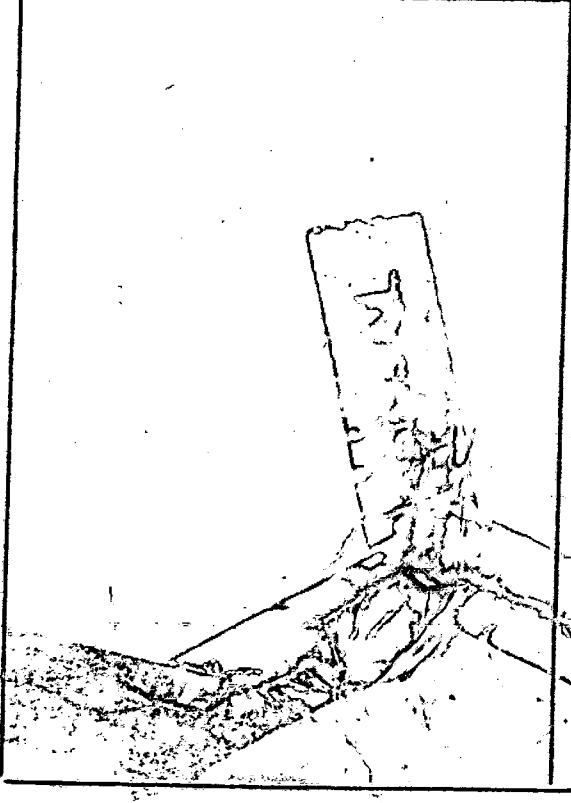
(مبالغ بر پایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد	هزینه	
دارائی اختصاصی	جاری ثابت اختصاصی	ردیف و عنوان وظیفه
		<p>۱۶۲ - حفاظت از آثار باستانی ملی و اسلامی و شناساندن این میراثها</p> <p>۱۶۳ - بررسی و تصویب هدفها و تنظیم برنامه های لازم برای نظام آموزش عالی و پژوهشهای علمی و فرهنگی و هنری</p> <p>۱۶۴ - تعیین ضوابط تاسیس موسسات آموزش عالی و مراکز پژوهشی و فرهنگی</p> <p>۱۶۵ - برنامه ریزی برای ایجاد مرکز ملی تحقیقات علمی و فرهنگستانها و بنیادها و بسط و توسعه و ترویج</p>

(مبالغ بر پایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد	هزینه	ردیف و عنوان وظیفه
دارائی اختصاصی	جاری ثابت اختصاصی	جاری
		<p>علوم و فنون درشتون مختلف کشور</p> <p>۱۶۶ - تعیین ضوابط مربوط به تشخیص</p> <p>ارزش علمی ، گواهینامه های</p> <p>دانشگاههای خارج و ضوابط مشترک</p> <p>مربوط به اعطای درجات تحصیلی</p> <p>دانشگاهی</p> <p>۱۶۷ - هدایت و ارشاد کوشش های پژوهشی</p> <p>وسعی در کاربرد نتایج تحقیقات</p> <p>و یافته های پژوهشی علمی و فنی</p> <p>۱۶۸ - برقراری و حفظ روابط فرهنگی و</p> <p>مبادلات برنامه های پژوهشی ، علمی</p>

(مبالغ بر پایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد	هزینه	ردیف و عنوان وظیفه
دارائی اختصاصی	جاری ثابت اختصاصی	
		<p>و فنی با موسسات داخلی و خارجی</p> <p>۱۶۹ - مرتبط ساختن نیازهای عمرانی کشور</p> <p>با خط مشی های اساسی پژوهش های علمی</p> <p>۱۷۰ - تعیین معیارها و ضوابط مربوط به تخصیص ارز به پژوهشهای علمی دانشگاهها و موسسات علمی خارجی</p> <p>۱۷۱ - حمایت از محققان کشور و ایجاد تسهیلات برای فعالیت های پژوهشی و برنامه ریزی جامع توسعه پژوهش های علمی</p>

(منافع بر پایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد	هزینه	
اختصاصی	جاری	ردیف و عنوان وظیفه
	جاری	<p>۱۷۲ - تربیت نیروی انسانی کارداران و متخصصی مورد نیاز کشور</p> <p>۱۷۳ - اهتمام در بالا بردن کفایت علمی و فنی هیأت های علمی و مدرسین</p> <p>۱۷۴ - برنامه ریزی جامع توسعه آموزش عالی</p> <p>۱۷۵ - تربیت نیروی انسانی مورد نیاز بخش آموزش</p> <p>۱۷۶ - تهیه و توزیع و فروش کتب آموزشی و کمک آموزشی</p> <p>۱۷۷ - فعالیت های فرهنگی و هنری فوق برنامه</p>

(مبالغ بر پایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد		هزینه		ردیف و عنوان وظیفه
اختصاصی	جاری	ثابت	جاری	
۵۱۷۴۷۵۰	۹۲۵۹۰۵۰	۵۱۷۴۷۵۰	۸۹۶۵۹۳۳۸۶	*** جمع
-		-		۱۷۸ - تاءمین ، تعمیر و ارتقاء سطح بهداشت ، درمان و بهزیستی
				۱۷۹ - توزیع عادلانه امکانات و تسهیلات بهداشتی ، پزشکی و درمانی
				۱۸۰ - ایجاد و گسترش شبکه های تلفیقی بهداشت درمان و آموزش پزشکی
				۱۸۱ - تاسیس و توسعه و تکمیل آزمایشگاهها
				مواد غذایی و دارویی
				۱۸۲ - تشکیل انستیتو تحقیقات تغذیه ای و صنایع غذایی

(مبالغ بر پایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

ردیف و عنوان وظیفه	هزینه		درآمد	
	جاری	ثابت	جاری	دارائی
<p>۱۸۳ - جلب مشارکت مردم برای ارائه خدمات بهداشتی ، درمانی و بهداشتی</p> <p>۱۸۴ - تهیه ، تدارک ، ساخت ، فروش و توزیع فرآورده های بهداشتی ، لوازم پزشکی ، داروئی و بیولوژیک</p> <p>۱۸۵ - نظارت بر واردات و تولید مواد غذائی، بهداشتی و</p> <p>۱۸۶ - اجرای برنامه های بهداشتی</p> <p>۱۸۷ - مبارزه با انواع بیماریها</p> <p>۱۸۸ - ایجاد و گسترش و ارتقاء سطح مراکز درمانی کشور</p>				

(مبالغ بر پایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

ردیف و عنوان وظیفه	هزینه		درآمد	
	جاری	ثابت	اختصاصی	دارائی
<p>۱۸۹ - استفاده از خدمات درمانی موسسات خصوصی و خیریه</p> <p>۱۹۰ - استفاده از انواع بیمه ها و تاءمین درمان طبقات فاقد بضاعت ، که در پوشش بیمه نیستند .</p> <p>۱۹۱ - تعیین و اعلام استانداردهای خدمات درمانی و نظارت بر فعالیت موسسات پزشکی و واحدهای درمانی صنعتی و بهزیستی</p> <p>۱۹۲ - نظارت بر مصرف مواد مخدر و اقدام در ترک اعتیادات مضره</p>				

(مبالغ بر پایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد	هزینه	ردیف و عنوان وظیفه
دارائی اختصاصی	جاری ثابت اختصاصی	
		<p>۱۹۳ - ارائه خدمات توانبخشی جسمی و حرفه ای به معلولین جسمی ، ذهنی و اجتماعی</p> <p>۱۹۴ - تشخیص نیاز و کمک به مدد جویان و حمایت های مادی و معنوی آنان</p> <p>۱۹۵ - تاءمین و تعمیم بیمه درمانی همگانی و تدوین سیاستها و خط مشی ها برای فعالیت های تاءمین اجتماعی</p> <p>۱۹۶ - تدوین و ارائه سیاست ها و خط مشی ها و برنامه ریزی و تربیت نیروی انسانی گروه پزشکی</p>

(منالغ بر پایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد	هزینه	ردیف و عنوان وظیفه
دارائی	ثابت	جاری
اختصاصی	اختصاصی	جاری
		<p>۱۹۷ - توسعه دانشگاههای علوم پزشکی و ایجاد مراکز جدید و تاسیس مراکز طب سنتی</p> <p>۱۹۸ - انجام تحقیقات کاربردی بنیادی ، هماهنگ ساختن واحدهای تحقیقاتی و پژوهشی پزشکی و تقویت و توسعه آنها</p> <p>۱۹۹ - تاءمین خدمات توانبخشی برای معلولین جسمی ، روانی و اجتماعی</p> <p>۲۰۰ - نظارت بر سازمانهای رفاهی غیر دولتی و تعیین ضوابط و برنامه ها</p>

(مبالغ بر پایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد	هزینه	ردیف و عنوان وظیفه
دارائی جاری اختصاصی	ثابت جاری اختصاصی	
		<p>و روشهای اجرایی و آموزش و راهنمایی دستگاههای مذکور</p> <p>۲۰۱ - تهیه برنامه های اجرایی کوتاه مدت و بلند مدت به منظور تاءمیین خدمات رفاهی برای گروههای نیازمند جامعه ایران</p> <p>۲۰۲ - ارشاد و هدایت سازمانهای مختلف معلولین و در صورت لزوم ، دادن کمکهای فنی و مالی به آنها برای تاسیس شرکتهای تعاونی</p> <p>۲۰۳ - تحقیق و مطالعه بمنظورتأمین</p>

(مبالغ بر پایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد	هزینه	ردیف و عنوان و وظیفه
دارایی جاری	ثابت اختصاصی جاری	
		<p>احتیاجات رفاهی افراد و گروههای مختلف جامعه</p> <p>۲۰۴ - تاءمین حداقل هزینه زندگی خانواده های بیمه نشده کم درآمد که نان آور آنها بعلل جسمی ، روانی ، اجتماعی و یا محکومیت یا جهات دیگر قادر به تاءمین هزینه های ضروری خانواده خود نباشند</p> <p>۲۰۵ - انجام تعهدات قانونی در قبال بیمه گروهای مختلف جامعه</p>

(مبالغ بر پایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد		هزینه		ردیف و عنوان وظیفه
اختصاصی	دارائی	جاری	ثابت	
۴۰۳۸۵۵۵۰۰	-	۲۱۱۷۵۰۰۰	۴۰۳۸۵۵۵۰۰	*** جمع
				۲۰۶ - تعیین خطوط اصلی و سیاستهای آموزش فنی و حرفه ای
				۲۰۷ - تعیین خط مشی کلی کارآموزی کشور
				۲۰۸ - ایجاد و اداره سازمان آموزش فنی و نیروی انسانی (کمک دولت و درآمد اختصاصی)
				۲۰۹ - تعیین حداقل دستمزد
				۲۱۰ - تعیین مناطق نیازمند کارآموزی
				۲۱۱ - ایجاد صندوق کارآموزی (۲۰٪ + کمک دولت زیر نظر شورای عالی کار)

(مبالغ بر پایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد	هزینه	ردیف و عنوان وظیفه
دارائی اختصاصی	جاری ثابت اختصاصی	جاری
		<p>۲۱۲- ایجاد کمیته کارآموزی در مناطق مورد نیاز</p> <p>۲۱۳- تهیه آئین نامه های حفاظت فنی و بهداشت کار کشاورزی و صنعتی</p> <p>۲۱۴- تشکیل شورای عالی کار صنعتی و کشاورزی</p> <p>۲۱۵- شوراهای حل اختلاف (حل اختلاف میان کارگر و کارفرما)</p> <p>۲۱۶- ایجاد مراکز کارایی دولتی رایگان</p> <p>۲۱۷- نظارت بر طبقه بندی مشاغل در کارگاهها</p>

(مبالغ بر پایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد		هزینه		ردیف و عنوان وظیفه
اختصاصی	دارائی	جاری	ثابت	
				۲۱۸ - نظارت بر فعالیت موسسات کارآموزی
				۲۱۹ - نظارت بر صندوق کارآموزی
				۲۲۰ - نظارت بر تاءمین حفاظت فنی و
				بهداشت کار کشاورزی
				۲۲۱ - نظارت بر اجرای قانون کار صنعت و
				کشاورزی
				۲۲۲ - نظارت بر عمل بنگاههای کاریابی
				خصوصی
۳۵۰۰۰۰۰	-	۴۵۵۰۰۰۰	۷۰۰۰۰۰	۵۷۶۰۴۹۳۷
				*** جمع
				۲۲۳ - تعیین سیاست انرژی کشور
				۲۲۴ - برنامه ریزی در باره استفاده از منابع
				مختلف انرژی

(مبالغ بر پایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد	هزینه	ردیف و عنوان وظیفه
دارائی جاری اختصاصی	جاری ثابت اختصاصی	
		<p>۲۲۵ - برنامه ریزی و تهیه طرح جامع آب با توجه به سیاستها و برنامه های بهره برداری از زمین</p> <p>۲۲۶ - مطالعه و تحقیق برای شناسائی و در اختیار گرفتن انرژیهای دست نیافته</p> <p>۲۲۷ - مبادله اطلاعات و همکاریهای علمی ، فنی ، صنعتی و بازرگانی با کشورها و موسسات خارجی و آژانسهای بین المللی در زمینه انرژی (برق ، اتم و غیره)</p> <p>۲۲۸ - انجام مطالعه در باره مسائل آب ،</p>

(مبالغ بر پایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد	هزینه	ردیف و عنوان وظیفه
دارائی جاری اختصاصی	ثابت جاری اختصاصی	
		<p>استفاده از روشهای علمی و فنی برای توسعه بهره برداری از منابع آبهای سطحی و زیرزمینی ، و تهیه طرحهای اجرایی و احداث تاسیسات مورد نیاز</p> <p>۲۲۹- احداث تاسیسات مربوط به آب و کارخانه های شیرین کردن آب شور ، و بهره برداری از تاسیسات مذکور</p> <p>۲۳۰- انجام بررسیها و عملیات اکتشافی برای تعیین منابع ، مواد اولیه منابع اتمی و بهره برداری از</p>

(مبالغ بر پایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

ردیف و عنوان وظیفه	هزینه	درآمد
جاری	ثابت	جاری
اختصاصی	اختصاصی	دارائی
اختصاصی	اختصاصی	اختصاصی
<p>منابع مذکور، انجام مطالعات مربوط به ایجاد و بهره برداری از نیروگاههای اتمی</p> <p>۲۳۱ - نظارت بر مصرف انرژی</p> <p>۲۳۲ - نظارت بر تولید، توزیع و انتقال انرژی</p> <p>*** جمع ***</p>	<p>۸۱۰۸۴۰۶</p>	<p>۲۱۲۵۰۰۰</p>
<p>۲۳۳ - برنامه ریزی اسکان (استقرار) جمعیت شهرنشین</p> <p>۲۳۴ - برنامه ریزی مسکن</p> <p>۲۳۵ - برنامه ریزی ساختمانهای دولتی و خانه های سازمانی</p>		

(مبالغ بر پایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد	هزینه	ردیف و عنوان وظیفه
جاری	جاری	
دارائی	ثابت	
اختصاصی	اختصاصی	
		<p>۲۳۶ - تهیه و اجرای طرح جامع برای هریک از شهرها</p> <p>۲۳۷ - تهیه طرح هادی برای هر شهر (وزارت کشور با راهنمایی های وزارت مسکن)</p> <p>۲۳۸ - کمک و راهنمایی به شرکتهای سازنده واحدهای مسکونی</p> <p>۲۳۹ - تهیه و اجرای طرحهای تاءمین و احداث مسکن ، خانه های سازمانی و ساختمانهایی که با اعتبار دولت انجام میشود .</p>

(مبالغ بر پایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد	هزینه	ردیف و عنوان وظیفه
دارائی اختصاصی	جاری ثابت اختصاصی جاری	
		<p>۲۴۰ - ارائه کمکهای فنی و راهنمایی به شرکتهائی که منحصرأ درزمینه احداث واحدهای مسکونی فعالیت دارند .</p> <p>۲۴۱ - تهیه و اجرای طرحهای عمران شهری</p> <p>۲۴۲ - نظارت بر شهرنشینی</p> <p>۲۴۳ - نظارت بر فعالیتهای شهرسازی بخش خصوصی (از جهت رعایت معیارها و ضوابط شهرسازی - طرح جامع)</p> <p>۲۴۴ - نظارت فنی بر ساختمانها و مصالح</p> <p>۲۴۵ - تهیه و تنظیم موازین و استانداردها</p>

(مبالغ بر پایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

ردیف و عنوان وظیفه	هزینه		درآمد	
	جاری	ثابت	اختصاصی	دارائی
و مشخصات فنی برای ساختمانها و مسکن				
۲۴۶ - تهیه استاندارد مصالح ساختمانی (با همکاری موسسه استاندارد)				
*** جمع ***	۳۶۸۵۹۴۵	۹۹۳۵۶۰۹	۳۰۷۳۵۰۰۰	-
۲۴۷ - برنامه ریزی جامع و تعیین خط مشی ترابری کشور				
۲۴۸ - تنظیم ضوابط و معیارها و اتخاذ سیاستهای لازم برای تشویق بخش خصوصی به سرمایه گذاری در امور ترابری برای رفع نیازمندیهای کشور				

(مبالغ بر پایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد	هزینه	ردیف و عنوان وظیفه
دارائی اختصاصی	جاری ثابت اختصاصی	
		<p>۲۴۹ - بررسی درباره انتخاب راههای ترابری بین المللی و پیشنهاد قرار دادهای دویا چند جانبه با دولتها و موسسات</p> <p>۲۵۰ - بررسی نیازمندیهای کشور از نظر راههای آبی ، دریاها و اقیانوسها</p> <p>۲۵۱ - بررسی نیازمندیهای کشور از لحاظ خدمات خاکشناسی و مصالح ساختمانی</p> <p>۲۵۲ - عرضه و فروش خدمات ترابری به بخش عمومی</p>

(مبالغ بر پایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

ردیف و عنوان وظیفه	هزینه		درآمد	
	جاری	ثابت	اختصاصی	جاری
۲۵۳ - تربیت کادر متخصص و فنی مورد نیاز برای انجام وظایف مربوط به اداره امور راه و ترابری				
۲۵۴ - احداث طرق ارتباطی				
۲۵۵ - نگهداری طرق ارتباطی				
۲۵۶ - بهره برداری از طرق ارتباطی				
۲۵۷ - توسعه طرق ارتباطی				
۲۵۸ - تصدی حمل و نقل هوائی مسافر و بار و محمولات پستی در داخل و خارج کشور				
۲۵۹ - عرضه خدمات در زمینه حمل و نقل ،				

(مبالغ بر پایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد	هزینه	ردیف و عنوان وظیفه
دارائی اختصاصی	جاری ثابت اختصاصی	جاری
		<p>مسافر، بار و محمولات پستی به بخش خصوصی</p> <p>۲۶۰ - تجهیز و توسعه آزمایشگاههای خاکشناسی و شناسائی مصالح ساختمانی</p> <p>۲۶۱ - عرضه و فروش خدمات خاکشناسی و شناسائی مصالح ساختمانی به بخش عمومی و خصوصی</p> <p>۲۶۲ - انجام کلیه امور مربوط به نظارت بر احداث و نگهداری تاسیسات زیربنائی</p>

(مبالغ بر پایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد			هزینه			ردیف و عنوان وظیفه
اختصاصی	دارائی	جاری	اختصاصی	ثابت	جاری	
						۲۶۳ - انجام کلیه امور مربوط به نظارت بر اجرا و بهره برداری از تاسیسات زیربنائی و فعالیتهای ترابری در داخل و خارج از کشور
						۲۶۴ - انجام امور مربوط به هواشناسی
۱۳۰۰۰۰۰	-	۴۶۳۲۵۷۶۳	۱۳۰۰۰۰۰	۹۶۳۰۰۰۰	۶۱۹۳۸۵۱۴	*** جمع ***
						۲۶۵ - تصویب برنامه ها و طرحهای ایجاد و توسعه سرویسهای پستی داخلی و بین المللی
						۲۶۶ - تصویب برنامه ها و طرحهای ایجاد و توسعه سرویسهای مخابراتی

(مبالغ بر پایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد	هزینه	ردیف و عنوان وظیفه
اختصاصی	جاری ثابت اختصاصی	
		<p>داخلی و بین المللی</p> <p>۲۶۷ - تنظیم روابط ایران با اتحادیه های بین المللی پستی و مخابراتی</p> <p>۲۶۸ - تاسیس ، توسعه ، نگهداری و بهره برداری از سرویسهای پستی</p> <p>۲۶۹ - اجرای تعهدات مربوط به</p> <p>قراردادهای بین المللی پستی</p> <p>۲۷۰ - حفظ روابط و شرکت در مجامع اتحادیه های جهانی و منطقه ای پست</p> <p>۲۷۱ - تاسیس و توسعه شبکه های مخابراتی کشور بر طبق قوانین مربوط</p>

(مبالغ بر پایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد	هزینه	
دارائی اختصاصی	جاری ثابت اختصاصی	ردیف و عنوان وظیفه
		<p>۲۷۲ - تاسیس ، توسعه ، نگهداری و اداره شبکه های مخابرات عمومی و اختصاصی</p> <p>۲۷۳ - تهیه تعرفه خدمات مخابراتی ، سپرده ، ودیعه ، حق اشتراک و ...</p> <p>۲۷۴ - نظارت بر اجرای برنامه ها و طرحهای ایجاد و توسعه سرویسهای پستی</p> <p>۲۷۵ - نظارت بر اجرای برنامه ها و طرحهای ایجاد و توسعه مخابراتی</p> <p>۲۷۶ - نظارت بر اجرای قرار دادهای مخابراتی بین المللی</p>

(مبالغ بر پایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد	هزینه	ردیف و عنوان وظیفه
اختصاصی	جاری	
-	-	<p>۲۷۷ - نظارت بر تاسیس شبکه های</p> <p>اختصاصی</p> <p>*** جمع</p>
		<p>۲۷۸ - برنامه ریزی جهت عمران و احیاء</p> <p>روستاها و احداث و نگهداری ابنیه</p> <p>و تاسیسات عمومی مورد نیاز</p> <p>روستاها و مناطق عشایری</p> <p>۲۷۹ - فعالیت در زمینه ایجاد امکانات</p> <p>لازم برای رشد تولیدات کشاورزی و</p> <p>دامی</p> <p>۲۸۰ - ایجاد و حفظ و توسعه راههای فرعی</p> <p>روستائی</p>

(مبالغ بر پایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد	هزینه	ردیف و عنوان وظیفه
دارائی اختصاصی	جاری ثابت اختصاصی	جاری
		<p>۲۸۱ - برق رسانی به روستاها و ایجاد شبکه برق روستائی و کشاورزی</p> <p>۲۸۲ - برنامه ریزی و تأمین آب روستاها و مناطق عشایری</p> <p>۲۸۳ - کمک به روستائیان و عشایر کشور در ایجاد و گسترش صنایع تبدیلی دستی و کوچک</p> <p>۲۸۴ - کمک به خدمات بهداشتی و درمانی روستائیان و عشایر کشور</p> <p>۲۸۵ - همکاری در امر ریشه کن کردن بیسواد ی در روستاها و مناطق کشاورزی</p>

(مبالغ بر پایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد	هزینه	ردیف و عنوان وظیفه
دارائی	ثابت	جاری
اختصاصی	اختصاصی	جاری
		<p>۲۸۶ - تهیه و اجرای طرحهای احیاء اراضی موات در جهت رشد تولیدات کشاورزی</p> <p>۲۸۷ - تهیه و اجرای طرحهای احیاء ، حفاظت و بهره برداری از مراتع ، مناطق عشایری و ذخیره نزولات آبی</p> <p>۲۸۸ - ارائه خدمات و اقدامات لازم در جهت احیای دامداری ، مرغداری و زنبررداری در مناطق روستائی و عشایری</p> <p>۲۸۹ - تهیه و اجرای طرحهای حمایت از صید سنتی در سواحل جنوبی کشور</p>

(مبالغ بر پایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد	هزینه	ردیف و عنوان وظیفه
دارائی اختصاصی	جاری ثابت اختصاصی	جاری
		<p>۲۹۰ - شرکت فعال در موارد حساس و ضروری از قبیل جنگ و عملیات امدادی در سیل و زلزله و استمداد از مردم</p> <p>۲۹۱ - انجام امور شیلات</p> <p>۲۹۲ - نظارت بر ایجاد و توسعه صنایع روستائی</p> <p>۲۹۳ - انجام کلیه اقدامات و ارائه خدمات برای متقاضیان و صاحبان صنایع روستائی</p> <p>۲۹۴ - پیشنهاد سهم ظرفیت های تولیدی رشته های مختلف صنایع روستائی</p>

(مبالغ بر پایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد	هزینه	ردیف و عنوان وظیفه
دارائی اختصاصی	جاری ثابت اختصاصی جاری	
۷۲۰۰۰۰۰۰ — ۸۰۰۰۰۰۰	۷۲۰۰۰۰۰۰ ۵۴۰۰۰۰۰ ۱۱۵۶۷۰۱	<p>۲۹۵ - ارائه مجوزهای لازم جهت احداث صنایع روستائی</p> <p>*** جمع</p>
		<p>۲۹۶ - تعیین سیاستها و خط مشی های کشاورزی و دامداری کشور</p> <p>۲۹۷ - برنامه ریزی امور کشاورزی و دامداری در قالب برنامه های عمرانی کشور</p> <p>۲۹۸ - تحقیقات و مطالعات در زمینه های کشاورزی ، دامداری و منابع طبیعی کشور</p> <p>۲۹۹ - بررسی و تدوین برنامه های</p>

(مبالغ بر پایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد	هزینه	ردیف و عنوان وظیفه
دارائی اختصاصی	جاری ثابت اختصاصی	جاری
		<p>توسعه کشاورزی ، دامداری ، حفظ و بهره برداری از منابع طبیعی</p> <p>۳۰۰ - اجرای قوانین مربوط به حاکمیت و تصدی آب کشاورزی و استفاده صحیح از آبهای کشور .</p> <p>۳۰۱ - اجرای قوانین مربوط به حاکمیت و تصدی خاک و حفظ و اصلاح خاکهای کشور</p> <p>۳۰۲ - تشویق و تجهیز بخش خصوصی و تاءمین مشارکت مردم در اجرای برنامه های کشاورزی و دامداری</p>

(مبالغ بر پایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد	هزینه	ردیف و عنوان وظیفه
دارائی اختصاصی	جاری ثابت اختصاصی جاری	
		<p>۳۰۳ - حفظ نباتات ، دام و مبارزه با بیماریهای گیاهی و دامی</p> <p>۳۰۴ - نظارت بر اجرای بیمه محصولات کشاورزی و دامی</p> <p>۳۰۵ - توسعه فعالیتهای کشاورزی و دامداری از طریق تهیه و تکثیر نهال و بندر مرغوب و اصلاح و تکثیر نژادهای مناسب دامی</p> <p>۳۰۶ - تهیه فایه ها و سرم ها و سایر مواد بیولوژیکی مورد نیاز</p> <p>۳۰۷ - ایجاد و تاسیس شرکتهای مختلط</p>

(مبالغ بر پایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد			هزینه			ردیف و عنوان وظیفه
اختصاصی	دارائی	جاری	اختصاصی	ثابت	جاری	
						کشاورزی و دامداری بمنظور افزایش تولید و تبدیل محصولات کشاورزی و دامی
						۳۰۸ - توسعه و مکانیزاسیون کشاورزی وانجام هر گونه عملیات بازرگانی برای تهیه و تدارک وسائل و ابزار کشاورزی و دامی ، سموم و نهاده های کشاورزی
						۳۰۹ - ایجاد سردخانه ها و کشتارگاهها و مراکز استقرار و انتظار دام
۵۰,۰۰۰	-	۴۱۸,۶۰۰	۵۰,۰۰۰	۱۸۰,۰۰۰	۵۸۰,۵۷۸,۰۰۰	*** جمع
						۳۱۰ - اعمال اصل مالکیت و حاکمیت ملی

(مبالغ بر پایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد	هزینه	ردیف و عنوان وظیفه
دارائی جاری	ثابت جاری	
		<p>ایران بر ذخایر ، منابع ، صنایع و تاسیسات نفت و گاز و پتروشیمی</p> <p>۳۱۱ - صیانت و بهره برداری از ذخایر ، منابع ، صنایع و تاسیسات نفت و گاز و پتروشیمی</p> <p>۳۱۲ - تصدی هر نوع عمل بازرگانی مربوط به نفت ، گاز و پتروشیمی و مبادرت به هر گونه فعالیت بازرگانی و صنعتی</p> <p>۳۱۳ - کوشش در بسط تکنولوژی و دانش صنعتی در زمینه نفت ، گاز و پتروشیمی</p>

(مبالغ بر پایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد	هزینه	
دارائی اختصاصی	جاری ثابت اختصاصی	ردیف و عنوان وظیفه
		<p>۳۱۴ - مراقبت و اهتمام و اشتغال به عملیات صنعت نفت ، گاز و پتروشیمی در داخل و خارج از کشور</p> <p>۳۱۵ - حمل و نقل و پخش و صدور فرآورده های نفتی در داخل و خارج از کشور</p> <p>۳۱۶ - مطالعات ، تحقیقات و بررسیهای فنی ، علمی و اقتصادی در زمینه صنایع نفت و پتروشیمی</p> <p>۳۱۷ - تدوین و تنظیم برنامه های اجرایی جامع در قالب برنامه های ملی و سیاستهای اقتصادی دولت در زمینه</p>

(مبالغ بر پایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد	هزینه	
دارائی اختصاصی	جاری ثابت اختصاصی	ردیف و عنوان وظیفه
		<p>نفت و صنایع وابسته</p> <p>۳۱۸- انجام فعالیت های جدید برای توسعه عملیات</p> <p>۳۱۹- اداره امور نمایندگی های ایران در مجامع نفتی و روابط بین المللی مربوط</p> <p>۳۲۰- انعقاد قرارداد همکاری و مشارکت با اشخاص و موسسات داخلی و خارجی</p> <p>۳۲۱- ایجاد شرکتهای فرعی و شرکتهای وابسته و شعب نمایندگی و تلفیق برنامه های عملیاتی شرکتهای مذکور</p> <p>۳۲۲- بررسی ، تهیه و احداث و اداره امور</p>

(مبالغ بر پایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد			هزینه			ردیف و عنوان وظیفه
اختصاصی	دارائی	جاری	اختصاصی	ثابت	جاری	
						<p>مربوط به وسائل و شبکه های حمل و نقل و توزیع و ذخیره سازی نفت و گاز و پتروشیمی</p> <p>۳۲۳ - اکتشاف و استخراج و تصفیه نفت خام و گاز طبیعی و هیدرو کربورهای دیگر</p> <p>۳۲۴ - تعیین خط مشی ها و سیاست کلی و مقررات ناظر بر شرکتهای تابعه</p> <p>۳۲۵ - نظارت بر فرآورده های نفتی تهیه شده در بخش خصوصی و تعیین بهای آنها</p> <p>۳۲۶ - دریافت و اعطای وام و اعتبارات بمنظور اجرای برنامه ها در خارج</p>

(مبالغ بر پایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد	هزینه	
دارائی اختصاصی	جاری ثابت اختصاصی	ردیف و عنوان وظیفه
		<p>و داخل کشور</p> <p>۳۲۷- تدارک و توسعه و بهره برداری از دستگاهها و تاسیسات لازم برای سهولت در امر ارتباطات زمینی ، هوائی و دریائی</p> <p>۳۲۸- انجام اقدامات عمرانی ، کشاورزی ، دامداری در حوزه های عملیاتی در صورت لزوم</p> <p>۳۲۹- تنظیم مقررات ایمنی و استانداردهای مربوط به صنعت گاز براساس استانداردهای بین المللی</p>

(مبالغ بر پایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

ردیف و عنوان وظیفه	هزینه		درآمد	
	جاری	ثابت	جاری	دارایی
*** جمع	۷۳۸۰۷۶۰۰	-	۱۲۵۰۰۰۰	-
۳۳۰ - تعیین سیاست و خط مشی اجرائی مربوط به معادن و صنایع متالورژی				
۳۳۱ - فراهم آوردن موجبات توسعه فعالیت‌های زمین شناسی ، اکتشاف تجهیز و بهره برداری از معادن				
۳۳۲ - تولید مواد اولیه صنعتی اعم از فلزی و غیر فلزی				
۳۳۳ - شکل دادن به فلزات تا مرحله استاندارد				
۳۳۴ - ایجاد زمینه توسعه و بهره برداری از				

(مبالغ بر پایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

ردیف و عنوان وظیفه	هزینه			درآمد	
	جاری	ثابت	اختصاصی	جاری	دارائی اختصاصی
صنایع متالورژی					
۳۳۵ - تهیه برنامه میان مدت و بلند مدت					
مربوط به معادن و صنایع متالورژی					
۳۳۶ - تهیه و اجرای ضوابط مربوط به					
فعالیت‌های متالورژی					
۳۳۷ - همگاری درجهت تعیین استانداردها					
۳۳۸ - بررسی ، تهیه و اجرای طرح‌های					
احداث، توسعه ، تجهیز و نوسازی					
واحدهای متالورژی و واحدهای					
معدنی					
۳۳۹ - تعیین ذخائر معدنی کشور					
۳۴۰ - نظارت بر فعالیت‌های معدنی					

(مبالغ بر پایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد	هزینه	
دارائی اختصاصی	جاری ثابت اختصاصی	ردیف و عنوان وظیفه
		<p>۳۴۱- تهیه و اجرای طرحهای تحقیقاتی آمار درزمینه معادن</p> <p>۳۴۲- ارائه خدمات و امکانات مناسب مورد نیاز مبتکرین و مخترعین درزمینه معادن و صنایع متالورژی</p> <p>۳۴۳- فراهم آوردن موجبات خرید مواد اولیه مورد نیاز از خارج درزمینه معادن و صنایع متالورژی</p> <p>۳۴۴- انجام اقدامات ایمنی و بهداشتی در معادن و صنایع متالورژی</p> <p>۳۴۵- تاسیس شرکتها و موسسات درزمینه معادن و صنایع متالورژی</p>

(مبالغ بر پایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد		هزینه		ردیف و عنوان وظیفه
دارائی	اختصاصی	جاری	ثابت	
-	-	۴۵۷,۰۰۰	-	۳۴۶- آموزش نیروی انسانی مورد نیاز بخش معدن و صنایع متالورژی
-	-	-	۷۰,۰۰۰	*** جمع
-	-	-	-	۳۴۷- تنظیم سیاستها و خط مشی های صنعتی
-	-	-	-	۳۴۸- تنظیم برنامه های صنعتی
-	-	-	-	۳۴۹- اجرای برنامه های خاص صنعتی در بخش دولتی
-	-	-	-	۳۵۰- نظارت بر فعالیتهای صنعتی
-	-	-	-	۳۵۱- فراهم آوردن تسهیلات لازم بمنظور ایجاد واحدهای صنعتی

(مبالغ بر پایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد	هزینه	
دارائی اختصاصی	جاری ثابت اختصاصی	ردیف و عنوان وظیفه
		<p>۳۵۲- انجام بررسیهای علمی و فنی در زمینه صنعت</p> <p>۳۵۳- آموزش و تربیت کادر مدیریت صنعتی</p> <p>۳۵۴- تنظیم برنامه و نحوه کمکهای اعتباری در زمینه فعالیتهای صنعتی</p> <p>۳۵۵- تشویق و راهنمایی بخش غیردولتی به سرمایه گذاری در صنایع کوچک</p> <p>۳۵۶- تعیین استانداردهای انواع تولیدات صنعتی</p> <p>۳۵۷- مشارکت در ایجاد شهرهای صنعتی</p>

(مبالغ بر پایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد		هزینه		ردیف و عنوان وظیفه
اختصاصی	دارائی	جاری	ثابت	
				۳۵۸- جمع آوری آمار و اطلاعات در زمینه بخش صنعت
				۳۵۹- سیاستگذاری، هماهنگی و برنامه ریزی کلی صنایع روستائی
				۳۶۰- تأیید سهم ظرفیتهای تولید رشته های مختلف صنایع روستائی
-	-	۲۳۰۵۰۰۰۰	-	۴۰۶۹۹۱۴
				*** جمع
				۳۶۱- اتخاذ سیاستها و خط مشی های اجرایی در مورد صنایع سنگین
				۳۶۲- تدوین اساسنامه شرکتها، موسسات و سازمانهای جدید در زمینه صنایع

(مبالغ بر پایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد	هزینه	ردیف و عنوان وظیفه
دارائی اختصاصی	جاری ثابت اختصاصی	
		<p>سنگین و توسعه ، انحلال ، تجزیه و یا ادغام موسسات مربوط به صنایع سنگین</p> <p>۳۶۳ - فراهم آوردن مویات توسعه و گسترش ایجاد و بهره برداری از صنایع سنگین</p> <p>۳۶۴ - هماهنگی ، حمایت و هدایت صنایع سنگین</p> <p>۳۶۵ - تهیه و پیشنهاد برنامه های بلند مدت و میان مدت صنایع سنگین</p> <p>۳۶۶ - تهیه و تدوین برنامه های آموزشی ،</p>

(مبالغ بر پایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

ردیف و عنوان وظیفه	هزینه		درآمد	
	جاری	ثابت	جاری	دارائی
<p>پژوهشی و تحقیقات کاربردی</p> <p>در زمینه صنایع سنگین</p> <p>۳۶۷- مشارکت در تهیه و تدوین مقررات صادرات و واردات و تدوین</p> <p>استانداردهای ملی در زمینه صنایع سنگین</p> <p>۳۶۸- تهیه و تدوین ضوابط اجرایی در زمینه صنایع سنگین (صدور مجوز)</p> <p>۳۶۹- مشارکت در تأمین نیازمندیها و تقویت قدرت دفاعی کشور</p> <p>۳۷۰- ارائه خدمات و امکانات مناسب به محققین و پژوهشگران</p>				

(مبالغ بر پایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد	هزینه	ردیف و عنوان وظیفه
دارائی اختصاصی	جاری ثابت اختصاصی	جاری
		<p>۳۷۱ - تشویق ، هدایت ، حمایت و اعطای کمکهای فنی و اقتصادی به متقاضیان در زمینه صنایع سنگین</p> <p>۳۷۲ - همکاری با موسسات علمی و فنی و صنعتی بین المللی</p> <p>۳۷۳ - فراهم آوردن موجبات تاءمین و تدارک مواد و قطعات و اقلام مورد نیاز صنایع سنگین</p> <p>۳۷۴ - همکاری در ایجاد شهرکها و نواحی صنعتی</p> <p>۳۷۵ - اجرای طرحهای احداث ، توسعه و تجهیز و نوسازی واحدهای صنایع سنگین</p>

(مبالغ بر پایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

ردیف و عنوان وظیفه	هزینه	درآمد
جاری	ثابت	جاری
<p>۳۷۶ - ایجاد نظام آمار و اطلاعات متناسب با نیاز صنایع سنگین</p> <p>۳۷۷ - اخذ و گسترش و ارتقاء سطح دانش فنی جهت نیل به خود کفائی صنعتی</p> <p>*** جمع ***</p>	<p>۱۰۰۰۰۰۰۰۰</p> <p>-</p>	<p>۶۵۰۰۰۰۰</p> <p>-</p>
<p>۳۷۸ - تنظیم سیاستها و خط مشی های بازرگانی کشور</p> <p>۳۷۹ - تهیه برنامه ها و طرحهای توسعه بازرگانی</p> <p>۳۸۰ - اجرای برنامه ها و طرحهای توسعه بازرگانی داخلی و خارجی</p>		

(مبالغ بر پایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد			هزینه			ردیف و عنوان وظیفه
اختصاصی	دارائی	جاری	اختصاصی	ثابت	جاری	
						<p>۳۸۱ - تهیه و تدوین نظامات و مقررات صادرات و واردات کشور</p> <p>۳۸۲ - فراهم نمودن امکانات لازم برای گسترش شبکه توزیع (تنظیم بازار)</p> <p>۳۸۳ - بررسی و کنترل سیستمهای توزیع</p> <p>۳۸۴ - اقدام به بازاریابی و تشکیـل نمایشگاههای داخلی و خارجی -</p> <p>۳۸۵ - تأمین مایحتاج عمومی حسب ضرورت (عرضه کالاهای مصرفی مورد نیاز عامه و خرید کلیه قند و شکر از کارخانجات داخلی)</p>

(مبالغ بر پایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

ردیف و عنوان وظیفه	هزینه		درآمد	
	جاری	ثابت	جاری	دارائی
۳۸۶ - تنظیم ضوابط و مقررات مربوط به نحوه ارائه خدمات مورد نیاز بازرگانی				
۳۸۷ - بررسی ، تعیین ، تعدیل و نظارت بر قیمت تولیدات داخلی و کالاهای وارداتی				
۳۸۸ - ایجاد هماهنگی بین فعالیتهای خدمات مورد نیاز بازرگانی				
۳۸۹ - انجام تحقیقات و پژوهشهای بازرگانی				
۳۹۰ - خرید مایحتاج و ملزومات وزارتخانه ها و سازمانها و شرکتها				

(مبالغ بر پایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد		هزینه		ردیف و عنوان وظیفه
دارائی	اختصاصی	جاری	ثابت	
				دولتی و موسسات وابسته به دولت
				حسب درخواست آنها
				۳۹۱- تهیه و تنظیم لوایح قانونی و
				مقررات مربوط به تعاونیها
				۳۹۲- نظارت بر شرکتها و اتحادیه های
				تعاونی غیر روستائی
				۳۹۳- تاسیس و تشکیل انبارهای عمومی
۴۰۰,۰۰۰	-	۲۰۹,۱۵۰,۰۰۰	۴۰۰,۰۰۰	*** جمع
				۳۹۴- اداره و توسعه شبکه رادیو و
				تلویزیون
				۳۹۵- آموزش خدمات

(مبالغ بر پایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد			هزینه			ردیف و عنوان وظیفه
اختصاصی	دارائی	جاری	اختصاصی	ثابت	جاری	
-	-	-	-	۴۶۰۰۰۰۰۰	۲۰۶۰۰۰۰۰۰	*** جمع
-	-	۱۲۴۰۲۶۷۹	-	-	۴۸۶۸۰۰۰۰۰	سایر اعتبارات
-	-	-	-	-	۴۸۶۸۰۰۰۰۰	*** جمع

(مبالغ بر پایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد		هزینه		ردیف و عنوان وظیفه
اختصاصی	جاری	اختصاصی	جاری	
				نتیجه اعتباری گروه هزینه - درآمد بودجه امور عمومی دولت بر پایه ارقام مصوب سال ۱۳۶۸
				الف : هزینه ها
				- هزینه های جاری
				- هزینه های ناشی از سرمایه گذاری ثابت
				- هزینه های اختصاصی
				ب : درآمدها
				- درآمدهای جاری
				- درآمدهای ناشی از تبدیل دارائیه
				- درآمدهای اختصاصی
				ج : موازنه
				- کسری
				جمع کل
۲۲۶۶۷۵۱۳۱		۳۳۹۱۷۰۰۴۳۲		
-		۶۰۱۳۰۶۶۵		
۴۲۵۰۶۳۰۹۶		۴۲۵۰۶۳۰۹۶		
۱۸۵۰۷۹۹۶۶				
۳۸۷۶۸۹۴۱۹۳		۳۸۷۶۸۹۴۱۹۳		
=====		=====		

ب : گروه هزینه - درآمد مبتنی بر بودجه برنامه

(مبالغ برپایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد			هزینه			ردیف و عنوان برنامه
اختصاصی	دارائی	جاری	اختصاصی	ثابت	جاری	
-	-	-	-	۲۵۰۰۰۰۰	-	۱ - خانه های سازمانی کارمندان
-	-	-	-	-	-	*** جمع
-	-	-	-	-	-	۲ - تربیت بدنی
-	-	-	-	-	-	۳ - تحقیق و بررسی محیط زیست
-	-	-	-	۷۲۲۸۳۹۹۴	-	*** جمع
-	-	-	-	-	-	۴ - ایجاد ، توسعه ، تکمیل ، تجهیز و نگهداری مراکز فرهنگی و هنری
-	-	-	-	-	-	۵ - امور جوانان

(مبالغ برپایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد			هزینه			ردیف و عنوان برنامه
اختصاصی	دارائی	جاری	اختصاصی	ثابت	جاری	
						۶- ایجاد و توسعه تاسیسات آب آشامیدنی شهرها ۷- ایجاد تاسیسات حفاظتی شهرها ۸- بهبود عبور و مرور شهرها ۹- ایجاد سایر تاسیسات و تسهیلات شهری ۱۰- بهبود محیط شهری ۱۱- توسعه جامع نواحی خاص ۱۲- آمایش ۱۳- آموزش صنعت ۱۴- آب و خاک

(مبالغ برپایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد			هزینه			ردیف و عنوان برنامه
اختصاصی	دارائی	جاری	اختصاصی	ثابت	جاری	
						۲۳ - ایجاد و توسعه صنایع شیمیائی و پتروشیمی
						۲۴ - ایجاد و توسعه صنایع مکانیکی
						۲۵ - ایجاد و توسعه صنایع وسائط نقلیه
						۲۶ - سود سهام
						۲۷ - فروش اقلام و تجهیزات خارج ازرده
						- فرسود و غیر قابل استفاده
-	۲۵۲۰۲۲۵۴	-	-	۵۰۰۰۰۰۰۰	-	*** جمع ***
						۲۸ - خدمات درمانی
						۲۹ - فروش اقلام و تجهیزات خارج ازرده
						- فرسوده و غیر قابل استفاده

(مبالغ برپایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد		هزینه		ردیف و عنوان برنامه
اختصاصی	دارائی	جاری	ثابت	
-	۱۵۰۰۰۰۰۰۰	-	۷۰۰۰۰۰۰	*** جمع
				۳۰- آموزش گروه هنر ، علوم انسانی و اجتماعی
				۳۱- فروش ساختمانهای قدیمی و غیرقابل استفاده
				۳۲- سود سهام
-	۱۸۲۵۴۴۲	-	۷۰۰۰۰۰	*** جمع
				۳۳- تحقیق و بررسی (بهداشت)
				۳۴- خانه های سازمانی کارمندان
				۳۵- توسعه جامع مناطق عشایری
				۳۶- آمایش

(مبالغ برپایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد			هزینه			ردیف و عنوان برنامه
اختصاصی	دارائی	جاری	اختصاصی	ثابت	جاری	
						۳۷- تحقیق و بررسی (عملیات چند منظوره)
						۳۸- آموزش صنعت
						۳۹- تحقیق و بررسی (برق)
						۴۰- تحقیق و بررسی (راه)
-	-	-	-	۷۸۹۷۸۶	-	*** جمع ***
						۴۱- سود سهام (واحدهای وابسته به وزارت امور اقتصادی و دارائی)
-	۷۵۳۸۵۴۰	-	-	-	-	*** جمع ***
						۴۲- گسترش فرهنگ و هنر
						۴۳- ایجاد ، توسعه ، تکمیل ، تجهیز

(مبالغ برپایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد		هزینه		ردیف و عنوان برنامه
دارائی	اختصاصی	جاری	ثابت	
				نگهداری مراکز فرهنگی و هنری
				۴۴- ایجاد و توسعه تاسیسات جهانگردی
				متوسط
				۴۵- ایجاد و توسعه تاسیسات جهانگردی
				ارزان
				۴۶- سود سهام
				*** جمع ***
				۴۷- آموزش ابتدائی
				۴۸- آموزش راهنمائی تحصیلی
				۴۹- آموزش متوسط عمومی
				۵۰- آموزش کودکان استثنائی
۹۸۲۸۹	-	-	۲۶۷۷۳۰۹	-

(مبالغ برپایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد			هزینه			ردیف و عنوان برنامه
اختصاصی	دارائی	جاری	اختصاصی	نایب	جاری	
						۵۱- امور تربیتی و پرورشی
						۵۲- تربیت معلم - آموزش عمومی
						۵۳- تربیت بدنی
						۵۴- امور جوانان
						۵۵- ورزش در مدارس
						۵۶- آموزش خدمات
						۵۷- آموزش صنعت
						۵۸- آموزش کشاورزی
						۵۹- تربیت معلم فنی و حرفه ای
						۶۰- هزینه های خاص
						۶۱- فروش ساختمانهای قدیمی و غیرقابل استفاده

(مبالغ برپایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد			هزینه			ردیف و عنوان برنامه
اختصاصی	دارائی	جاری	اختصاصی	ثابت	جاری	
-	۱۰۰۰۰۰۰۰۰	-	-	۵۷۲۴۴۸۹۱	-	*** جمع
						۶۲- پژوهش ، حفظ ، احیاء و معرفی میراث فرهنگی کشور
						۶۳- گسترش فرهنگ و هنر
						۶۴- تحقیق و بررسی (محیط زیست)
						۶۵- آموزش صنعت
						۶۶- آموزش کشاورزی
						۶۷- تربیت معلم فنی و حرفه ای
						۶۸- آموزش گروه علوم پایه
						۶۹- آموزش گروه هنر ، علوم انسانی و اجتماعی

(مبالغ برپایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد		هزینه		ردیف و عنوان برنامه
اختصاصی	دارائی	جاری	ثابت	
				<p>۷۰- آموزش گروه فنی و مهندسی</p> <p>۷۱- آموزش گروه کشاورزی و دامپزشکی</p> <p>۷۲- تحقیقات دانشگاهی</p> <p>۷۳- عملیات کمک آموزشی (آموزش عالی)</p> <p>۷۴- کمک به ارتقاء تکنولوژی از طریق</p> <p>احداث واحدهای نمونه و تولید</p> <p>آزمایشی محصولات و فرآوردهای</p> <p>جدید توسعه یافته در زمینه های</p> <p>پژوهشی و تولیدی</p> <p>۷۵- تقویت و توسعه فعالیتهای آموزشی ،</p> <p>کمک آموزش و تحقیقاتی</p>

(مبالغ برپایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد			هزینه			ردیف و عنوان برنامه
اختصاصی	دارائی	جاری	اختصاصی	ثابت	جاری	
-	-	-	-	۲۹,۰۴۶,۰۰۰	-	*** جمع
						۷۶- خدمات بهداشتی
						۷۷- خدمات درمانی
						۷۸- خدمات بهداشتی ، درمانی و روستائی
						۷۹- بهداشت محیط
						۸۰- توانبخشی
						۸۱- حمایت خانواده
						۸۲- آموزش پزشکی و پیراپزشکی
						۸۳- آموزش گروه پزشکی
						۸۴- عملیات کمک آموزشی (آموزش عالی)

(مبالغ بر پایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

ردیف و عنوان برنامه	هزینه			درآمد	
	جاری	ثابت	اختصاصی	جاری	دارائی اختصاصی
۸۵ - سود سهام					
۸۶ - تعمیرات اساسی بیمارستانها و دانشگاهها و دانشکده های علوم پزشکی					
۸۷ - تقویت و توسعه فعالیتهای آموزشی ، کمک آموزشی و تحقیقاتی					
*** جمع	-	۳۷,۵۲۹,۷۶۲	-	-	۲۴۱,۰۰۴
۸۸ - تربیت بدنی					
۸۹ - آموزش صنعت					
*** جمع	-	۶۶۰,۰۰۰	-	-	-
۹۰ - بهداشت محیط					

(مبالغ بر پایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد	هزینه	ردیف و عنوان برنامه
دارائی اختصاصی	جاری ثابت اختصاصی	
		۹۱- ایجاد و توسعه تاسیسات آب آشامیدنی شهرها ۹۲- ایجاد و توسعه تاسیسات فاضلاب شهرها ۹۳- ایجاد سایر تاسیسات و تسهیلات شهری ۹۴- خدمات روستائی ۹۵- آموزش صنعت ۹۶- ناءمین آب ۹۷- ایجاد شبکه آبیاری و زهکشی ۹۸- آبرسانی شهرها و صنایع

(مبالغ برپایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

ردیف و عنوان برنامه	هزینه			درآمد	
	جاری	ثابت	اختصاصی	جاری	دارائی اختصاصی
۹۹- تحقیق و بررسی (آب)					
۱۰۰- تولید نیروی برق					
۱۰۱- انتقال نیروی برق					
۱۰۲- توزیع نیروی برق					
۱۰۳- تحقیق و بررسی (برق)					
۱۰۴- اکتشاف معدنی					
*** جمع ***	-	۷۹۹۲۳۵۹۳۱	-	-	-
۱۰۵- تربیت معلم - آموزش عمومی					
۱۰۶- گسترش فرهنگ و هنر					
۱۰۷- ایجاد ، توسعه ، تکمیل ، تجهیز و نگهداری مراکز فرهنگی و هنری					

(مبالغ برپایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد		هزینه		ردیف و عنوان برنامه
اختصاصی	دارائی	جاری	ثابت	
				۱۰۸ - خدمات بهداشتی ۱۰۹ - خدمات درمانی ۱۱۰ - خدمات بهداشتی و درمانی روستائی ۱۱۱ - تحقیق و بررسی (بهداشت) ۱۱۲ - توانبخشی ۱۱۳ - حمایت خانواده ۱۱۴ - کارآموزی و بازپروری اجتماعی ۱۱۵ - تربیت بدنی ۱۱۶ - برنامه ریزی توسعه شهری ۱۱۷ - ایجاد تأسیسات حفاظتی شهرها ۱۱۸ - بهبود عبور و مرور شهرها

(مبالغ برپایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد		هزینه		ردیف و عنوان برنامه
دارائی	جاری	ثابت	جاری	
				۱۱۹ - مجموعه های مسکونی کارگری ۱۲۰ - خانه های سازمانی کارمندان ۱۲۱ - خانه سازی در مناطق آسیب دیده ۱۲۲ - تحقیق و بررسی (مسکن) ۱۲۳ - توسعه جامع نواحی خاص ۱۲۴ - آموزش پزشکی و پیراپزشکی ۱۲۵ - آموزش کشاورزی ۱۲۶ - آموزش گروه پزشکی ۱۲۷ - آموزش گروه علوم پایه ۱۲۸ - آموزش گروه هنر ، علوم انسانی و اجتماعی

(مبالغ برپایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد	هزینه	ردیف و عنوان برنامه
دارائی اختصاصی	جاری ثابت اختصاصی	
		<p>۱۲۹- آموزش گروه فنی و مهندسی</p> <p>۱۳۰- عملیات کمک آموزشی (آموزش عالی)</p> <p>۱۳۱- دام و طیور</p> <p>۱۳۲- تنظیم بازار کالاهای اساسی و مواد غذایی</p> <p>۱۳۳- احداث و بهسازی بنادر</p> <p>۱۳۴- پست</p> <p>۱۳۵- ایجاد و توسعه تاسیسات جهانگردی</p> <p>ارزان</p> <p>۱۳۶- فروش خانه های دولتی</p> <p>۱۳۷- فروش خانه های ارزاقیمت</p>

درآمد			هزینه			ردیف و عنوان برنامه
اختصاصی	دارائی	جاری	اختصاصی	ثابت	جاری	
						۱۳۸ - سود سهام
						۱۳۹ - تکمیل خانه های ارزانه قیمت واحداث
						خانه های سازمانی
						۱۴۰ - تکمیل خانه های سازمانی
						۱۴۱ - اعتبار موضوع تبصره ۳۹ قانون
						بودجه سال ۱۳۶۸ (پیش فروش
						واگذاری اماکن عمومی)
						*** جمع ***
						۱۴۲ - بهبود عبور و مرور شهرها
						۱۴۳ - توسعه و بهسازی شبکه راههای ملی
						۱۴۴ - توسعه و بهسازی شبکه راههای
						استانی
	۱۲۲۴۲۲۹۳	-	۶۱۶۲۸۳۳	-	-	

(مبالغ برپایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

ردیف و عنوان برنامه	هزینه		درآمد	
	جاری	ثابت	اختصاصی	دارائی
۱۴۵ - حمل و نقل جاده ای				
۱۴۶ - راهداری				
۱۴۷ - توسعه و بهسازی شبکه راه آهن				
۱۴۸ - احداث و بهسازی بنادر				
۱۴۹ - احداث و بهسازی فرودگاهها				
۱۵۰ - احداث راههای دسترسی به معادن				
۱۵۱ - تحقیق و بررسی (راه)				
۱۵۲ - درآمد اتوبان تهران - کرج - قزوین				
۱۵۳ - درآمد اتوبان تهران - قم				
۱۵۴ - سود سهام				

(مبالغ برپایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد			هزینه			ردیف و عنوان برنامه
اختصاصی	دارائی	جاری	اختصاصی	ثابت	جاری	
-	۲۰۱۹۱۷۵	-	-	۱۱۷۵۸۴۵۱۵	-	*** جمع
						۱۵۵ - مخبرات بین المللی
						۱۵۶ - پست
						۱۵۷ - سود سهام
-	۵۲۰۰۰۰۰۰	-	-	۱۷۲۶۰۰۰۰	-	*** جمع
						۱۵۸ - خدمات درمانی
						۱۵۹ - بهداشت محیط
						۱۶۰ - خدمات روستائی
						۱۶۱ - توسعه جامع نواحی خاص
						۱۶۲ - توسعه جامع مناطق عشایری
						۱۶۳ - آموزش کشاورزی

~ (مبالغ برپایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد	هزینه	
دارائی اختصای	جاری ثابت اختصای جاری	ردیف و عنوان برنامه
		<p>۱۶۴- آب و خاک</p> <p>۱۶۵- جنگل و مرتع</p> <p>۱۶۶- زراعت</p> <p>۱۶۷- دام و طیور</p> <p>۱۶۸- تحقیق و بررسی (کشاورزی)</p> <p>۱۶۹- تولید نیروی برق</p> <p>۱۷۰- تاءمین برق روستائی</p> <p>۱۷۱- ایجاد و توسعه صنایع نساجی ، دستی ، روستائی و چرم</p> <p>۱۷۲- تنظیم بازار کالاهای اساسی و مواد غذائی</p> <p>۱۷۳- احداث و بهسازی بنادر</p>

(مبالغ برپایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد		هزینه		ردیف و عنوان برنامه
اختصاصی	دارائی	جاری	ثابت	
				۱۷۴ - احداث راههای روستائی
				۱۷۵ - ستادی و پشتیبانی
				۱۷۶ - اجرای طرحهای روستائی و عشایری
				۱۷۷ - فروش واحدها و کارگاههای تولیدی
				۱۷۸ - سود سهام
				۱۷۹ - فروش مستغلات غیر مورد استفاده
-	۴۰۴۰۵۰۰۰	-	۷۹۴۴۵۲۱۳	*** جمع
				۱۸۰ - خدمات درمانی
				۱۸۱ - آموزش کشاورزی
				۱۸۲ - آب و خاک
				۱۸۳ - جنگل و مرتع

(مبالغ بر پایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد		هزینه		ردیف و عنوان برنامه
اختصاصی	دارائی	جاری	ثابت	
				۱۸۴ - زراعت
				۱۸۵ - دام و طیور
				۱۸۶ - مکانیزاسیون و ماشین آلات
				۱۸۷ - ایجاد مراکز خدمات کشاورزی
				روستائی و عشایری
				۱۸۸ - تحقیق و بررسی (کشاورزی)
				۱۸۹ - تاءمین آب
				۱۹۰ - ایجاد شبکه آبیاری و زهکشی
				۱۹۱ - ایجاد و توسعه صنایع غذائی
				۱۹۲ - تنظیم بازار کالاهای اساسی و مواد
				غذائی
				۱۹۳ - احداث راههای جنگلی

(مبالغ برپایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد		هزینه		ردیف و عنوان برنامه
اختصاصی	دارائی	جاری	ثابت	
				۱۹۴ - بهره مالکانه و حق بهره برداری از جنگلها و مراتع
				۱۹۵ - فروش فرآورده های جنگلی ، ذغال ، هیزم و درآمد مراتع ، عسوارض کشتارگاهی و جرائم
				۱۹۶ - سود سهام
				۱۹۷ - فروش تاسیسات ، تجهیزات ، مستحقات عرصه و اعیان و ماشین آلات
-	۷۶۱۳۲۷۱	-	۹۱۶۳۲۲۴۵	*** جمع
				۱۹۸ - فروش نفت خام

(مبالغ برپایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد	هزینه	
دارائی اختصاصی جاری	ثابت اختصاصی جاری	ردیف و عنوان برنامه
<p>۷۶۳۶۴۰۰۰۰۰ -</p>	<p>-</p>	<p>۱۹۹ - فروش نفت خام جهت واردات فراورده های نفتی ۲۰۰ - فروش نفت کوره *** جمع ۲۰۱ - مجموعه های مسکونی کارگری ۲۰۲ - آموزش صنعت ۲۰۳ - ایجاد و توسعه صنایع فلزی و ذوب فلز ۲۰۴ - زمین شناسی و اکتشاف مقدماتی ۲۰۵ - اکتشاف معدنی ۲۰۶ - تجهیز و راه اندازی معادن</p>

(مبالغ برپایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد	هزینه	ردیف و عنوان برنامه
دارائی ، اختصاصی	جاری ، ثابت ، اختصاصی	
		<p>۲۰۷ - تحقیق و بررسی (معادن)</p> <p>۲۰۸ - توسعه و بهسازی شبکه راه آهن</p> <p>۲۰۹ - احداث راههای دسترسی به معادن</p> <p>۲۱۰ - احداث و بهسازی بنادر</p> <p>۲۱۱ - اجرای طرحهای عمرانی از محل عایدات صدور موافقتنامه های اصولی</p> <p>۲۱۲ - درآمد حاصل از تعیین ماده معدنی قبل از استخراج</p> <p>۲۱۳ - عملیات زمین شناسی ، اکتشاف ، تجهیز ، بهره برداری و فعالیتهای تحقیقاتی و آموزشی</p>

(مبالغ برپایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد			هزینه			ردیف و عنوان برنامه
اختصاصی	دارائی	جاری	اختصاصی	ثابت	جاری	
-	۲۰۰۰۰۰۰۰ر	-	-	۶۷۶۶۰۳۸۰ر	-	*** جمع
						۲۱۴- ایجاد و توسعه صنایع غذایی
						۲۱۵- ایجاد و توسعه صنایع معدنی
						غیر فلزی
						۲۱۶- تحقیق و بررسی (صنایع)
						۲۱۷- توسعه و بهسازی شبکه راه آهن
						۲۱۸- سود سهام
						۲۱۹- اجرای طرحهای عمرانی از محل
						عایدات صدور موافقتنامه های
						اصولی
-	۶۰۲۶ر	-	-	۳۰۰۱۹۰۰ر	-	*** جمع

(مبالغ برپایه بودجه تصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد			هزینه			ردیف و عنوان برنامه
اختصاصی	دارائی	جاری	اختصاصی	ثابت	جاری	
						۲۲۰ - ایجاد و توسعه صنایع فلزی و ذوب فلز
						۲۲۱ - ایجاد و توسعه صنایع مکانیکی
						۲۲۲ - ایجاد و توسعه صنایع وسائط نقلیه
						۲۲۳ - تحقیق و بررسی (صنایع)
						۲۲۴ - سود سهام
						۲۲۵ - اجرای طرحهای عمرانی از محل عایدات صدور موافقتنامه های اصولی
	۲۳۷۰۰	-	-	۵۶۲۰۰۰۰	-	*** جمع
						۲۲۶ - ایجاد و توسعه صنایع نساجی ، دستی ، روستائی و چرم

(مبالغ برپایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد			هزینه			ردیف و عنوان برنامه
اختصاصی	دارائی	جاری	اختصاصی	ثابت	جاری	
						۲۲۷ - تنظیم بازار کالاهای اساسی و مواد غذایی
-	۴۵۴۱۷۰۵	-	-	۱۲۸۷۵۰۰	-	۲۲۸ - سود سهام
						*** جمع
-	۳۶۷۰۰۰۰۰	-	-	۱۹۸۴۳۰۰۰۰	-	۲۲۹ - سایر اعتبارات
-	۳۶۷۰۰۰۰۰	-	-	۱۹۸۴۳۰۰۰۰	-	*** جمع

(مبالغ برپایه بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ و به هزار ریال)

درآمد		هزینه		ردیف و عنوان برنامه
دارائی	جاری	ثابت	جاری	
				نتیجه اعتباری گروه هزینه - درآمد بودجه برنامه برپایه ارقام مصوب سال ۱۳۶۸
				الف : هزینه ها
			-	- هزینه های جاری
		۸۵۷۸۹۵۹۴۴		- هزینه های ناشی از سرمایه گذاری ثابت
			-	- هزینه های اختصاصی
				ب : درآمدها
				- درآمدهای جاری
				- درآمدهای ناشی از تبدیـل دارائیهـا
				- درآمد های اختصاصی
				ج : موازنه
				- مازاد
				جمع کـل
۹۰۳۹۴۱۶۹۹		۴۶۰۴۵۷۵۵	۹۰۳۹۴۱۶۹۹	
=====		=====	=====	

بدین ترتیب ، بر پایه چند فرض مقدماتی مذکور در آغاز بخش حاضر ، تصویر تازه ای از سند بودجه سال ۱۳۶۸ را می توان ارائه نمود . در این تصویر ، بودجه دولت دارای دو قسمت " بودجه امور عمومی " و " بودجه برنامه " است . بودجه امور عمومی دولت در بخش هزینه ها مجموعه اعتبارات جاری منظور در سند بودجه و هم چنین اعتبارات سرمایه گذاری ثابت امور عمومی و امور دفاعی از طبقه بندیهای معمول را در برمی گیرد . بخش هزینه های بودجه برنامه فقط مشتمل بر اعتباراتی است که در حال حاضر تحت عنوان سرمایه گذاری ثابت در امور اجتماعی و امور اقتصادی منظور می گردد . این واقعیت که سهمی از هزینه های جاری موجود به لحاظ ماهوی موضوع بودجه برنامه بوده ، یا سهمی از اعتبارات سرمایه گذاری ثابت در عمل به مضارف جاری اختصاص می یابد ، در این مرحله نادیده گرفته شده است . در قسمت درآمدها ، مجموعه درآمدهای جاری به بودجه امور عمومی و درآمدهای حاصل از تغییر شکل داراییهای موجود و یا سود حاصل از سرمایه گذاریها و تصدیهای دولت به بودجه برنامه تخصیص یافته است . در این قسمت نیز تداخلهای ناشی از به کارگیری طبقه بندیهای موجود بودجه ای تأثیری در تنظیم جدولهای مورد بحث نداشته است . نتایج مقدماتی حاصل از برگردان بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ به صورتهای مذکور عبارتند از :

۱ - علیرغم آن که بعد دستگاه اجرائی پراهمیت ترین ابعاد تصمیمگیری و اساس

تخصیص و تصویب اعتبارات بودجه ای است ، ارتباط مشخص و مستقلى میان

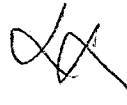
این گونه اعتبارات و وظایف قانونی دستگاهها وجود ندارد . بطور معمول ،

پیدایش دستگاههای اجرائی در بخش عمومی مبتنی بر مجوزهای قانونی و

اساسنامه هائی است که هدفها ، ماموریتها و وظیفه های مربوط به هر دستگاه را

معین و محدود می‌سازد ، اما تخصیص دستگاهی اعتبارات - و حتی توزیع آنها تحت عناوین کلی برنامه ها - مانع از تشخیص و تعیین هزینه های مربوط به انجام هر وظیفه قانونی و حدود قیمت تمام شده آنها می‌گردد . به عبارت دیگر ، در بودجه نویسی معمول ، بررسی مسائل و چگونگی دستیابی به هدفها (اجرای وظیفه ها) از طریق طرح مسائل و مشکلات دستگاههای اجرائی صورت گرفته و تاءمین شرط لازم تدارک و تجهیز سازمان مجری با تحقق هدف مترادف انگاشته می‌شود . این روش را می‌توان به عنوان بزرگترین مانع در ارزیابیهای عملیاتی و بودجه نویسی براساس بازده در نظر گرفت . پیدایش و گسترش عناوین مربوط به " ردیفها " در سند بودجه کل کشور نیز در صورت کلی خود ناشی از همین مساله است که سیاستگذاران بودجه ای کوشش می‌کنند از طریق تخصیص اعتبار لازم به یک عنوان مشخص و دارای اولویت (ردیف) ، از توزیع آن در بین مجموعه نیازهای سازمان مجری جلوگیری کرده و مصرف آنرا به مورد مشخص مطمئن سازند .

۲- اقدام مستقل و غیر همزمان دستگاههای مختلف دولتی در کسب قوانین تاسیس یا تعیین محدوده مسئولیتها و وظایف خویش ، تناسب سازمانی و توزیع منطقی عملیات دولت را با مشکل مواجه کرده است . بطور کلی ، دولت به عنوان یک مجموعه هماهنگ و دارای اختیارات و وظایف قانونی مشخص برای اداره امور جامعه در نظر گرفته می‌شود . برقراری و حفظ این هماهنگی مستلزم تجزیه و تحلیل و بررسی اجزاء و عناصر مجموعه یاد شده و ارتباط متقابل و فیما بین ،

و سپس توزیع منطقی آنها در میان سازمانها و تشکیلات متناسب است . درحالی که در عمل ، طرح و تنظیم قوانین و تشخیص وظایف دولت و شیوه های اجرائی مربوط از طریق عناصر تشکیلاتی موجود صورت گرفته و این فرض ضمنی پذیرفته شده که تصحیح و تنظیم وظایف سازمانهای دولتی به مثابه برقراری نظم و انسجام مجموعه دولت است . به عبارت دیگر ، درچارچوب وظایف و اختیارات دولت این نکته کمتر مورد توجه قرار می گیرد که بحث وظایف و مسئولیتهای دولت موضوع مأموریت و جایگاه قانونی و بحث توزیع این وظایف در بین دستگاههای دولتی در صلاحیت مدیریت امور جامعه است . بروز موارد تکرار ، تشابه و دوباره کاری در روابط درون سازمانی دولت بیشتر ناشی از عدم توجه به این نکته است که مثلاً ، وظیفه ای که درحال حاضر برای یک عنصر تشکیلاتی معین برای بحث و تصمیم قانونگذار پیشنهاد می شود ، صورت تازه یا تکامل یافته وظیفه ای باشد که در گذشته در محدوده مسئولیتهای سازمان دیگری قرار گرفته و درحال اجرا است .

۳- وظایف دولت می تواند درجهت تنظیم روابط درون سازمانی ، ستادی و یـا اجرائی باشد . هم چنین این وظایف ممکن است ناشی از اصل حاکمیت دولت یا مباشرت در امور تولیدی و خدماتی باشد . یا آنکه نوعی مأموریت ارشادی و تشویقی در جامعه را تعقیب نماید . هریک از وظایف یا مأموریتهای یادشده دارای ماهیت حقوقی ، اداری و اجرائی متناسب بوده و نوع ویژه ای از روابط سازمانی و مواجهه با افراد جامعه را ایجاب می نماید . اجتماع امور مختلفی از

حاکمیت ، عمران ، تصدی یا ارشادی در قالب یک عنصر تشکیلاتی و مدیریتی ، فساد روابط سازمانی و اختلال در ساختار حقوقی و اداری را به دنبال خواهد داشت . از سوی دیگر ، تشخیص و تعیین هریک از وظایف و ماموریت‌های دولت در رابطه با اهداف مشخص و دارای اعتبار اجتماعی صورت می‌پذیرد . هرگاه عناصر و اجزاء لازم برای تحقق یک هدف معین و قانونی در قالب عناصر سازمانی نامتجانسی منظور گردد ، نتیجه‌ای جز اتلاف وقت ، منابع ، امکانات اجرائی و مواجهه با مدیریت‌های ناهماهنگ نخواهد داشت .

۴ - تاثیر مسائل و نارسائیهای یاد شده در بررسیهای اعتباری بودجه بخوبی نمایان است . فقدان ضوابط مربوط به کیفیتهای منابع در قسمت درآمدها و انواع مصارف در زمینه‌های جاری ، عمرانی ، امور عمومی ، نگهداشت سطح ، سرمایه‌گذاری ثابت و هزینه‌های خاص از جمله وجوه مختلف اینگونه مسائل و نارسائیه‌ها است . از این رو ، نتایج اعتباری بدست آمده در قالب کسری یا مازاد مذکور در جدولهای گذشته غیر قابل اتکاء بوده و تحلیل آن مستلزم ورود در بحث ماهیوی نظام بودجه‌ای موجود است .

بخش دوم

نقد ماه ————— وی

۱) فرایند اطلاعاتی بودجه کشور را می‌توان با عنوان "تکنولوژی تهیه، تلفیق و ارائه"

فعالیت‌های دولت در قالب‌های عملیاتی و اعتباری نیز در نظر گرفت. از آنجا که فعالیت‌های یاد شده دارای انبساط سیاسی، حقوقی و اقتصادی است، قالب‌های عملیاتی و اعتباری مربوط نیز نمایانگر ابعاد مذکور و چگونگی بکارگیری و تاکید بر اهمیت آنها می‌باشد. در این تکنولوژی - همانند هر تکنولوژی دیگر - دو قسمت سخت افزاز و نرم افزار به خوبی قابل تشخیص و ملاحظه بوده و مساله کاربرد صحیح و توأم با موفقیت آن بستگی به شناسائی و تطبیق اصول و روابط منطقی فیما بین این دو قسمت با زمینه های عملی کشور مورد نظر دارد. در طول سه دهه اخیر تلاش‌های متعددی در جهت بهبود نظام‌های بودجه ریزی کشورهای مختلف و ایجاد نوعی هماهنگی و همسانی در قالب‌های ارائه اطلاعات مالی و عملیاتی دولت‌ها به عمل آمده است. دستور العمل های دوگانه ای که به عنوان " راهنمای طبقه بندی اقتصادی و وظیفه ای مبادلات دولت " و " راهنمای بودجه ریزی برنامه ای و عملیاتی " توسط بخش امور اقتصادی و اجتماعی سازمان ملل تهیه شده، طبقه بندی استاندارد حساب‌های ملی، بودجه استاندارد، طرح اصطلاح " بودجه ریزی عملیاتی " به وسیله نخستین کمیسیون هوور و همچنین ارائه و توصیه در تعمیم " نظام بودجه ریزی برنامه ای " در سال ۱۹۵۵ از سوی دومین کمیسیون هوور را می‌توان از جمله انبوهی از ادبیات بودجه‌ای گذشته اخیر دانست که با انگیزه ایجاد و گسترش نظام‌های بودجه ای متشابه در جهان تهیه و منتشر شده است. بدون تردید تلاش‌های بسیار وسیعی از سوی کشورهای مختلف

صورت پذیرفته است تا درجهت ایجاد نظم و سروسامان دادن به نظامهای مالییه عمومی خویش ، اینگونه دستورالعملها و طبقه بندیها را که حاصل تجارب طولانی کشورهای پیشرفته است مورد عمل قرار دهند ، لیکن به استثنای معدودی از کشورها که دارای زمینه های اقتصادی و اجتماعی مناسب بوده اند ، کشورهای دیگر - به ویژه کشورهای جهان سوم - نتوانسته اند صرفاً از طریق این نرم افزار وارداتی بر تکنولوژی مطلوب و قابل استفاده دست یافته و نظام بودجه ای و سازمان مالییه خود را در خدمت هدفهای مدیریت عمومی کشور درآورند . درواقع ، صورتهای مالییه عمومی و توصیه هایی که درجهت استخراج ، طبقه بندی و آرایشی اطلاعات بودجه ای به عمل می آید را می توان حاصل سلسله ای از تحولات اجتماعی و اقتصادی در کشورهای صنعتی پیشرفته دانست که زمینه های عملی و حتی نظری آنها در اکثریت نزدیک به اتفاق کشورهای جهان سوم مفقود می نماید . تحولات مذکور طی حدود دو قرن ، از طریق دگرگونی تدریجی نهادهای معتبر آن دوران ساختار تازه ای از روابط اجتماعی و اقتصادی و مفهوم نوظهوری از دولت را بنیان گذارد ، و طبیعی است که اداره امور این سازمان جدید مستلزم نظام مالی و اداری جدید نیز بود . از این رو ، تعریف قدیم و پراسابقه ای که بودجه عمومی کشور سازماندهی و اداره امور منابع و مصارف مربوط به حاکمیت دولت را در برمی گیرد ، دیگر نمی توانست جامعیت و کفایت لازم را ارائه دهد . حاکمیت دولت متحول گردیده و مفهوم و محتوای آن گسترش یافته بود . منابع دولت منحصر و محدود به تشخیص و وصول مالیات نمی گردید ، و مصارف نیز از تاءمین هزینه های اداری سازمان دولت به مراتب فراتر می رفت . این تغییرات عمیق و وسیع مبنای پیدایش تکنولوژی جدید اداره مالییه عمومی کشور را به وجود آورد .

تاکید بروقوع این تحولات و اختصاص زمینه های آن به جوامع صنعتی پیشرفته امروز ، به هیچ روی بمثابة نفی گسترش دولت و مفهوم و محتوای آن در سایر کشورها نخواهد بود ، اما

به لحاظ ضرورت دستیابی بربیک تکنولوژی مناسب که ضمن رفع موانع و مسائل موجود مبتنی بر مبانی و اصول - سخت افزار - ملی بوده و اسباب تفاهم جامعه و مدیریت مربوط را فراهم آورد ، نادیده گرفتن علل و انگیزه های اصلی و اکتفا به این که تغییر صورتها و اقتباس قالبهای اطلاعاتی به تنهایی قادر به حل مشکلات بوده و تجزیه و تحلیلهای لازم را میسر می سازد عملی بیهوده و حتی مساله ساز می نماید . یک بررسی خلاصه و محدود تاریخی این موضوع را بهتر روشن می کند .

بدون تردید ، تا نخستین دهه قرن حاضر میلادی وظیفه بسیار سنگینی که اکنون متوجه مدیریت جوامع مختلف و کشورهای جهان است کمتر احساس می شد . قرن نوزدهم و به ویژه نیمه دوم آن را می توان دوران توسعه و تعمیم تاریخی دموکراسی در کشورهای صنعتی امروز شناخت که دولتها دربرپرتو آرامش و سکون کم سابقه حاکم و عدم مواجهه با مسائل حاد فرصت یافتند تا در راه توسعه و ترقی خود قدم برداشته و مفاهیم تازه ای از آزادیهای فردی و اجتماعی را به منصف ظهور رسانند . رشد اقتصادی و توسعه اجتماعی و فرهنگی در این کشورها به میزان بسیار زیادی مرهون گسترش روابط استعماری و هدایت یک طرفه ثروت از کشورهای مستعمره به سوی خود نیز بود . شکست قطعی فرانسه در جنگ واترلو ، و پس از آن پایان جنگهای داخلی امریکا را می توان آخرین وقایع ناگوار تاریخی برای این دولتها شناخت که پس از آن فقدان گرفتاریهای بزرگی نظیر ضرورت تدارک جنگ ، استقرار و حفظ نظم و بروز مضیقه های مالی ، امکان حرکت به سوی پیشرفت و تعالی را فراهم آورد و آزادیخواهان اجتماعی کم کم براین عقیده استوارگشتند که در یک جامعه آزاد و روبه تکامل و توسعه بهتر است که حکومتها محدود و از بسیاری از مداخلات ممنوع باشند ، زیرا در میدان رقابتهای گوناگون راه حل مطلوب مشکلات اساسی به دست نامرئی سپرده شده و اوست که ضامن برقراری صلح و آسایش است . این ادعا حداقل از یک پشتوانه

تاریخی حدود یک قرن نیز برخوردار بود ، که در پرتو آن جمعیت جهان افزایش کلی یافته و بر حجم نسبی تولیدات مختلف افزوده گردیده بود . به قول کولین کلارک ، درآمد یک فرد شاغل در کمتر از نیم قرن یعنی از ۱۸۷۰ تا بروز نخستین جنگ جهانی حدود ۷۵ درصد افزایش یافت و این در حالی بود که در برخی از کشورهای صنعتی آن روزها کار نیز تقلیل یافته بود .

ورود در محدوده های سیاسی و حقوقی جریانهای فوق از چارچوب این گزارش فراتر

می رود ، اما تاثیر آن بر مفهوم و محتوای دولت و ضرورت تحدید حاکمیت به تاءمین امنیت ،

نظم و دفاع ، چارچوب بسیار محدودی را برای بودجه دولت معین می نمود که در آن حداقل وظایف

در برابر حداقل مالیاتها توجیه می گردید . مباحث اصلی مالیه عمومی در این دوران از یک سوبه

شرح و بسط علل حقانیت دولت در وضع مالیات و ضرورت پرداخت آن و از سوی دیگر به لزوم

برقراری نظم و کنترل در دریافت و مصرف آن خلاصه می گردید . اصول کلاسیک بودجه نویسی

نظیر وحدت ، تعادل ، عدم تخصیص و امثال آن به مثابه تدابیر موثری در جهت برقراری این

کنترل و حفظ مسئولیت محاسباتی و تمامیت مالی مربوط به آن بود . متأسفانه هم در کشورهای

صنعتی و هم در کشورهای تحت سلطه که بعدها در پی بهبود نظام اقتصادی و اجتماعی خویش

شیوه های یاد شده را مورد اقتباس قرار دادند ، نقش روابط استعماری و جریان یک طرفه ثروت از

کشورهای اخیر به سوی کشورهای نخست کمتر مورد توجه قرار گرفت و مفاهیم دولت و محدوده

حاکمیت مربوط که در کشورهای صنعتی حاصل سلسله ای از تجارب و تکامل تاریخی بود ،

در کشورهای تحت سلطه به عنوان عنصر اصلی تکامل و توسعه شناخته شد ، و این تلقی نامتناسب

در آینده سیاسی و سرنوشت این کشورها تاثیر قطعی برجای گذارد .

شروع قرن حاضر برای کشورهای صنعتی همزمان با بی اعتباری اندیشه های اجتماعی

و نظریه های اقتصادی حاکم بود و با بروز مخاصمه ها فهمیده شد که دوران پیشرفت و تعالی یکصد

ساله اخیر نتوانسته است ریشه اختلاف و کشمکشها را از میان بردارد. نخستین جنگ جهانی ، چارچوب محدود و مقبول حاکمیت دولت را بی اعتبار کرد و خسارات و صدمات ناشی از جنگ به قدری عظیم و طاقت فرسا بود که باعث فشارهای تهدید آمیزی از سوی اکثریت محروم ملتها به دولتها گردید ، به طوری که برخی از حاکمیتهای نسبتاً مقتدر آن روز از هم پاشیده شدند . در روسیه تزاری انقلاب شد . امریکای شمالی در همین ایام به دلیل فشار افکار عمومی به کشورهای متخاصم پیوست . عصیان توده های محروم و مفلوک اروپای شرقی و مرکزی مبدل به دستاویز مناسبی برای واژگونی اساس حکومتهای تاریخی منطقه گردید . و بالاخره جریانهای فکری متعلق به عامه مردم در مبانسی حکومتهای اروپای غربی و امریکای شمالی رخنه کرد و تحول بزرگی را پدیدار نمود . در این تحول عظیم ، اگر چه دولتها ظواهر تشکیلاتی و روابط سازمانی خود را حفظ کردند ، در مفهوم ، حاکمیت مطلق و سنتی خود را از دست داده و بجای بروز حرکات آمره و ناهیه ، نوعی مماشات و مردم خواهی و طرفداری از توده ها و حضور در مسائل آنان را جایگزین ساختند . مفهوم حاکمیت از درون تغییر شکل یافت ، و دولت دیگر نمایندگی و حفظ منافع اقشار ویژه و ممتاز جامعه را برعهده نداشت . گرفتاریهای اجتماعی در فاصله بین دو جنگ و به دنبال آن بروز جنگ دوم ، و ماموریتهای تازه ای که در این دوران برعهده دولتها گذارده شد ، چنان وسیع و درمقایسه با وظایف سنتی دولت بیگانه بود که پس از خاتمه جنگ دوم مومنین به کرامتهای دست غیبی (مکانیزم بازار) و دولت بدون مداخله و حتی نظریه پردازی که با استثنائی قلمداد کردن وقایع جنگ نخست و در طی سالهای میان دو جنگ سعی در اعاده نظم از دست رفته مینمودند ، بر بی اعتباری نظریات خویش واقف شدند و در اداره امور سیاسی و اقتصادی و اصولاحیات اجتماعی بدون حضور فعال دولت تردید نمودند . به دنبال این جریان عظیم و بی سابقه ، مفهوم کاملاً جدیدی از دولت پدیدار شد که در آن ، حاکمیت سنتی و حفظ نظم و تأمین دفاع تنها بخش

ناچیزی را به خود اختصاص می‌داد .

اکنون کمتر از نیم قرن است که در غرب ، دولت پلیس مامور نظم و دفاع مبدل به بالاترین نقطه بنای اجتماعی جدید گردیده و منشاء تنظیم و ارائه یک شیوه رفتار انسانی و اجتماعی شده است . این دولت که با اجتماعی از اعضاء طبقات مختلف جامعه شکل می‌گیرد ، نظامی از اوامر و نواهی را وضع می‌کند که دارای اعتبار زمانی بوده و به اصطلاح تابع تقاضای موثر می‌باشد . قدرت دولت جدید دیگر قدرت قاهره نیست و آن را تنها برحسب تدابیری که به کار می‌برد ، نمی‌توان توجیه نمود . مقرراتی که این شیوه رفتار را ارائه می‌دهد ، دیگر موضوع قوانین مطلق و دارای اعتبار حقوقی محض نیست ، و برحسب ماهیت دولت مورد نظر از این حد یاد شده اخیر تا ایجاد انگیزه های فردی و حتی توسل به روشهای غیر مستقیم ارشادی از طریق تبلیغات را دربر می‌گیرد . دولت جدید بر مجموعه ای از منافع شخصی و صنفی ریاست می‌کند و برای جلب اطاعت مردم و تنفیذ مدیریت خویش همواره باید اثبات کند تلفیقی که از منافع افراد و گروههای اجتماعی بعمل آورده است ، تلفیقی بهینه و متضمن بهترین راههای رفع نیازهای جامعه و تاءمین اساس یک زندگانی اجتماعی رضایتبخش است . نیازهای یاد شده علاوه بر ضرورت حفظ نظم و امنیت و تاءمین دفاع که بعد حاکمیت قدیم را شامل می‌شود ، تنظیم روابط اجتماعی از طریق تاءمین آزادیهای فردی و انسانی و ترکیب روابط اقتصادی به منظور تضمین رشد و تکامل مداوم و برقراری عدالت در برخورداری از مواهب مادی زندگی را نیز دربرمی‌گیرد .

این که دولتهای جدید چگونه در انجام ماموریتهای محوله اقدام می‌نمایند ، مساله سازمان و روابط میان اتباع دولت و تلقی قانونی مربوط به آن است ؛ حدود مداخله و حضور مردم در تنظیم و اعمال شیوه های رفتار اجتماعی ، دولت را به درجات متفاوت یک دموکراسی ، و عدم مداخله و حضور مردم در تنظیم و اعمال شیوه های یاد شده دولت را به درجات متفاوت مبدل به

یک دیکتاتوری می‌نماید . درواقع ، این تلقی جوامع مختلف از تحولات نیم قرن اخیر وظایف دولت بود که مدیریتهای اجتماعی کشورهای موردبحث را به سوی یک دموکراسی تجدید سازمان یافته و یا حکومتهای به درجات مختلف توتالیتر هدایت نمود . بررسی عملکرد دوحدیاد شده در دوران مورد نظر و ارائه وجوه افتراق و تشابه میان آنها ، یا تجدید نظرها و اصلاحات ناشی از تاثیرمتقابل آنها بریکدیگر ، به لحاظ طرح ابعاد حقوقی و سیاسی و به ویژه نظامهای ارزشی مربوط به هر کدام از محدوده بحث حاضر خارج است ، لیکن زمینه سازی برای تحقق اهداف درپیش روی ، مبانی تازه ای درچارچوب مالیه عمومی و اداره امور مالی دولت مطرح کرده ، و هر یک از دو نظام ، روشهای متفاوتی را برای تضمین توسعه و رشد اقتصادی و توزیع عادلانه مواهب مادی در میان جامعه ارائه نمودند . اما در اینجا هم نقش روابط جدید استعماری و دستیابی بر منابع و امکانات جوامع تحت سلطه را درتوفیق روشهای یاد شده نادیده نباید گرفت .

تاثیر تحولات اقتصادی و تغییر در مفاهیم و محدوده عمل جدید دولت در کشورهای تحت سلطه ، این بار نیز منشاء یک تحول نامتناسب دولت در جوامع اخیر گردید . برای کشورهای صنعتی ، خصلت دولت جدید حاصل یک فرایند تاریخی بود که با گسترش مفهوم بسیط دولت ، سلسله پیوسته ای از مسائل سیاسی ، اجتماعی و اقتصادی را به دنبال آورد . به عبارت دیگر ، اعتبار لیبرالیسم و آزادیهای فردی بیش از هرچیز مرهون نظام استعماری بود که با تکیه بر منابع کشورهای تحت سلطه بالا گرفت ، یا مداخله دولت در چگونگی توزیع درآمدها ناشی از تلاش سیاسی توده ها برای احیاء حقوق پامال شده در جریان ثروت اندوزیهای گروههای ممتاز اجتماعی ضرور شد ، درحالیکه گسترش سازمان و مفهوم دولت برای کشورهای توسعه نیافته در شکل موجود و حاضر به عنوان یک ضرورت وارداتی و در رابطه با نیازهای اقتصادی کشورهای سلطه گر اتفاق افتاد . در این کشورها نیز مدیریت مالی دولت متحول شد و به حکم نرم افزار تکنولوژی

توصیه شده، مشابه سازی صورتهای اقتصادی تحت سلطه با اقتصاد سلطه گر بدون توجه به پیوستگیها و روابط ذاتی و درونی آنها آغاز گردید. مالیه عمومی اقتباس شده از اصول مالی متداول در قرن نوزدهم این کشورها بدون طی مراحل تکاملی مربوط ناچار از اقتباس مجدد شد و محدوده عمل دولتها و تعهدات آنها در همان جهتی گسترش یافت که مقتضیات اجتماعی و اقتصادی کشورهای صنعتی ایجاب کرده بود.

بدیهی است که ورود و اشاعه هر تکنولوژی با فرهنگی واجتماعی خویش رانیز به دنبال دارد، مگر آن که، قبل از به کارگیری، نسبت به شناسائی عناصر و خواص و موارد استفاده آن بررسی و جهات نامتناسب آن حذف و یا تصحیح گردد. آیا فقط این دلیل که در کشورهای صنعتی پیشرفته و متکی بر نظام بازار دولتها قادرند با توسل به سیاستهای محدود کسر بودجه نوسانات کوتاه مدت را کنترل کرده و مانع از بروز عدم تعادلهای اقتصادی شوند، می تواند مجوزی برای استفاده از کسریهای وسیع و مداوم دیگر کشورها شود؟ درواقع، اساس کار — در چنین روشهایی متکی بر نهادهای پولی و مالی کارآمدی — سخت افزار — است که در کشورهای در حال توسعه کمتر می توان نشانه هایی از آن بدست آورد. گسترش محدوده عمل و تبدیل تدریجی حکومت به دولتهای رفاه ملی مرهون رشد مداوم درآمدها و افزایش منابع بودجه ای از طریق یک سازمان تشخیص و وصول مطمئن، مسئول و کارآمد و به کمک قوانین سنجیده و معتبر بلند مدت است. آیا به صرف قبول ضرورت و اهمیت تاءمین نیازهایی چون آموزش، بهداشت، بیمه و نظائر آن، و قبل از بررسی سهمی که دولت می تواند از فرایند ارزش افزائی جامعه بخود اختصاص دهد، می توان تنها با تنظیم یک قانون کلی و گسترش بدون پشتوانه تشکیلات اجرائی لازم، این گونه خدمات را رایگان نمود؟ حتی اگر در یک فرض ناممکن، سهم دولت از مجموع تولید ناخالص داخلی یک کشور در حال توسعه را در حدود دو برابر یک دولت رفاه ملی در نظر بگیریم باز هم

تعهد به تاءمین چنین خدماتی درکنار مسائل مربوط به رشد جمعیت ، فقر و بیکاری عملی به نظر نخواهد رسید .

موارد فوق و نمونه‌های متعدد دیگری را می‌باید به عنوان مسائل اصلی نظامهای بودجهای کشورهای در حال توسعه - از جمله ایران - در نظر گرفت که متأسفانه تنها با توسل به تصحیح صورتهای ارائه و تبعیت از طبقه بندیها و قالبهای اطلاعاتی توصیه شده نمی‌توان ، برای آنها پاسخی مناسب یافت . از این رو ، در این امکان سنجی و تطبیق اطلاعات بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ ، کوشش به عمل خواهد آمد تا ضمن رعایت توصیه های بین المللی ، دستیابی به یک تکنولوژی متناسب و منطبق بر ضرورتهای ملی نیز عملی گردد . برای این منظور ، اگر قبول کنیم که بودجه کنونی کشور دارای کسریها و مسائل و مشکلات ساختاری است ، تجزیه مجموعه به ظاهر پیوسته و پیچیده آن به محدوددهای عملیاتی متفاوت می‌تواند به عنوان گامی مفید و موثر تلقی شود . در واقع ، اعتقاد بر این است که گستردگی مفهوم و محتوای دولت در ایران - همانند اکثر کشورهای در حال توسعه - فاقد پیوستگی و انسجام درونی و ذاتی در بین اجزا و عناصر مربوط بوده و هریک از بخشها و وظایف موجود نظیر حاکمیت دولت و تکامل تدریجی آن ، اقدامات مربوط به توزیع عادلانه مواهب مادی ، تاءمین رشد و توسعه و مانند آنها - به رغم آنچه که در کشورهای صنعتی اتفاق افتاد - دارای زمینه های تاریخی ، فرهنگی و اجتماعی متفاوتی است که اجتماع آنها تحت اصول و ضوابط مالی و حقوقی و سیاسی یکسان غیر ممکن و منشاء ابهامات فراوان می‌گردد . بنابراین تجزیه مجموعه موضوع بخش نخست این گزارش به گروههای مستقل و براساس اصول و ضوابط مفروض در قسمتهای درآمد و هزینه برای هر گروه در الگوی مورد نظر ، می‌تواند در مقایسه با نتایج حاصل از عملکرد موجود ، به تشخیصی قالبهای اطلاعاتی مناسب کمک کند .

محدوده بودجه عمومی عبارت از سازماندهی و اداره امور حاکمیت دولت به لحاظ تشخیص و تاءمین منابع و انجام هزینه‌ها است. این حاکمیت نیز صورت تلفیق و هماهنگ شده‌ای از دو بعد متمایز و اغلب مستقل دارد. در بعد نخست، که منشأ پیدایش قوای مقننه و پارلمان در کشورهای دموکراسی است، صورتهای حقوقی مربوط به تشخیص، تنظیم و بالاخره تصویب قوانین معلوم و عملی می‌گردد، و در بعد دیگر که مربوط به تظاهرات قوای اجرائی است، چگونگی اجرای این قوانین و اتخاذ شیوه‌های مناسب برای آن روشن می‌شود. حاکمیت دولت محدوده‌ای انحصاری و اختصاصی است که دارای هم‌آورد خصوصی نبوده و در فرایند مربوط به آن، احکام قانونی مشخصی که از سوی قوه مقننه صادر می‌شود، انجام "وظیفه" های معینی را در محدوده مسئولیت قوه مجریه قرار می‌دهد که بر اصل "الزام به پذیرش همگان" استوار است. حاکمیت دولت در اساس تاریخی خود به حفظ نظم و امنیت و تاءمین قضاء و دفاع خلاصه می‌گردد، لیکن گسترش محدوده این حاکمیت - به شرحی که اشاره شد - مسائل تازه‌ای را به سبب گستردگی نیازهای همگانی، بر مجموعه بسیط و خلاصه قدیم افزود و چارچوب حاکمیت را برپایه تشخیص و رفع نیازهای عمومی یا تاءمین "کالاهای اجتماعی" قرار داد. در این تحول کیفی دامنه حاکمیت دولت پلیس به تاءمین کالاهائی نظیر آموزش، بهداشت، سلامت محیط زیست، و حتی برق و آب نیز کشیده شد. در این امکان سنجی و در چارچوب ساختار و سازمان بودجه‌ای مورد نظر، ضوابط کلی مربوط به تشخیص حاکمیت دولت را می‌توان به شرح زیر خلاصه کرد:

الف - محدوده و مفهوم حاکمیت دولت از طریق قوانین و مقرراتی معلوم می‌شود که

انجام وظیفه‌های مشخصی را موضوع مدیریت عمومی جامعه قرار داده است،

عدم اجرای این وظیفه ها ، که در شرایط زمان و مکان لازم و مفید شناخته شده است ، تخلف از نظم جاری و ضرورت اجتماعی تلقی شده و مستوجب مسئولیت و کیفر می گردد . این تعریف را در بررسی تاریخی حکومت در ایران می توان در محدوده دولت به مفهوم " یک نهاد سیاسی " در نظر گرفت .

ب - مفهوم بالامانع از محدودیت و عدم انعطاف حاکمیت دولت و در نتیجه ، چارچوب بودجه عمومی نخواهد بود . بدیهی است که تحولات و تغییرات کیفی و یا کمی در اوضاع و احوال اجتماعی مفهوم حاکمیت را نیز دگرگون می کند . چارچوب مورد نظر می تواند مفاهیم متناسب و مشروط به تحقق شرایط و امکانات معینی را برای یک حاکمیت روبه تکامل ، از یک حکومت دموکراسی بسیط تا دولتهای رفاه ملی ، فراهم آورد و وظایف لازم را در بودجه عمومی مطرح سازد .

ج - شرایط و امکاناتی که بدان اشاره شد ، به عنوان بستر تکامل حاکمیت در قانونگذاری و تعیین و اجرای وظایف دولت شناخته می شود . در این بستر و محدودیت عمده سیر تطور حکومت را به نظم می آورد . این دو محدودیت عبارتند از توان اجرایی و قابلیت منابع . بنابر این چنانچه توان اجرایی در ظرفیتهای موجود و قدرت مدیریت عمومی در تجهیز آنها مستتر انگاشته شود ، شرط اساسی در قانونگذاری برای گسترش مأموریت دولت و تعهد به انجام وظایف جدید موکول به ارائه منابع لازم و قابل دسترس می گردد .

د - نظریه اینکه محدوده این حاکمیت مفروض و مدلول آن مقید به وجود فایده در جریان زمان و مکان است ، بنابر این منابع لازم برای تنفیذ آن نیز محدوده منابع جاری بودجهای و تاءمین آن به عنوان یکی از مبانی شکل حاکمیت ملی

برعهده جامعه خواهد بود. این شرط، رعایت اصل تقدم درآمد‌ها بر هزینه‌ها را ضروری ساخته و تعادل در بودجه‌ها و امور عمومی را با برابری مقادیر مطلق و کمی طرفین حساب مربوط مترادف می‌سازد. انواع مالیاتهای مستقیم بر درآمد و ثروت، حق الامتيازها^۱، وجوه مربوط به جرائم و تخلفات و درآمد‌های از ایمن قبیل را می‌توان به عنوان منابع تاءمین هزینه‌های اعمال حاکمیت دولت طبقه بندی نمود.

هـ- تعمیم حاکمیت ملی مستلزم برخورداری یک یک افراد جامعه از مزایای مربوط به آن بوده و منشاء اصل تساوی افراد در برابر مالیاتهای موضوعه است. این برخورداری هیچگونه هزینه اختصاصی دربر نداشته و در زمره حقوق ملی ناشی از عضویت در جامعه خواهد بود. مصداق ویژه مساله مورد بحث در سازماندهی قضائی کشور حائز اهمیت است، زیرا مثلاً، تحمل برخی از هزینه‌های ناچیز مربوط به دادرسیهای جزئی و غیر واقعی به مراتب بهتر از آن خواهد بود که تهیدستان، در عین عضویت در جامعه، دستیابی به عدالت را در انحصار گروهی متنعم پندارند.

و- اجرای حاکمیت دولت از طریق توزیع نمایندگی و مسئولیت هر گروه از وظایف مرتبط و همگون در هیئت قانونی یک یک وزیران متجلی می‌شود. این مساله که نشانظارت مستمر نمایندگان جامعه بر حدود موفقیت قوه مجریه در کیفیت امور و دخل و خرج عمومی به حساب می‌آید، اساس بحث میان دو قوه یاد شده را به وجود آورده و نوع ویژه‌ای از روابط سازمانی، استقلال وظایف و جلوگیری

از بروز تداخل و لوٲ مسئولیت ، تمرکز و عدم تمرکز و مدیریت امور را ایجاب می نماید .

ز- و بالاخره آخرین مورد از اصول و ضوابط کلی مربوط به حاکمیت دولت موضوع گسترش مفهوم و محدوده آن از دیدگاه بودجه امور عمومی است . ضرورت وجود برنامه توسعه اقتصادی و اجتماعی و اثرات اجرایی مربوط به آن ، پیاپی تغییرات و دگرگونیهای تازه ای را در محدوده عمل دولت سبب می گردد . هرگاه - به دلیل اصل محدودیت منابع - محدوده قدیم حاکمیت دولت پلیس و همچنین تحولات کیفی و بهبود استانداردهای اجرایی در عرضه خدمات مربوط به آن را در خارج از مقوله توسعه قرار دهیم ، گسترش حاکمیت دولت ، موضوع بخش خاتمه یافته ای از عملیات برنامه توسعه است که نتایج بدست آمده از آن قابلیت انتقال به محدوده کالاهای اجتماعی را داشته و در عین حال ، تأمین منابع لازم برای ارائه این کالاها از طریق اضافه درآمدهای جاری موجود عملی باشد . این عمل ، محاسبات بودجه ای نگهداشت سطح امور اقتصادی و اجتماعی و همچنین انتخاب سال پایه برای این محاسبات را ضرور می گرداند .

اعمال اصول و روابط کلی بالادروظایف و برنامه های دولت که در بخش نخست فهرست گردید ، صورت کلی تازه ای از بودجه امور عمومی دولت در سال ۱۳۶۸ را قابل تنظیم کرده و طرح جدیدی از مسائل و مشکلات بودجه ای را به همراه راه حلهای مربوط متصور می سازد . این صورت کلی ، به ترتیبی که در زیر ارائه خواهد شد ، در پی معرفی گروههای مشخصی از محدوده حاکمیت کنونی دولت ، بودجه امور عمومی متوازن و نمائی از سازمان و تشکیلات اجرایی است :

— گروه یک — م :

- ۱ — تنظیم روابط قوای سه گانه .
- ۲ — وضع قوانین .
- ۱۴ — سازماندهی اهداف و وظایف دستگاههای اجرائی کشور .
- ۳۶ — ایجاد هماهنگی در فعالیتهای دستگاههای اجرائی دولتی ملی و محلی
در سراسر کشور .
- ۵ — رهبری ، هدایت و هماهنگ کردن سیاستهای کلی مدیریت کشور و اتخاذ
تصمیمات لازم در این زمینه (وضع مقررات) .
- ۶ — تهیه ، بررسی و تصویب لوایح مربوط به قوانین مورد نیاز کشور .
- ۷ — بررسی ، تنقیح و تدوین قوانین و مقررات .
- ۴ — پاسداری از احکام اسلام و قانون اساسی .
- ۳ — نظارت بر امور مالی دولت .

— گروه دوم :

- ۷۵ — رسیدگی به دعاوی
- ۷۶ — تسهیلات قضائی
- ۷۷ — اقدامات تاءمینی
- ۷۸ — اجرای احکام
- ۷۹ — تحقیق و بررسی

۱ — شماره های سمت راست به جهت رعایت ترتیب نبوده و معرف ردیف انتخاب شده از بخش
نخست این گزارش است .

۸۰- بازرسی امور داخلی

۸۳- آموزش

۸۴- ثبت اسناد و املاک

۸۱- خدمات درمانی (زندانیان)

۸۲- حمایت خانواده

- گروه ——— موم :

۶۷- کسب و پرورش اطلاعات امنیتی و اطلاعات خارجی و حفاظت اطلاعات و ضد

جاسوسی و بدست آوردن آگاهیهای لازم از وضعیت دشمنان داخلی و خارجی

جهت پیشگیری و مقابله با توطئه .

۶۸- تشکیل شورای اطلاعات .

۷۰- کشف توطئه ها و فعالیتهای براندازی جاسوسی ، خرابکاری ، اغتشاش علیه

استقلال و امنیت و تمامیت ارضی و نظام جمهوری اسلامی .

۷۱- حراست اخبار، اطلاعات ، اسناد ، مدارک ، تاسیسات و پرسنل وزارتخانه ها .

۷۲- آموزش به ارگانها جهت حفاظت از مدارک ، اسناد ، و اسناد مهم .

۶۹- کسب و جمع آوری اخبار ، تولید ، تجزیه و تحلیل و طبقه بندی در ابعا داخلی

و خارجی .

۷۳- ارائه خدمات اطلاعاتی ضروری به سازمانها و ارگانها و آگاه ساختن به موقع

آنها نسبت به توطئه ها .

— گروه چهارم —

۹ — ارشاد و آموزش زیست محیطی

۱۰ — کنترل و نظارت ضوابط محیط زیست

۲۸۴ — تهیه و اجرای طرحهای احیاء ، حفاظت و بهره برداری از مراتع و مناطق

عشایری و ذخیره نزولات آبی .

۲۸۷ — تهیه و اجرای طرحهای حمایت از صید سنتی در سواحل جنوبی کشور .

— گروه پنجم —

۹۹ — برنامه ریزی و تهیه برنامه های کوتاه مدت ، میان مدت و بلند مدت توسعه

اقتصادی و اجتماعی .

۱۰۰ — تهیه و تنظیم لایحه بودجه سالانه کشور .

۱۲۰ — بررسی ، تهیه و تنظیم قوانین و مقررات مالی و اقتصادی .

۱۱۲ — تنظیم ، هماهنگی و اجرای سیاستهای اقتصادی و مالی کشور .

۹۸ — مشارکت در امر هدایت و هماهنگی امور اقتصادی کشور .

۱۰۱ — مطالعات و تحقیقات اجتماعی و اقتصادی .

۳۵ — نظارت بر اجرای برنامه های اجتماعی — اقتصادی .

۱۰۶ — پیشنهاد اعطای وام بلاعوض در مورد طرحهای انتفاعی .

۱۱۳ — تنظیم و اجرای برنامه های همکاری اقتصادی با سایر کشورها و مجامع

اقتصادی .

۱۰۲ — نظارت بر اجرای برنامه و بودجه .

- ۱۱- مراقبت در حسن اجرای قوانین و مقررات استخدامی کشور .
- ۱۳- اداره امور پرسنلی دولت .
- ۱۲- انجام مطالعات و تحقیقات در امور استخدامی و اظهار نظر درباره مقررات استخدامی و تهیه آئین نامه های مربوط .
- ۱۵- بررسی و تهیه روشهای انجام کار عمومی و اختصاصی .
- ۱۸- آموزش مدیریت و فنون اداری .
- ۱۶- ارزشیابی کارآئی و عملکرد دستگاههای اجرایی کشور .
- ۱۰۳- ارزشیابی دستگاههای اجرایی در جهت تحقق برنامه ها .
- ۱۱۷- نظارت بر فعالیتهای اقتصادی شرکتهای دولتی ، نیمه دولتی و عام المنفعه .
- ۱۰۷- بررسی و تهیه و بهنگام نگاهداشتن آمارهای عمومی .
- ۱۰۸- بررسی شاخص قیمتها و تهیه حسابهای ملی .
- ۱۰۹- آموزش و تربیت نیروی انسانی آمارشناسی و آمارگر .
- ۱۱۰- بررسی و تعیین سیاست و بهره برداری مطلوب از مراکز و نظام کامپیوتری کشور .
- ۱۰۴- تشخیص صلاحیت و طبقه بندی مهندسين مشاور و پیمانکاران .
- ۱۰۵- بررسی و تعیین معیارها و استانداردها و اصول کلی و شرایط عمومی قراردادهای طرحهای عمرانی .

- گروه ششم :

- ۳۹۴- اداره و توسعه شبکه رادیو و تلویزیون .

۳۹۵- آموزش خدمات .

۳۳- فراهم آوردن موجبات و امکانات مشارکت عامه مردم در امور اجتماعی ، سیاسی

اقتصادی و فرهنگی کشور .

۱۴۶- تحقیق در باره اثر وسائل ارتباط جمعی و سنجش میزان تاثیر برنامه ها و

فعاليتها در افکار عمومی و گزارش به دولت .

- گروه هفتم -

۳۲- برگزاری انتخابات و اجرای قوانین و مقررات مربوط به تاءمین صحت و آزادی

انتخابات .

۴۴- انجام امور مربوط به ثبت احوال .

۳۹- اداره امور نظام وظیفه عمومی .

۳۱- فراهم آوردن موجبات اجرای خط مشیها و سیاستهای عمومی در سطح کشور .

۳۸- اداره امور احزاب و جمعيتها و انجمنها و شوراهای .

۳۷- اداره امور اتباع بیگانه .

۹۴- اداره امور خبرگزاری و نمایندگیهای مطبوعاتی خارج .

۱۴۲- صدور اجازه تاسیس ، انحلال ، و نظارت بر فعاليتهاي مؤسسات خبری ،

نمایندگیهای خبرگزاری و رسانه های داخلی و خارجی ، کانونهای تبلیغاتی

چاپخانه ها و کارهای چاپی .

۲۴۲- نظارت بر شهرنشینی .

۴۲- نظارت بر امور شهرداریها .

۲۴۳- نظارت بر فعالیتهای شهرسازی بخش خصوصی (از جهت رعایت معیارها

و ضوابط- طرح جامع) .

۴۳- برقراری نظام مطلوب در تقسیمات کشوری .

۳۴- حفظ امنیت داخلی و استقرار نظم و آرامش در سراسر کشور .

۱۲۹- برنامه ریزی فرهنگی و تبلیغی در جهت همکاری بیشتر مردم با دولت .

۲۲- تشخیص اوراق زائد و ترتیب امحاء آنها .

۴۱- تهیه و تنظیم اطلاعات کامل از اوضاع کشور .

۲۹۰- شرکت فعال در موارد حساس و ضروری از قبیل جنگ و عملیات امدادی در سیل

و زلزله و استمداد از مردم .

- گروه هشتم :

۷۴- همکاری و تبادل اطلاعات و تجارت اطلاعاتی با کشورهای واجد صلاحیت .

۸۶- بررسی ، تنظیم ، برقراری ، حفظ و توسعه در رابطه سیاسی جمهوری اسلامی

ایران با دولتها و سازمانهای بین المللی .

۸۷- بررسی مسائل و وقایع بین المللی به ویژه جهان اسلام و تهیه گزارشهای لازم

برای مراجع ذیربط .

۱۳۱- شناساندن مبانی ، مظاهر و اهداف انقلاب اسلامی در داخل و خارج کشور

(بخشی از وظیفه) .

۸۸- ایجاد و اداره نمایندگیهای سیاسی و کنسولی در کشورهای خارج و سازمانهای

سیاسی بین المللی .

۱۴۱ - نظارت بر اجرای وظایف نمایندگیهای ایران در خارج .

۸۹ - ایجاد تسهیلات لازم برای فعالیت نمایندگیهای دولتهای خارجی وسازمانهای

بین المللی در ایران .

۹۵ - تهیه و تنظیم متون معاهدات مربوط به تعیین خطوط مرزی ، رودخانه ای ،

هوایی ، دریائی و لوائج مربوط به مبادء و حد دریائی سرزمین ، فلات قاره

منطقه انحصاری اقتصادی ، منطقه انحصاری ماهیگیری و تهیه و تنظیم

موافقتنامه های انتظامات سرحدی .

۹۶ - نظارت بر اجرای موافقتنامه های انتظامات سرحدی و حل و فصل اختلافات

سرحدی با همکاری سایرین .

۹۵ - تهیه و اجرای آئین نامه های مربوط به تابعیت و پناهندگی سیاسی .

۹۱ - اقدام در جهت حفظ حقوق اتباع ایران در خارج از کشور و انجام امور مربوط

به تابعیت و احوال شخصیه .

۹۷ - بررسی و موافقت با فروش ، واگذاری ملک به نمایندگیها و اتباع بیگانه و انجام

امور مربوط به استملاک دولت جمهوری اسلامی ایران در خارج .

۹۲ - ارائه نظریات لازم به سایر دستگاهها در زمینه برقراری روابط اقتصادی ، فرهنگی

علمی و غیره .

۹۳ - اداره امور دانشجویان ایرانی مقیم خارج .

- گروه نهم :

۴۵ - عملیات و نگهداری تجهیزات و تاسیسات نظامی

- ۵۰- عملیات و نگهداری تجهیزات و تاسیسات نظامی .
- ۶۲- عملیات و نگهداری تجهیزات و تاسیسات نظامی .
- ۴۸- تقویت بنیه دفاعی کشور .
- ۴۶- تهیه ، تولید ، نوسازی و بازسازی اساسی تجهیزات و تاسیسات نظامی کشور .
- ۵۱- تهیه ، تولید ، نوسازی و بازسازی اساسی تجهیزات و تاسیسات نظامی کشور .
- ۵۹- تهیه ، تولید ، نوسازی و بازسازی اساسی تجهیزات و تاسیسات نظامی کشور .
- ۶۳- تهیه ، تولید ، نوسازی و بازسازی اساسی تجهیزات و تاسیسات نظامی کشور .
- ۶۵- هزینه بازسازی و تعمیرات وسائل و تجهیزات نیروهای نظامی .
- ۴۷- فعالیتهای مخصوص نظامی .
- ۵۲- فعالیتهای مخصوص نظامی .
- ۶۴- عملیات مخصوص نظامی .
- ۴۹- پرسنل نظامی .
- ۵۸- پرسنل نظامی (صنایع دفاع)
- ۶۱- پرسنل نظامی
- ۵۴- تحقیق و بررسی (وزارت دفاع)
- ۵۵- تحقیق و بررسی (نیروی هوایی)
- ۵۶- تحقیق و بررسی (نیروی زمینی)
- ۵۷- تحقیق و بررسی (نیروی دریایی)
- ۶۰- اجرای لایحه حقوق قانون ارتش جمهوری اسلامی ایران .
- ۶۶- احداث ساختمانهای مورد نیاز نیروهای مسلح .

— گروه دهم — :

- ۱۴۸ — تعیین خط مشی ها و سیاستهای آموزشی کشور .
- ۱۵۰ — تنظیم طرحهای کلی و اساسی آموزشی در کلیه سطوح و رشته های تحصیلی .
- ۱۴۹ — تهیه و تاءمین اسباب و وسائل تحصیلات ابتدائی و راهنمایی تحصیلی عمومی ، اجباری و مجانی .
- ۱۵۳ — تهیه برنامه های بلند مدت به منظور گسترش آموزش و پرورش برای همه کودکان و جوانان مستعد و شایسته .
- ۱۵۴ — نگهداری ، احداث ، توسعه و ترمیم و تجهیز فضای آموزشی براساس معیارها و استانداردهای مطلوب .
- ۱۵۷ — تنظیم ضوابط و معیارها و استانداردهای وسائل و فضای آموزشی .
- ۱۵۱ — تعمیم تحصیلات متوسطه .
- ۱۵۲ — آموزش و سواد آموزی بزرگسالان .
- ۱۶۳ — بررسی و تصویب هدفها و تنظیم برنامه های لازم برای نظام آموزش عالی و پژوهشهای علمی و فرهنگی و هنری .
- ۲۸۵ — همکاری در امر ریشه کن کردن بیسوادی در روستاها و مناطق کشاورزی .
- ۱۵۶ — نظارت بر مراکز و واحدهای آموزشی غیر دولتی .
- ۱۶۲ — حفاظت از آثار باستانی ملی و اسلامی و شناساندن این میراثها .
- ۱۶۵ — برنامه ریزی برای ایجاد مرکز ملی تحقیقات علمی و فرهنگستانها و بنیادها و بسط و توسعه و ترویج علوم و فنون در شئون مختلف کشور .
- ۱۳۰ — تنظیم سیاستهای کلی فرهنگی ، هنری ، و سینمایی کشور و ارائه آن به

مجلس شورای اسلامی :

- ۱۶۱ - تعیین خط مشی کلی جهت پیشرفت فرهنگ عمومی و هنر واقعی .
- ۱۳۲ - جمع آوری و طبقه بندی مدارک فرهنگی انقلاب اسلامی .
- ۱۶۷ - هدایت و ارشاد کوششهای پژوهشی و سعی در کاربرد نتایج تحقیقات و یافته های پژوهشی علمی و فنی .
- ۱۷۲ - تربیت نیروی انسانی کاردان و متخصص مورد نیاز کشور .
- ۱۷۴ - برنامه ریزی جامع توسعه آموزش عالی .
- ۱۷۵ - تربیت نیروی انسانی مورد نیاز بخش آموزش .
- ۲۳ - تعیین خط مشی ، تصویب برنامه و طرحهای اساسی در زمینه امور تربیت بدنی .
- ۲۱ - جمع آوری و حفظ اسناد ملی و فراهم آوردن شرایط و امکانات لازم برای دسترسی عموم به این اسناد .
- ۱۳۷ - اشاعه و گسترش فرهنگ و هنر اسلامی از طریق تشویق شعرا ، ادبا ، هنرمندان و نشر آثار آنها .
- ۱۴۵ - نظارت بر فعالیتهای فرهنگی ، هنری و تبلیغی خارجیان مقیم ایران .
- ۱۳۴ - انجام مبادلات فرهنگی ، هنری ، سینمایی بین المللی و همکاریهای فرهنگی و ارشادی با مراکز اسلامی و فرهنگی کشورها .
- ۱۳۳ - ایجاد و توسعه اداره امور نمایندگیهای فرهنگی ایران در خارج و اشاعه زبان فارسی در کشورهای مختلف (منتقله از وظیفه ۱۳۱) .
- ۱۴۴ - نظارت بر ورود و خروج آثار سمعی ، بصری ، هنری ، مطبوعات و نشریات و کلیه مواد تبلیغی فرهنگی .

۱۶۸ - برقراری و حفظ روابط فرهنگی و مبادلات برنامه های پژوهشی ، علمی و فنی

با موسسات داخلی و خارجی .

۱۶۴ - تعیین ضوابط تاسیس موسسات آموزش عالی و مراکز پژوهشی و فرهنگی .

۱۶۶ - تعیین ضوابط مربوط به تشخیص ارزش علمی گواهینامه های دانشگاههای

خارج و ضوابط مشترک مربوط به اعطای درجات تحصیلی دانشگاهی .

۱۶۰ - تعیین خط مشی کلی پژوهشهای علمی و هماهنگی آن با خط مشی کلی آموزش

عالی .

۱۶۹ - مرتبط ساختن نیازهای عمرانی کشور با خط مشیهای اساسی پژوهشهای علمی .

۱۷۰ - تعیین معیارها و ضوابط مربوط به تخصیص ارز به پژوهشهای علمی دانشگاهها

و موسسات علمی خارجی .

۱۷۱ - حمایت از محققان کشور و ایجاد تسهیلات برای فعالیتهای پژوهشی و

برنامه ریزی جامع توسعه پژوهشهای علمی .

۱۷۳ - اهتمام دربالا بردن کفایت علمی و فنی هیاتهای علمی و مدرسین .

۲۸ - بازرسی و نظارت درامور تربیت بدنی مدارس ، دانشگاههای عالی و

سازمانهای دولتی .

۱۵۹ - تعمیم ورزشهای بدنی بصورت اجباری درمدارس .

۲۶ - تعلیم و تربیت مربی و معلم ورزش .

۱۵۸ - فراهم آوردن موجبات معاینات پزشکی دوره ای دانش آموزان دبستانها و

تأمین سلامت و بهداشت آنها .

۱۷۷ - فعالیتهای فرهنگی و هنری فوق برنامه .

— گروه یازدهم —

۲۰۳ — تحقیق و مطالعه به منظور تاءمین احتیاجات رفاهی افراد و گروههای مختلف

۲۰۶ — تعیین خطوط اصلی و سیاستهای آموزش فنی و حرفه ای .

۱۵۵ — فراهم آوردن امکانات آموزش فنی و حرفه ای .

۲۰۸ — ایجاد و اداره سازمان آموزش فنی نیروی انسانی (کمک دولت و درآمد

اختصاصی) .

۲۰۹ — تعیین حداقل دستمزد .

۲۱۳ — تهیه آئین نامه های حفاظت فنی و بهداشت کار کشاورزی و صنعتی .

۲۱۴ — تشکیل شورای عالی کار صنعتی و کشاورزی .

۲۲۰ — نظارت بر تاءمین حفاظت فنی و بهداشت کار کشاورزی .

۲۲۱ — نظارت بر اجرای قانون کار صنعت و کشاورزی .

۲۱۷ — نظارت بر طبقه بندی مشاغل در کارگاهها .

۲۱۵ — شوراهای حل اختلاف (میان کارگر و کارفرما) .

۲۰۷ — تعیین خط مشی کلی کارآموزی کشور .

۲۱۰ — تعیین مناطق نیازمند کارآموزی .

۲۱۲ — ایجاد کمیته کارآموزی در مناطق مورد نیاز .

۲۱۸ — نظارت بر کار موسسات کارآموزی .

۲۱۹ — نظارت بر صندوق کارآموزی .

۲۲۲ — نظارت بر بنگاههای کاریابی خصوصی .

۱۴۳ - نظارت بر تاسیس و اداره واحدهای خدمات مسافرتی ، اقامتی ، پذیرائی و

سیاحتی .

۲۰۱ - تهیه برنامه های اجرایی کوتاه مدت و بلند مدت به منظور تأمین خدمات

رفاهی برای گروههای نیازمند جامعه .

۲۰۰ - نظارت بر سازمانهای رفاهی غیر دولتی و تعیین ضوابط و برنامه ها و روشهای

اجرایی و آموزش و راهنمایی دستگاههای مذکور .

۲۰۲ - ارشاد و هدایت سازمانهای مختلف معلولین و در صورت لزوم دادن کمکهای

فنی و مالی به آنها برای تاسیس شرکتهای تعاونی .

۲۴ - توسعه و تعمیم ورزش .

۲۷ - نظارت بر مراکز ورزشی .

۲۹ - برگزاری جشنها و مسابقات داخلی و خارجی .

- گروه دوازدهم :

۱۱۹ - ترتیب انجام هزینه های جاری و عمرانی و نظارت بر حسن جریان آن .

۱۱۸ - حفظ و حراست اموال و اوراق بهادار دولتی و چاپ و انتشار اوراق مذکور .

۱۱۶ - اداره امور خزانه داری و تمرکز وجوه .

۱۲۳ - تنظیم و اجرای سیاستهای پولی و اعتباری .

۱۲۲ - اداره امور مربوط به وامها و اعتبارات خارجی و داخلی .

۱۲۵ - اداره امور قراردادهای و موافقتنامه های پولی و مالی با کشورهای و مجامع پولی

و بانکی .

۱۱۴ - اداره امور سرمایه گذاریهای ایران در خارج - خارج در ایران و مشترک ..

۱۲۴ - حسابرسی و تهیه و تنظیم تفریغ بودجه .

۱۲۱ - اداره امور مربوط به کمکهای فنی و اقتصادی متقابل با سایر کشورها .

- گروه سیزدهم -

۱۱۵ - شناسائی منابع و ترتیب حصول صحیح و به موقع درآمدها و مطالبات دولت .

- گروه چهاردهم -

۱۷۸ - تاءمین ، تعمیم و ارتقاء سطح بهداشت ، درمان و بهزیستی .

۱۷۹ - توزیع عادلانه امکانات و تسهیلات بهداشتی و پزشکی و درمانی .

۱۸۳ - جلب مشارکت مردم برای ارائه خدمات بهداشتی ، درمانی و بهزیستی .

۲۸۴ - کمک به خدمات بهداشتی و درمانی روستائیان و عشایر کشور .

۱۸۵ - نظارت بر واردات و تولید مواد غذایی ، بهداشتی و ...

۱۸۶ - اجرای برنامه های بهداشتی .

۱۸۷ - مبارزه با انواع بیماریها .

۱۸۸ - ایجاد و گسترش و ارتقاء سطح مراکز درمانی کشور .

۱۸۹ - استفاده از خدمات درمانی موسسات خصوصی و خیریه .

۱۹۱ - تعیین و اعلام استانداردهای خدمات درمانی و نظارت بر فعالیت موسسات

پزشکی و واحدهای صنعتی درمانی و بهزیستی .

۱۹۲ - نظارت بر مصرف مواد مخدر و اقدام در ترک اعتیادات مضربه .

۱۹۳ - ارائه خدمات و توانبخشی جسمی و حرفه ای به معلولین جسمی ، ذهنی و

اجتماعی .

- ۱۹۴ - تشخیص نیاز و کمک به مدد جوین و حمایت‌های مادی و معنوی آنان .
- ۱۹۶ - تدوین و ارائه سیاستها و خط مشیها و برنامه ریزی تربیت نیروی انسانی
- گروه پزشکی .
- ۱۹۸ - انجام تحقیقات کاربردی بنیادی و هماهنگ ساختن واحدهای تحقیقاتی و پژوهشی پزشکی و تقویت و توسعه آنها .
- ۱۹۹ - تأمین خدمات توانبخشی برای معلولین جسمی ، روانی و اجتماعی .
- ۸ - حمایت از خانواده .

- گروه پانزدهم -

- ۲۲۳ - تعیین سیاست انرژی کشور
- ۲۲۷ - مبادله اطلاعات و همکاریهای علمی ، فنی ، صنعتی ، بازرگانی با کشورها و موسسات خارجی در زمینه انرژی (برق و اتم) .
- ۲۳۱ - نظارت بر مصرف انرژی .
- ۲۳۲ - نظارت بر تولید ، توزیع و انتقال انرژی .
- ۳۱۰ - اعمال اصل مالکیت و حاکمیت ملی ایران بر ذخائر و منابع و صنایع و تاسیسات نفت و گاز و پتروشیمی .
- ۳۱۱ - صیانت و بهره برداری از ذخائر و منابع و صنایع و تاسیسات نفت و گاز و پتروشیمی .
- ۳۱۳ - کوشش در بسط تکنولوژی و دانش صنعتی در زمینه نفت ، گاز و پتروشیمی .

۳۱۶ - مطالعات و تحقیقات و بررسیهای فنی و علمی اقتصادی در زمینه صنایع نفت

و پتروشیمی .

۳۱۹ - اداره امور نمایندگیهای ایران در مجامع نفتی و روابط بین المللی مربوط .

۳۲۰ - انعقاد قرارداد همکاری و مشارکت با اشخاص و موسسات داخلی و خارجی .

۳۲۴ - تعیین خط مشیها و سیاستهای کلی و مقررات ناظر بر شرکتهای تابعه .

۳۲۵ - نظارت بر فرآورده های نفتی تهیه شده در بخش خصوصی و تعیین بهای آنها .

۳۲۶ - دریافت و اعطای وام و اعتبار به منظور اجرای برنامه ها در خارج و داخل

کشور .

۳۲۹ - تنظیم مقررات ایمنی و استانداردهای مربوط به صنعت گاز - - - - - اساس

استانداردهای بین المللی .

- گروه شانزدهم - :

۲۴۷ - برنامه ریزی جامع خط مشی ترابری کشور .

۲۴۸ - تنظیم ضوابط و معیارها و اتحاد سیاستهای لازم برای تشویق بخش خصوصی

به سرمایه گذاری در امور ترابری برای رفع نیازمندیهای کشور .

۲۴۹ - بررسی درباره راههای ترابری بین المللی و پیشنهاد قراردادهای دویا چند

جانبه با دولتها و موسسات .

۲۵۰ - بررسی نیازمندیهای کشور از نظر راههای آبی ، دریا ها و اقیانوسها .

۲۵۱ - بررسی نیازمندیهای کشور از لحاظ خدمات خاکشناسی و مصالح ساختمانی .

۲۴۶ - تهیه استانداردها و مصالح ساختمانی (با همکاری موسسه استاندارد) .

۲۴۵ - تهیه و تنظیم موازین و استانداردها و مشخصات فنی برای ساختمانها و مسکن .

۲۴۴ - نظارت فنی بر ساختمان و مصالح .

۲۶۰ - تجهیز و توسعه آزمایشگاههای خاکشناسی و شناسائی مصالح ساختمانی .

۲۵۵ - نگهداری طرق ارتباطی .

۲۵۶ - بهره برداری از طرق ارتباطی .

۲۶۲ - انجام کلیه امور مربوط به نظارت بر احداث و نگهداری تاسیسات زیربنائی .

۲۶۳ - انجام کلیه امور مربوط به نظارت بر اجرا و بهره برداری از تاسیسات زیربنائی

و فعالیتهای ترابری در داخل و خارج کشور .

۲۶۴ - انجام امور مربوط به هواشناسی .

۲۶۷ - تنظیم روابط ایران با اتحادیه های بین المللی پستی و مخابراتی .

۲۶۹ - اجرای تعهدات مربوط به قراردادهای بین المللی پستی . . .

۲۷۰ - حفظ روابط و شرکت در مجامع اتحادیه های جهانی و منطقه ای پست .

۲۷۲ - تاسیس ، توسعه ، نگهداری و اداره شبکه های مخابرات عمومی و اختصاصی .

۲۷۳ - تهیه تعرفه خدمات مخابراتی ، سپرده ، ودیعه ، حق الاشتراک و . . .

۲۷۴ - نظارت بر اجرای برنامه ها و طرحهای ایجاد و توسعه سرویسهای پستی .

۲۷۵ - نظارت بر اجرای برنامه ها و طرحهای ایجاد و توسعه مخابراتی .

۲۷۶ - نظارت بر اجرای قراردادهای مخابراتی بین المللی .

۲۷۷ - نظارت بر تاسیس شبکه های اختصاصی .

— گروه هفدهم — :

۳۰۰ - اجرای قوانین مربوط به حاکمیت و تصدی آب کشاورزی و استفاده صحیح از

آبهای کشور .

۳۰۱- اجرای قوانین مربوط به حاکمیت و تصدی خاک و حفظ و اصلاح خاکهای کشور .

۲۹۸- تحقیقات و مطالعات در زمینه های کشاورزی ، دامداری و منابع طبیعی کشور .

۳۰۲- تشویق و تجهیز بخش خصوصی و تاءمین مشارکت مردم در اجرای برنامه های

کشاورزی و دامداری .

۳۰۳- حفظ نباتات و دام و مبارزه با بیماریهای گیاهی و دامی .

۳۰۴- نظارت بر اجرای بیمه محصولات کشاورزی و دامی .

- گروه هجدهم -

۳۳۱- فراهم آوردن موجبات توسعه فعالیتهای زمین شناسی ، اکتشاف و تجهیز و

بهره برداری از معادن .

۳۳۴- ایجاد زمینه توسعه و بهره برداری از صنایع متالورژی .

۳۳۶- تهیه و اجرای ضوابط مربوط به فعالیتهای متالورژی .

۳۳۷- همکاری در جهت تعیین استانداردها .

۳۳۹- تعیین ذخائر معدنی کشور .

۳۴۰- نظارت بر فعالیتهای معدنی .

۳۴۱- تهیه و اجرای طرحهای تحقیقاتی آمار در زمینه معادن .

۳۴۳- فراهم آوردن موجبات خرید مواد اولیه مورد نیاز از خارج در زمینه معادن و

صنایع متالورژی .

۳۳۰- تعیین سیاست و خط مشی اجرائی مربوط به معادن و صنایع

متالورژی .

- ۳۴۴- انجام اقدامات ایمنی و بهداشتی درمعادن و صنایع متالورژی .
- ۳۴۹- اجرای برنامه های خاص صنعتی دربخش دولتی .
- ۳۵۰- نظارت بر فعالیتهای صنعتی .
- ۳۵۱- فراهم آوردن تسهیلات لازم به منظور ایجاد واحدهای صنعتی .
- ۳۵۲- انجام بررسیهای علمی و فنی درزمینه صنعت .
- ۳۵۴- تنظیم برنامه و نحوه کمکهای اعتباری درزمینه فعالیتهای صنعتی .
- ۳۵۵- تشویق و راهنمایی بخش غیر دولتی به سرمایه گذاری درصنایع کوچک .
- ۳۵۶- تعیین استانداردهای انواع تولیدات صنعتی .
- ۳۵۸- جمع آوری آمار و اطلاعات درزمینه بخش صنعت .
- ۳۶۰- تأیید سهم ظرفیتهای تولید رشته های مختلف صنایع روستائی .
- ۳۶۲- نظارت بر ایجاد و توسعه صنایع روستائی .
- ۳۶۴- پیشنهاد سهم ظرفیتهای تولیدی رشته های مختلف صنایع روستائی .
- ۳۶۷- تنظیم سیاستها و خط مشیهای صنعتی .
- ۳۶۸- تنظیم برنامه های صنعتی .
- ۳۵۹- سیاستگذاری ، هماهنگی و برنامه ریزی کلی صنایع روستائی .
- ۳۶۳- فراهم آوردن موجبات توسعه و گسترش ، ایجاد و بهره برداری از صنایع

سنگین .

- ۳۶۴- هماهنگی ، حمایت و هدایت صنایع سنگین .

۳۶۶- تهیه و تدوین برنامه های آموزشی ، پژوهشی و تحقیقات کاربردی در زمینه

صنایع سنگین .

۳۶۷- مشارکت در تهیه و تدوین مقررات صادرات و واردات و تدوین استانداردهای

ملی در زمینه صنایع سنگین .

۳۶۸- تهیه و تدوین ضوابط اجرایی در زمینه صنایع سنگین (صدور

مجوز)

۳۶۹- مشارکت در تاءمین نیازمندیها و تقویت قدرت دفاعی کشور .

۳۷۰- ارائه خدمات و امکانات مناسب به محققین و پژوهشگران .

۳۷۱- تشویق ، هدایت ، حمایت و اعطای کمکهای فنی و اقتصادی به متقاضیان

در زمینه صنایع سنگین .

۳۷۲- همکاری با موسسات علمی و فنی و صنعتی بین المللی .

۳۷۳- فراهم آوردن موجبات تاءمین و تدارک مواد و قطعات و اقلام مورد نیاز صنایع

سنگین .

۳۷۴- همکاری در ایجاد شهرکها و نواحی صنعتی .

۳۷۶- ایجاد نظام آمار و اطلاعات متناسب با نیاز صنایع سنگین .

۳۷۷- اخذ و گسترش و ارتقاء سطح دانش فنی جهت نیل به خود کفائی

صنعتی .

۳۱۷- اتخاذ سیاستها و خط مشیهای اجرایی در مورد صنایع

سنگین .

- گروه نوزدهم -

- ۳۷۸ - تنظیم سیاستها و خط مشیهای بازرگانی کشور .
- ۳۸۱ - تهیه و تدوین و نظامات و مقررات صادرات و واردات کشور .
- ۳۸۴ - اقدام به بازاریابی و تشکیل نمایشگاههای داخلی و خارجی .
- ۳۸۶ - تنظیم ضوابط و مقررات مربوط به نحوه ارائه خدمات مورد نیاز بازرگانی .
- ۳۸۷ - بررسی ، تعیین ، تعدیل و نظارت بر قیمت تولیدات داخلی و کالاهای وارداتی .
- ۳۸۸ - ایجاد هماهنگی بین فعالیتهای و خدمات مورد نیاز بازرگانی .
- ۳۸۹ - انجام تحقیقات و پژوهشهای بازرگانی .
- ۳۹۱ - تهیه و تنظیم لوایح قانونی و مقررات مربوط به تعاونیها .
- ۳۹۲ - نظارت بر شرکتها و اتحادیههای تعاونی غیر روستایی .
- ۱۲۷ - اداره امور مربوط به گمرکات کشور .

نتایج قابل استخراج از طبقه بندیهای فوق را در صورت بودجه ای زیر می توان خلاصه نمود :

بودجه امور عمومی دولت در سال ۱۳۶۸ (مبالغ به هزار ریال)

عنوان	هزینه ها					درآمدها	
	جاری	تابت	جمع	جاری	سرمایه ای	جمع	
گروه یکم	۴۳۱۰۰۰۰۰	۵۹۰۰۰۰۰	۴۹۰۰۰۰۰۰	۳۶۰۰۰۰۰۰۰		۳۶۰۰۰۰۰۰۰	
گروه دوم	۴۶۶۴۹۰۹۸	۲۳۰۰۰۰۰۰	۴۸۹۴۹۰۹۸	-		-	
گروه سوم	۱۰۰۰۰۰۰۰۰	-	۱۰۰۰۰۰۰۰۰	-		-	
گروه چهارم	۳۳۸۹۲۹۹	-	۳۳۸۹۲۹۹	-		-	
گروه پنجم	۸۰۲۹۹۶۶	۳۳۱۲۰۰۰	۱۱۳۴۱۹۶۶	-		-	
گروه ششم	۲۰۶۰۰۰۰۰۰	۴۶۰۰۰۰۰۰	۲۵۲۰۰۰۰۰۰	-		-	
گروه هفتم	۱۸۲۱۴۳۶۴۶	۱۴۵۳۶۰۲۸	۱۹۶۶۷۹۶۷۴	۴۵۰۰۰۰	۴۵۰۰۰۰	۴۵۰۰۰۰	
گروه هشتم	۸۸۶۵۰۰۰۰	۲۰۰۰۰۰۰۰	۱۰۸۶۵۰۰۰۰	-		-	
گروه نهم	۶۵۸۷۴۲۰۰۰	۳۰۹۶۹۶۳۷	۶۸۹۷۱۱۶۳۷	۹۶۰۰۰۰۰۰۰	۹۶۰۰۰۰۰۰۰	۹۶۰۰۰۰۰۰۰	
گروه دهم	۹۹۰۰۰۹۸۹۵۷	-	۹۹۰۰۰۹۸۹۵۷	-		-	
گروه یازدهم	۱۱۵۶۴۹۲۲	۷۰۰۰۰۰	۱۱۶۳۴۹۲۲	-		-	
گروه دوازدهم	۳۹۷۳۹۴۵	-	۳۹۷۳۹۴۵	-		-	
گروه سیزدهم	۱۵۷۸۴۶۱۸	-	۱۵۷۸۴۶۱۸	۸۲۳۴۸۴۸۴۶	۸۲۳۴۸۴۸۴۶	۸۲۳۴۸۴۸۴۶	
گروه چهاردهم	۲۳۰۰۰۴۰۸۹۲	-	۲۳۰۰۰۴۰۸۹۲	-		-	
گروه پانزدهم	۸۱۶۴۶۰۰۰۶	-	۸۱۶۴۶۰۰۰۶	-		-	
گروه شانزدهم	۷۰۷۲۸۴۵۷	۹۶۳۰۰۰۰	۷۱۶۹۱۴۵۷	-		-	
گروه هفدهم	۵۲۳۴۶۸۰۰	۷۲۰۰۰۰۰	۵۳۰۶۶۸۰۰	-		-	
گروه هجدهم	۷۹۱۰۰۰۸۵	۷۰۰۰۰۰	۷۹۸۰۰۰۸۵	۵۰۰۰۰	۵۰۰۰۰	۵۰۰۰۰	
گروه نوزدهم	۲۵۴۸۰۰۰۱۸	-	۲۵۴۸۰۰۰۱۸	۲۹۵۰۵۰۰۰۰	۲۹۵۰۵۰۰۰۰	۲۹۵۰۵۰۰۰۰	
هزینه از محل درآمداختصاصی	۶۳۱۶۳۰۹۶	-	۶۳۱۶۳۰۹۶				
سایر اعتبارات	۴۵۸۹۸۰۰۰۰	۱۰۴۰۰۰۰۰۰۰	۵۶۲۹۸۰۰۰۰۰	۱۰۰۰۰۰۰۰۰	۱۰۰۰۰۰۰۰۰	۱۰۰۰۰۰۰۰۰	
کسری مازاد				۱۶۵۳۳۹۶۴۴	۱۶۵۳۳۹۶۴۴	۱۶۵۳۳۹۶۴۴	
موازنه	۲۹۵۴۴۴۶۴۰۵	۱۶۴۱۳۰۶۶۵	۳۱۱۸۵۷۷۰۴۷۰	۳۱۱۸۵۷۷۰۴۷۰	۳۱۱۸۵۷۷۰۴۷۰	۳۱۱۸۵۷۷۰۴۷۰	

قبل از جنگ جهانی دوم ، اتحاد جماهیر شوروی یگانه کشوری بود که اقتصاد خود را طبق " برنامه " هدایت می کرد . پس از جنگ ، علاوه بر کشورهای اروپای شرقی که به اردوگاه سوسیالیزم پیوسته بودند ^۱ ، پدیده برنامه ریزی در جهان سرمایه داری هم ظهور کرد ^۲ . این شیوه مدیریت اقتصاد در دهه ۱۹۵۰ برای کشورهای آسیائی و آمریکای جنوبی و مرکزی و در دهه ۱۹۶۰ در کشورهای افریقائی نیز عمومیت یافت .

در میان کشورهای جهان سوم ، ایران از نخستین کشورهایی است که درصدد برنامه ریزی برآمد ، و اگر تاریخ آغاز برنامه ریزی را نخستین سال اولین برنامه عمرانی در نظر بگیریم ، شروع نظام برنامه ریزی در ایران سال ۱۳۲۷ خواهد بود ، زیرا قانون برنامه عمرانی اول کشور در ۲۶ بهمن ماه سال ۱۳۲۷ (۱۹۴۸ میلادی) به تصویب مجلسین وقت رسید . یادآوری می شود که برنامه اول کشور هند که در میان کشورهای جهان سوم به سابقه طولانی در برنامه ریزی معروف است ، مربوط به سالهای ۱۹۵۱ - ۵۶ میلادی می باشد .

نکته اساسی این که به خلاف دورانی که مراد از برنامه ریزی تقریباً سوسیالیسم و مصداق مجسم آن نظام مدیریت اقتصادی در شوروی بود ، امروز این واژه به هیچوجه موضوع و محتوای یکسان و یکنواختی ندارد . تجربه های کشورها ضمن تقارن کلی ، از نظر جزئیات از یکدیگر فاصله گرفته و حتی الگوهای برنامه ریزی کشورهای سوسیالیست اروپای مرکزی و شرقی که

۱ - کشورهای جمهوری دموکراتیک آلمان ، چکسلواکی ، یوگسلاوی ، لهستان ، بلغارستان رومانی

۲ - فرانسه از سال ۱۹۴۶ ، نروژ از سال ۱۹۴۷ ، هلند از سال ۱۹۵۰ ، بلژیک از سال ۱۹۵۹ ، و بالاخره ایتالیا و انگلستان از سال ۱۹۶۵ به بعد برای هدایت اقتصادی جامعه خود متوسل به برنامه ریزی شدند .

تا سال ۱۹۵۶ تقریباً از الگوی اتحاد جماهیر شوروی تبعیت می‌کرد، از سال مذکور بتدریج از آن فاصله گرفته و گاهی مسیر جداگانه‌ای را پیموده است. از این رو، در حال حاضر پروژه "برنامه ریزی" مترادف با واقعیت یکدست و همگنی که حدود و ثغور و شیوه‌های عمل آن کاملاً شناخته شده باشد نبوده و نظام عرفی، آرمانهای جامعه، وضع خاص دوران، وسعت و دقت داده‌های آماری، توان فنی و تخصصی دستگاههای برنامه ریزی در تنظیم هدفها، و بالاخره روشهای اجرایی و تشکیلات سازمانی در آن اثر مستقیم دارد.

در ایران نیز برنامه ریزی دچار تحولات فراوان بوده است. روش برنامه ریزی در دو برنامه اول (۱۳۲۷ - ۱۳۳۴) و دوم (۱۳۳۴ - ۱۳۴۱) روش "جمع طرحها" است و برنامه‌های هفت ساله یادشده عبارت از مجموعه طرحها و پروژه‌های مشخصی است که اعتبارات همگی از محل منابع دولتی (عمدتاً درآمد نفت) تأمین شده، و به توسط دولت (سازمان برنامه) اجرا شده‌اند. روش به اصطلاح "جامع" یا "فراگیر" از دوره برنامه عمرانی سوم مورد توجه قرار گرفت. هرچند که در این برنامه مطالعات مربوط به اقتصاد کلان، احتمالاً به دلیل قلت اطلاعات آماری (به ویژه حسابداری ملی) بسیار محدود است، اما گزارشهای نسبتاً مفصل بخشی (کشاورزی، صنعت...) تهیه شده‌اند. از این دوره است که محدوده عمل برنامه نه تنها فعالیتهای سازمان برنامه، بلکه دیگر وزارتخانه‌ها و سازمانهای دولتی و همچنین بخش خصوصی را در بر می‌گیرد. این روش در طی برنامه‌های چهارم (۱۳۴۷ - ۱۳۵۱) و پنجم (۱۳۵۱ - ۱۳۵۶) پیش از انقلاب نیز ادامه می‌یابد.

از جمله تحولاتی که از برنامه چهارم به بعد در شیوه برنامه ریزی و اجرای برنامه‌ها روی می‌دهد، توجه به امور استانیها است. این مساله از برنامه عمرانی اول مطمح نظر بود، اما در برنامه چهارم شکل منجزی بخود گرفت و اعتباراتی را تحت عنوان "اعتبارات خاص

ناحیه ای " به خود اختصاص داد که در اختیار مقامات استانی (نمایندگان استانها در مجلسین انجمن های استان و شهرستان ، استانداران و فرمانداران کل) قرار گرفت . در همین دوران دفاتر برنامه و بودجه استانها نیز دایر گردید .

در بهمن ماه سال ۱۳۵۳ با تاسیس مرکز آمایش سرزمین ، روش برنامه ریزی جغرافیائی نیز در محدوده نظام برنامه ریزی وارد گردید .

تحولاتی که به اجمال گذشت ، صرف نظر از اعمال سلیقه ها و گاه هوی و هوسها ، از تغییرات اوضاع جامعه و اقتصاد کشور نیز متأثر بوده است . از جمله اهم این تغییرها فزونی گرفتن ناگهانی و شدید منابع و دستیابی دولت بردرآمدهای سرشار ناشی از افزایش بهای نفت بود . اعتبارات مصوب برنامه های اول و دوم به ترتیب از ۲۱ و ۸۴ میلیارد ریال بیشتر نبود . این اقلام برای برنامه های سوم ، چهارم و پنجم عمرانی به ۲۳۰ و ۵۶۸ و ناگهان به ۱۵۶۰ میلیارد ریال افزایش یافت . تجدید نظر در برنامه پنجم رقم اخیر را به ۲۶۲۶ میلیارد ریال^۱ افزایش داد و بدیهی است که سازماندهی و مدیریت چنین اعتبارات هنگفتی تنگناها و مسائل خاصی خود را به دنبال داشت .

از تنگناهای مهم نظام برنامه ریزی - علی رغم کوششهای گسترده و ستودنی سازمانهای آماری کشور به ویژه مرکز آمار ایران و واحدهای آماری بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران - فقدان آمارها و اطلاعات و سریهای زمانی یکدست ، نسبتا دقیق و قابل اعتماد است . نظر به اهمیت بسیار زیاد این آمارها - به ویژه در برنامه ریزیهای کلان - لازم است تصحیح و تنظیم نظام آماری و اطلاعاتی مناسب از اهم اولویتهای برنامه های آتی باشد . نارسیهای موجود آماری کشور را نمیتوان منحصر در ارتباط مستقیم با عملکرد سازمانهای آماری دانست ،

۱ - این رقم در متن برنامه تجدید نظر شده اعتبارات برنامه ۳۳۶۹ میلیارد ریال است .

زیرا سازمانهای مذکور به دو دلیل مهم در گردآوری آمارها دچار اشکال اند . (یکم) فقدان چارچوبهای درست (از جمله عکسهای هوایی و نقشه های بروز ۰۰۰۰) و (دیگر) طرز تلقی پاسخگویان (مردم ، مدیران خصوصی و بازرگانی ، بهره برداران کشاورزی ۰۰۰۰) از آمار که سبب می شود از ارائه اطلاعات کاملا درست خودداری کنند . علاوه بر این ، آمارهای جاری مملکتی از نظر شمول ، تعاریف و طبقه بندیها دچار سردرگمی است . از جمله طبقه بندیهای بودجه ای (چه درآمد و چه هزینه) از تعاریف پذیرفته شده و در هر حال یکسان و یکنواختی تبعیت نمی کنند . در بازرگانی خارجی نیز مثلا واردات گمرکی همه واردات کالاها را در بر ندارد .

تاکید بر تنگنای فقدان اطلاعاتی و آماری به هیچروی به منزله نادیده گرفتن دیگر نارسیهای برنامه ریزی و اجرا مانند محدودیت ظرفیتهای ، ضعف مدیریت و ... در دورانهایی یاد شده نیست . در واقع مجموعه مسائل و مشکلاتی از این قبیل بود که طراحی برنامه عمرانی ششم را به دلیل ناتمام ماندن بخش وسیعی از عملیات در دست اجرا و تعهدات مربوط به آن در عمل غیر ممکن نمود . در برنامه اول جمهوری اسلامی (۱۳۶۱ - ۱۳۶۶) نیز روشی که اتخاذ گردید ، هر چند در شیوه تفکر و تصمیم گیری تفاوتیهای اساسی با گذشته به چشم می خورد ، اما شکل " فراگیر " و " جامع " برنامه ریزی کماکان حفظ گردید . علاوه بر آن ، برنامه در شرایطی تهیه شد که اولاً خرابیهای ناشی از جنگ تحمیلی آثار خود را بروز نداده بود ، و ثانیاً هنوز کاهش قیمت نفت و درآمدهای ارزی ، کشور را از نظر اسعار خارجی دچار مضیقہ نساخته بود . این دو مساله همراه با مسائلی چند لزوم تجدید نظر در روش و به ویژه اهداف برنامه ریزی را ایجاب می کنند .

— هنوز وضع " مالکیتها " و " نظامهای بهره برداری " بطور قاطع حل نشده و ابهام

دراین زمینه مانع از آن است که بتوان به مشارکت بخش خصوصی درام—
 عمرانی متکی بود . به سخن دیگر ، روشن نبودن محدوده مالکیت و چارچوب
 مجاز فعالیتهای بخش غیردولتی مانع از تجهیز نامستقیم منابع مربوط از طریق
 ایجاد انگیزه های مالی و مانند آن می گردد .

— نارسائی درآمارها و اطلاعات لازم برای کاربرد روشهای متعارف برنامه ریزی
 همچنان به قوت خود باقی است . لازم است بهبود نظام آماری و اطلاعاتی
 کشور از جمله هدفهای اصلی برنامه ریزی درآید .

— محدودیتهای ارزی مانع از آن است که بتوان به تحلیلیها و راه حلهای کلی و مبهم
 بسنده کرد . باتوجه به این محدودیتهای ، اولویت با تخصیص منابع موجود به
 مصارف مهم و " استراتژیک " می باشد . از این رو ، بایستی بدنه اصلی
 فعالیتهای اقتصادی (شامل بخشها ، زیر بخشها و طرحهای مهم در ارتباط
 با یکدیگر) موضوع برنامه ریزی دقیق قرار گیرد . به عبارت دیگر ، لازم است
 که این بدنه از نظر نیازهای ارزی ، سوخت ، قطعات ، مواد اولیه ، نیروی
 انسانی و غیره به درستی تأمین شده و احیاناً در سایر موارد به تحلیلهای کلی
 بسنده شود .

— لازمه کاربرد روشهای ریاضی در برنامه ریزی برای یافتن راه حلهای بهینه
 داشتن اطلاعات فنی دقیق است و این در صورتی قابل حصول خواهد بود که
 نیرو و زمان در اختیار برای بررسی فعالیتهای نسبتاً محدود اختصاص یابد .
 باتوجه به توضیحات بالا اصول و ضوابط کلی مربوط به چارچوب بودجه برنامه رابه

شرح زیر می توان خلاصه کرد :

الف - گسترش مفاهیم مربوط به مدیریت عمومی کشور و تبلور مباحث مربوط به —
 نظریه های اجتماعی و اقتصادی در عملکرد دولت ضرورت برنامه ریزی و
 برقراری نظم به منظور تجهیز بهینه منابع در جهت رشد و توسعه اقتصادی و
 اجتماعی را توجیه می کند . اگر چه سابقه توجه به ضرورت یاد شده در ایران
 به زمان پیدایش اندیشه های توسعه و برنامه ریزی در جهان غیرسوسیالیست
 میرسد و در حال حاضر نیز اصول و قوانین موضوعه بر این مساله تاکید
 می گذارد ، لیکن حضور زمینه های ارزشی ناهمگن در اندیشه های برنامه ریزی
 و نادیده گرفتن تاثیر جریانهای سیاسی همواره مانع از پیدایش و اشاعه یک
 تفاهم کلی بر سرجهت گیریهای اصولی و خط مشیهای اجرائی بوده است ،
 از سوی دیگر ، وجود منابع سرشار و استثنائی و تجارب حاصل از تنظیم و اجرای
 چند برنامه میانمدت را می باید از زمینه های مساعد برنامه ریزی در کشور
 دانست . در واقع ، حضور منابع یاد شده به اصلی ترین مساله در برنامه ریزی
 کشورهای در حال توسعه یعنی چگونگی تاءمین هزینه های توسعه و انتخاب
 شیوه های مناسب برای استحصال این وجوه از طریق جریانهای تولیدی و ارزش
 افزائی جامعه پاسخ می دهد . درآمدهای تقلیل یافته نفتی کشور هنوز هم
 به تنهایی و سهولت تخصیص حدود ۱۵ درصد - با فرض نرخ تعدیل شده
 ارز - از تولید ناخالص ملی را به سرمایه گذاری بخش دولتی میسر می نماید
 این در حالی است که سهم منابع غیر دولتی در سرمایه گذاری برای توسعه رانیز
 می باید محاسبه کرده و بر آن افزود . برخورداری از چنین موهبتی می تواند
 بودجه برنامه را از اتکاء به منابع متغییر و صعب الوصول جاری - مشکل اساسی

کشورهای در حال توسعه - مستقل نموده و بر منابع حاصل از تبدیل سرمایه های

ملی استوار سازد .

ب - استفاده از شیوه به اصطلاح " جمع طرحها " در برنامه ریزی به دلیل

وسعت محدوده عمل و تاثیر متقابل متغیرها و عوامل فیزیکی ، مالی و مانند

آن " انتخاب بهینه " را دشوار و حتی غیر ممکن می سازد . از سوی دیگر

فقدان زمینه های اطلاعاتی و آماری لازم و حضور تنگناها و موانعی که به

پاره ای از آنها اشاره شد ، موفقیت کاربرد روشهای برنامه ریزی " جامع " یا

" فراگیر " را نیز دچار تردید می کند . تجربه های حاصل از چنین

شیوه هایی نه تنها در ایران ، بلکه در اکثریت قریب به اتفاق کشورهای

در حال توسعه ، قرین توفیق نگردیده و در اغلب موارد با ساختار سیاسی و

نظامهای ارزشی و اجتماعی در تعارض آشکار قرار گرفته است . از این رو ، شاید

تفکیک محدوده برنامه ریزی به فعالیتهای اصلی و امور ثانوی یا پیرامونی

انتخاب مناسبتری بوده و تحدید برنامه های اجرایی بخش عمومی به یک

" هسته اصلی " و کوشش در ارشاد و هدایت سایر منابع به فعالیتهای پیرامونی

راه حلی میانه و منشاء کارآئی بیشتری باشد . تمرکز امر برنامه ریزی اجرایی

به فعالیتهای متعلق به " هسته اصلی " سبب خواهد شد که امور اجرایی مربوط

به پاره ای از فعالیتهای ثانوی نظیر حفاظت آثار باستانی ، عمران شهرها و

روستاها ، امور آموزش عالی ، فعالیتهای فرهنگی ، احداث مراکز جهانگردی

و هتلها و رستورانها و مانند آن در چارچوب یک برنامه ریزی کلی و هماهنگ

شده به کارگزاریهای متخصص ، مقامهای محلی و امکانات تلفیقی دولت و

گروههایی از جامعه واگذار گردد که بطور مستقیم از آنها منتفع می شوند و در نتیجه علاوه بر تاءمین مشارکت وسیع تر جامعه در امور توسعه ، توانائیهای محدود مراکز برنامه ریزی و تصمیم گیری صرف موارد اصولی و حائز اهمیت خواهد گردید

ج - محدوده بودجه برنامه به لحاظ منابع و مصارف مستقل و منحصر به تاءمین هدفهای توسعه اقتصادی و اجتماعی است . این استقلال به لحاظ ابعاد حقوقی و قانونگذاری و همچنین مدیریت عملیاتی و اجرائی از محدوده های موضوع حاکمیت دولت ، امور نوزیعی و رفاه اجتماعی ، اداره امور تولیدی و خدماتی و دیگر زمینه های موضوع مدیریت عمومی جامعه قابل توجه ، و به تبعیت از ماهیت عمل ، فاقد تشکیلات و سازمان مستمر بوده و نوع خاصی از مسئولیت مشترک دولت در برابر قوه مقننه را در چارچوب " یک مدیریت توسعه " قابل تصور می نماید .

د - از دیدگاه تهیه و تنظیم بودجه کل کشور ، مفاهیم نسبی و اعتباری توسعه می یابد قابلیت تبدیل به مقادیر کمی و قابل محاسبه را در خود داشته باشند . کمی کردن توسعه در اندازه گیری و سنجش نتایج حاصل از صرف منابع و انتقال و نگهداری این دستاوردها در دیگر محدوده های عملیاتی دولت - و یا بخش غیر دولتی - استفاده از مفاهیم بودجه ای نگهداشت سطح راضور می سازد . بدین ترتیب با انتخاب سال پایه و ورود عامل زمان ، ارزیابی منابع و مصارف مقدور گردیده و از تداخل عملیات مربوط به احداث و نگهداری جلوگیری خواهد شد .

۵- اصل حاکم در تهیه و تنظیم بودجه برنامه اصل تقدم هزینه ها بر درآمد ها است .

بنابر این موازنه بودجه مورد نظر از صورت برابری کمی منابع و مصارف

در حدود موجود خارج شده و در پی تعادل متغیرهای کلان اقتصادی و مالی

جامعه است . رعایت این اصل سازماندهی و تنظیم حسابهای ملی ، بررسی

ظرفیتهای فنی و اجرایی موجود ، مسائل مربوط به اشتغال و بیکاری ، تنظیم

حجم نقدینگی و کنترل تورم و سایر مسائل و موارد مربوط به سیاستگذاریهای

کوتاه مدت پولی و مالی را نیز در بر می گیرد .

اعمال اصول کلی و ضوابط بالا در وظایف و برنامه های موجود دولت ، صورت تازه ای

از بودجه برنامه را در قالب اعتبارات مصوب سال ۱۳۶۸ به شرح زیر قابل ارائه می نماید :

- گروه یک -

۳- (برنامه) تحقیق و بررسی محیط زیست

۴- (برنامه) تحقیق و بررسی (محیط زیست)

- گروه دوم -

۱۲- (برنامه) آمایش

۳۶- (برنامه) آمایش

- گروه سوم -

۶- (برنامه) ایجاد و توسعه تاسیسات آب آشامیدنی شهرها

۷- (برنامه) ایجاد تاسیسات حفاظتی شهرها

- ۸- (برنامه) بهبود عبور و مرور شهرها
- ۱۱- (برنامه) توسعه جامع نواحی خاص
- ۱۹- (برنامه) فروش شن و ماسه و خاک رس
- ۹۱- (برنامه) ایجاد و توسعه تاسیسات آب آشامیدنی شهرها
- ۹۲- (برنامه) ایجاد و توسعه تاسیسات فاضلاب شهرها
- ۹۳- (برنامه) ایجاد سایر تاسیسات و تسهیلات شهری
- ۹- (برنامه) ایجاد سایر تاسیسات و تسهیلات شهری
- ۹۴- (برنامه) خدمات روستائی
- ۹۸- (برنامه) آبرسانی شهرها و صنایع
- ۱۱۶- (برنامه) برنامه ریزی توسعه شهری
- ۱۱۷- (برنامه) ایجاد تاسیسات حفاظتی شهرها
- ۱۱۸- (برنامه) بهبود عبور و مرور شهرها
- ۲۰- (برنامه) فروش اقلام و تجهیزات خارج از رده - فرسوده و غیر قابل استفاده
- ۱۷۵- (برنامه) ستادی و پشتیبانی
- ۱۰- (برنامه) بهبود محیط شهری
- ۳۷- (برنامه) تحقیق و بررسی (عملیات چند منظوره)
- ۴۱- (برنامه) سود سهام (واحدهای وابسته به وزارت امور اقتصادی و دارائی)
- ۳۴- (برنامه) خانه های سازمانی کارمندان
- ۱۲۰- (برنامه) خانه های سازمانی کارمندان
- ۱- (برنامه) خانه های سازمانی کارمندان

- ۱۲۱ - (برنامه) خانه سازی در مناطق آسیب دیده
- ۱۲۲ - (برنامه) تحقیق و بررسی (مسکن)
- ۱۲۳ - (برنامه) توسعه جامع نواحی خاص
- ۱۳۶ - (برنامه) فروش خانه های دولتی
- ۱۳۷ - (برنامه) فروش خانه های ارزان قیمت
- ۱۳۸ - (برنامه) سود سهام
- ۱۳۹ - (برنامه) تکمیل خانه های ارزان قیمت واحداث خانه های سازمانی
- ۱۴۰ - (برنامه) تکمیل خانه های سازمانی
- ۱۴۲ - (برنامه) بهبود عبور و مرور شهرها
- ۱۶۰ - (برنامه) خدمات روستائی
- ۱۶۱ - (برنامه) توسعه جامع نواحی خاص
- ۲۳۳ - برنامه ریزی اسکان (استقرار جمعیت شهرنشین)
- ۲۳۴ - برنامه ریزی مسکن
- ۲۱ - (برنامه) اعتبار موضوع تبصره ۴۶ قانون بودجه سال ۱۳۶۴ (دریافت بهای زمین های واگذاری)
- ۲۳۵ - برنامه ریزی ساختمانهای دولتی و خانه های سازمانی
- ۲۳۶ - تهیه و اجرای طرح جامع برای هریک از شهرها
- ۲۳۷ - تهیه طرح هادی برای هر شهر (وزارت کشور با راهنماییهای وزارت مسکن)
- ۲۳۹ - تهیه و اجرای طرحهای تاءمین مسکن و خانه سازی و خانه های سازمانی و ساختمانهای دولت که با اعتبار دولت انجام می شود .

۲۴۱- تهیه و اجرای طرحهای عمران شهری

۱۴۱- (برنامه) اعتبار موضوع تبصره ۳۹ قانون بودجه سال ۱۳۶۸ (پیش فروش

واگذاری اماکن عمومی)

- گروه چهارم :

۴- (برنامه) ایجاد ، توسعه ، تکمیل ، تجهیز و نگهداری مراکز فرهنگی و هنری

۳۰- (برنامه) آموزش گروه هنر ، علوم انسانی و اجتماعی

۴۲- (برنامه) گسترش فرهنگ و هنر

۴۳- (برنامه) ایجاد ، توسعه ، تکمیل ، تجهیز و نگهداری مراکز فرهنگی و هنری

۴۷- (برنامه) آموزش ابتدائی

۴۸- (برنامه) آموزش راهنمایی تحصیلی

۴۹- (برنامه) آموزش متوسطه عمومی

۵۰- (برنامه) آموزش کودکان استثنائی

۵۱- (برنامه) امور تربیتی و پرورشی

۵۲- (برنامه) تربیت معلم - آموزش عمومی

۵۵- (برنامه) ورزش در مدارس

۶۰- (برنامه) هزینه های خاص

۶۱- (برنامه) فروش ساختمانهای قدیمی و غیرقابل استفاده

۶۲- (برنامه) پژوهش ، حفظ ، احیاء و معرفی میراث فرهنگی کشور

۶۳- (برنامه) گسترش فرهنگ و هنر

- ۶۸- (برنامه) آموزش گروه علوم پایه
- ۶۹- (برنامه) آموزش گروه هنر ، علوم انسانی و اجتماعی
- ۷۰- (برنامه) آموزش گروه فنی و مهندسی
- ۷۱- (برنامه) آموزش گروه کشاورزی و دامپزشکی
- ۷۲- (برنامه) تحقیقات دانشگاهی
- ۷۳- (برنامه) عملیات کمک آموزش (آموزش عالی)
- ۷۵- (برنامه) تقویت و توسعه فعالیتهای آموزشی ، کمک آموزشی و تحقیقاتی .
- ۷۴- (برنامه) کمک به ارتقاء تکنولوژی از طریق احداث واحدهای نمونه و تولید آزمایشی محصولات و فرایندهای جدید توسعه یافته در زمینه های پژوهشی و تولیدی .
- ۸۷- (برنامه) تقویت و توسعه فعالیتهای آموزشی ، کمک آموزشی و تحقیقاتی
- ۱۰۵- (برنامه) تربیت معلم - آموزش عمومی
- ۱۰۶- (برنامه) گسترش فرهنگ و هنر
- ۱۰۷- (برنامه) ایجاد ، توسعه ، تکمیل ، تجهیز و نگهداری مراکز فرهنگی و هنری
- ۱۲۷- (برنامه) آموزش گروه علوم پایه
- ۱۲۸- (برنامه) آموزش گروه هنر ، علوم انسانی و اجتماعی
- ۱۲۹- (برنامه) آموزش گروه فنی و مهندسی
- ۱۳۰- (برنامه) عملیات کمک آموزشی (آموزش عالی)
- ۳۱- (برنامه) فروش ساختمانهای قدیمی و غیر قابل استفاده
- ۳۲- (برنامه) سود سهام

— گروه پنجم —

- ۲- (برنامه) تربیت بدنی
- ۵- (برنامه) امور جوانان
- ۱۳- (برنامه) آموزش صنعت
- ۳۵- (برنامه) توسعه جامع مناطق عشایری
- ۴۴- (برنامه) ایجاد و توسعه تاسیسات جهانگردی متوسط
- ۴۵- (برنامه) ایجاد و توسعه تاسیسات جهانگردی ارزان
- ۴۶- (برنامه) سود سهام
- ۵۳- (برنامه) تربیت بدنی
- ۵۴- (برنامه) امور جوانان
- ۵۶- (برنامه) آموزش خدمات
- ۵۷- (برنامه) آموزش صنعت
- ۵۸- (برنامه) آموزش کشاورزی
- ۵۹- (برنامه) تربیت معلم فنی و حرفه ای
- ۶۵- (برنامه) آموزش صنعت
- ۶۶- (برنامه) آموزش کشاورزی
- ۶۷- (برنامه) تربیت معلم فنی و حرفه ای
- ۸۸- (برنامه) تربیت بدنی
- ۸۹- (برنامه) آموزش صنعت
- ۹۵- (برنامه) آموزش صنعت

- ۱۱۴ - (برنامه) کارآموزی و بازپروری اجتماعی
- ۱۱۵ - (برنامه) تربیت بدنی
- ۲۰۲ - (برنامه) آموزش صنعت
- ۱۳۵ - (برنامه) ایجاد و توسعه تاسیسات جهانگردی ارزان
- ۱۶۲ - (برنامه) توسعه جامع مناطق عشایری
- ۱۶۳ - (برنامه) آموزش کشاورزی
- ۳۸ - (برنامه) آموزش صنعت
- ۱۲۵ - (برنامه) آموزش کشاورزی
- ۱۸۱ - (برنامه) آموزش کشاورزی
- ۲۰۱ - (برنامه) مجموعه های مسکونی کارگری
- ۱۱۹ - (برنامه) مجموعه های مسکونی کارگری
- ۱۲۸ - برنامه ریزی درجهت ایجاد ، اصلاح یا تکمیل تاسیسات جهانگردی
- ۱۳۵ - ایجاد ، توسعه و بهره برداری از تاسیسات ایرانگردی و جهانگردی
- ۲۱۶ - ایجاد مراکز کاریابی دولتی رایگان

- گروه ششم :

- ۲۸ - (برنامه) خدمات درمانی
- ۲۹ - (برنامه) فروش اقلام و تجهیزات خارج از رده - فرسوده و غیرقابل استفاده
- ۳۳ - (برنامه) تحقیق و بررسی (بهداشت)
- ۷۶ - (برنامه) خدمات بهداشتی

- ۷۷- (برنامه) خدمات درمانی
- ۷۸- (برنامه) خدمات بهداشتی و درمانی و روستائی
- ۷۹- (برنامه) بهداشت محیط
- ۸۲- (برنامه) آموزش پزشکی و پیراپزشکی
- ۸۳- (برنامه) آموزش گروه پزشکی
- ۸۴- (برنامه) عملیات کمک آموزش (آموزش عالی)
- ۸۵- (برنامه) سود سهام
- ۸۶- (برنامه) تغییرات اساسی بیمارستانها و دانشگاهها و دانشکده های علوم پزشکی
- ۹۰- (برنامه) بهداشت محیط
- ۱۰۸- (برنامه) خدمات بهداشتی
- ۱۰۹- (برنامه) خدمات درمانی
- ۱۱۰- (برنامه) خدمات بهداشتی و درمانی روستائی
- ۱۱۱- (برنامه) تحقیق و بررسی (بهداشت)
- ۱۲۴- (برنامه) آموزش پزشکی و پیراپزشکی
- ۱۲۶- (برنامه) آموزش گروه پزشکی
- ۱۵۸- (برنامه) خدمات درمانی
- ۱۵۹- (برنامه) بهداشت محیط
- ۱۸۰- (برنامه) خدمات درمانی
- ۱۸۰- ایجاد و گسترش شبکه های تلفیقی بهداشت ، درمان و آموزش پزشکی

۱۸۱- تاسیس و توسعه و تکمیل آزمایشگاههای مواد غذایی و دارویی

۱۸۲- تشکیل انستیتو تحقیقات تغذیه ای و صنایع غذایی

۱۹۷- توسعه دانشگاههای علوم پزشکی و ایجاد مراکز جدید و تاسیس مراکز طب

سنتی

- گروه هفتم :

۳۹- (برنامه) تحقیق و بررسی (برق)

۱۰۰- (برنامه) تولید نیروی برق

۱۰۱- (برنامه) انتقال نیروی برق

۱۰۲- (برنامه) توزیع نیروی برق

۱۰۳- (برنامه) تحقیق و بررسی (برق)

۱۶۹- (برنامه) تولید نیروی برق

۱۷۰- (برنامه) تأمین برق روستائی

۲۲۴- برنامه ریزی در باره استفاده از منابع مختلف انرژی

۲۲۶- مطالعه و تحقیق برای شناسائی و در اختیار گرفتن انرژیهای دست نیافته .

۲۲۸- انجام مطالعه در باره مسائل آب ، استفاده از روشهای علمی و فنی برای

توسعه بهره برداری از منابع آبهای سطحی و زیرزمینی و تهیه طرحهای اجرایی

واحداث تاسیسات مورد نیاز .

۲۳۰- انجام بررسیها و عملیات اکتشافی برای تعیین منابع ، مواد اولیه صنایع

اتمی و بهره برداری از منابع مذکور ، انجام مطالعات مربوط به ایجاد و

بهره برداری از نیروگاههای اتمی .

۲۸۱- برق رسانی به روستاها و ایجاد شبکه برق روستائی و کشاورزی

— گروه هشتم —

۱۹۸- (برنامه) فروش نفت خام

۱۹۹- (برنامه) فروش نفت خام جهت واردات فراورده های نفتی .

۲۰۰- (برنامه) فروش نفت کوره

۳۱۷- تدوین و تنظیم برنامه های اجرائی جامع در قالب برنامه های ملی و

سیاستهای اقتصادی دولت در زمینه نفت و صنایع وابسته .

۳۱۸- انجام فعالیتهای جدید برای توسعه عملیات .

— گروه نهم —

۱۸- (برنامه) احداث و بهسازی فرودگاهها

۴۰- (برنامه) تحقیق و بررسی راه

۱۳۳- (برنامه) احداث و بهسازی بنادر

۱۴۳- (برنامه) توسعه و بهسازی شبکه راههای ملی

۱۴۴- (برنامه) توسعه و بهسازی شبکه راههای استانی

۱۴۵- (برنامه) حمل و نقل جاده ای

۱۴۶- (برنامه) راهداری

۱۴۷- (برنامه) توسعه و بهسازی شبکه راه آهن

- ۱۴۸ - (برنامه) احداث و بهسازی بنادر
- ۱۴۹ - (برنامه) احداث و بهسازی فرودگاهها
- ۱۵۰ - (برنامه) احداث راههای دسترسی به معادن
- ۱۵۱ - (برنامه) تحقیق و بررسی (راه)
- ۱۵۴ - (برنامه) سود سهام
- ۱۷۳ - (برنامه) احداث و بهسازی بنادر
- ۱۷۴ - (برنامه) احداث راههای روستائی
- ۱۹۳ - (برنامه) احداث راههای جنگلی
- ۲۰۸ - (برنامه) توسعه و بهسازی شبکه راه آهن
- ۲۰۹ - (برنامه) احداث راههای دسترسی به معادن
- ۲۱۷ - (برنامه) توسعه و بهسازی شبکه راه آهن
- ۲۱۰ - (برنامه) احداث و بهسازی بنادر
- ۲۸۰ - ایجاد و حفظ و توسعه راههای فرعی روستائی
- ۱۳۴ - (برنامه) پست
- ۱۵۵ - (برنامه) مخابرات بین المللی
- ۱۵۶ - (برنامه) پست
- ۱۵۲ - (برنامه) درآمد اتوبان تهران - کرج - قزوین
- ۱۵۳ - (برنامه) درآمد اتوبان تهران - قم
- ۱۵۷ - (برنامه) سود سهام
- ۲۵۳ - تربیت کادر متخصص و فنی مورد نیاز برای انجام وظایف راه و ترابری

۲۵۴ - احداث طرق ارتباطی

۲۵۷ - توسعه طرق ارتباطی

۲۶۵ - تصویب برنامه ها و طرحهای ایجاد و توسعه سرویسهای پستی داخلی

و بین المللی

۲۶۶ - تصویب برنامه ها و طرحهای ایجاد و توسعه سرویسهای مخابراتی داخلی و

بین المللی

۲۶۸ - تأسیس ، توسعه ، نگهداری و بهره برداری از سرویسهای پستی

۲۷۱ - تأسیس و توسعه شبکه های مخابراتی کشور طبق قوانین مربوط

- گروه دهم :

۱۴ - (برنامه) آب و خاک

۱۶ - (برنامه) دام و طیور

۱۷ - (برنامه) تاءمین آب

۹۶ - (برنامه) تاءمین آب

۹۷ - (برنامه) ایجاد شبکه آبیاری و زهکشی

۱۶۴ - (برنامه) آب و خاک

۱۶۵ - (برنامه) جنگل و مرتع

۱۶۶ - (برنامه) زراعت

۱۵ - (برنامه) زراعت

۱۶۷ - (برنامه) دام و طیور

- ۱۶۸ - (برنامه) تحقیق و بررسی (کشاورزی)
- ۱۸۲ - (برنامه) آب و خاک
- ۱۸۳ - (برنامه) جنگل و مرتع
- ۱۸۴ - (برنامه) زراعت
- ۱۸۵ - (برنامه) دام و طیور
- ۱۸۶ - (برنامه) مکانیزاسیون و ماشین آلات
- ۱۸۸ - (برنامه) تحقیق و بررسی (کشاورزی)
- ۱۹۰ - (برنامه) ایجاد شبکه آبیاری و زهکشی
- ۱۹۴ - (برنامه) بهره مالکانه و حق بهره برداری از جنگلها و مراتع
- ۱۹۵ - (برنامه) فروش فرآورده های جنگلی ، ذغال ، هیزم و درآمد مراتع ، عوارض کشتارگاهی و جرائم .
- ۱۹۶ - (برنامه) سود سهام .
- ۱۹۷ - (برنامه) فروش تاسیسات ، تجهیزات ، مستحدثات ، عرصه واعیان و ماشین آلات .
- ۹۹ - (برنامه) تحقیق و بررسی (آب)
- ۱۳۱ - (برنامه) دام و طیور
- ۱۸۷ - (برنامه) ایجاد مراکز خدمات کشاورزی ، روستائی و عشایری
- ۱۸۹ - (برنامه) تاءمین آب
- ۱۷۶ - (برنامه) اجرای طرحهای روستائی و عشایری
- ۱۷۷ - (برنامه) فروش واحدها و کارگاه های تولیدی

۱۷۸ - (برنامه) سود سهام

۱۷۹ - (برنامه) فروش مستغلات غیر مورد استفاده

۲۷۸ - برنامه ریزی جهت عمران و احیاء روستاها و احداث و نگهداری آب—

تاسیسات عمومی خدماتی مورد نیاز روستاها و مناطق عشایری .

۲۷۹ - فعالیت در زمینه ایجاد امکانات لازم برای رشد تولیدات کشاورزی و دامی

۲۸۲ - برنامه ریزی و تاءمین آب روستاها و مناطق عشایری

۲۸۶ - تهیه و اجرای طرحهای احیاء اراضی موات در جهت رشد تولیدات کشاورزی

۲۹۶ - تعیین سیاستها و خط مشیهای کشاورزی و دامداری کشور

۲۹۷ - برنامه ریزی امور کشاورزی و دامداری در قالب برنامه های عمرانی کشور

۲۹۹ - بررسی و تدوین برنامه های توسعه کشاورزی ، دامداری و حفظ و بهره برداری

از منابع طبیعی—

۳۲۸ - انجام اقدامات عمرانی ، کشاورزی ، دامداری در حوزه عملیاتی در صورت

لزوم .

۲۲۵ - برنامه ریزی و تهیه طرح جامع آب با توجه به سیاستها و برنامه های

بهره برداری از زمین .

— گروه یازدهم :

۲۲ - (برنامه) ایجاد و توسعه صنایع غذایی

۲۳ - (برنامه) ایجاد و توسعه صنایع شیمیائی و پتروشیمی

۲۵ - (برنامه) ایجاد و توسعه صنایع وسائط نقلیه

۲۶ - (برنامه) سود سهام

۲۲- (برنامه) فروش اقلام و تجهیزات خارج از رده - فرسوده و غیرقابل استفاده

۱۰۴- (برنامه) اکتشاف معدنی

۲۰۳- (برنامه) ایجاد و توسعه صنایع فلزی و ذوب فلز

۲۰۴- (برنامه) زمین شناسی و اکتشاف مقدماتی

۲۰۵- (برنامه) اکتشاف معدنی

۲۰۶- (برنامه) تجهیز و راه اندازی معادن

۲۰۷- (برنامه) تحقیق و بررسی معادن

۲۱۱- (برنامه) اجرای طرحهای عمرانی از محل عایدات صدور موافقتنامه های

اصولی .

۲۱۲- (برنامه) درآمد حاصل از تعیین ماده معدنی قبل از استخراج

۲۱۳- (برنامه) عملیات زمین شناسی ، اکتشاف و تجهیز و بهره ———رداری

و فعالیتهای تحقیقاتی و آموزشی .

۲۱۴- (برنامه) ایجاد و توسعه صنایع غذایی

۲۱۵- (برنامه) ایجاد و توسعه صنایع معدنی غیر فلزی

۲۱۶- (برنامه) تحقیق و بررسی (صنایع)

۲۱۸- (برنامه) سود سهام

۲۱۹- (برنامه) اجرای طرحهای عمرانی از محل عایدات صدور موافقتنامه های

اصولی .

۲۲۰- (برنامه) ایجاد و توسعه صنایع فلزی و ذوب فلز

۲۲۱- (برنامه) ایجاد و توسعه صنایع مکانیکی

۲۲۲- (برنامه) ایجاد و توسعه صنایع وسائط نقلیه

۲۲۳- (برنامه) تحقیق و بررسی (صنایع)

۲۲۴- (برنامه) سود سهام

۲۲۵- (برنامه) اجرای طرحهای عمرانی از محل عایدات صدور موافقتنامه های

اصولـی

۲۲۶- (برنامه) ایجاد و توسعه صنایع نساجی ، دستی ، روستائی و چرم

۱۷۱- (برنامه) ایجاد و توسعه صنایع نساجی ، دستی ، روستائی و چرم

۱۹۱- (برنامه) ایجاد و توسعه صنایع غذائی

۳۳۵- تهیه برنامه میان مدت و بلند مدت مربوط به معادن و صنایع متالورژی

۳۳۸- بررسی ، تهیه و اجرای طرحهای احداث ، توسعه ، تجهیز و نوسازی

واحدهای متالورژی و واحدهای معدنی .

۳۴۶- آموزش نیروی انسانی مورد نیاز بخش معدن و صنایع متالورژی

۳۵۳- آموزش و تربیت کادر مدیریت صنعتی

۳۷۵- اجرای طرحهای احداث ، توسعه و تجهیز و نوسازی واحدهای صنایع سنگین .

۳۶۵- تهیه و پیشنهاد برنامه های بلند مدت و میان مدت صنایع سنگین .

گروه دوازدهم —

۳۷۹- تهیه برنامه ها و طرحهای توسعه بازرگانی

۳۸۰- اجرای برنامه ها و طرحهای توسعه بازرگانی داخلی و خارجی

۲۲۸- (برنامه) سود سهام

نتیجه مطابقت گروههای فوق با بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ به قرار زیر است :

بودجه برنامه مصوب سال ۱۳۶۸

(مبالغ به میلیون ریال)

عنوان	هزینه ها			درآمدها	
	جاری	ثابت	جمع	جاری	سرمایه ای
گروه یکم	-	۷۷۵ر۰۰۰	۷۷۵ر۰۰۰	-	-
گروه دوم	-	۲۹۵ر۰۰۰	۲۹۵ر۰۰۰	-	-
گروه سوم	-	۹۷ر۸۸۳ر۹۱۴	۹۷ر۸۸۳ر۹۱۴	۳۴ر۷۸۰ر۸۳۳	۳۴ر۷۸۰ر۸۳۳
گروه چهارم	-	۷۸ر۰۶۴ر۱۶۲	۷۸ر۰۶۴ر۱۶۲	۲ر۹۲۳ر۷۳۱	۲ر۹۲۳ر۷۳۱
گروه پنجم	-	۳۳ر۹۱۵ر۳۲۹	۳۳ر۹۱۵ر۳۲۹	-	-
گروه ششم	-	۵۲ر۵۶۷ر۷۹۷	۵۲ر۵۶۷ر۷۹۷	۱۵ر۲۴۱ر۰۰۴	۱۵ر۲۴۱ر۰۰۴
گروه هفتم	-	۱۸ر۸۴۱ر۸۸۶	۱۸ر۸۴۱ر۸۸۶	-	-
گروه هشتم	-	-	-	۷۶ر۳۶۴ر۰۰۰	۷۶ر۳۶۴ر۰۰۰
گروه نهم	-	۱۳۶ر۱۹۷ر۱۹۹	۱۳۶ر۱۹۷ر۱۹۹	۷ر۲۱۹ر۱۷۵	۷ر۲۱۹ر۱۷۵
گروه دهم	-	۱۶۱ر۵۰۹ر۴۰۷	۱۶۱ر۵۰۹ر۴۰۷	۱۱ر۶۵۳ر۲۷۱	۱۱ر۶۵۳ر۲۷۱
گروه یازدهم	-	۸۲ر۹۶۷ر۱۷۶	۸۲ر۹۶۷ر۱۷۶	۲۷ر۲۴۱ر۹۸۰	۲۷ر۲۴۱ر۹۸۰
گروه دوازدهم	-	-	-	۴ر۵۴۱ر۷۰۵	۴ر۵۴۱ر۷۰۵
اعتبارات متفرقه	-	۸۶ر۲۰۰ر۰۰۰	۸۶ر۲۰۰ر۰۰۰	۳۸ر۲۰۰ر۰۰۰	۳۸ر۲۰۰ر۰۰۰
کسری / مازاد	-	۱۵۶ر۲۲۴ر۸۲۹	۱۵۶ر۲۲۴ر۸۲۹	-	-
موازنه	-	۹۰۵ر۴۴۱ر۶۹۹	۹۰۵ر۴۴۱ر۶۹۹	۹۰۵ر۴۴۱ر۶۹۹	۹۰۵ر۴۴۱ر۶۹۹

تصدیه‌های دولت در قالب اداره امور برخی از واحدهای تولیدی و خدماتی جامعه را نمی‌توان با مفولده مربوط به اعمال مالکیت عمومی بر قسمتی از منابع و سرمایه‌های کشور اعم از ملی یا دولتی مترادف انگاشت. مالکیت عمومی در صورت کلی خود دارای سابقه تاریخی بسیار زیادی است، اما حضور دولتها در اداره امور واحدهای تولیدی و بازرگانی و دخالت در تجارت و صنعت در اشکال سازمان یافته و رسمی به رویدادهای قرن نوزدهم مربوط می‌شود. نخستین شرکت دولتی در اوائل قرن هفدهم در انگلستان تشکیل شد که ملکه انگلیس امتیاز فعالیت‌های اقتصادی در شرق هند را در قالب یک شرکت سهامی به گروهی از سرمایه‌داران آن روز اعطاء نمود. پس از کمپانی هند شرقی، کمپانی سلطنتی آفریقا و کمپانی خلیج هودسن نیز تاسیس شدند. این نخستین شرکتهای دولتی پس از تاسیس، تأمین و تحقق بخش وسیعی از منافع و هدفهای استعماری انگلیس در ممالک مستعمره را برعهده گرفتند. به دوران بعد از انقلاب صنعتی، پیدایش شرکتهای دولتی در کشور مذکور و دیگر کشورهای اروپائی رشد فزاینده‌ای به خود گرفت، و بروز دو جنگ جهانی و بحران اقتصادی سال ۱۹۳۰ میلادی ساختار حقوقی و تسکیلاتی و نحوه فعالیت این شرکتها را متحول نمود. در فاصله میان دو جنگ جهانی بسیاری از موسسات اقتصادی تولیدی و خدماتی در امور حمل و نقل، انرژی، خطوط آهن، هواپیمائی، رغال سنگ و فولاد ملی اعلام شد و تحت مدیریت عمومی جامعه قرار گرفت. حتی در آمریکا که انگیزه حضور دولت در اداره امور این گونه واحدها بسیار ضعیف بود و شرکتهای دولتی پدید آمده به دلیل ضرورت جنگ و بحران نیز بتدریج منحل گردید، موفقیت‌های چشمگیر دولت در عمران دره تنسی در سال ۱۹۳۳ منجر به ایجاد یک واحد اقتصادی دولتی حائز اهمیت گردید، و این

حرکت مورد تقلید برخی از کشورهای دیگر قرار گرفت .

پیدایش تصدیهای دولتی در ایران به دوران حکومت قاجاریه باز میگردد که به دلیل نارسائیهای منابع حاصل از نظام تیولداری^۱ در تاءمین هزینه های دولتی و پیدایش قدرتهای دینفوذ خارجی در منطقه ، وجوه ناشی از واگذاری امتیازها و فروش بخشی از ثروتهای ملی — بیگانگان ضمن جبران کسری هزینه های مذکور ، پای دولت را به مباشرتهای تولیدی و خدماتی نیز باز کرد . اما تا اواخر دوران یاد شده ، آثاری که نمایانگر انگیزه های اجتماعی و ضرورتهای اقتصادی و تاءمین رفاه عامه در تصدیهای دولتی باشد مشاهده نمی گردید . به عنوان مثال ، در تشکیلات تفصیلی و رسمی دولت در دوران سلطنت ناصر الدین شاه و مربوط به سال ۱۳۰۱ هجری قمری ، اگرچه نامی از وزارت فوائد عامه برده شده که خالصجات^۲ دیوانی را هم در محدوده اداره خود داشته ، اما اجزای وزارت مذکور هنوز مشخص و اعلام نشده بود^۳ .

پس از انقلاب مشروطیت ، از جمله نخستین اقدامهایی که در جهت سروسامان دادن به اوضاع اقتصادی کشور به عمل آمد قوانین مربوط به انحصارات بود که انحصار استخراج و فروش

۱ - نظام تیولداری انواع درآمدهای مالیاتی و درآمدهای خالصجات را در برمی گرفت .

۲ - خالصجات مجموعه دهات ، اراضی و مراعاتی که از زمان سلطنت نادرشاه افشار به دولت تعلق یافته و یا به وسیله مامورین دولتی اداره می شدند را در برمی گرفت و تعداد آنها تا ۱۳۴۵ پارچه بالغ می گردید . خانم لمبتون در کتاب مالک و زارع می نویسد ، " قانون مدنی ایران به بحث در باره املاک خالصه نمی پردازد . . . هنگام اعطای مشروطیت املاک خالصه برحسب اصل منشاء هریک به سه دسته عمده تقسیم شد :

الف - املاکی که در رقبات نادری ثبت شده و عبارت از زمینهایی است که در زمان نادرشاه از طرف دیوان ضبط شده (۱۱۴۷ تا ۱۱۶۰ هجری قمری) .

ب - خالصه های محمد شاهی .

ج - خالصه های ناصرالدین شاهی .

۳ - مطلع الشمنس .

نمک و نمک آبی در سراسر کشور در اختیار دولت قرار گرفت و به وزارت فوائد عامه سپرده شد. پس از آن انحصارات مربوط به قند و چای، تریاک و دخانیات به دولت واگذار گردید، اما پیدایش شرکت‌های دولتی با مفهوم جدید آن مربوط به سال‌های ۱۳۰۴ تا ۱۳۲۰ هجری شمسی است. در این دوران صنایع جدید کشور در زمینه های تولید شکر، نساجی، تنباکو و مانند آن در محدوده تصدی‌های دولت درآمد. در سال ۱۳۰۴ قانون احداث خطوط آهن کشور و در سال ۱۳۰۶ قانون تاسیس بانک ملی ایران به تصویب رسید. بین سال‌های ۱۳۰۹ تا ۱۳۱۵ سیاست‌های مالی و اقتصادی دولت در جهت حمایت از صنایع داخلی و ازدیاد تولید و توسعه صادرات و قانون مربوط به انحصار تجارت خارجی به تصویب قوه مقننه رسید و واردات و صادرات کلیه محصولات طبیعی و صنعتی به دولت واگذار شد. شرکت‌های متعددی در زمینه های امور بازرگانی، تولیدات صنعتی و سنتی با سرمایه دولت تشکیل گردید و جمع شرکت‌های دولتی به حدود ۳۴ واحد رسید که شرکت سهامی بیمه ایران و شرکت فرش ایران را نیز می‌باید از آن جمله به حساب گرفت.

پس از ملی شدن صنعت نفت در ایران توجه به قابلیت‌های شرکت‌های دولتی فزونی گرفت و در جریان اجرای برنامه های عمرانی سوم و چهارم کشور بر تعداد آنها افزوده شد، بطوریکه جمع شرکت‌های دولتی که در سال ۱۳۴۰ به حدود ۵۸ واحد رسیده بود در شروع برنامه عمرانی پنجم کشور (سال ۱۳۵۲) به حدود یکصد شرکت بالغ گردید.

در برنامه عمرانی پنجم کشور دیدگاه جدیدی نسبت به تصدی‌های دولت اتخاذ گردید. پایان پذیری منابع حاصل از تبدیل ثروت‌های ملی بویژه درآمدهای نفتی این تفکر را اعتبار بخشید که اختصاص حداقل بخشی از منابع مذکور به سرمایه گذاری‌های تولیدی و اقتصادی در قالب شرکت‌های دولتی درآمدهای مطمئن و مستمری را برای ادامه سرمایه گذاری‌های دولت و اجرای

برنامه های توسعه جایگزین درآمدهای نفتی خواهد کرد .

بعد از انقلاب اسلامی ایران ، قانون حفاظت و توسعه صنایع ایران مصوب

۱۳۶۸/۴/۱۰ شورای انقلاب ، صنایع موجود کشور را به چهار دسته تقسیم کرد :

الف - علاوه بر نفت ، گاز ، راه آهن ، برق ، شیلات که قبلاً ملی شده صنایع

زیر نیز ملی میشوند .

۱ - صنایع تولید فلزاتی که در صنعت مصرف عمده دارند (مانند مس ، فولاد

و آلومینیوم) .

۲ - ساخت و مونتاژ کشتی و هواپیما و اتومبیل .

ب - صنایع و معادن بزرگی که صاحبان آن از طریق روابط غیر قانونی با رژیم گذشته

و به تملک دولت درمی آید .

ج - کارخانجات و موسساتی که وامهای قابل توجه برای احداث یا توسعه از بانکها

دریافت داشته اند در صورتی که کل بدهی آنها از دارائی خالص آنها بالاتر

باشد متعلق به دولت است .

در نتیجه این تصمیم که بر پایه مجموعه ای از ملاحظات اجتماعی ، سیاسی و مالی

اتخاذ گردیده بود ، حجم عمده و اصلی فعالیتهای تولیدی و خدماتی کشور تحت مدیریت دولت

قرار گرفت . پس از آن ، ارگانهای دیگری نظیر بنیاد مستضعفان ، بنیاد شهید انقلاب اسلامی

و نیز سایر نهادهای انقلابی با استفاده از احکام صادره از سوی دادگاهها و یا روشهای مشابه ،

مالکیت تعداد دیگری از واحدهای تجاری را مصادره کردند و در اختیار خود گرفتند .

این وقایع اخیر در حالی صورت میگرفت که مدیریت عمومی جامعه هنوز مواضع حقوقی

و اداری مشخصی نسبت به اداره امور این گونه واحدها اتخاذ نکرده و علی الاصول رده تشکیلاتی

مناسبی برای این حرکت پراهمیت در نظر گرفته نشده بود . اگرچه براساس تعریف ماده "۴" قانون محاسبات عمومی مصوب شهریور ماه ۱۳۶۶ موسسات مذکور نیز دولتی شناخته شده اند ، لیکن پس از گذشت متجاوز از ده سال و به دلیل استناد عمده ماده قانون یاد شده به تعاریف قبلی و فقدان زمینه های مالی و قوانین بودجه ای لازم هنوز هم وضعیت حقوقی مشخصی برای اداره امور تصدیهای دولت تعیین نشده است . اصول کلی و روابط مربوط به بودجه تصدیهای دولت را می توان به شرح زیر در نظر گرفت :

الف - نگرش عام و یکسان به مجموعه تصدیهای دولت و اداره امور تولیدی و خدماتی بخش عمومی تحت نظم و مقررات واحد خالی از اشکال نخواهد بود . علیرغم مشابهتهائی که در ساختار حقوقی و مالی شرکتهای ملی و دولتی ملاحظه می شود ، حضور دولت در تصدیهای تولیدی و خدماتی به سبب انگیزه های متفاوتی مانند تأمین درآمد ، اطمینان از صحت جریان مربوط به تولید و عرضه برخی از کالاهای استراتژیک ، تسهیل جریان توسعه ، جبران سرمایه گذاریهای لازم در زمینه هائی که با معیارهای بخش غیر دولتی سازگاری ندارد و یا مانند آنها صورت می گیرد . این تفاوتها استفاده از ابزارهای مختلفی را در ارزیابیهای مربوط به کارآئی و حدود موفقیت تصدیهای مورد نظر ضرور می گرداند .

ب - اگرچه وجود انگیزه های متفاوت و سیاستهائی که برای نیل به هدفهای مربوط اتخاذ می شود ، آثار و نتایج مالی و اقتصادی مختلفی ببارمی آورد ، اما ضرورت حفاظت و حمایت از سرمایه های عمومی به عنوان اصلی مسلم و تردیدناپذیر ، وجود یک نرخ حداقل بازدهی قابل قبول را الزام آور می کند . ازاین

رو ، سیاستها و تصمیم گیریهای دولت در اداره امور تصدیهای مربوط تازمانی
توجیه پذیر می نماید که تراز بازرگانی دولت اصل سرمایه های عمومی و بازدهی
مورد نظر را تضمین نماید .

ج - رعایت اصل جامعیت بودجه ای بازتاب مجموعه فعل و انفعالات مالی مربوط به
دولت را درسند بودجه ضرور می گرداند . اختصاص اطلاعات بودجه ای به
محدوده تصدیهایی که مالکیت اکثریت سهام آنها متعلق به دولت باشد معارض
اصل جامعیت و مانع از انعکاس بخش وسیعی از آثار مالی سیاستهای است
که دولت در زمینه اداره امور شرکتهای ملی و یا تصدیهای اقماری مربوط به
شرکتهای تحت مالکیت عمومی اعمال می نماید .

د - تأمین هدف اخیر و تعمیم اطلاعات بودجه ای به مجموعه سرمایه های تحت
مالکیت یا مدیریت عمومی کشور بازرنگری در قوانین موجود راجع به شرکتهای
دولتی و ارائه تعریف تازه ای از تصدیهای دولت از دیدگاه تهیه و تنظیم بودجه
کسل کشور را لازم می آورد^۱ . در مبانی قانونی موجود هیچگونه هدف یا
دیدگاه اقتصادی و اجتماعی معینی برای حضور دولت در اداره امور واحدهای

۱ - مروری بر تعاریف قانونی معتبر و مجری ابهامهای حقوقی موجود در اساس اداره امور مالکیتهای
عمومی را روشن می کند . ماده ۵۷۱ قانون مدنی شرکت را چنین تعریف می کند " شرکت
عبارتست از اجتماع حقوق مالکیت متعدد در شیئی واحد به نحو اشاعه . . . " . در قانون
تجارت تعریف خاصی از شرکت نشده و فقط از اقسام و انواع شرکت نام آورده شده است .
آنچه از ماده ۳۶ قانون مذکور مستفاد می شود " شرکت تجارتي عبارتست از فعالیت دو یا چند
نفر در زمینه ای مشخص با سرمایه ای معین اعم از (پول ، تخصص ، کار) در چارچوب مورد
توافق در قالب قوانین و مقررات ناظر بر این گونه فعالیتها " . انواع این شرکتها عبارتند از
شرکتهای سهامی (عام و خاص) ، با مسئولیت محدود ، تضامنی ، مختلط غیر سهامی ،

تولیدی و خدماتی مشاهده نمی‌شود و به طور معمول تشریح و توجیه این گونه اطلاعات در اساسنامه های مربوط جستجو می‌گردد . اما عملکرد تصدیحی های دولت نیز از این نارسائی برکنار نبوده و درپاره ای موارد اختلاطی از هدفهای متفاوت و گاه متباین در قالب یک شرکت دولتی مشاهده می‌شود . حتی در تاسیس این شرکتها ضابطه مشخصی به لحاظ مرجع تایید و تصویب کنننده اساسنامه های مربوط رعایت نشده و رویه واحدی وجود ندارد . عملکرد مذکور حاکی است که کمیسیونهای ذیربط در مجلسین سابق ، کمیسیونهای ذیربط در مجلس شورای اسلامی ، هیئت وزیران ، مجمع عمومی

نسبی ، و تعاونی . در قانون مورد بحث از شرکت دولتی نیز تعریفی به عمل نیامده است ، اما در ماده ۳۰۰ قانون اصلاح قانون تجارت آمده است که " شرکت های دولتی تابع قوانین تاسیس و اساسنامه خود می‌باشند و فقط نسبت به موضوعاتی که در قوانین تاسیس و اساسنامه های آنها ذکر نشده تابع مقررات قانون تجارت می‌باشند " . در ماده یک بند " ج " قانون استخدام کشوری " شرکت دولتی واحد سازمانی مشخصی است که با اجازه قانون به صورت شرکت ایجاد شود و بیش از ۵۰ درصد سرمایه آن متعلق به دولت باشد . هر شرکت تجاری که از طریق سرمایه گذاری شرکت های دولتی ایجاد شود تا زمانی که بیش از ۵۰ درصد سهام آن متعلق به شرکت های دولتی است شرکت دولتی تلقی می‌شود " . قانون محاسبات عمومی مصوب سال ۱۳۶۶ نیز در ماده ۴ شرکت دولتی را چنین تعریف می‌کند . " شرکت دولتی واحد سازمانی مشخصی است که با اجازه قانون به صورت شرکت ایجاد شود یا بحکم قانون و یا دادگاه صالح ملی شده و یا مصادره شده و به عنوان شرکت دولتی شناخته شده باشد و بیش از ۵۰ درصد سرمایه آن متعلق به دولت باشد هر شرکت تجاری که از طریق سرمایه گذاری شرکت های دولتی ایجاد شود مادام که ۵۰ درصد سهام آن متعلق به شرکت های دولتی باشد شرکت دولتی تلقی می‌شود " . بدین ترتیب در آخرین قانون مصوب و اخیر محاسبات عمومی نیز اجتماعی از تعاریف موجود قبلی به علاوه تعریف محدودی با توجه به اثرات ناشی از اجرای قانون حفاظت صنایع و تصمیمهای اتخاذ شده اخیر را ضابطه قرار داده و هیچگونه تفاوتی میان مالکیت های دولتی ملی شده و یا مصادره شده قائل نگردیده است .

شرکتهای دولتی ، شورای انقلاب و بالاخره وزیر وزارتخانه ها مراجع تصویب کننده اساسنامه ها بوده اند که این امر مغایر اصل مسئولیت محاسباتی و انحصار اتخاذ تصمیم نسبت به وجوه عمومی در قوه مقننه است .

هـ- اداره امور تصدیهای دولت صورتهای قانونی و حدود اختیارات مشخصی برای دولت در قالب مجامع عمومی را ضرور می گرداند . مقررات مالی ، استخدامی و اداری مختلف حاکم بر مالکیت های عمومی را اگر نتوان تحت نظام واحدی توجیه نمود ، حداقل در زمینه های مختلف مربوط به حضور دولت در این گونه عملیات می تواند قابل تنظیم باشد . این حرکت ، گروه بندی تازه از تصدیهای بخش عمومی بر حسب نوع هدف ، سیاست گذاری و اقتدارات اجرائی را قابل ارائه می نماید .

و- اداره امور تصدیهای دولت محدوده مربوط به ارائه کالاهای اجتماعی را در بر نمی گیرد . استفاده از تعاریف قانونی موجود که مقررات مربوط به اداره امور شرکتها را تنها برپایه ساختار بازرگانی عملیات دولتی تعمیم می دهد در بخش های توزیع عادلانه درآمد ، اجرای برنامه های عمرانی و یا مثلا اعمال حاکمیت دولت خالی از اشکال بنظر نمی رسد .

اعمال اصول کلی و روابط یاد شده صورت تازه ای از بودجه تصدیهای دولت را در قالب

گروههای زیر قابل ارائه می نماید :

گروه یکم - تصدیهای قانونی :

- ۸۵ - نقشه برداری و تهیه نقشه های مورد نیاز کشور .
- ۱۱۱ - انجام فعالیتهای نقشه برداری و جغرافیائی .
- ۱۳۹ - تاسیس ، مشارکت در تاسیس و اداره واحدهای اقامتی ، پذیرائی ، دفاتر خدمات مسافرتی ، جهانگردی ، سیاحت و زیارت .
- ۱۸۴ - تهیه ، تدارک ، ساخت و فروش و توزیع فرآورده های بهداشتی ، لوازم پزشکی ، داروئی و بیولوژیک .
- ۲۲۹ - احداث تاسیسات مربوط به آب و کارخانه های شیرین کردن آب شور و بهره برداری از تاسیسات مذکور .
- ۲۵۲ - عرضه و فروش خدمات ترابری به بخش عمومی و خصوصی .
- ۲۵۸ - تصدی حمل و نقل هوائی مسافر و بار و محمولات پستی در داخل و خارج از کشور .
- ۲۵۹ - عرضه خدمات در زمینه حمل و نقل ، مسافر ، بار و محمولات پستی به بخش خصوصی .
- ۲۹۱ - انجام امور شیلات .
- ۲۸۹ - تهیه و اجرای طرحهای حمایت از صید سنتی در سواحل جنوبی کشور .
- ۳۰۷ - ایجاد و تاسیس شرکتهای مختلف کشاورزی و دامداری به منظور افزایش تولید و تبدیل محصولات .
- ۳۰۸ - توسعه و مکانیزاسیون کشاورزی و انجام هر گونه عملیات بازرگانی برای تهیه

و تدارک وسائل و ابزار کشاورزی و دامی، سوم و نهاده های کشاورزی .

۳۰۹- ایجاد سردخانه ها و کشتارگاهها و مراکز استقرار و انتظار دام .

۳۱۲- تصدی هر نوع عمل بازرگانی مربوط به نفت ، گاز و پتروشیمی و مبادرت به

هرگونه فعالیت بازرگانی و صنعتی .

۳۱۴- مراقبت و اهتمام و اشتغال به عملیات صنعت نفت و گاز و پتروشیمی در داخل

و خارج از کشور .

۳۱۵- حمل و نقل و پخش و صدور فراورده ها در داخل و خارج از کشور .

۳۲۱- ایجاد شرکتهای فرعی و شرکتهای وابسته و شعب و نمایندگی و تلفیق

برنامه های عملیاتی شرکتهای صنعت نفت و گاز و پتروشیمی .

۳۲۲- بررسی ، تهیه و احداث و اداره امور مربوط به وسائل و شبکه های حمل و نقل

و توزیع و ذخیره سازی نفت و گاز و پتروشیمی .

۳۲۳- اکتشاف و استخراج و تصفیه نفت خام و گاز طبیعی و هیدروکربورهای دیگر .

۳۲۷- تدارک و توسعه و بهره برداری از دستگاهها و تاسیسات لازم برای سهولت

در امر ارتباطات زمینی ، هوایی و دریائی .

۳۳۲- تولید مواد اولیه صنعتی اعم از فلزی و غیر فلزی .

۳۳۳- شکل دادن به فلزات تا مرحله استاندارد .

۳۴۵- تاسیس شرکتهای و موسسات در زمینه معادن و صنایع متالورژی .

۳۵۷- مشارکت در ایجاد شهرهای صنعتی .

۳۶۲- تدوین اساسنامه شرکتهای ، موسسات و سازمانهای جدید در زمینه صنایع سنگین

و توسعه ، انحلال و یا ادغام صنایع سنگین .

۳۹۸ - خرید مایحتاج و ملزومات وزارتخانه ها و سازمانها و شرکتهای دولتی و

مؤسسات وابسته به دولت حسب درخواست آنها .

۳۹۳ - تاسیس و تشکیل انبارهای عمومی .

گروه دوم - شرکتهای دولتی^۱

- شرکت بازرسی مهندسی و صنعتی ایران^۲

- سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران .

- شرکت سهامی انتشارات علمی و فرهنگی^۳ .

- بنگاه توسعه ماشینهای کشاورزی .

- شرکت سهامی بهره برداری و صنایع چوب فریم .

- شرکت سهامی پرورش و تولید گوشت بوقلمون .

- شرکت سهامی پخش کود شیمیائی و تولید سم .

- شرکت سهامی جوجه کشی نارمک .

- شرکت سهامی صنایع شیر ایران .

- شرکت سهامی کشت و صنعت جیرفت .

۱ - شرکتهای دولتی منظور در این گروه به لحاظ رعایت شرط قانونی مربوط (مالکیت حداقل ۵۱ درصد سهام توسط دولت) نام آورده شده و تعدادی از اسامی آنها موضوع صورتهای تشکیلاتی و اجرائی تصدیهای گروه یکم می باشد . درواقع مالکیت نزدیک به صد درصد سهام این شرکتهای متعلق به دولت است .

۲ - وابسته به وزارت صنایع سنگین .

۳ - وابسته به وزارت علوم و آموزش عالی .

- شرکت سهامی کشت و صنعت و دامپروری مغان .
- شرکت سهامی نکا چوب .
- شرکت سهامی کشت و صنعت و نیشکر هفت تپه .
- شرکت سهامی کشاورزی سفید رود .
- شرکت سهامی کشاورزی و دامپروری شاوور .
- شرکت سهامی گوشت کشور .
- شرکت سهامی مجتمع صنعتی گوشت فارس .
- شرکت سهامی مجتمع گوشت لرستان ^۱ .
- شرکت سهامی پرورش کرم ابریشم ایران .
- شرکت سهامی جنگل شفارود .
- شرکت سهامی خاص کف کار .
- صندوق عمران مراتع ^۲ .
- شرکت هواپیمائی خدمات ویژه .
- شرکت سهامی خانه سازی سکائسی .
- شرکت سهامی سازمان مسکن .
- شرکت سهامی سازمان زمین شهری .
- شرکت سهامی تاسیسات ساختمان (تنیس) .
- شرکت سهامی کارخانجات خانه سازی ایران .

۱- منحل و در حال تصفیه .

۲- شرکت سهامی تهیه ، تولید و توزیع علوفه .

- گروه ملی صنعتی فولاد ایران.
- شرکت سهامی ذوب آهن اصفهان.
- شرکت سهامی ذغال سنگ کرمان.
- شرکت سهامی ذغال سنگ البرز شرقی.
- شرکت سهامی ذغال سنگ البرز مرکزی.
- شرکت سهامی ذغال سنگ البرز غربی.
- شرکت سهامی سنگ آهن مرکزی ایران.
- شرکت سهامی تهیه مواد غیر فلزی اصفهان.
- شرکت سهامی پولاد شهر.
- شرکت سهامی تاءمین سنگ منگنز فولاد ایران.
- شرکت سهامی خدمات بازرگانی فولاد ایران.
- شرکت سهامی فولاد نصر.
- شرکت سهامی عایقات صوتی و حرارتی ایران.
- شرکت سهامی کارخانه های تولیدی نورد آلومینیوم.
- شرکت سهامی معادن منگنز ایران.
- شرکت سهامی نورد و لوله اهواز.
- شرکت سهامی نورد و تولید قطعات فولادی.
- شرکت سهامی کل معادن و ذوب فلزات ایران.
- شرکت سهامی آلومینیوم ایران.

- شرکت ملی فولاد ایران .
- شرکت ملی صنایع مس ایران .
- شرکت ملی اکتشافات معدنی ایران .
- شرکت سهامی سازمان آب منطقه ای آذربایجان غربی .
- شرکت سهامی سازمان آب منطقه ای اصفهان .
- شرکت سهامی سازمان آب منطقه ای تهران .
- شرکت سهامی سازمان آب منطقه ای خراسان .
- شرکت سهامی سازمان آب منطقه ای سیستان و بلوچستان .
- شرکت سهامی سازمان آب منطقه ای غرب .
- شرکت سهامی سازمان آب منطقه ای فارس .
- شرکت سهامی سازمان آب منطقه ای کرمان .
- شرکت سهامی آب منطقه ای گیلان .
- شرکت سهامی آب منطقه ای مازندران .
- شرکت سهامی آب منطقه ای یسـزد .
- شرکت سهامی سازمان آب منطقه ای هرمزگان .
- شرکت سهامی سازمان آب منطقه ای خوزستان .
- شرکت سهامی ساختمان سد و تاسیسات آبیازی (سابیر)
- شرکت سهامی آب منطقه ای آذربایجان شرقی .
- شرکت سهامی آب و فاضلاب اهواز .

- شرکت سهامی خدمات مهندسی آب (مهاب) .
- شرکت ملی نفت ایران .
- شرکت ملی نفتکش ایران .
- شرکت سهامی کارخانجات لوله سازی اهواز .
- شرکت ملی حفاری ایران .
- شرکت سهامی نفت فلات قارم ایران .
- شرکت سهامی کالای تهران .
- سازمان تعاون مصرف صنعت نفت .
- شرکت ملی صنایع پتروشیمی .
- شرکت سهامی پتروشیمی شیراز .
- شرکت سهامی شیمیائی رازی .
- شرکت سهامی پتروشیمی آبادان .
- شرکت ملی گاز ایران .
- سازمان خدمات هلیکوپتری .
- سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران .
- شرکت سهامی روزنامه رسمی کشور جمهوری اسلامی ایران .
- شرکت سهامی کانور پرورش فکری کودکان و نوجوانان .
- شرکت سهامی سازمان سازندگی و آموزش .
- سازمان انتشارات و آموزش انقلاب اسلامی .

- شرکت ساختمانهای آموزشی .
- سازمان خبرگزاری جمهوری اسلامی ایران .
- شرکت سهامی مراکز ایرانگردی و جهانگردی .
- سازمان چاپ و انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی .
- سازمان مالی گسترش مالکیت واحدهای تولیدی .
- شرکت سهامی چاپخانه دولتی ایران .
- شرکت سهامی خدمات ماشینهای محاسب الکترونیکی .
- سازمان حسابرسی .
- شرکت سهامی بیمه آسیا .
- بیمه مرکزی ایران .
- شرکت سهامی بیمه البرز .
- شرکت ملی انبارهای عمومی و خدماتی گمرکی .
- بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران .
- بانک صادرات و بانکهای استان .
- بانک تجارت .
- بانک سپه .
- بانک صنعت و معدن .
- بانک رفاه کارگران .
- بانک کشاورزی .

- بانک ملی ایران .
- بانک مسکن .
- بانک ملت .
- شرکت سهامی چای کشور .
- شرکت سهامی غله کشور .
- شرکت سهامی قند و شکر کشور .
- سازمان حمایت مصرف کنندگان و تولید کنندگان .
- شرکت سهامی سازمان گسترش خدمات بازرگانی .
- شرکت سهامی تعاون مصرف شهر و روستا .
- شرکت سهامی نمایشگاه‌های بین‌المللی .
- شرکت سهامی بازرگانی دولتی ایران .
- شرکت سهامی فرش ایران .
- شرکت خدمات مهندسی مشاور ایران !
- شرکت سهامی بیمه ایران .
- گشتیرانی جمهوری اسلامی ایران .
- شرکت راه آهن شهری تهران و حومه (مترو) .
- سازمان مرکزی تعاون روستایی ایران .

د - این شرکت وابسته به وزارت بازرگانی و قبلاً با نام شرکت سهامی انبار سازی و انبار داری کشور فعالیت می‌کرد .

- شرکت سهامی شیلات ایران .
- بنگاه اصلاح و تهیه بذر چغندر قند .
- شرکت سهامی تولید و تهیه و توزیع بذر و نهال .
- مرکز تهیه و توزیع ابزار آلات .
- مرکز تهیه و توزیع مواد شیمیائی و پلاستیک .
- مرکز تهیه و توزیع مواد منسوجات .
- مرکز تهیه و توزیع فلزات .
- مرکز تهیه و توزیع مواد و قطعات لوازم برقی .
- مرکز تهیه و توزیع کاغذ و چوب .
- مرکز تهیه و توزیع قطعات و دستگاه های الکترونیکی .
- مرکز تهیه و توزیع محصولات صنایع سبک .
- مرکز تهیه و توزیع ماشین آلات و قطعات یدکی .
- مرکز تهیه و توزیع فلزات ساختمانی .
- مرکز تهیه و توزیع مواد غذایی .
- مرکز تهیه و توزیع قطعات و ماشین آلات صنعتی .
- شرکت سهامی دفاتر نمایندگی بازرگانی خارج از کشور .
- شرکت سهامی داروئی کشور .
- شرکت سهامی داروپخش .
- شرکت سهامی کارخانجات خانه سازی ایران .

- شرکت سهامی راه آهن جمهوری اسلامی ایران .
- شرکت سهامی آزمایشگاه فنی و مکانیک خاک .
- شرکت سهامی ترابری زمینی^۱ .
- شرکت سهامی تولید تجهیزات ایمنی راهها .
- شرکت سهامی حمل و نقل جاده ای پخچالدار .
- شرکت سهامی حمل و نقل بین المللی جمهوری اسلامی ایران .
- شرکت سهامی حمل و نقل جمهوری اسلامی ایران .
- شرکت سهامی هواپیمائی جمهوری اسلامی ایران .
- شرکت سهامی خدمات هواپیمائی کشور (آسمان) .
- شرکت کارخانجات اتکا^۱ .
- شرکت قندفسا .
- شرکت سهامی ریسندگی و یافندگی فجر ایران .
- شرکت سهامی کارخانجات نان ماشینی .
- شرکت سهامی صنایع الکترونیک .
- سازمان صنایع دفاع .
- شرکت سهامی پشتیبانی و نوسازی هلیکوپترهای ایران .
- شرکت سهامی باطری سازی نیرو .
- شرکت سهامی مزرعه نمونه ارتش .

- سازمان تعاون مصرف کادر نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران .
- سازمان تاءمین خدمات درمانی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران .
- شرکت سهامی سیمان سپاهان .
- شرکت سهامی دخانیات ایران .
- شرکت سهامی عام نساجی مازندران .
- شرکت سهامی گونی یافی قائم شهر .
- شرکت سهامی نساجی قائم شهر .
- شرکت سهامی یافکار (چیت سازی تهران) .
- شرکت سهامی صنایع چوب و کاغذ ایران .
- کارخانه سیمان لوشان .
- سازمان صنایع ملی ایران .
- شرکت سهامی چوب و کاغذ مازندران .
- شرکت سهامی شهرکهای صنعتی ایران .
- شرکت سهامی فراگیر بافت بلوچ .
- شرکت سهامی سیمان ساز .
- شرکت سهامی سازمان صنایع دستی ایران .
- شرکت سهامی فرآورده های غذایی و قند یاسوج .
- شرکت سهامی فرآورده های غذایی و قند چهار محال .
- شرکت سهامی فرآورده های غذایی و قند پیرانشهر .

- شرکت سهامی قند قهستان .
- شرکت سهامی فرآورده های غذائی و کنسرو ناکستان .
- شرکت سهامی فرآورده های غذائی و قند جام .
- شرکت سهامی قند درفول .
- شرکت سهامی تصفیه خانه قند ورامین .
- شرکت سهامی صانع .
- شرکت سهامی فرآورده های غذائی مشهد .
- شرکت سهامی مشعل سازی ایران .
- شرکت سهامی مقره سازی ایران .
- شرکت سهامی تولید ادوات کشاورزی اراک .
- شرکت سهامی مرکز تحقیقات کاربردی ایران .
- شرکت مخابرات ایران .
- شرکت پست ایران .
- شرکت سهامی نسوز امین آباد .

مجموعه شرکت‌هایی که با توجه به تعاریف قانونی موجود دولتی شناخته شده و مالکیت

حداقل ۵۱ درصد سهام آنها در اختیار دولت است در حدود ۲۰۹ واحد میباشد^۱ . از این تعداد

در حدود ۶ شرکت تحت پوشش وزارت آموزش و پرورش ، ۱۶ شرکت (مشتمل بر ۱۰ بانک که

بانک‌های استان فقط یک واحد در نظر گرفته است) مربوط به وزارت امور اقتصادی و دارائی ، ۱۳

۱ - آمار سال ۱۳۶۵ سازمان اموراداری و استخدامی کشور تعداد مذکور را ۱۶۲ واحد ذکر می‌کند .

شرکت (مراکز تهیه و توزیع کالا یک واحد منظور شده است) مربوط به وزارت بازرگانی ، ۵ شرکت مربوط به وزارت بهداشت ، درمان و آموزش پزشکی ، ۳ شرکت مربوط به وزارت پست و تلگراف و تلفن ، ۲ شرکت مربوط به وزارت جهاد سازندگی و حدود ۱۰ شرکت تحت پوشش وزارت دفاع می باشد ، سایر شرکتهای دولتی تحت پوشش وزارتخانه های نیرو (۳۶ شرکت) ، صنایع (۲۸ شرکت) ، نفت (۱۲ شرکت) ، کشاورزی (۱۷ شرکت) ، مسکن و شهرسازی (۵ شرکت) ، راه و ترابری (۱۰ شرکت) ، معادن و فلزات (۲۶ شرکت) و بقیه تحت پوشش سایر دستگاههای اجرائی دولت قرار دارند .

گروه سوم - شرکتهای تحت پوشش سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران :

۷۹ واحد	- شرکتهای تولیدی
۴ واحد	- شرکتهای ساختمانی
۴ واحد	- شرکتهای تولیدی خدماتی
۱۴ واحد	- شرکتهای خدماتی
۴ واحد	- شرکتهای تجاری
۹ واحد	- شرکتهای خدماتی تجاری
۲ واحد	- شرکتهای تحقیقی آموزشی
۱ واحد	- شرکت خدمات آموزشی

مجموعه شرکتهای تحت پوشش سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران در حدود

۱۱۷ واحد و دارای سرمایه ای در حدود ۷۷ میلیارد ریال است که مرکب از سرمایه های تحت

مالکیت دولت و سرمایه های خصوصی و نیز سرمایه های ملی شده در اجرای قانون حفاظت صنایع

می باشد . از نظر شکل حقوقی شرکتهای مذکور ۹۶ شرکت به صورت سهامی خاص ، ۱۶ شرکت به صورت سهامی عام ، ۴ واحد یا مسئولیت محدود و یک واحد به صورت نسبی ثبت گردیده اند .

گروه چهارم - شرکتهای تحت پوشش وزارت بازرگانی^۱

- شرکت مرتب نـــو

- شرکت تهیه و توزیع قطعات یدکی ایران خودرو .

- شرکت خاص دنا .

- شرکت خاص گواه .

- شرکت مزدا یدک .

- شرکت پارس یدک .

- شرکت شهاب یدک .

- شرکت خدمات بازرگانی طریق القدس .

- شرکت ترخیص خدمات صادرات و واردات خیبر .

- شرکت هاماراگ .

- شرکت ایران ترانیکس .

- شرکت ماشین های راهسازی .

- شرکت پروفیل مدرن .

۱- از محدوده دقیق فعالیتهای این گروه و نوع مالکیت سهام و اشکال حقوقی و دیگر ویژگیهای مربوط اطلاعات جامعی بدست نیامد .

- شرکت راهبار .
- شرکت حمل و نقل پیمانکاری صدوق .
- شرکت والفجر ۸ .
- شرکت تدارکات نا وگان .
- شرکت کشتیرانی ایران و هند .
- شرکت خدمات ماشینی کشتیرانی .
- شرکت حمل و نقل بین المللی فتح المبین .
- شرکت حمل و نقل بین المللی آبادان .
- شرکت حمل و نقل بین المللی خرمشهر .
- شرکت حمل و نقل بین المللی بستان .
- شرکت حمل و نقل بین المللی سوسنگرد .
- شرکت بار و انبار .

گروه پنجم — شرکتهای تحت پوشش سازمان صنایع ملی ایران^۱

- شرکتهای صنایع غذایی ۵۶ واحد
- شرکتهای صنایع نساجی و پوشاک ۷۰ واحد
- شرکتهای صنایع سلولزی و بسته بندی ۳۲ واحد
- شرکتهای صنایع کفش و چرم ۶۱ واحد

۱ - ماحد : گزارش تحلیلی عملکرد سال ۱۳۶۵ سازمان صنایع ملی ایران .

۳۶ واحد	— شرکتهای صنایع شیمیائی
۲۹ واحد	— شرکتهای صنایع داروئی
۳۸ واحد	— شرکتهای صنایع ساختمانی
۵۶ واحد	— شرکتهای صنایع برق و لوازم خانگی
۳۰ واحد	— شرکتهای صنایع سیمان
۱۳ واحد	— شرکتهای بازرگانی
۲۲ واحد	— واحدهای جدید (بصورت طرح)

بدین ترتیب ، گروه شرکتهای تحت پوشش سازمان صنایع ملی ایران مشتمل بر —

۴۴۳ شرکت است که از این تعداد ۳۱۰ شرکت تولیدی و ۱۳۳ شرکت خدماتی و تجارتي است .

از کل تعداد یاد شده ۱۰۰ شرکت مشمول بند (ج) و تقریباً بلا تکلیف است . همچنین تعداد ۶۲

واحد به دلیل خروج از پوشش سازمان مذکور در آمار منظور نشده است . مجموع نیروی انسانی

شاغل در این شرکتها بالغ بر حدود ۱۵۰/۰۰۰ نفر می باشد .

گروه ششم — شرکت های تحت پوشش بنیاد جانبازان^۱

۲۴ واحد	— شرکتهای کشاورزی
۱۷۲ واحد	— شرکتهای صنعتی
۱ واحد	— شرکتهای معدنی
۹۳ واحد	— شرکتهای بازرگانی
۳۸ واحد	— شرکتهای خدماتی

۱ — ماخذ : بودجه کل بنیاد مستضعفان در سال ۱۳۶۵ .

— شرکت‌های ساختمان و مسکن ۸۹ واحد

— شرکت‌های فرهنگی و تفریحی ۷ واحد

— سایر شرکت‌ها ۵۴ واحد

تعداد ۴۷۸ شرکت ذکر شده فقط شامل شرکت‌های مصادره ای و بعضاً توقیفی بوده

و موسساتی را که به صورت غیر شرکت اداره می‌شوند در بر نمی‌گیرد .

گروه هفتم — شرکت‌های تحت پوشش بنیاد شهید انقلاب اسلامی :

— شرکت‌های صنعتی ۴۸ واحد

— شرکت‌های ساختمانی ۱۴ واحد

— شرکت‌های بازرگانی ۲۶ واحد

شرکت‌های صنعتی بنیاد مذکور در زمینه های برق و الکتریک ، شیمیائی ، غذائی

خوراک دام و دانه های روغنی و نساجی و پوشاک فعالیت دارند .

از دیدگاه تهیه و تنظیم بودجه کل کشور ، دسترسی به اطلاعات مالی و اداری چنین

مجموعه وسیعی عملی نبوده ، و فقدان توجه به نقش و اهمیت مالی و عملیاتی این گروه از تصدیهای

تولیدی و خدماتی دولت در سند بودجه ، جامعیت سند مذکور را خدشه دار ساخته و ارزیابی

سیاستهای مالی و عملیاتی دولت را در چارچوب نظام بودجه ای معمول بسیار محدود می‌نماید .

ارائه آمارهای مربوط به میزان سرمایه ، جریان نقدی ، وضعیت دارائیه‌ها و مانند آن به

دلایل عدم تمرکز اطلاعات مزبور مقدور نیست . جدول زیر تعداد تصدیهای تحت

مدیریت دولت را در قالب گروههای یاد شده خلاصه می‌کند .

تصدیهای تولیدی و خدماتی مربوط به بخش عمومی^۱

تعداد	عنوان	گروه
-	تصدیهای قانونی دولت	۱
۲۰۹	شرکتهای دولتی	۲
۱۱۷	شرکتهای تحت پوشش سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران	۳
۲۵	شرکتهای تحت پوشش وزارت بازرگانی	۴
۴۲۳	شرکتهای تحت پوشش سازمان صنایع ملی ایران	۵
۴۷۸	شرکتهای تحت پوشش بنیاد جانبازان	۶
۸۸	شرکتهای تحت پوشش بنیاد شهید انقلاب اسلامی	۷
۱۳۶۰	جمع	

۱ - بدون تردید آمار ارائه شده مجموعه تصدیهای تحت مالکیت و مدیریت دولت را در بر نداشته

و تعداد قابل توجهی از آنها به دلیل عدم شناسائی در جدول منظور نشده است .

سیاستهای مربوط به تاءمین اجتماعی و یا در مفهوم عام و گسترده آن - حرکت‌های توزیعی عبارت از سلسله عملیات مالی و اجرایی مشخصی است که دولت تحت عنوان خاص " توزیع مجدد " درآمد به انجام می‌رساند ، مانند عملیات سازمان تاءمین اجتماعی ، کمک دولت به درآمد صندوق بازنشستگی ، سوبسید ها و تفاوتها ، یا هرنوع عملیات مشابهی که به منظور تکمیل نقش دولت در تصحیح ناهماهنگیهای ناشی از نظام یا عملکرد در روابط اجتماعی - اقتصادی صورت می‌پذیرد . با این تعریف ، حوزه عمل بودجه های توزیعی و تاءمین اجتماعی محدودتر و مشخص تر می‌شود ، چه نقش و رسالت دولت در تاءمین عدالت اجتماعی یا نقش بودجه دولت به عنوان ابزاری در توزیع عادلانه درآمدها می‌بایست در کلیه عملیات آن متجلی باشد ، و در عمل نیز چنین است . در واقع فرض بر این است که نظام اقتصادی - اجتماعی جامعه در بخش دولتی یا خصوصی (که دولت ، به هر حال سمت رهبری یا نظارت کلی بر آن را عهده دار می‌باشد) طوری عمل می‌کند که ارزش افزوده ناشی از فعالیت‌های اقتصادی جامعه بدنبال (بالنسبه) معقولانه بین اقشار و طبقات مردم یا مناطق کشور توزیع می‌شود و براساس استعداد و کار ، به هر شهروندی ، سهم متناسبی از امکانات و مواهب اجتماعی می‌رسد . بودجه توزیعی ، تفاوت‌های کم و بیش فاحش درآمدهای ناشی از گردش چرخ اقتصادی را جبران و نظام را به عدالت و مساوات بیشتری نزدیک می‌کند ، و از همین جا است که آن را و مجموعه عملیات و وظایف محتوایی آن را سیاست " باز توزیع " یا " توزیع مجدد " درآمدها می‌نامیم .

مقوله رفاه اجتماعی و ضرورت باز توزیع درآمدها پس از انقلاب صنعتی و رشد اقتصادی و فنی کشورهای پیشرفته کنونی اندک اندک مطرح شد و نظر سیاستگذاران و برنامه‌ریزان

امور اجتماعی و اقتصادی را به خود جلب کرد . از جمله نخستین حرکت‌های رسمی و قانونی دولتها در این زمینه را می‌باید در اقدامات بیسمارک در پروس جستجو کرد . در دوران حکومت بیسمارک مقرراتی برای تشکیل صندوقهای اضطراری کمک به کارگران درمانده و بیکاردر پروس به تصویب رسید . در آغاز ، عضویت کارگران در این صندوقها اختیاری بود ، اما سرانجام ، مشارکت کارفرماها و کارگران اجباری شد و نظام تأمین اجتماعی پایه گذاری گردید .

الگوی تأمین اجتماعی پروس به سرعت به دیگر کشورهای صنعتی سرایت کرد و زمینه هائی چون بیکاری و بیماری و از کارافتادگی ، و اندک اندک ، مسائل مربوط به مسکن و آموزش و بهداشت عمومی را دربرگرفت . با تصویب اعلامیه جهانی حقوق بشر در دسامبر ۱۹۴۸ ، (آذرماه ۱۳۲۷) برخورداری از حداقل امکانات زندگی در شمار حقوق اولیه یک یک افراد انسانی قرار گرفت . بر طبق ماده بیست و پنجم این اعلامیه " هر کس حق دارد سطح زندگیش به میزانی باشد که معاش و بهداشت و رفاه خود و خانواده اش را تأمین کند . این حق متضمن تأمین خوراک و پوشاک و مسکن و مراقبتهای طبی و خدمات لازم اجتماعی بوده و داشتن تأمین در دوره بیکاری و بیماری و ناتوانی و پیرگی و عدم معیشت به عللی خارج از اختیار شخص رانیز شامل می‌شود . به علاوه ، هر کس حق دارد از کسب دانش برخوردار گردد و آموزش و پرورش باید لاقابل تا حدود مراحل بنیادی و ابتدائی رایگان در دسترس همه قرار گیرد . "

علاوه بر وقایع تاریخی فوق و پذیرش حقوق یاد شده از طریق اعلامیه جهانی حقوق بشر ، زمینه های فرهنگی و اعتقادی مربوط به اهمیت بودجه های توزیعی در ایران نیز در خور توجه عمیق است . بدون تردید ، عملیات و سیاستهای دولت در هر محدوده و قالب مفروضی که تنظیم و اجرا گردد ، زمانی به طور شایسته در جهت اهداف اعلام شده تحقق یابتنی و قرین به نوبق می‌نماید که از حدودی از هماهنگیها و سازگاری با سنن اجتماعی ، اخلاقی و اعتقادی

جامعه برخوردار باشد. در جامعه ایرانی ما، با تاریخ و فرهنگ اسلامی - شیعی غنی آن، از قرون گذشته سنت رسیدگی و کمک به وضع معاش محرومین و ایتام، تحت عناوین " خیرات و مبرات"، " صدقات"، " نذورات"، " اوقاف"، یا وجوه شرعیه برقرار بوده و هست، و همه ساله منابع عظیمی به این نیت و اهداف اختصاص یافته و می یابد. این منابع، صرف نظر از مصارف عملی و واقعی آن، جملگی و به تمام معنی در محدوده عملیات و وظایف باز توزیعی درآمدها قرار می گیرد که توسط خود مردم یا با وساطت روحانیت و مراجع عظام دینی - بدون آن که دولت را در آن دخالت یا نظارت یا اطلاعی باشد - به مصرف می رسد. بنابراین - نکته ای که در مقدمه درباره بودجه توزیعی و تأمین اجتماعی دولت و محدوده عمل خاص آن ذکر شد، در مورد هزینه های توزیعی مذهبی نیز صادق بوده و حتی به لحاظ قدمت توجه و تاکید و شیوه های عمل روشنی که در این باره وجود دارد، اندیشه های مذهبی مورد نظر را می توان از نخستین راه حل های این معضل اجتماعی شناخت. در اینجا نیز لازم به یادآوری است که وجوب یا توصیه به مشارکت در انجام این گونه هزینه ها نباید چنان تلقی شود که نظام و روابط اجتماعی - اقتصادی، بر حسب ضوابط یا تعالیم دینی یا فرهنگ ملی ما " لزوما" یا " جوازا" می تواند غیر عادلانه باشد و عدالت اجتماعی تنها می باید از طریق این گونه وجوه باز توزیعی تحقق پذیرد.

تلفیق دو گونه سایقه تاریخی و زمینه هائی که با اشاره مختصر گذشت، می توانند در تعیین اصول کلی و روابط مربوط به بودجه توزیعی و تأمین اجتماعی به شرح زیر مورد استفاده قرار گیرد.

الف - محدوده بودجه توزیعی در کشور، در حال حاضر ترکیبی از عملیات ناشی از گسترش مفهوم دولت (به عنوان یک نهاد سیاسی) و وظایف حکومت

(بمعنوان یک نهاد مذهبی) را دربرمی گیرد . در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران ، توزیع عادلانه و تاءمین اجتماعی برای تمامی آحاد ملت جایگاه ویژه ای در نظر گرفته شده و همین ویژه گی ، در واقع ، از جنبه های شاخص و متمایز قانون مزبور است . علاوه بر آن " برخورداری از تاءمین اجتماعی از نظر باز نشستگی ، بیکاری ، پیری ، از کار افتادگی ، بی سرپرستی در راه ماندگی ، حوادث و سوانح و نیاز به خدمات درمانی و مراقبت های پزشکی برای یک یک افراد کشور شناخته شده است . همچنین تاءمین وسائل آموزش و پرورش رایگان برای همه ملت تا پایان دوره متوسطه . . . و داشتن مسکن متناسب با نیاز . . . تاءمین نیازهای اساسی . . . برای همه ضرور دانسته شده است ^۱ .

شایان توجه است که در موارد مربوط به عدالت و تاءمین اجتماعی ، قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران با اعلامیه جهانی حقوق بشر قرابت و تشابه دارد و در بسیاری از موارد حتی چگونگی بیان و ذکر حقوق مختلف افراد از جهت معیشت و کار و بهداشت و مسکن و آموزش همان نظام و ترتیب اعلامیه مذکور را دارد . از سوی دیگر ، علی رغم اختصاص محدوده قانون اساسی به نهاد سیاسی دولت ، سنن یا توزیع مذهبی - اجتماعی که عملا در حیات تاریخی ملی ما تجلیهای فراوان دارد ، متکی بر مبانی متقن شرعی و نصوص و منابع معتبر و اصلی اسلامی می باشد و صرفا مربوط به سلسله ای از سنن خود بخودی یا اساطیری نیست که در طول تاریخ در فرهنگ جامعه راه یافته

(- اصل سوم ، بیست و نهم ، سی ام ، سی و یکم ، چهل و سوم و غیره .

و در فرایند تکامل تاریخی قابل تغییر و یا اصلاح باشد . منابع شرعی که عمدتاً و اصلتاً به قرآن مجید و سنت رسول خدا و به روایت از ائمه اطهار منتهی می شود ، سرشار از مفاهیم مربوط به توزیع مجدد و عدالت گستری در توزیع درآمدها است . سفارشها و تاکیدها و آموزشهای مبتنی بر این معنی چندان فراوان و گسترده است که در این مختصر نمی توان بدان پرداخت^۱ .

اگرچه عملیات مربوط به این هدف واحد منشاء روشهای متفاوتی از سوی و نهاد سیاسی و مذهبی گردیده است ، حرکتهای مربوط به تنظیم و اجرای بودجه توزیعی و تأمین اجتماعی را می باید به عنوان یک مقوله مستقل مطرح نمود .

ب - تلفیق این دو جریان در امر سیاستگذاری توزیعی و تنظیم بودجه کشور از ضرورتها است . زیرا با توجه به قدرت و نفوذ نهاد مذهبی ، تحقق چنین مسئولیت خطیری در جامعه فارغ از زمینه های مساعد اعتقادی ، اخلاقی و سنن تاریخی از سوی مدیریت عمومی کشور مقدور نخواهد بود . اگر بپذیریم که اصولاً دولت نهادی منبعث از ملت بوده و وظایف و اختیارات واقعی آن نیز ریشه در فرهنگ و سنن و اعتقادات و روابط اجتماعی جامعه دارد ، حتی اگر برای دولت تنها سمت مدیریت عمومی و نظم و ارشاد و سازماندهی فعالیت های جامعه قائل باشیم ، باید قبول کرد که اجرای همان سنن مربوط به بازتوزیع درآمدها که با نشأت از تعالیم آسمانی در فرهنگ و روابط

۱ - از جمله آیات ناظر بر این مقوله در قرآن کریم می توان : سوره بقره (۳ - ۶) ، سوره انسان ۶ ، سوره حدید ۵۲ ، سوره بقره ۱۷۷ را نام آورد . در مجموع در حدود ۶۰ آیه از قرآن به ترتیبی به تاکید در اهمیت پرداخت زکوة و صدقات پرداخته است .

اجتماعی مردم تحت عناوین خیرات ، میرات ، صدقات ، اوقاف ... ریشه و رسوخ تاریخی یافته است ، بدون وجود نظم و سازمان معقول و کارآمد به جهت احتراز از دوباره کاری و هزینه های تکراری و مهمتر از همه ، تضییع حقوق صاحبان آن عملی نخواهد بود . ضرورت نظارت یا سازماندهی روابط اجتماعی و اقتصادی در مدیریت واحد و اشاعه و حفظ نظام اداره امور کشور در حال حاضر در قالب دولت ظاهر می گردد . این عمل به معنی تصدی یا مباشرت مستقیم دولت نیست ، بلکه هدف از آن تاءمین منظور گسترده اطلاعات مربوط به روابط یاد شده از مرکزیت جامعه و پس خورانی و کنترل به معنای انفورماتیک آن است . و گرنه مجریان و متصدیان هربخش یا هر وجه از عملیات باز توزیعی می توانند خود آحاد ملت یا نهادهای ملی - مذهبی را یا مقامات خاص - از جمله روحانیت باشند .

البته از نظر تاریخی ، به دنبال شهادت امام المتقین ، از دیدگاه شیعه و پیروان اهل بیت تمایز مشخص و موکدی بین نهاد مذهبی شیعه و نهاد سیاسی وقت (خلافت) پدیدار شد . طبیعی است که در این تمایز آشکار دخالت یا نظارت دولت (خلافت) در امر وظایف و تکالیف شرعی ، از جمله عملیات نوعی باز توزیع درآمدها ، نیز توجیه مذهبی خود را از دست داد . در واقع ، جامعه شیعی در درون مجتمع بزرگ اسلامی آن دوران از مدیریت مالی و توزیعی بالنسبه مستقلی از نظام خلافت برخوردار گردید ، اما امروزه ضرورت تمرکز اطلاعاتی تمام فعالیتهای اقتصادی و مالی در حکومت مستقلمی که برپایه دیدگاههای نظری آن جامعه اقلیت شکل یافته امری مسلم و قطعی

است .

ج - ایجاد و اعمال هماهنگی در این دو جریان مورد بحث ، چشم اندازه تازه ای را در برابر حل مسائل مربوط به توزیع درآمدها و نیل به مساوات اجتماعی می‌گشاید . این چشم انداز که می‌تواند به تقدم نهاد مذهبی در تشخیص ، تنظیم و اجرای بودجه های توزیعی و تاءمین اجتماعی بیانجامد ، ناشی از قدمت تاریخی اصول مذهبی ، قدرت و نفوذ آن در اعتقادات جامعه و مهمتر از همه وجود روشها و ضمانت اجرائی مشخص است . تبعیت از تحولات اجتماعی کشورهای صنعتی امروز و یا توصیه هائی نظیر اعلامیه حقوق بشر به دلیل ضعف و یا فقدان زمینه های اجرائی چندان قرین موفقیت به نظر نمی‌رسد . درحالی که منابع تخصیصی از سوی دولت درکنار منابع بالقوه مربوط به نهاد مذهبی دستیابی به هدفهای گسترده ای در مبارزه با فقر و تاءمین حداقل معاش برای یک افراد جامعه را نویسد می‌دهد . تقدم شریعت برشورا و تبعیت بودجه های توزیعی از موازین شرعی ، تمرکز اطلاعاتی و اجرائی مساله را در دولت سبب شده و نقش قوه مقننه را - به جای قانونگذاری - در نظارت بر اجرا و ارزیابی نتایج حاصله محدود می‌سازد .

د - مفهومی که از اهمیت و محدوده بودجه های توزیعی و تاءمین اجتماعی ارائه شد ، می‌تواند به عنوان پاسخی در برابر مساله چگونگی انتخاب سیاستهای توزیعی مناسب قرار گیرد . در ارتباط با بحث و جدل اقتصاددانان در باب ضرورت تقدم رشد بر توزیع و یا تقدم توزیع بر رشد در جریان توسعه ، علاوه بر قانون اساسی و موازین بین المللی پذیرفته شده از سوی ایران ، سوابق

اعتقادی جامعۀ نشان می‌دهد که در کشور ما اولویت تاءمین عدالت و رفاه اجتماعی مورد قبول قرار گرفته است . در استراتژی پذیرش اولویت توزیع مجدد و تاءمین اجتماعی ، روند تکاملی جامعۀ صورت انسانی تری دارد و با مشارکت همدلانه تر مردم همراه خواهد بود . مابۀ حکم ارزشها و اصول خویش ، مقولۀ عدالت اجتماعی را نه درتوالی تقدّم و تاخر توسعه ، بلکه به صورت مقولۀ ای مستقل و دارای اعتبار دائم (حکم شریعت) درجهت جلوگیری از تضییع و تباهی حیات دارندگان حقوق می‌شناسیم . از این نظر ، گستردگی مفهوم دولت به محدوده مداخلات توزیعی نه به عنوان یک گسترش بعدی و وظیفه ثانوی - به مانند آنچه در کشورهای صنعتی اتفاق افتاد - بلکه به صورت محتوای اولیۀ و هسته اصلی حکومت و ضرورتی آمیخته با مفاهیم مربوط به نظم ، امنیت ، و حفظ آزادی و حیثیت انسانی است .

هـ - چارچوب یاد شده فوق رعایت اصل تقدّم درآمدها بر هزینه ها را در جریان بودجه های توزیعی و تاءمین اجتماعی و عدم قابلیت توجیه کسری یا مازاد را در موازنه مربوط ضرور می‌سازد . زیرا با فرض کارآئی نظام تشخیص و وصول ، وجود مازاد به منزله توقیف بخشی از حقوق لازم التادیقه و استفاده از کسری به مثابۀ توزیع درآمدهای صوری و تحقق نیافته است . ادغام منابع بودجه ای مربوط به توزیع و تاءمین اجتماعی علاوه بر وجوه شرعی یاد شده ، انواع بیمه های اجتماعی ، نتایج حاصل از سیاستگذاریهای دولت در زمینه کمکهای مالی ، سهمیه بندی ها ، مابۀ التفاوتها ، ورود در نظام

قیمتها، مالیاتهای نامستقیم و حتی تعیین نرخ برابری اسعار خارجی را نیز
دربرمیگیرد.

و - جریانهای توزیعی و تاءمین اجتماعی علی رغم مشابهتهای فراوان در اهدا ف و
عملکرد، از دو جهت با یکدیگر متفاوت به نظر می‌رسند. نخست آن که
عملیات توزیعی به‌طور معمول کوتاه مدت و مشتمل بر مسائل مربوط به درآمد و
مصرف جاری است، درحالیکه تاءمین اجتماعی در جستجوی تحقق امکانات
مشخصی درآینده و یا نوعی سرمایه گذاری مقید به شرایط خاص می‌باشد.
تفاوت دیگر ناشی از چگونگی تخصیص و تاءمین منابع مورد نیاز این دو جریان
است. درحالی که دستیابی به هدفهای توزیعی مستلزم سیاستگذاری و اقدام
در دویعد مستقل دریافت و پرداخت می‌باشد، منابع تاءمین اجتماعی و یا
عمومی دولت مانند مالیاتهای نامستقیم و یا عملیات سوبسیدی تنها
در بعد پرداخت مطرح شده و تعیین طرفین این بودجه به سهولت مقصور
نخواهد بود. علاوه برآن، منابع توزیعی در نصاب تشریعی با تجدید نظر
در روشهای تشخیص و وصول مالیاتها نیز همراه می‌گردد.

ز - تنظیم و اجرای بودجه توزیعی و تاءمین اجتماعی سبب ایجاد و برقراری نوع
خاصی از سازمان اداری و روابط مالی گردیده و صورت تازه ای از عدم تمرکز
و تخصیص منطقه ای منابع را سبب می‌شود.

اعمال اصول کلی و روابط حاکم یادشده بالأدر بودجه مصوب سال ۱۳۶۸، بودجه های

توزیعی و تاءمین اجتماعی دولت را در قالب گروههای زیر قابل ارائه می‌نماید.

- گروه یکم :

۱۷- اداره امور بازنشستگان ووظیفه بگیران

(سازمان بازنشستگی)

(صندوق بازنشستگی کشوری)

(صندوق بازنشستگی شهربانی)

(صندوق بازنشستگی ژاندارمری)

(صندوق بازنشستگی ارتش)

- گروه دوم :

۲۰۵- انجام تعهدات قانونی درقبال بیمه گروههای مختلف جامعه

(درآمدهای متفرقه - سازمان تاءمین اجتماعی)

(بیمه های اجتماعی روستائیان)

(درآمد حاصل از خسارات و جرائم - سازمان تاءمین اجتماعی)

(بیمه های اجتماعی کارمندان)

(درآمد حاصل از وجوه ذخائر و اموال - سازمان تاءمین اجتماعی)

(بیمه های اجتماعی کارگران)

(خسارات خشکسالی کشاورزی و دامی)

(دریافت حق بیمه)

(کمکهای دریافتی) ردیف ۵۲۰۰۰۰ بودجه سال ۱۳۶۸ .

- گروه سوم :

۴۰- ایجاد تسهیلات لازم در زمینه رفع احتیاجات اساسی و تنظیم ام—وزارت

عمومی .

۱۷۲- (برنامه) تنظیم بازار کالاهای اساسی و مواد غذایی .

۱۹۲- (برنامه) تنظیم بازار کالاهای اساسی و مواد غذایی .

۳۸۲- فراهم نمودن امکانات لازم برای گسترش شبکه توزیع (تنظیم بازار)

۲۲۷- (برنامه) تنظیم بازار کالاهای اساسی و مواد غذایی .

۳۸۳- بررسی و کنترل سیستمهای توزیع .

۳۸۵- تاءمین مایحتاج عمومی حسب ضرورت (عرضه کالاهای مصرفی مورد نیاز

عامه و خرید کتبه قند و شکر از کارخانجات داخلی) .

(درآمد حاصل از سه درصد وصولی تعاون و اجاره انبار)

(سوبسید کالاهای اساسی)

(تفاوت قیمت کالاهای اساسی)

(۵ درصد وجوه موضوع تبصره ۵ ق - ب - س ۶۷)

(درآمد حاصل از افزایش قیمت ذرت وارداتی)

(هزینه های سازمان حمایت از مصرف کنندگان و تولید کنندگان) .

(درآمد حاصل از افزایش قیمت گوشت منجمد وارداتی)

- گروه چهارم :

۸۱- (برنامه) حمایت خانواده

۱۱۳ - (برنامه) حمایت خانواده

۲۰۴ - تاءمین حداقل هزینه زندگی خانواده های بیمه شده ، کم درآمد که ننان آور

آنها به علل جسمی ، روانی ، اجتماعی و یا محکومیت یا جهات دیگر قادر به

تاءمین هزینه ضروری خانواده خود نباشد .

(حمایت خانواده - کمک به روستائینان سالمند)

(حمایت خانواده - امور امداد امام)

(حمایت خانواده - بنیاد شهید)

(حمایت خانواده - سازمان بهزیستی)

(حمایت خانواده - جانبازان انقلاب اسلامی)

(حمایت خانواده - حمایت زندانیان)

۱۹ - تاءمین شرایط بهداشتی و ایمنی محیط کار و فراهم ساختن وسائل بهداشت و

درمان کارکنان و خانواده آنها .

۱۹۰ - استفاده از انواع بیمه ها و تاءمین درمان طبقات فاقد بضاعت که در پوشش

بیمه نیستند .

۱۱۲ - (برنامه) توانبخشی

۸۰ - (برنامه) - توانبخشی

(بیمه های درمانی کارگران - وزارت بهداشت)

(هزینه تهیه دفترچه های بیمه درمانی)

(توانبخشی گروههای خاص - سازمان بهزیستی)

(توانبخشی گروههای خاص - جانبازان انقلاب اسلامی)

۱۹۵ - تاءمین و تعمیم بیمه درمانی همگانی و تدوین سیاستها و خط مشی ها برای

فعالیت های تاءمین اجتماعی .

(تحقیق و بررسی تاءمین اجتماعی و بهزیستی)

(کارآموزی و یازپروری اجتماعی)

- گروه پنجم :

۲۰ - تاسیس موسسات تعاونی و همکاری و کمک به آنها .

۲۶ - تاءمین موجبات گسترش مالکیت واحدهای تولیدی و صنعتی

- گروه ششم :

۱۴۰ - اداره امور حج و اوقاف و امور خیریه

(سازمان اوقاف)

(بنیاد امور جانبازان)

(بنیاد شهید)

(بنیاد ۱۵ خرداد)

(آستان قدس رضوی)

- گروه هفتم :

(بنیاد امور مهاجرین جنگ تحمیلی)

(بنیاد شهید ————— د)

(امور امداد امام)

(حمایت زندانیان)

(امداد آسیب دیدگان — هلال احمر)

(امداد آسیب دیدگان — بنیاد مهاجرین امور جنگ تحمیلی)

(کمک های غیر نقدی کارکنان دولت)

(کمک به شرکت واحد اتوبوسرانی)

(صندوقهای رفاه دانشجویان)

(تخفیف آب بهای مشترکین کم مصرف)

(کمکهای جاری موضوع ماده ۱۷ دستگاههای ————— ای اجرائی)

(کمک هزینه عائله مندی)

— گروه هشتم :

(کمک به حساب ۱۰۰ امام)

(هزینه های رانده شدگان و پناهندگان سیاسی)

(تغذیه رایگان — وزارت آموزش و پرورش)

(بهای شیشه — سازمان بهزیستی)

(تعلیم و تربیت فرهنگی ، هنری و تبلیغی - بنیاد شهید)

(تعلیم و تربیت فرهنگی ، هنری و تبلیغی - بنیاد امور مهاجرین جنگ)

تحمیلی ()

(هزینه خدمات اداری - سازمان بهزیستی)

(هزینه خدمات اداری - بنیاد امور مهاجرین جنگ تحمیلی)

(هزینه خدمات اداری - حمایت زندانیان)

(درآمد حاصل از فروش محصولات و مصنوعات - سازمان بهزیستی کشور)

(سه درهزار اهدایی پیمانکاران - نهضت سواد آموزی)

(مالیاتهای غیر مستقیم و ورود در نظام قیمت گذاری)

(تعیین برابری نرخ اسعاد و تخصیص ارز)

- گروه نه-م :

(جریانهای وجوه شرعی ، خیرات ، صدقات)

نتیجه مطابقت گروههای یاد شده بالا با بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ تصویر خلاصه زیر خواهد بود :

بودجه توزیعی و تأمین اجتماعی مصوب سال ۱۳۶۸

مبالغ به هزار ریال

عنوان	هزینه			درآمد		
	جاری	ثابت	جمع	جاری	سرمایه ای	جمع
گروه یکم	۹۵۶۸۲۰۰۰	-	۹۵۶۸۲۰۰۰	-	-	-
گروه دوم	۲۶۳۳۵۵۰۰۰	-	۲۶۳۳۵۵۰۰۰	۲۶۲۱۵۵۰۰۰	-	۲۶۲۱۵۵۰۰۰
گروه سوم	۵۰۳۲۰۰۰۰	۵۰۸۸۲۴۵۰	۵۵۴۰۸۲۴۵۰	۱۴۷۰۰۰۰۰	-	۱۴۷۰۰۰۰۰
گروه چهارم	۳۰۹۳۷۷۲۴۰۴	۱۰۱۰۶۲۲	۳۱۰۳۸۸۰۲۸	۱۰۴۱۰۰۰۰۰	-	۱۰۴۱۰۰۰۰۰
گروه پنجم	-	-	-	-	-	-
گروه ششم	۱۴۴۵۷۲۱۳	-	۱۴۴۵۷۲۱۳	-	-	-
گروه هفتم	۷۳۰۰۲۰۰۰۰	-	۷۳۰۰۲۰۰۰۰	۱۳۴۹۰۰۰۰۰	-	۱۳۴۹۰۰۰۰۰
گروه هشتم	۱۴۰۳۳۵۹۶	۲۰۰۰۰۰۰	۱۴۲۳۳۵۹۶	۲۶۵۲۸۶۰۰۰	-	۲۶۵۲۸۶۰۰۰
گروه نهم	-	-	-	-	-	-
اعتبارات متفرقه	-	-	-	۵۹۰۷۵۸۱۱۱	-	۵۹۰۷۵۸۱۱۱
کسری / مازاد	۴۳۶۹۴۴۳۲۴	-	۴۳۶۹۴۴۳۲۴	-	-	-
موازنه	۱۲۴۴۱۹۰۵۳۷	۶۲۹۹۰۷۴	۱۲۵۰۴۸۹۱۱۱	۱۲۵۰۴۸۹۱۱۱	-	۱۲۵۰۴۸۹۱۱۱

چارچوب بودجه خدمات خاص منحصر به عملیاتی است که حضور دولت در آنها به جهت کمک به ایجاد ، اداره یا بهره برداری از سازمانهایی است که بطور مستقیم در محدوده عمل بخش عمومی قرار نگرفته ، اما خدمات ارائه شده از سوی آنها به دلیل نیاز گروههایی از جامعه و یا تسهیل تحقق هدفهای اجتماعی مورد تایید دولت است . مانند شهرداریها و یا برخی از موسسات عام المنفعه و غیر انتفاعی که بوسیله هیئتهای امضاء اداره شده و سهم کوچکی از هزینه های خود را از طریق کمکهای دولت تأمین میکنند . اگرچه مبانی قانونی مشخصی برای تنظیم روابط اینگونه موسسات با بودجه کل کشور وجود ندارد ولی هم اکنون برخی از سازمانهای دولتی درآمدهای محدودی بابت قسمتی از بهای ارائه خدمات خود به متقاضیان کسب میکنند که تحت عنوان " درآمد اختصاصی " در بودجه عمومی کشور منظور می گردد . سازماندهی و تنظیم روابط بودجه خدمات خاص با بودجه عمومی کشور مستلزم بررسی دقیق سیاستهای دولت و شناسایی برنامه ها و عملیاتی است که با کمک مالی بخش غیر دولتی به ویژه منتفع شوندگان اصلی آنها قابل اجرا می نماید . با این وجود ، رئوس عملیات و برنامه هائیکه در حال حاضر دارای اعتبار قانونی بوده و موضوع بودجه خدمات خاص قرار می گیرند عبارتند از :

۲۵ - ایجاد و اداره مراکز ورزشی

۳۰ - تأمین وسائل ورزشی از خارج از کشور .

۱۳۶ - تأمین وسائل مسافرت جهانگردان ایرانی و خارجی در داخل کشور .

۱۳۸ - ایجاد و توسعه و تجهیز و اداره کتابخانه های عمومی ، تاسیسات فرهنگی ،

هنری ، سینمایی و هدایت و حمایت از موسسات مربوط .

۱۴۶ - تاسیس و اداره موسسات آموزشی لازم برای آموزش فرهنگ ، هنر ، ارشاد

و جهانگردی .

۱۷۶ - تهیه و توزیع و فروش کتب آموزشی و کمک آموزشی .

۲۱۱ - ایجاد صندوق کارآموزی (۲۰ درصد بعلاوه کمک دولت) .

۲۳۸ - کمک و راهنمایی به شرکتهای سازنده واحدهای مسکونی .

۲۴۰ - ارائه کمکهای فنی و راهنمایی به شرکتهایی که منحصر در زمینه احداث

واحدهای مسکونی فعالیت دارند .

۲۶۱ - عرضه و فروش خدمات خاکشناسی و شناسائی مصالح ساختمانی به بخش عمومی

و بخش خصوصی .

۲۸۳ - کمک به روستائیان و عشایر کشور در ایجاد و گسترش صنایع تبدیلی و دستی

و کوچک .

۲۸۸ - ارائه خدمات و اقدامات لازم در جهت احیاء دامداری ، مرغداری و زنبورداری

در مناطق روستائی و عشایری .

۲۹۳ - انجام کلیه اقدامات و ارائه خدمات به متقاضیان و صاحبان صنایع روستائی .

۳۰۵ - توسعه فعالیتهای کشاورزی و دامداری از طریق تهیه و تکثیر نهال و بذرمغوب

و اصلاح و تکثیر نژادهای مناسب دامی .

۳۵۶ - تهیه مایه ها و سرمها و سایر مواد بیولوژیکی مورد نیاز .

۳۴۲ - ارائه خدمات و امکانات مناسب مورد نیاز مبتکرین و مخترعین در زمینه معادن

و صنایع متالورژی .

۲ - نقل و انتقالهای مالی و تاءمین موازنه

نقل و انتقالهای مالی ، تاءمین موازنه و بررسی آثار سیاستهای مالی و پولی دولت

در این قسمت از بودجه کل کشور صورت می پذیرد . مباحث مربوط به بودجه

اقتصادی و پیش بینی اثرات اجرائی بودجه در متغیرهای کلان اقتصادی نیز از مسائل

اصلی و سیاستهای عمده موضوع همین گروه از سند بودجه است .

چگونگی طبقه بندی و توزیع اعتبارات مربوط به این گروه از بودجه کل

کشور در خاتمه بخش سوم و پس از نقد درآمدها و تبصره ها ارائه

خواهد شد .

نقد درآمدها و تبصره ها

صورت‌های معمول و قلمرو بودجه ای ایران را تحت سه عنوان کلی ادبیات بودجه ای ، ساختار درآمدها و ساختار هزینه ها می‌توان مورد بحث قرار داد . " اگر بودجه کل کشور را برگردان برنامه های اجتماعی - اقتصادی و سیاسی دولت به وجه مالی و اعتباری تعریف کنیم ، قلمرو بودجه ای ایران عبارت از زمینه های گوناگونی است که در مجموع روابط اجتماعی کشور مشمول برنامه گذاری ، تصمیم گیری و یا مداخله دولت شده و تظاهرات مالی آن به صورتهای ویژه ای در سند بودجه انعکاس می‌یابد . ^۱ " بحث مربوط به ساختار هزینه های قلمرو مورد نظر در بخش نخست صورت گرفت و مجموعه تصمیمهای هزینه ای بودجه به نوزده گروه کلی جاری و دوازده گروه کلی عمرانی اختصاص یافت . گروههای یادشده با فرض قبول تعاریفی تنظیم گردید که قبلاً در مورد هزینه های جاری و هزینه های عمرانی به عمل آمده بود ، و در نتیجه صورتهای از اعتبارات جاری و عمرانی بودجه بر پایه ارقام مصوب سال ۱۳۶۸ بدست آمد . در بخش دوم ضمن نقد ماهوی هزینه ها تفکیک دیگری از اعتبارات بودجه ای بر مبنای انواع هدفها و سیاستگذاریهای دولت انجام شد ، ساختار هزینه ای بودجه براساس شش گروه متفاوت تصمیم گیری و برنامه ریزی تجزیه گردید و مفاهیم دیگری از چگونگی تخصیص و ارتباط بودجه و برنامه پدیدار شد . در بخش حاضر ، با ارائه دو صورت کلی از مشخصه های شکل موجود و صورت مطلوب ادبیات بودجه ای و ساختار درآمدها می‌توان بررسی امکان انتقال روشهای موجود تهیه و اجرای بودجه کل کشور به

۱ - شورای هدایت پروژه ، مطالعه نظام بودجه ریزی کشور ، گزارش دوم ، طرح کلی ساختار و سازمان بودجه ای ایران ، ۱۳۶۷ ، صفحه ۵۲ .

ساختار مورد نظر را به انجام رساند و درخاتمه ، راههای ایران انتقال را به عنوان نتیجه
امکان سنجی مورد نظر برشمرد .

یکم - ساختار درآمدها - بررسی دقیق ساختار موجود درآمدهای بودجه کل کشور
به منظور سنجش امکان برگردان آن به نظام مورد نظر مستلزم وقوف بر سوابق
تاریخی ، حقوقی و زمینه های اجرائی متفاوتی است که فراتر از محدوده گزارش
حاضر قرار می گیرد ، اما تجزیه و تحلیل های کلی و منحصر به عناوین
و ارقام مذکور در قانون بودجه سال ۱۳۶۸ می تواند
فهرست خلاصه ای از مباحث و مسائل اصلی و دارای اهمیت را به شرح زیر تصویر نماید :

الف - بررسی ساختار درآمدی بودجه و عناصر و اجزاء مربوط به آن مستلزم وجود یک
پایگاه نظری است . درجوامع صنعتی متکی بر نظام عملکرد بازار ، تحلیل
درآمدهای بودجه ای در اساس خود با ساز و کار نظام مالیاتی و کم و کیف شیوه های
تشخیص و وصول مالیات مترادف گرفته می شود ، در حالی که در کشورهای
دارای ساختار مالکیت عمومی بنیان درآمدهای دولت بر نتایج مالی حاصل از
تصدیهائی استوار است که با مالکیت و مدیریت عمومی ، بخش اصلی و عمده
تولیدات کالاها و خدمات مورد نیاز جامعه را در اختیار دارد . در این میان ،
بیشتر کشورهای در حال توسعه با کمک ترکیبهای متفاوتی از منابع یاد شده برای
تأمین درآمدهای مورد نیاز و دستیابی بر توازن بودجه ای خویش تلاش
می کنند ، اما در ایران وجود درآمدهای سرشار نفتی (در مقایسه با سایر
درآمدهای دولت و مانند بسیاری از کشورهای صاحب درآمد نفت دیگر) ، نفی

تاریخی و فرهنگی جواز دولت به مفهوم یک نهاد سیاسی در تعیین و وصول مالیاتها ، وسعت روز افزون حضور دولت در فعالیتهای تولیدی و خدماتی ، ابهام در محدوده مجاز و مشروع مالکیتهاى خصوصی و مشکلاتی مانند آن مانع از تحقق ترکیب موزون و معتبری از درآمدهای دولت گردیده ، و بدیهی است که در فقدان پایگاه نظری متناسبی برای تعیین مأموریت و جهت حرکت دولت در طی زمان ، اتکاء به هر یک از اقلام درآمدی موجود و پیش بینی تغییرات کمی آن را می توان قابل پذیرش و یا مردود تلقی نمود .

ب - طبقه بندیهای معمول در درآمدهای بودجه ای بازتابی از ترکیب نامتجانس موجود بوده و با هزینه های بودجه ای بدون ارتباط است . اختصاص بخش عظیمی از درآمدها به وجوه حاصل از صدور نفت ، محدودیت احکام و قوانین مربوط و توجه به سهم قابل ملاحظه سایر منابع تاءمین اعتبار در مجموع درآمدهای کشور مشخص کننده تکیه عمده بر درآمدهای نفتی می باشد . فقدان موازین و تعاریف قانونی برای بازشناسی و تمیز انواع دریافتیهای دولت نظیر مالیاتها ، درآمدهای جاری ، درآمدهای اختصاصی ، درآمدهای عمومی ، دارائیها ، درآمدهای انتقالی ، درآمدهای عمرانی ، عوارض ، عواید و واژه های دیگری که بر حسب مورد به کار گرفته می شود نیز نقیصه دیگری است که می باید همراه با تجدید نظر در طبقه بندیهای معمول برطرف گردد .

ج - درآمدهای بودجه سال ۱۳۶۸ کل کشور بالغ بر ۹۷۴۱۷۰۵۲۴۰۳ هزار ریال است که پس از کسر مبلغ ۵۴۱۸۰۷۰۹۵۹ هزار ریال بابت بودجه شرکتهای

دولتی و بانکها و موسسات انتفاعی وابسته به دولت و نیز مبلغ
 ۴۲۵۰۶۳۰۹۶ هزار ریال بابت درآمدهای اختصاصی دستگاههای دولتی
 مبلغ (۴۱۰۷۲۷۲۰۹۳۰۹ هزار ریال باقیمانده موضوع درآمدهای بودجه عمومی
 کشور قرار می گیرد . درآمدهای عمومی کشور به مبلغ ۴۷۳۴۷۹۰۱۳۷ هزار
 ریال که از اجتماع دو رقم اخیر تشکیل می شود^۱، نسبت به پیش بینی مشابه
 سال ۱۳۶۷ در حدود ۸ درصد و نسبت به ارقام مشابه و قطعی شده سال
 ۱۳۶۶ در حدود ۱۷ درصد افزایش نشان می دهد . بررسی اجزاء مبلغ
 (۴۱۰۷۲۷۲۰۹۳۰۹ هزار ریال مربوط به درآمدهای عمومی کشور در قالب
 طبقه بندیهای هفتگانه معمول (بخش) بعمل خواهد آمد ، اما تحلیل مبلغ
 ۴۱۰۷۲۷۲۰۹۳۰۹ هزار ریال درآمدهای موضوع بودجه شرکتهای دولتی (به
 مبلغ ۴۵۳۵۹۳۳۰۹۳۳ هزار ریال) ، بودجه بانکها (به مبلغ ۲۶۰۳۷۰۸۸۲
 هزار ریال) و بودجه موسسات انتفاعی و وابسته به دولت (به مبلغ
 ۳۹۹۸۲۷۸۵ هزار ریال) بدلیل فقدان اطلاعات لازم و عدم مطابقت با
 چارچوب نظام پیشنهادی و فروض مربوط ، موضوع بحث حاضر قرار نمی گیرد .
 در محدوده مورد بررسی ، درآمدهای عمومی دولت را به ترتیب مقسوداری و
 اهمیت کمی می توان تحت عناوین درآمدهای مالیاتی (بخش اول) ، سایر
 منابع تاءمین اعتبار (بخش هفتم) ، درآمدهای حاصل از خدمات و فروش کالا

۱ - منظور نمودن درآمدهای اختصاصی در بودجه عمومی کشور ناشی از تعبیری است که در ماده
 (قانون محاسبات عمومی از اجزاء درآمدی و هزینه ای بعمل آمده و با همین تعبیر نیز ماده
 واحده قانون بودجه سال ۱۳۶۸ تنظیم گردیده است .

(بخش چهارم) ، درآمد نفت و گاز (بخش دوم) ، حق بیمه و کمکهای دریافتی و درآمدهای متفرقه (بخش پنجم) ، درآمدهای حاصل از انحصارات و مالکیت دولت (بخش سوم) و اصل و بهره وامها و ———— سود حاصل از سرمایه گذاری دولت در داخل و خارج از کشور (بخش ششم) منظم نمود .

د — نخستین بخش از طبقه بندیهای درآمدی بودجه سال ۱۳۶۸ اختصاص به درآمدهای مالیاتی دارد که با مبلغ ۱۱۱٫۵۳۶٫۵۳۰٫۴۰۰ هزار ریال بیشترین سهم از مجموعه درآمدهای عمومی را تشکیل می دهد . اگرچه پیش بینی انجام شده برای سال جاری از افزایش در حدود ۴۱ درصد برخوردار است ، لیکن تحلیل اجزاء و عناصر تشکیل دهنده این بخش از درآمدها تحقق رقمی در حدود سال قبل را نیز با تردید مواجه می کند . دورقم اصلی افزایش درآمدهای مالیاتی سال جاری مربوط به پیش بینی وصول مالیات تعاون و مالیات ——— ارزش افزوده (به ترتیب ۲۵۵ و ۲۵ میلیارد ریال) است که ارقام درآمدی تازه ای را در نظام مالیاتی کشور مطرح می نماید . هم چنین ، پیش بینی شده که بدون وضع قوانین تازه ای ، ارقام مربوط به مالیات فروش سیگار و فروش خاویار به ترتیب در حدود ۵۲ و ۱٫۳ میلیارد ریال افزایش یابد . تحقق چنین انتظاری با توجه به عملکرد سالهای گذشته کاملاً نامحتمل می نماید . افزایش مالیات بر مصرف نوسابه های غیر الکلی و حق الثبت سفارش کالا از طریق تبصره های بودجه ای رقمی در حدود ۷۰ میلیارد ریال برپیش بینی درآمدها افزوده است ، و بالاخره پیش بینی رقمی در حدود ۶ میلیارد ریال افزایش در مالیات وصولی

از شرکت سهامی گوشت کشور و ۱۲ میلیارد ریال انتظار اضافه وصولی از مالیاتهای معوقه (دربرابر ۲۵ میلیارد ریال پیش بینی سال قبل و ۲۳ میلیارد ریال عملکرد مربوط و یادآوری این نکته که تاثیر متقابل - والته نابرابر - این افزایش را در کاهش عملکرد وصولیهای غیرمعوق نادیده نباید گرفت) مجموع افزایشهای چشمگیر پیش بینی دریافتیهای دولت را تشکیل می دهد . البته پیش بینی حدود موفقیت دولت در وصول درآمدهای جدید و افزایش های منظور شده مستلزم وقوف بر حدود عملکرد ۶ ماهه سال جاری است ، لیکن کاهش مبلغ ۳۲۶٫۳ میلیارد ریال بابت مجموع مبالغ یاد شده در بالا از کل رقم درآمدهای مالیاتی مصوب ، احتمال وصول درآمدهای این بخش را به کمتر از پیش بینی سال قبل و حتی رقم قطعی مشابه در سال ۱۳۶۶ تقلیل می دهد . این تنزل تدریجی با ماهیت عملکرد سایر اقلام و ارقام موضوع این بخش سازگاری داشته و روند درآمدهای مالیاتی دولت را با فرض عدم حضور در جریانهای پولی و تشدید نرخهای فزاینده تورم موجود ، نزولی تصویر می نماید . تردید نیست که بخشی از کسری موجود ولی ثبت نشده بودجه عمومی کشور را می توان در این بخش از درآمدهای پیش بینی شده جستجو نمود یا تخمین زد .

هـ - اهمیت بعدی در درآمدهای بودجه ای از آن سایر منابع تأمین اعتبار (بخش هفتم) است . از مبلغ ۳۴۲۱۱٫۳۹۰۰۰ هزار ریال اعتبار پیش بینی شده در این بخش مبلغ ۳۴۲۱۱٫۱۵۰۰۰ هزار ریال (۸۹ درصد) مربوط به استقراض از سیستم بانکی (بانک مرکزی) کشور و بقیه موضوع بازگشت مانده

شایسته نگهداشت ه شده و پیاداری

تغییرات ناچیزی درجهت کاهش یا افزایش بوده است . به عبارت دیگر ، در حالی که نسبت هزینه های بودجه عمومی دولت طی دهسال گذشته و به قیمت ثابت ، به دلیل قابلیت کنترل سیرنزولی مستمری را تحمل می نموده است ، تاثیر فاحش نرخهای تورمی دوران مورد بحث را در افزایش درآمدهای دولت به سهولت می توان ملاحظه کرد . نسبتهای یاد شده امکان توفیق سیاستهای دولت در ثبات و رشد اقتصادی و به ویژه توزیع عادلانه درآمدها را با تردید مواجه می کند ، و بالاخره نکته سوم در تحلیل کلی ارقام درآمدی مورد بحث ، ارتباط کسریهای بودجه ای با برنامه های عمرانی و ضرورت اتخاذ سیاستهای توزیعی و تاءمین اجتماعی است . بدون شک ، توسل مستمر به سیاستهای استقراضی درجهت نیل به توازن بودجه ای زیانبار و منشاء آشفتگیهای وسیع اقتصادی و اجتماعی است ، اما آثار سوء برخی تلقیهای نادرست درتحذیرند فعالیتهای عمرانی و مسامحه در تقویت و گسترش مستمر یک نظام توزیع عادلانه درآمدها و تاءمین اجتماعی رانیز نادیده نمی توان انگاشت . این تلقی که دولت در سالهای اخیر در تاءمین هزینه های جاری خود مواجه با مشکل ، و به تبع ، فاقد درآمدهای لازم برای انجام برنامه های عمرانی بوده است ، بدور از شناخت ماهیتهای متفاوت درآمدی و موارد مصرف مربوط می باشد . درمقابل ، بایست توجه داشت که ضرورت توزیع عادلانه درآمدها و نیل به رشد و توسعه در بسیاری از زمینه ها گسترده و بدون روبه و نامطلوب بوروکراسی مدیریت عمومی کشور را نفی می کند .

و - درآمدهای حاصل از خدمات و فروش کالا (بخش چهارم) - با رقم

۴۵۰٫۳۱۴٫۸۱۱ هزار ریال در مرتبه سوم درآمدهای بودجه ای سال ۱۳۶۸ قرار

می گیرد که دارای رشدی در حدود ۱۳۵ درصد نسبت به رقم مشابه سال قبل

است . تحلیل عناصر مربوط به رشد مذکور که در واقع تأمین حدود ۵۰۰

میلیارد ریال از کسری درآمدهای بودجه ای را برعهده گرفته است ، بخش

قابل توجهی از نابسامانیهای ناشی از فقدان تعاریف و موازین سنجیده مالی

را روشن می نماید . درآمد حاصل از تعزیرات حکومتی (۴ میلیارد ریال) ،

وصول ماهانه ۱۲۵ ریال آب و نمان اضافی از هر مشترک شرکت مخابرات (۳

میلیارد ریال) ، وصول ۴۲ درصد از درآمد حق الثبت دفاتر اسناد رسمی

(۶ میلیارد ریال) ، وصول مبلغ ۱۰۰۰۰ ریال از هر مشترک جدید تهرانی و

مبلغ ۵۰۰۰ ریال از هر مشترک جدید شهرستانی توسط شرکت ملی گاز ایران

(۱٫۲۵ میلیارد ریال) ، وصول مبلغ پانصد هزار ریال از هر متقاضی جدید و

مبلغ هشتصد هزار ریال از هر متقاضی تمدید کارت بازرگانی و مبلغ یکصد

هزار ریال از هر متقاضی کارت موقت (۷ میلیارد ریال) ، فروش اقلام و

تجهیزات خارج از رده توسط کلیه نیروهای نظامی و انتظامی (۵۰ میلیارد ریال)

وصول مبلغ ۱۲۵۰ ریال از هر مسافر پرواز داخلی (۷٫۲۳ میلیارد ریال) ،

فروش عرصه و اعیان پادگانها (۳۶۵ میلیارد ریال) و بابت آماده سازی زمین

و پیش فروش اماکن تجاری (۳۰ میلیارد ریال) مجموع درآمدهای جدیدی

است که تحت عنوان درآمد حاصل از خدمات و فروش کالا در بودجه عمومی کشور

منظور شده است . گذشته از درآمدهای مربوط به آماده سازی و فروش زمین (که اجرای یک تصدی مشخص را برعهده وزارت مسکن می گذارد) و درآمدهای اتفاقی و ناپایدار ناشی از فروش اقلام و تجهیزات خارج از رده و یا عرصه و اعیان پادگانها ، برای هیچیک از اقلام درآمدی دیگر انتخاب عنوان و محمل قانونی مناسب مقدور بنظر نمی رسد . هم چنین افزایش درآمد حاصل از فروش سیگار موضوع تبصره ۴۵ قانون بودجه (به مبلغ ۱۵۰ میلیارد ریال) و افزایش درآمد مربوط به فروش ارز برای مصارف ضروری (به مبلغ ۱۱۰ میلیارد ریال) و اضافه برآورد انجام خدمات ثبتی (به مبلغ ۵۰ میلیارد ریال) و اضافه برآورد اجرای تبصره ۳۵ (به مبلغ ۱۵ میلیارد ریال) نیز در همین بخش از درآمدهای دولت منظور گردیده است . حدود موفقیت دولت در جلب و وصول درآمدهای موضوع این بخش را گزارشهای مربوط به عملکرد سال جاری مشخص خواهد کرد ، امانتایح این توفیق محتمل را می باید در کنار آثار سوء مسلم ناشی از حضور مستقیم دولت در روند صعودی قیمتها و تخریب مفاد و محتوای طبقه بندیهای بودجه ای ارزیابی نمود که وصولیهای مربوط به تعزیرات حکومتی ، کشف قاچاق ، مصادره اموال و احکام مشابه مراجع قضائی و نیز بخش ناچیزی از وجوه شرعی (که برای نخستین بار در بودجه عمومی کشور عنوان شده است) را به ضمیمه بخشی از اضافه درآمدهای شرکتهای دولتی جزئی از درآمدهای حاصل از خدمات و فروش کالای دولت به حساب می آورد .

ز - درآمدهای حاصل از فروش نفت و گاز (بخش دوم) چهارمین اهمیت مقداری را

ط - درآمدهای حاصل از انحصارات و مالکیت دولت (بخش سوم) با رقم —

۴۴۷۵۴۶۲ هزار ریال و کاهشی در حدود ۸ درصد نسبت به پیش بینی

مشابه سال قبل در سه بند مربوط به سود سهام شرکتهای دولتی ، اجاره

ساختمانهای دولتی و سایر درآمدهای حاصل از انحصارات و مالکیت دولت

در بودجه عمومی دولت منظور شده است . از مبلغ ۱۹۶۸۵۶۹۹ هزار ریال

پیش بینی سود سهام شرکتهای دولتی مبلغ ۱۴۷۶۶۰۰۰ هزار ریال مربوط به

صندوق عمران مراتع (۱۵ میلیارد ریال) ، شرکت سهامی گوشت کشور (۳

میلیارد ریال) ، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران (۳۹۵ میلیارد ریال) ،

بانک صادرات و بانکهای استان (۱۱ میلیارد ریال) و شرکت مخابرات ایران

(۵۲ میلیارد ریال) میباشد . مجموع سود سهام مربوط به حدود ۱۵۰ شرکت

دولتی دیگری که در سند بودجه سال ۱۳۶۸ نام آنها ذکر گردیده است ، کمی

کمتر از ۵ میلیارد ریال برآورد گردیده است . در بند مربوط به اجاره

ساختمانهای دولتی از مبلغ ۱۰۶۵۷۶۳ هزار ریال پیش بینی سال ۱۳۶۸

مبلغ ۹۶۰۰۰ هزار ریال آن مربوط به اجاره ساختمانهای وزارت دفاع است .

لازم به یادآوری است که رقم اخیر در مقایسه با پیش بینی سال قبل در حدود ۷۸

درصد و در مقایسه با رقم قطعی سال ۱۳۶۴ افزایش جهشی و بدون سابقه ای را

نشان می دهد ، رقم اصلی مربوط به آخرین بند از بخش درآمدهای مورد بحث

مبلغ ۶ میلیارد ریال پیش بینی مربوط به فروش خانه های دولتی (در برابر

۱۴۸ میلیارد ریال کل اعتبار بند) است که تحت عنوان سایر درآمدهای

حاصل از انحصارات و مالکیت دولت منظور شده است .

ی - آخرین بخش از درآمدهای عمومی دولت مربوط به اصل و بهره وامها و سود حاصل از سرمایه گذاری دولت در داخل و خارج از کشور (بخش ششم) است که با رقم ۲۳۹۵۹۹۲۸ هزار ریال دارای کاهشی در حدود ۱۲ درصد نسبت به پیش بینی مشابه سال قبل است . از اقلام حائز اهمیت در این بخش یکی پیش بینی مبلغ ۱ میلیارد ریال باز پرداخت وام طرحهای عمرانی انتفاعی اجرا شده در طی ۱۶ سال گذشته است و دیگری مسائلی احتساب مضاعف درآمدهای دولت بابت پرداخت وامهای تضمینی شرکتهای دولتی به خارج از کشور که توسط دولت قبلا پرداخت گردیده است .

ک - مبلغ ۴۲۵۰۶۳۰۹۶ هزار ریال درآمدهای اختصاصی منظور در بودجه عمومی کشور را بدلیل فقدان طبقه بندی و موازین مشخص وصول و هزینه می باید به عنوان بودجه جداگانه ای مورد بحث قرار داد . این رقم که در حدود ۱۲ درصد (بدون احتساب کسری) از درآمدهای بودجه عمومی کشور را تشکیل می دهد دارای اجزاء و عناصر نامتجانسی است که هزینه های مربوط به ارائه برخی از خدمات خاص ، امور رفاهی ، خدمات درمانی ، حق بیمه کارگران ، امور آموزشی و حتی امور تشویقی در اجرای وظایف مسلم دولت نظیر تشخیص و وصول مالیات ، کشف قاچاق و مواردی از این قبیل را نیز در برمی گیرد . به عنوان مثال وزارت امور اقتصادی و دارایی در اجرای وظیفه اصلی و قانونی خود در زمینه وصول درآمد دولت ، در برابر ۲۴ میلیارد ریال هزینه از محل درآمد

عمومی ، ۴۴ میلیارد ریال نیز از محل درآمدهای اختصاصی دریافت می‌کند .
جالب توجه آن که درآمد اخیر دارای منشاء جداگانه ای نبوده و درصد معینی از
درآمد عمومی کشور است که از وصولیه‌های مالیاتی جدا شده و تحت عنوان
درآمد اختصاصی منظور می‌گردد . اجرای این گونه روشها علاوه بر برقراری
امتیازهای سازمانی سبب ایجاد انگیزه برای دستگاههای دیگری می‌شود که در
شرایط کنترل هزینه های بودجه ای و خودداری دولت از تعدیل دریافتیهایی
پرسنل خود ، بخشی از حقوق از دست رفته را جبران نمایند .

تحلیل کلی درآمدهای بودجه عمومی کشور ویژگیهای چندی از مجموعه فوق را قابل
تذکر می‌نماید . نخست آن که فقدان پایگاه نظری یاد شده جهت یابی سیاستهای عمومی درآمدی
دولت را مواجد با ابهام و حضور برخی از اقلام درآمدی در مجموعه مورد بحث توجیه
مسئولیت اساسی دولت در تنظیم سیاستهای مالیه عمومی کشور را دشوار می‌سازد . به عنوان مثال
پیش بینی وصول مبلغ ۳۵۰ میلیارد ریال (متجاوز از ۱۱ درصد درآمدها بدون احتساب کسر
بودجه) از سیگار وارداتی که دارای بازار همگانی بوده و فارغ از ویژگیهای مصرف طبقاتی است ،
در کنار محدودیت دسترسی و قیمت‌های گران کاذب برای مصرف کننده بیشتر می‌تواند به معنایی
همسوئی درآمدهای بودجه ای با یک سوداگری عظیم و نامطلوب تلقی شود تا کوشش دولت در
تأمین رفاه و تثبیت قیمت‌ها یا توزیع عادلانه درآمدها ، مصداق نتایج حاصل از افزایش درآمد
سیگار را نسبت به برخی از موارد مشابه نیز بیش و کم می‌توان تعمیم داد . ویژگی دوم موضوع
تقلیل تدریجی و مستمر درآمدهای اصلی و عمده دولت است . تجدید نظر به قوانین مالیاتی
در کنار نرخهای تورمی فزاینده سالهای اخیر ، بالقوه می‌توانست نسبت قابل ملاحظه ای

از هزینه های کنترل شده ثابت را تاءمین نماید . ارقام پیش بینی شده در بخش درآمدهای مربوط به مالیاتهای مستقیم حتی در صورت تحقق نیز کارائی بسیار ضعیف و رو به افول سازمان تشخیص و وصول را از یک سو و گسترش شبکه داد و ستدهای مالی غیر رسمی و ثبت نشده در داخل جامعه را از سوی دیگر به اثبات می رساند . ویژگی سوم در طرح عناوین جدید درآمدی نهفته است . توسل پیاپی و مستمر دولت به سیاستهای جدید برای جلب منابع تازه در سالهای اخیر نشان عدم اعتماد به استمرار منابع موجود و یا ناموفقیت در اجرای سیاستهای اتخاذ شده است. ضرورت تاءمین ۲۳ درصد اضافه درآمد از طریق وضع مقررات جدید یا تغییر برآوردهای قبلی نشانه عدم تناسب و صحت روش در تجهیز منابع است . حرکتیهای نسبتا شدید دولت در تاءمین منابع در مقایسه با ثبات نسبی و یا رشد ناچیز هزینه ها طی سالهای اخیر نیز دلیل دیگری بر این مدعا است . ویژگی چهارم وجود نشانه های متعددی برای تردید در صحت رقم کسری اعلام شده می باشد . هرگاه تحلیل رقم کسری را از جهت معکوس شروع کرده و تاثیر عدم تحقق درآمدهای سال قبل را به عنوان پایه ای برای ضرورت کسب منابع جدید (۴۸۰ میلیارد ریال) و اضافه برآورد منابع موجود (۴۷۵ میلیارد ریال) در نظر آوریم ، کسری محتمل بودجه سال ۱۳۶۸ متجاوز از ۲۰۰۰ میلیارد ریال و بالغ بر حدود نیمی از مجموع درآمدهائی خواهد شد که برای حداقل هزینه های کنترل شده و تقریبا نامتأثر از سیر تورمی قیمتتها طی سالیان اخیر لازم می آید .

برای شناخت بیشتر ساختار درآمدی بودجه کنونی و اثبات این واقعیت که وابستگی شدید منابع بودجه ای دولت به درآمدهای نفتی و مالیاتهای نامستقیم در چارچوب تورم فزاینده و سیر صعودی قیمتتها هرگونه قابلیت اصلاح و سیاستگذاری را از دست داده است ، برگردان اعتبارات مصوب سال ۱۳۶۸ به نظام پیشنهادی می تواند مورد استفاده قرار گیرد . با قبول

فرض اختصاص منابع متفاوت به مصارف مربوط و ضرورت گسترش پیش بینیهای بودجه ای به دوره میان مدت ، تحلیل صورتهای اعتباری منابع بودجه سال ۱۳۶۸ بخش عمده مسائل و نارسائیهای موجود در درآمدهای دولت را مطرح خواهد نمود ، توزیع درآمدهای موجود بودجه کل کشور در قالب گروههای ششگانه مورد بحث در جداول آینده تصویر گردیده است .

دوم - ادبیات بودجه ای - ادبیات بودجه ای در اصطلاح ، گزارش اقتصادی سال ، گزارشهای ویژه برای طرح در مراجع ذیصلاح ، بخشنامه بودجه ، گزارشهای مربوط به تخصیص بخشی و کلان منابع و مصارف ، متن ماده واحده و تبصره های بودجه ، دستورالعمل مربوط به سیاستهای اجرائی ، نطق بودجه در قوه مقننه ، آئین نامه ها و بخشنامه های پیش بینی شده و محتمل در طی سال بودجه را در برمی گیرد . از میان این مجموعه هیچکدام مبتنی بر چارچوب و احکام قانونی خاص نیست و به استثنای متن ماده واحده و تبصره های مربوط که صورت قانونی بخود می گیرد ، بازشناسی ضرورت و ایجاد ارتباط و سلسله مراتب معینی برای اجزاء مذکور مساله ای دشوار است . علیرغم تمام آنچه که در پیرامون سند بودجه تهیه و تنظیم می گردد و تعریف بسیار ساده ای که قانون محاسبات عمومی از بودجه کل کشور ارائه می نماید . مناسبترین تعریفی که از صورتهای بودجه ای ایران می توان کرد این است که سند بودجه مجموعه ای از تصمیم ها ، سیاستها ، اعتبارات ، قوانین و روشهایی است که در سال تهیه و تنظیم و به مقتضای ضرورتهای اجرائی روز موضوع سند بودجه قرار گرفته است . برای آنکه اجرای عملیاتی از صورت

صورت درآمدهای بودجه عمومی دولت برپایه ارقام مصوب بودجه سال ۱۳۶۸ (به هزار ریال)

طبقه بندی	عنوان دستگاه	عنوان درآمد	مبالغ	
			عمومی	اختصاصی
۳۳۰۲۰۰	شهرداری جمهوری اسلامی ایران	اجاره ساختمان	۲۰۰۰۰۰	
۳۳۰۳۰۰	زباندارمیری جمهوری اسلامی ایران	اجاره ساختمان	۲۵۰۰۰۰	
۴۱۰۱۰۸	وزارت دادگستری	دادستانی کل کشور - درآمد موضوع تبصره ۳۵ قانون بودجه سال ۱۳۶۸ کل کشور .	۳۶۰۰۰۰۰۰۰	
۱۱۰۴۰۰	وزارت امور اقتصادی و دارایی	مالیات عملکرد مراکز تهیه و توزیع کالا		۱۵۱۵۱۵
۱۱۰۵۰۰		مالیات اشخاص حقوقی غیر دولتی	۱۲۵۰۰۰۰۰۰۰	۱۷۶۶۷۶۷۷
۱۲۰۱۱۰		مالیات حقوق کارکنان بخش عمومی	۲۵۰۰۰۰۰۰۰۰	۲۵۲۵۲۵
۱۲۰۱۲۰		مالیات حقوق کارکنان بخش خصوصی	۴۰۰۰۰۰۰۰۰۰	۴۰۴۰۴۰
۱۲۰۲۰۰		مالیات مشاغل	۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰	۱۰۱۰۱۰۱۰۱
۱۲۰۳۰۰		مالیات مستغلات	۱۵۰۰۰۰۰۰۰۰	۱۵۱۵۱۵

(به هزار ریال)

صورت درآمدهای بودجه عمومی دولت برپایه ارقام مصوب بودجه سال ۱۳۶۸

طبقه بندی	عنوان دستگاه	عنوان درآمد	مبلغ	
			عمومی	اختصاصی
۱۲۹۹۰۰		مالیاتهای متفرقه درآمد	۱۰۰۰۰۰۰۰	۱۰۱۰۱
۱۳۰۱۰۰		مالیاتهای اتفاقی	۵۰۰۰۰۰۰	۵۰۵۰
۱۳۰۲۰۰		مالیات ارث	۷۰۰۰۰۰۰	۷۰۷۰۷
۱۳۰۳۰۱		مالیات نقل و انتقالات - حق تمبـ	۶۰۰۰۰۰۰	۶۰۶۰۶
۱۳۰۳۹۹		سایر مالیاتهای نقل و انتقالات و سرقتی	۳۴۰۰۰۰۰	۳۴۳۲۳۴
۱۳۰۴۰۰		مالیات اراضی بایـ	۵۰۰۰۰۰۰	۵۰۵۰
۱۳۰۵۰۰		مالیات تعاون	۲۵۵۰۰۰۰۰	
۱۵۱۴۰۰		مالیات بر ارزش افزوده	۲۵۰۰۰۰۰	۲۵۲۵۲۵
۱۴۰۱۰۰	گمرک ایران	حقوق گمرکی	۷۰۰۰۰۰۰	
۱۴۰۲۰۰		سود بازرگانی	۸۵۰۰۰۰۰	

صورت درآمدهای بودجه عمری دولت برپایه ارقام مصوب بودجه سال ۱۳۶۸

(به هزار ریال)

طبقه بندی	عنوان دستگاه	مبلغ	
		عمومی	اختصاصی
۱۴۰۳۰۰	حقوق گمرکی و سود بازرگانی واردات کالاهای وزارتخانه ها و موسسات دولتی - جمعا خرچا	۳۲۵۰۰۰۰۰	
۴۱۹۹۱۰	سایر خدمات	۵۰۰۰۰۰۰۰۰	
۴۲۰۴۰۴	مبارزه با قاچاق	۲۰۰۰۰۰۰۰۰	
۵۹۰۵۰۰	درآمدهای متفرقه گمرکی	۲۰۳۰۰۰۰۰۰۰	
۳۳۰۱۰۰	وزارت دفاع	۹۰۶۰۰۰۰۰۰۰	
۳۳۰۱۰۰	وزارت صنایع	۵۰۰۰۰۰	
۱۱۰۴۰۰	وزارت بازرگانی	۱۵۰۰۰۰۰۰۰۰	
۲۱۰۱۱۱	درآمد حاصل از تعزیرات	۴۰۰۰۰۰۰۰۰۰	
۱۴۰۷۰۰	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۱۰۸۰۵۰۰۰۰۰۰۰	
	حق الثبت سفارش کالا		

صورت درآمد های بودجه عمومی دولت بر پایه ارقام مصوب بودجه سال ۱۳۶۸

(به هزار ریال)

طبقه بندی	عنوان دستگاه	عنوان درآمد	مبلغ	
			عمومی	اختصاصی
۱۲۰۵۰۰	متفرقه	عوائد جایگزینی دروازه ای	۱۰۰۰۰۰۰۰	
		ذخیره مالیاتی شرکتهای دولتی	۱۳۵۰۰۰۰۰۰	
		جمع	۱۰۱۶۰۷۰۰۰۰۰۰	۴۴۸۴۸۴۶

صورت درآمدهای بودجه برنامه برپایه ارقام مصوب بودجه سال ۱۳۶۸ (به هزار ریال)

طبعه بدی	عنوان دستگاه	عنوان درآمد	مبلغ	
			عمومی	اختصاصی
۳۹۰۴۵۰	وزارت کشور	درآمد حاصل از معادن شن و ماسه و خاک رس معمولی	۵۰۰۰ ر ۵۰۰۰	
۴۲۱۷۲۰	کمیته انقلاب اسلامی ایران	فروش اقلام و تجهیزات خارج از رده ، فرسوده و غیر قابل استفاده	۲۰۰۰ ر ۲۰۰۰	
۴۲۱۷۳۰	شهرداری جمهوری اسلامی ایران	فروش اقلام و تجهیزات خارج از رده ، فرسوده و غیر قابل استفاده	۳۰۰۰ ر ۳۰۰۰	
۴۲۱۷۴۰	زندان مرکزی جمهوری اسلامی ایران	فروش اقلام و تجهیزات خارج از رده ، فرسوده و غیر قابل استفاده	۵۰۰۰ ر ۵۰۰۰	
۴۲۲۱۰۰	وزارت امور خارجه	فروش ساختمانهای اداری خارج از کشور	۱۰۰۰ ر ۵۰۰	
۴۲۱۵۵۰	وزارت دادگستری	فروش ساختمانهای قدیمی و غیر قابل استفاده	۸۰۰ ر ۵۰۰	
۴۲۱۵۰۰	وزارت دادگستری - سازمان زندانها و اقدامات تأمینی و تربیتی کشور	فروش ساختمانهای قدیمی و غیر قابل استفاده	۱۰۰۰ ر ۱۰۰۰	

(به هزار ریال)

صورت درآمدهای بودجه برنامه برپایه ارقام مصوب بودجه سال ۱۳۶۸

طبقه بندی	عنوان دستگاه	عنوان درآمد	مبلغ	
			عمومی	اختصاصی
۶۴۰۲۰۰	وزارت امور اقتصادی و دارایی	بازپرداخت وام طرحهای عمرانی انتفاعی موضوع تبصره ۳۴ قانون بودجه سال ۱۳۶۵ کل کشور	۱۰۰۰۰ ر ۱۰۰۰۰	
۴۲۱۱۰۰	وزارت دفاع	فروش اقلام و تجهیزات خارج از رده - فرسوده و غیر قابل استفاده	۲۵۰۰۰ ر ۲۵۰۰۰	
۴۲۱۷۱۰	وزارت سپاه پاسداران انقلاب اسلامی	فروش اقلام و تجهیزات خارج از رده - فرسوده و غیر قابل استفاده	۱۵۰۰۰ ر ۱۵۰۰۰	
۴۲۱۶۰۰	وزارت آموزش و پرورش	فروش ساختمانهای قدیمی و غیر قابل استفاده	۱۰۰۰۰ ر ۱۰۰۰۰	
۳۹۱۱۰۰	وزارت مسکن و شهرسازی	درآمد حاصل از فروش خانه های دولتی	۶۰۰۰۰ ر ۶۰۰۰۰	
۴۲۰۷۰۰		فروش خانه های ارزاقیمت	۴۰۰۰۰ ر ۴۰۰۰۰	
۴۲۰۷۵۰		فروش خانه های ارزاقیمت - مطالبات گذشته موضوع بند د - تبصره ۱۳ قانون بودجه سال ۱۳۶۸ کل کشور	۲۰۰۰۰ ر ۲۰۰۰۰	

صورت درآمدهای بودجه برپایه ارقام مصوب بودجه سال ۱۳۶۸ (به هزار ریال)

طبقه بندی	عنوان دستگاه	عنوان درآمد	مبلغ	
			عمومی	اختصاصی
۴۲۱۲۰۰	وزارت کشاورزی	فروش تاسیسات تجهیزات مستحقات و عرصه و اعیان و ماشین آلات	۸۰۰ ر ۰۰۰	
۳۹۰۵۰۰	سازمان جنگلها و مراتع کشور	بهره مالکانه و حق بهره برداری از جنگلها و مراتع	۱ ر ۶۵۴ ر ۰۰۰	
۴۲۰۱۰۳		فروش فرآورده های جنگلی ، ذغال هیزم و درآمد مراتع عوارض کشتارگاه ها و جرائم	۴ ر ۶۶۲ ر ۰۰۰	
۳۹۰۴۰۰	وزارت معادن و فلزات	درآمد حاصل از تعیین ارزش ماده معدنی قبل از استخراج	۲ ر ۰۰۰ ر ۰۰۰	
۴۱۹۹۰۴	وزارت راه و ترابری	درآمد اتوبان تهران - کرج - قزوین	۱ ر ۳۰۰ ر ۰۰۰	
۴۱۹۹۱۵		درآمد اتوبان تهران - قم	۷۰۰ ر ۰۰۰	
۴۲۱۴۰۰	وزارت جهاد سازندگی	فروش واحدها و کارگاه های تولیدی	۲ ر ۰۰۰ ر ۰۰۰	
۴۲۱۲۵۰		فروش مستغلات غیر مورد استفاده	۱ ر ۰۰۰ ر ۰۰۰	

صورت درآمدهای بودجه برنامه برپایه ارقام مصوب بودجه سال ۱۳۶۸

(به هزار ریال)

طبقه بندی	عنوان دستگاه	عنوان درآمد	مبلغ	
			عمومی	اختصاصی
۲۱۰۱۰۰	شرکت ملی نفت ایران	فروش نفت خام	۶۵۸۲۴۰۰۰۰	
۲۱۰۱۰۲		فروش نفت خام جهت واردات فرآورده های نفتی	۹۱۸۰۰۰۰۰۰	
۲۱۰۱۰۳		فروش نفت کـوره	۱۳۰۰۰۰۰۰	
۴۲۱۸۰۰		فروش مستغلات و ساختمانهای قدیمی و غیرقابل		
		استفاده سایر دستگاههای اجرائی	۵۰۰۰۰۰۰۰	
۴۲۲۰۰۰		فروش تمام یا قسمتی از پادگانها ، پایگاهها و اماکن		
		ستادی واقع در محدوده شهرها	۳۰۰۰۰۰۰۰	
	متفرقه	سود سهام شرکتهای دولتی	۱۹۶۸۵۶۹۹	
		فروش ماشین آلات فرسوده و قطعات یدکی خارج از رده	۷۰۰۰۰۰۰	
۴۲۱۲۰۰		جمع	۹۰۵۰۴۴۱۶۹۹	

صورت درآمدهای بودجه توزیعی و تاءمین اجتماعی برپایه ارقام مصوب بودجه سال ۱۳۶۸ (به هزار ریال)

طیعه بندی	عنوان دستگاه	عنوان درآمد	مبلغ	
			عمومی	اختصاصی
۱۴۰۶۰۰	وزارت امور اقتصادی و دارایی	صد سی ارزش اتومبیلهای وارداتی	۳۰۰۰ ر ۰۰۰	
۱۵۰۲۰۰		مالیات بر فروش فرآورده های الکلی - صنعتی	۵۰۰ ر ۰۰۰	
۱۵۰۳۰۰		مالیات بر فروش نوشابه های غیر الکلی	۳۳ ر ۰۰۰ ر ۰۰۰	
۱۵۰۴۰۰		مالیات اتومبیل	۷ ر ۲۰۰ ر ۰۰۰	
۱۵۰۵۰۰		صدی پانزده ارزش اتومبیلهای داخلی	۱۸ ر ۰۰۰ ر ۰۰۰	
۱۵۰۶۰۰		مالیات بر نوارهای ضبط صوت و تصویر	۵۰۰ ر ۰۰۰	
۱۵۰۹۰۰		مالیات بر نقل و انتقالات اتومبیل	۱۵ ر ۰۰۰ ر ۰۰۰	
۱۵۹۹۰۰		مالیات های غیرمستقیم متفرقه	۳۰۰ ر ۰۰۰	
۵۹۰۱۰۰		حق تمبر و چک برات سفته اوراق بیمه مال التجاره		
		بارنامه زمینی اوراق بهادار و سهام شرکتها	۲۶ ر ۰۰۰ ر ۰۰۰	

(به هزار ریال)

صورت درآمدهای بودجه توزیعی و تاءمین اجتماعی برپایه ارقام مصوب بودجه سال ۱۳۶۸

مبلغ		عنوان درآمد	عنوان دستگاه	طبقه بندی
اختصاصی	عمومی			
	۲۲۰۰۰۰۰۰۰	گذرنامه - عوارض خروج از کشور		۵۹۰۲۰۰
	۳۷۰۰۰۰۰۰	عوارض خروج زمینی		۵۹۲۰۰۰
			وزارت فرهنگ و آموزش عالی -	۴۱۹۹۲۸
		صندوق های رفاه دانشجویان - موضوع بند " ب "	صندوقهای رفاه دانشجویان	
۱۲۰۰۰۰۰۰		تبصره ۴۰ قانون بودجه سال ۱۳۶۴ کل کشور		
۵۰۰۰۰۰		سه در هزار اهدائی پیمانکاران	نخست سوادآموزی	۵۹۱۵۰۰
			وزارت بهداشت ، درمان و آموزش پزشکی	۴۱۰۴۰۲
۶۰۰۰۰۰۰۰		بیمه درمانی بیمارستانی قرار دادهای خاص		
	۱۰۰۰۰۰۰	صدور و تمدید دفترچه بیمه درمانی		۴۱۰۴۱۶
	۸۰۰۰۰۰۰۰	بیمه درمانی کارمندان دولت وعائله تحت تکفل		۵۱۰۳۰۰
۹۰۰۰۰۰۰۰۰		بیمه درمانی کارگران - مشمولین قانون تاءمین اجتماعی		۵۱۰۴۰۰
		موضوع تبصره ۶۱ قانون بودجه سال ۱۳۶۳ کل کشور		

صورت درآمدهای بودجه توزیعی و تاءمین اجتماعی برپایه ارقام مصوب بودجه سال ۱۳۶۸
(بد هزار ریال)

طبقه بندی	عنوان دستگاه	عنوان درآمد	مبلغ	
			عمومی	اختصاصی
۳۱۹۹۳۲	وزارت بهداشت ، درمان و آموزش پزشکی صندوقهای رفاه دانشجویان	صندوق های رفاه دانشجویان - موضوع بند " ب "		۴۵۰۰۰۰۰
۱۲۰۸۰۰	جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران	۵۵٪ درصد کارمزد ثبت سفارشات	۴۰۸۴۰۰۰۰	
۳۱۰۱۰۹		۴۲ درصد از درآمد حق ثبت دفاتر اسناد رسمی	۶۰۰۰۰۰۰۰	
۵۹۲۷۰۰		صدی یک قیمت بلیط هواپیما و کشتی	۱۰۰۰۰۰۰۰	
۵۱۰۱۰۰	سازمان تاءمین اجتماعی	حق بیمه کارگران	۲۳۲۰۰۰۰۰۰	
۵۹۰۸۰۰		درآمد حاصل از وجوه ذخائر و اموال	۳۰۰۰۰۰۰۰۰	
۵۹۰۸۵۰		درآمد حاصل از خسارات و جرائم	۱۴۰۰۰۰۰	
۵۹۰۹۰۰		درآمدهای متفرقه	۱۵۰۰۰۰	

صورت درآمدهای بودجه توزیعی و تاءمین اجتماعی بر پایه ارقام مصوب بودجه سال ۱۳۶۸ (به هزار ریال)

طبقه بندی	عنوان دستگاه	عنوان درآمد	مبلغ	
			عمومی	اختصاصی
۴۱۹۹۳۸	وزارت بازرگانی	صدور و تمدید کارت بازرگانی	۷۰۰۰ ر ۰۰۰	
۵۹۲۰۰۰	وزارت بازرگانی - سازمان مرکزی تعاون کشور	درآمد حاصل از سه درصد وصولی تعاونی و اجاره انبارها		۴۰۰ ر ۰۰۰
۴۱۹۹۰۵	سازمان هواپیمائی کشوری	عوارض فرودگاهی و مسافران خارجی	۳۳۹۵ ر ۰۰۰	
۲۲۱۹۰۰		درآمد حاصل از فروش بلیط پروازهای داخلی و خارجی	۷۲۳۰ ر ۰۰۰	
۵۹۲۹۰۰		عوارض پروازهای خارجی	۳۵۰۰۰ ر ۰۰۰	
۱۵۱۳۰۰	شرکت سهامی شیلات ایران	مالیات بر فروش خاویار	۳۰۰۰ ر ۰۰۰	
۱۵۰۱۰۱	شرکت ملی نفت ایران	مالیات فروش بنزین	۲۴۴۵۵ ر ۰۰۰	
۱۵۰۱۰۲		مالیات فروش نفت گاز	۱۱۹۳۵۷۰۰ ر	
۱۵۰۱۰۳		مالیات فروش نفت سفید	۶۲۹۶۲۵۰ ر	

صورت درآمدهای بودجه توزیعی و ناءمین اجتماعی برپایه ارقام مصوب بودجه سال ۱۳۶۸ (به هزار ریال)

طبقه بندی	عنوان دستگاه	عنوان درآمد	مبلغ	
			عمومی	اختصاصی
۱۵۰۱۰۴		مالیات فروش نفت کوره	۶۰۷۹۱۱	
۱۵۰۱۰۵		مالیات فروش سوخت هواپیما	۱۸۸۲۵۰	
۱۵۰۱۱۹		مالیات فروش سایر فرآورده های نفتی	۸۰۰۰۰۰	
۴۱۹۱۳۹	شرکت ملی گاز ایران	حق انشعاب جدید گاز	۱۲۵۰۰۰۰	
۱۵۰۸۰۰	شرکت سهامی دخانیات ایران	مالیات بر فروش سیگار	۱۶۵۰۰۰۰۰۰	
۳۹۰۷۰۰		حق انحصار کبریت	۱۲۰۰۰۰	
۴۳۰۲۱۱		درآمد حاصل از فروش سیگار وارداتی	۱۹۰۰۰۰۰۰۰	
۵۹۳۱۰۰	شرکت سهامی چای کشور	دو درصد قیمت فروش برگ سبز چای	۸۰۰۰۰۰۰	
۵۹۲۱۰۰	سازمان حمایت مصرف کنندگان و تولید کنندگان	۵ درصد وجوه موضوع تبصره ۵ قانون بودجه سال ۱۳۶۸ کل کشور	۶۵۰۰۰۰۰۰	

(به هزار ریال)

صورت درآمدهای بودجه توزیعی و تأمین اجتماعی برپایه ارقام مصوب بودجه سال ۱۳۶۸

طبقه بندی	عنوان دستگاه	عنوان درآمد	مبلغ	
			عمومی	اختصاصی
۴۲۰۵۰۱	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	فروش ارز به زائران بیت ا. الحرام	۸۰۰۰۰۰۰۰	
۴۲۰۵۰۲		فروش ارز به زائران سوریه	۳۸۰۰۰۰۰۰	
۴۲۰۵۰۳		فروش ارز به مسافران	۴۳۶۰۰۰۰	
۳۲۰۵۰۵		فروش ارز برای مصارف ضروری دستگاه ها و خدمات	۲۵۰۰۰۰۰۰۰	
۳۲۰۵۰۶	شرکت مخابرات ایران	فروش ارز به دانشجویان	۳۰۰۰۰۰۰۰	
۱۵۱۱۰۰		مالیات حق اشتراک تلفن های خودکار و خدمات		
		مخابراتی بین المللی	۱۱۰۰۰۰۰۰۰	
۳۱۹۹۲۰		افزایش بهای آبونمان تلفن	۳۰۰۰۰۰۰۰	
		جمع	۸۹۰۲۳۴۱۱۱	۳۶۰۲۵۵۰۰۰

صورت درآمدهای بودجه خدمات خاص برپایه ارقام مصوب بودجه سال ۱۳۶۸ (به هزار ریال)

طبقه بندی	عنوان دستگاه	عنوان درآمد	
		عمومی	اختصاصی
۴۱۹۹۱۸	وزارت برنامه و بودجه	خدمات کامپیوتری	۲۶۴۰۰۰۰
۴۲۰۳۱۷		فروش نشریات	۳۶۰۰۰۰
۴۱۹۹۲۴	مرکز آمار ایران	خدمات آماری	۵۴۰۰۰۰
۴۲۰۳۰۱		فروش نشریات	۳۰۰۰۰۰
۴۱۹۹۰۳	سازمان نقشه برداری کشور	حق نظارت و سایر امور خدماتی	۶۰۰۰۰۰۰
۴۲۰۳۰۲		فروش نقشه ، فیلم و فتوموزائیک	۴۰۰۰۰۰۰
۲۱۰۳۰۲	سازمان امور اداری و استخدامی کشور	کنکورهای استخدامی	۱۸۰۰۰۰۰
۴۱۰۳۲۳	مرکز آموزش مدیریت دولتی	حق ثبت نام برای دوره های گردانی و اجرای دوره های تخصصی	۴۸۰۰۰۰۰
۴۲۰۴۱۰	وزارت کشور	درآمد حاصل از مبارزه با مواد مخدر	۶۰۰۰۰۰۰
			۴۸۰۰۰۰۰

صورت درآمدهای بودجه خدمات خاص برپایه ارقام مصوب بودجه سال ۱۳۶۸

(به هزار ریال)

طبقه بندی	عنوان دستگاه	عنوان درآمد	مبلغ	
			عمومی	اختصاصی
۴۲۱۱۰۱	کمیته انقلاب اسلامی ایران	عواید پادگانهای	۵۰۰۰۰۰	
۴۳۰۱۰۴	سازمان ثبت احوال کشور	خدمات ثبتی	۶۵۰۰۰۰۰	
۴۱۰۲۰۱	شهربانی جمهوری اسلامی ایران	صدور و تمدید گذرنامه روادیدورود و جواز اقامت و		
		گواهینامه رانندگی	۷۰۰۰۰۰۰	
۴۱۰۲۰۲		جرائم رانندگی	۲۲۰۰۰۰۰	
۴۱۰۴۰۷		خدمات بیمارستانی	۲۰۰۰۰۰۰	
۴۲۱۱۰۲		عواید پادگانهای	۱۵۰۰۰۰۰	
۴۱۰۲۰۳	زندانهای جمهوری اسلامی ایران	پلیس راه - جرایم رانندگی	۵۰۱۵۰۰۰۰	
۴۱۰۲۰۵		پلیس راه - صدور و تعویض دفترچه مدت کاروبازرسی		
		سرعت	۲۵۰۰۰۰۰	

صورت درآمدهای بودجه خدمات خاص بر پایه ارقام مضروب بودجه سال ۱۳۶۸

(به هزار ریال)

مبلغ		عنوان درآمد	عنوان دستگاه	طبقه بندی
اختصاصی	عمومی			
	۱۵۰۰۰۰۰	خدمات بیمارستانی		۴۱۰۴۰۸
	۲۰۰۰۰۰۰	عواید پادگانی		۴۲۱۱۰۳
	۲۵۰۰۰۰	عواید باشگاه ها و متفرقه		۵۹۰۷۰۰
	۵۰۰۰۰۰۰	خدمات کنسولی	وزارت امور خارجه	۴۱۹۹۰۱
	۵۶۰۰۰۰۰۰	خدمات قضائی	وزارت دادگستری	۴۱۰۱۰۱
			وزارت دادگستری - اداره کل	۴۱۰۱۰۷
	۲۷۰۰۰۰۰	خدمات قضائی	تصفیه امور ورشکستگی	
			وزارت دادگستری - سازمان قضائی	۴۱۰۱۱۰
	۱۰۰۰۰۰۰۰	خدمات قضائی	نیروهای مسلح	
	۸۰۰۰۰۰۰۰۰	خدمات ثبتی	سازمان ثبت اسناد و املاک کشور	۴۱۰۱۰۲

صورت درآمدهای بودجه خدمات خاص برپایه ارقام مصوب بودجه سال ۱۳۶۸

(به هزار ریال)

طبقه بندی	عنوان دستگاه	عنوان درآمد	مبلغ	
			عمومی	اختصاصی
۴۱۰۱۰۳		حق السهم صاحبان دفاتر اسناد رسمی		۳۰۰۰۰۰
۴۱۱۹۰۲	سازمان حج و اوقاف و امور خیریه	درآمد خدماتی	۵۰۰۰۰۰۰	۹۰۰۰۰۰
۴۱۱۹۰۶	گمرک ایران	خدمات انبار داری	۲۰۰۰۰۰۰	
۴۱۱۹۰۷		خدمات باربری و تخلیه و بارگیری	۲۰۵۰۰۰۰۰	
۴۱۱۹۰۸		خدمات فوق العاده گمرکی	۵۰۰۰۰۰۰	
۴۱۱۹۰۹		بیست درصد بیمه کالاهای وارده	۸۰۰۰۰۰	
۴۱۰۳۲۲	وزارت دفاع	درآمد حاصل از گزینش دانشجویان	۷۰۰۰۰۰	
۴۱۰۴۱۲		خدمات درمانی	۳۰۰۰۰۰۰	
۴۱۱۹۲۳		درآمد خدماتی نیروی دریایی	۲۰۰۰۰۰۰	
۴۱۱۹۳۴		درآمد خدمات آزمایشگاه فنی مکانیک خاک " نازجا "	۱۰۰۰۰۰۰	
۱۵۰۱۱۰		درآمد حاصل از فروش محصولات کشاورزی و دامپروری	۲۰۰۰۰۰۰	
۴۱۱۰۰۰۰		عواید داخلی پادگان	۱۰۰۰۰۰۰۰	
۵۱۰۳۰۰		درآمد های متفرقه	۲۰۰۰۰۰۰	

صورت درآمدهای بودجه خدمات خاص بر پایه ارقام مصوب بودجه سال ۱۳۶۸ (به هزار ریال)

طبقه بندی	عنوان دستگاه	عنوان درآمد	
		عمومی	اختصاصی
۴۱۰۴۱۱	وزارت سپاه پاسداران انقلاب اسلامی	خدمات درمانی	۳۰۰٫۰۰۰
۴۱۰۴۳۵		درآمد خدمات آزمایشگاهی ، فنی مکانیک خاک	۱۰۰٫۰۰۰
۴۲۱۰۵۰		عواید داخلی پادگانی و درآمدهای متفرقه	۵۰۰٫۰۰۰
۴۱۰۱۰۵	وزارت کار و امور اجتماعی	درآمد حاصل از اجرای ماده ۶۳ قانون کار	۲۵۰٫۰۰۰
۴۱۰۴۱۱		صدور و تمدید پروانه کار	۵۳۰٫۰۰۰
۴۱۰۳۰۴	وزارت کار و امور اجتماعی - سازمان	آموزش فنی و حرفه ای	
۴۱۰۳۱۴		دودرصد مزد کارکنان کارگاههای صنعتی ماده ۱۴ قانون صندوق کارآموزی	۲٫۵۰۰٫۰۰۰
۴۱۰۳۱۴		حق ثبت نام و برگزاری امتحان آموزشگاه های آزاد	۲۵۰٫۰۰۰
۴۱۰۴۱۱	سازمان هواشناسی کشور	ارائه آمار و اطلاعات خدمات پروازی	۳۵۵٫۰۰۰
۴۱۰۳۰۵	وزارت فرهنگ و آموزش عالی	حق تبرک گواهینامه های تحصیلی صدور کارنامه	
		ارزی و برگزاری امتحانات تخصصی	۱۶۵٫۲۰۰
			۳٫۵۰۰٫۰۰۰

(به هزار ریال)

صورت درآمدهای بودجه خدمات خاص بر پایه ارقام مصوب بودجه سال ۱۳۶۸

مبلغ		عنوان درآمد	عنوان دستگاه	طبقه بندی
اختصاصی	عمومی			
۳٫۷۵۰	۴٫۲۵۰	درآمد کتابخانه ملی و مرکز اسناد علمی		۲۱۰۳۰۷
		درآمد حاصل از برگزاری آزمون ورودی دانشگاهها و		۲۱۰۳۱۰
	۲۰۳۲۵۰۰	موسسات آموزش عالی		
۱۲۵۰۰۰۰	۱۲۵۰۰۰۰	ورودیه موزه ها و آثار و ابنیه تاریخی	سازمان میراث فرهنگی کشور	۴۱۹۹۳۱
			وزارت فرهنگ و آموزش عالی -	۴۱۰۳۱۹
	۴۰۰۰۰۰	خدمات آموزشی و فرهنگی	موسسه مطالعات و تحقیقات فرهنگی	
			وزارت فرهنگ و آموزش عالی -	۴۱۹۹۳۰
		درآمدهای حاصل از فروش حق ليسانس فرآیند و	سازمان پژوهشهای علمی و صنعتی	
		محصولات تولید شده در واحدهای نمونه و آزمایشی	ایران	
	۱۲۰۰۰۰۰	و سایر درآمدها		

صورت درآمدهای بودجه خدمات خاص بر پایه ارقام مصوب بودجه سال ۱۳۶۸

(به هزار ریال)

طبقه بندی	عنوان دستگاه	عنوان درآمد	مبلغ	
			عمومی	اختصاصی
۴۱۰۳۱۳	دانشگاه ها و موسسات آموزش عالی	درآمد حاصل از آزمایشگاهها و مراکز داندانپزشکی و داروسازی و بهداشتی و محاسباتی و چاپخانه ها	۶۴۰ر۵۰۰	۶۴۰ر۵۰۰
۴۱۰۳۲۶		درآمدهای حاصل از برگزاری دوره های آموزش خاص	۵۰۰ر۰۰۰	
۴۱۰۴۰۶		خدمات درمانی		۱۸۲۶۵ر۰۰۰
۴۲۰۱۱۵		فروش محصولات کشاورزی و دامپروری	۵۷۰ر۰۰۰	۵۷۰ر۰۰۰
۴۲۰۲۱۲		درآمد کارگاه های صنعتی	۱۳۱ر۵۰۰	
۴۲۰۳۰۶		فروش نشریات و کتاب و پلی کپی	۱۶۸ر۴۰۰	
۵۹۰۶۰۰		درآمدهای متفرقه	۳۸۷ر۲۰۰	
۴۱۰۳۱۸	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی	درآمد حاصل از موزه ها - فرهنگسرای نیاوران و تعمیر وسایل سمعی و بصری	۱۸۴ر۰۰۰	

صورت درآمدهای بودجه خدمات خاص بر پایه ارقام مصوب بودجه سال ۱۳۶۸

(به هزار ریال)

طبقه بندی	عنوان دستگاه	عنوان درآمد	مبلغ	
			عمومی	اختصاصی
۴۱۰۳۲۱		درآمد حاصل از اجرای قانون گشتهای سیاحتی و زیارتی	۲۵۰۰۰۰	
۵۹۲۵۰۰		درآمد حاصل از اجرای قانون اخذ دو درصد از کل فروش بلیط سینماهای کشور	۱۸۰۰۰۰	
۴۱۰۳۲۴	سازمان مدارک فرهنگی انقلاب اسلامی	خدمات فرهنگی و آموزشی	۵۰۰۰	
۴۱۰۳۲۵	دانشگاه پیام نور	درآمد حاصل از ثبت نام دانشجویان		۲۰۰۰۰۰۰۰
۴۱۰۳۱۲	موسسه کار و تاءمین اجتماعی	حق ثبت نام کلاسهای آموزشی	۱۰۰۰۰۰	
۴۱۹۹۱۲		درآمد حاصل از اجرای پروژه های تحقیقاتی	۱۰۰۰۰۰	
۴۱۰۳۰۳	وزارت آموزش و پرورش	خدمات آموزشی و فرهنگی	۱۰۲۰۰۰۰۰	
۴۲۲۲۰۰		پنج درصد بهای منطقه ای زمین موضوع بند ۱۱ تبصره قانون بودجه سال ۱۳۶۸ کل کشور	۹۵۰۰۰۰	

صورت درآمدهای بودجه خدمات خاص برپایه ارقام مصوب بودجه سال ۱۳۶۸

(به هزار ریال)

طبقه بندی	عنوان دستگاه	عنوان درآمد	مبلغ	
			عمومی	اختصاصی
۵۹۱۰۰۰		درآمد حاصل از اردوگاهها و کانون های پرورشی و ورزشگاه ها	۱۰۰۰۰۰۰	
۴۱۰۳۱۵	وزارت آموزش و پرورش - دبیرخانه شورای عالی آموزش و پرورش	درآمدهای حاصل از ارزشیابی مدارک تحصیلی	۳۰۰۰	
۴۲۰۳۱۵	وزارت آموزش و پرورش - سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی	فروش کتاب و نشریات	۸۵۰۰۰۰۰	۸۵۰۰۰۰۰
۴۲۰۲۱۳	وزارت آموزش و پرورش - آموزش فنی و حرفه ای	درآمد حاصل از فروش کالاهای صنعتی موسسات آموزش فنی و حرفه ای و طرح کاد	۲۰۰۰۰۰۰	۲۰۰۰۰۰۰
۴۲۰۲۱۶	وزارت آموزش و پرورش - آموزشگاه های فنی	فروش کالاهای صنعتی	۴۶۰۵۰۰	۴۴۰۵۰۰

صورت درآمدهای بودجه خدمات خاص بر پایه ارقام مصوب بودجه سال ۱۳۶۸

(به هزار ریال)

طبقه بندی	عنوان دستگاه	عنوان درآمد	مبلغ	
			عمومی	اختصاصی
۳۳۰۸۰۰	سازمان تربیت بدنی ایران	حق بهره برداری از اماکن ورزشی	۲۰۰۰۰۰۰	
۴۱۰۳۰۹		درآمد استخرها و سایر تسهیلات استادیوم های ورزشی	۱۰۰۰۰۰۰	۱۰۰۰۰۰۰
۴۱۰۳۲۰	وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی	گزینه بهیار	۵۰۰۰۰	
۴۱۰۴۰۳		صدور پروانه های مربوط به امور پزشکی	۳۵۰۰۰۰	
۲۱۰۲۰۴		درآمدهای موضوع قانون استفاده از درآمدهای اختصاصی وزارت بهداشت ، درمان و آموزش پزشکی		۲۵۰۰۰۰۰۰۰
۴۱۰۲۰۵		موضوع قانون مصوب ۱۳۶۵/۵/۹		
		حق آزمایش فرآورده های دارویی ، غذائی ،		
		آشامیدنی بهداشتی و آرایشی		۴۷۰۰۰۰۰

صورت درآمدهای بودجه خدمات خاص بر پایه ارقام مصوب بودجه سال ۱۳۶۸ (به هزار ریال)

طبقه بندی	عنوان دستگاه	عنوان درآمد	مبلغ	
			عمومی	اختصاصی
۴۱۰۴۱۰	وزارت بهداشت ، درمان و آموزش پزشکی	صدور پروانه های ساخت مواد خوراکی ، آشامیدنی و بهداشتی	۱۰۰ر۰۰۰	
۴۱۰۴۱۱		خدمات قرنطینه ای	۳۰۰ر۰۰۰	
۴۱۰۴۱۴		حق آزمایش فرآورده ها و مواد آزمایشگاهی	۲۰۰ر۰۰۰	
۴۲۰۲۱۵		فروش محصولات تولیدی بیماران روانی در کارگاههای حرفه ای مراکز درمان و توانبخشی موضوع قانون مصوب ۱۳۶۵/۸/۱۸		۷۰۰ر۰۰۰
۵۹۰۴۰۰		درآمدهای متفرقه	۵۵ر۰۰۰	
۴۲۰۲۰۹	سازمان انتقال خون ایران	فروش فرآورده های خون	۱۱۰ر۰۰۰	
۴۲۰۲۰۳	انستیتو پاستور ایران	فروش سرم ، واکسن و خدمات آزمایشگاهی	۷۰۰ر۰۰۰	

(به هزار ریال)

صورت درآمدهای بودجه خدمات خاص بر پایه ارقام مصوب بودجه سال ۱۳۶۸

طبقه بندی	عنوان دستگاه	عنوان درآمد	مبلغ	
			عمومی	خاصی
۴۱۹۹۲۱	سازمان بهزیستی کشور	درآمد حاصل از ارائه خدمات - موضوع تبصره ۵۸ قانون بودجه سال ۱۳۶۳		۴۹۲۲۰۰۰
۵۹۱۴۰۰		درآمد حاصل از فروش محصولات و مصنوعات		۳۱۳۲۰۰۰
۴۱۹۹۲۹	وزارت مسکن و شهرسازی	درآمد حاصل از خدمات آماده سازی زمین	۵۰۰۰۰۰۰	
۴۱۹۹۳۷		صدور و تمدید پروانه اشتغال نظام معماری	۲۲۵۰۰۰۰	
۴۱۹۹۴۱		درآمد آماده سازی زمین و پیش فروش و واگذاری		
		اماکن عمومی و تجاری	۲۰۰۰۰۰۰	
۴۱۹۹۱۹	مرکز تحقیقات ساختمان و مسکن	خدمات آزمایشگاهی و حق کارشناسی	۲۰۰۰۰۰	
۴۲۰۳۱۴		فروش نشریات	۲۰۰۰۰۰	
۳۹۰۱۰۰	وزارت کشاورزی	عواید املاک خالصه - ۳۵ درصد وجوه حاصل از فروش خالصجات	۵۰۰۰۰۰	

صورت درآمدهای بودجه خدمات خاص بر پایه ارقام مصوب بودجه سال ۱۳۶۸

(به هزار ریال)

طبقه بندی	عنوان دستگاه	عنوان درآمد	مبلغ	
			عمومی	اختصاصی
۴۲۰۱۰۲	وزارت کشاورزی - سازمان آموزش کشاورزی	درآمد حاصل از فروش کالاهای تولیدی مراکز آموزش	۵۰۰۰۰۰	۵۰۰۰۰۰
۴۱۰۵۱۲	سازمان تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی	فروش محصولات کشاورزی و دامی و فروش ایستگاههای تحقیقاتی داخل شهری	۲۰۵۰۰۰۰۰	
۴۲۰۱۱۲	وزارت کشاورزی - سازمان ترویج کشاورزی	درآمد نمایشگاه کشاورزی و فروش گندم جو صیفی جات و نهال	۹۰۰۰۰	
۴۲۰۱۰۵	سازمان دامپروری کل کشور	فروش ملکه زنبور عسل موم اسپرم منجمد و پوست سه ماهه	۸۰۰۰۰۰۰	
۴۱۰۴۰۹	سازمان دامپروری کل کشور	خدمات بهداشتی - موضوع ماده ۱۴ قانون سازمان دامپزشکی	۸۰۰۰۰۰۰	

صورت درآمدهای بودجه خدمات خاص بر پایه ارقام مصوب بودجه سال ۱۳۶۸

(به هزار ریال)

طبقه بندی	عنوان دستگاه	عنوان درآمد	مبلغ	
			عمومی	اختصاصی
۴۱۰۵۰۳	سازمان گسترش کشاورزی	مطالعه و تهیه طرح تسطیح آبیاری و زهکشی اجرای عملیات تسطیح و نقشه برداری و فروش محصولات	۱۰۰۰۰۰۰	
۴۱۰۵۰۲	سازمان حفاظت محیط زیست	حق الزحمه تاکسیدری (خشک کردن حیوانات) کارهای آزمایشگاهی و فروش پروانه شکار و صید	۵۱۴۰۰۰	
۴۱۹۹۳۶		ورودیه پارکها	۲۰۰۰۰۰	
۴۱۰۵۰۴	سازمان پنبه و دانه های روغنی ایران	کارمزد رقم بندی پنبه مخلوج در کارخانجات پنبه پاک کنی فروش و ش مزارع نمایی	۳۷۰۶۰۰	
۴۲۰۱۰۹	سازمان عمران دشت قزوین	کارکرد ماشین آلات کشاورزی و درآمدهای دامپروری فروش میوه و آزمایشات خاکشناسی	۶۰۰۰۰۰	
۴۲۰۱۰۸	سازمان عمران جیرفت	فروش محصولات زراعی و دامی و ارائه خدمات فنی	۸۰۰۰۰۰	

صورت درآمدهای بودجه خدمات خاص برپایه ارقام مصوب بودجه سال ۱۳۶۸ (به هزار ریال)

طبقه بندی	عنوان دستگاه	عنوان درآمد	مبلغ	
			عمومی	اختصاصی
۴۱۰۵۱۵	وزارت نیرو - موسسه تحقیقات منابع آب (تماب)	ایجاد مدل‌های ریاضی و هیدرولیکی و سایر درآمدهای خدماتی	۱۲۵۰۰۰۰	
۴۱۰۱۳۳	سازمان انرژی اتمی ایران	درآمد حاصل از پرتونگاری	۲۰۰۰۰۰۰۰	
۴۱۰۵۰۶	وزارت صنایع	صدور پروانه های موافقت اصولی	۵۰۰۰۰۰۰	
۵۹۱۹۰۰		دو در هزار فروش کالاهای صنعتی	۱۲۰۰۰۰۰۰	
۴۱۰۵۰۱	وزارت معادن و فلزات	صدور پروانه های موافقت اصولی	۲۰۰۰۰۰	
۴۱۰۵۱۰		خدمات کارشناسی	۲۰۰۰۰	
۵۹۱۶۳۰		دو در هزار فروش کالاهای معدنی	۳۰۰۰۰۰۰	
۴۱۰۵۰۱	وزارت صنایع سنگین	صدور پروانه های موافقت اصولی	۵۰۰۰۰۰	
۵۹۱۹۵۰		دو در هزار فروش کالاهای صنعتی	۶۰۰۰۰۰۰	

(به هزار ریال)

صورت درآمدهای بودجه خدمات خاص بر پایه ارقام مصوب بودجه سال ۱۳۶۸

طبقه بندی	عنوان دستگاه	عنوان درآمد	مبلغ	
			عمومی	اختصاصی
۴۱۰۵۱۱	مرسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران	درآمد خدماتی	۵۹۵۰۰۰	
۴۲۰۳۰۵		فروش نشریات	۵۰۰۰	
۴۱۰۵۱۳	سازمان زمین شناسی کشور	تجزیه آزمایش نمونه های زمین شناسی	۱۲۰۰۰۰	
۴۲۰۳۰۳		فروش نشریات	۱۵۰۰۰	
۴۲۰۳۰۴	مرکز توسعه صادرات ایران	فروش کل و اجاره پمپ بنزین نمایشگاه بین المللی		
		اجاره شهر بازی و فروش نشریات	۸۵۰۰۰۰	
۳۳۰۶۰۰	سازمان هواپیمائی کشوری	اجاره ساختمان اجاره اماکن به شرکتهای هواپیمائی		
		و اجاره خانه های سازمانی کارمندان	۲۱۵۰۲۶۳	
۴۱۱۱۱۱	سازمان هواپیمائی کشوری	خدمات آموزشی آموزش خلبانی	۱۳۰۰۰۰	۱۳۰۰۰۰

صورت درآمدهای بودجه خدمات خاص بر پایه ارقام مصوب بودجه سال ۱۳۶۸ (به هزار ریال)

طبقه بندی	عنوان دستگاه	عنوان درآمد	مبلغ	
			عمومی	اختصاصی
۴۱۰۶۰۰۱	وزارت پست و تلگراف و تلویزیون	حق استفاده از دستگاههای بی سیم اختصاصی	۱۶۶۰۰۰۰	
۵۹۱۶۰۰۰	وزارت جهاد سازندگی	درآمد واحدهای تولیدی و خدماتی	۸۰۰۰۰۰۰	۷۳۰۰۰۰۰۰
۴۱۰۹۲۰	مختبر	درآمد مؤسسات تحقیقاتی	۲۰۰۰۰۰۰	
		درآمد آموزشهای فنی و حرفه ای	۱۲۰۰۰۰۰۰	
		جمع	۱۷۸۹۵۴۲۱۳	۶۰۳۳۳۲۵۰

صورت نقل و انتقالهای مالی و تاءمین موازنه برپایه ارقام مصوب بودجه سال ۱۳۶۸ (به هزار ریال)

طبقه بندی	عنوان دستگاه	عنوان درآمد	مبلغ	
			عمومی	اختصاصی
۶۱۰۱۰۰	سازمان سرمایه گذاری و کمکهای اقتصادی و فنی ایران	بهره وامهای دولت در خارج از کشور	۳۵۷۷۲۰۸ ر	
۶۲۰۱۰۰		اصل وامهای دولت در خارج از کشور	۱۴۵۰۳۷۲۰ ر	
۶۳۰۱۰۰		سود حاصل از سرمایه گذاری دولت در خارج از کشور	۸۰۰ ر ۰۰۰	
۶۴۰۱۹۹		بازپرداخت اصل و بهره وامهای تحصیلی گذشته سایر شرکتهای که قبلا از محل وامهای تضمینی دولت پرداخت شده	۵۰۰ ر ۰۰۰	
۶۴۰۱۰۳	شرکت مخابرات ایران	بازپرداخت اصل و بهره وامهای تحصیلی گذشته شرکت مخابرات ایران که قبلا از محل وامهای تضمینی دولت پرداخت شده	۳۵۷۹۰۰۰ ر	
۷۱۰۱۰۰	استفاده از وامهای داخلی	استقراض از سیستم بانکی	۱۰۱۵۰۳۴۲۱۱ ر	

صورت نقل و انتقالات مالی و تاءمین موازنه برپایه ارقام مصوب بودجه سال ۱۳۶۸ (به هزار ریال)

طبقه بندی	عنوان دستگاه	عنوان درآمدها	مبلغ	
			عمومی	اختصاصی
۷۴۰۰۰۰	برگشتی	برگشتی از پرداختهای سالهای قبل	۱۲۴۰۰۰۰۰۰۰۰	
۵۹۹۹۰۰		درآمدهای متفرقه کل کشور	۱۲۴۰۲۶۷۹	
		جمع	۱۲۴۰۳۹۶۸۱۸	

استانی به ملی و یا از صورت ملی به استانی درآمد ، اجرای طرحی از یک دستگاه اجرائی به دستگاه اجرائی دیگر محول شود ، عملیات تازه ای از محل اعتبارات جاری یا سرمایه گذاری ثابت شروع شود ، عناوین برنامه ها اصلاح و یا تجزیه و یا ادغام شود ، برای آنکه درآمد تازه ای از طریق دستگاهها وصول شود ، مالیات تازه ای وضع گردد ، تغییراتی در قیمتها حاصل شود ، و حتی برای آنکه موادی از قوانین موجود و مورد عمل کشور اصلاح شود و بطور کلی ، برای آنکه هرچیزی در چارچوب تصمیمگیریهای بودجه ای دولت تغییرات لازم را پیدا کند کافی است که حرکت مورد نظر برای طی مراحل بعدی در سند بودجه منظور گردد . هر دستگاهی که اعتباری در بودجه به خود اختصاص دهد ، دستگاه اجرائی دولت است و چنانچه مأموریت کلی و سازمانی این دستگاه با عنوان برنامه تاءمین کننده اعتبار مغایرت نداشته باشد ، تخصیص و تصویب اعتبار مربوط با مشکل مواجه نخواهد شد . از این رو ، محتویات سند بودجه عبارت از مجموعه ای است که موضوع سند بودجه قرار می گیرد . زیرا براساس روش رایج ، و با فرض تصویب و تأیید قانونگذار ، مجموعه محتویات مورد بحث دارای صورت قانونی شده و لازم الاجرا می گردد .

در بعد اعتبار قانونی سند بودجه بحثهای فراوان بعمل آمده است . یک شوری بودن بودجه و مأموریت ویژه ای که متوجه این سند پیش بینی است ، جایگاه قانونی آنرا مورد تردید قرار می دهد . در واقع ، قانون بودجه را می توان به عنوان یک اجازه نامه قانونی در نظر گرفت که منابع اعتباری لازم را برای تاءمین هزینه های عملیاتی که قبلاً از طریق قوانین عسادی در

حوزه ماموریت دولت قرار گرفته است را پیش بینی کرده و اختصاص می دهد . عدم تحقق پیش بینیهای بعمل آمده منشاء مسئولیت جزائی نبوده و تفریغ بودجه بمنزله شوردوم و تصویب کامل عملیات موضوع سند بودجه خواهد بود . این تعریف ضمن برقراری محدودیت لازم در تهیه و تنظیم سند بودجه ورود به بحث متن ماده واحده و تبصره های مربوط را تسهیل می کند .

در چارچوب ساختار و سازمان بودجه ای پیشنهادی برای ایران ، بررسی تطبیقی متن

ماده واحده و تبصره های بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ می تواند بخش وسیعی از نابسامانیهای مربوط به نظام مالی و اداری معمول و ابهامات موجود در روابط بین قوای مقننه و اجرائی و نارسائیهای مدیریت عمومی کشور را روشن کند و پیامدهای استمرار آن در آشفتگی بیشتر اداره مالیه عمومی بوسیله دولت را قابل پیش بینی نماید . به ذکر نمونه هایی از موارد فوق می پردازیم :

الف - ماده واحده بودجه سال ۱۳۶۸ مشتمل بر ۵۰ تبصره در متجاوز از ۳۵۰ بند

مختلف است که احکامی را در مورد چگونگی کسب منابع و نحوه مصارف وضع و

تنظیم می کند . در این مجموعه قرار است که متجاوز از ۵۰ آئین نامه اجرائی

و چندین دستورالعمل مصوب که بر حسب مورد توسط هیئت وزیران و یا

وزرای ذیربط به تصویب خواهد رسید ، تشریح و تکمیل احکام یاد شده را بر سر

عهده گرفته و چند کمیته متشکل از مسئولین ، بخشی از اجرا یا نظارت بر اجرا

۱- در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران ضرورت تصویب تفریغ بودجه سالانه مطرح نشده است . قانون مذکور حاکی است که " دیوان محاسبات ، حسابها و اسناد و مدارک مربوطه را برابر قانون جمع آوری و گزارش تفریغ بودجه هر سال را به انضمام نظرات خود به مجلس شورای اسلامی تسلیم می نماید ، این گزارش باید در دسترس عموم گذاشته شود . "

را در موارد معین برعهده داشته باشند . ضرورت پیش بینی چنین مقررات
اجرائی وسیعی را می باید در کنار آثار سوء ناشی از تاخیرهای حاصل از تهیه
آئین نامه های لازم ، ایجاد شیوه های متنوع و اختصاصی در نظام مالی
کشور و اعمال کنترلهای اجرائی مختلف سنجد . این درحالی است که
علی الاصول دو مجموعه قوانین مربوط به برنامه و بودجه و محاسبات عمومی
سازماندهی و اداره امور مالی عمومی کشور را برعهده دارند .

درواقع ، نارسائیهای قوانین یاد شده و عدم توجه به مبانی قانونی سنسد
بودجه در طی دو دهه اخیر سبب گردید که دستگاههای اجرائی دولت از طریق
استفاده از دو گروه تبصره های بودجه ای که تحت عنوان تبصره های موقت و
دائم به تصویب میرسید ، نسبت به کسب مجوزهای خاص یا اصلاح قوانین
مصوب موجود اقدام نمایند . ادامه این حرکت سبب شد که تعداد تبصره های
بودجه به حدود یکصد تبصره در سال بالغ گردد . اما افزایش بی رویه تعداد
تبصره ها و بی اعتباری تبصره های دائم از دیدگاه حقوقی سبب شد که
عنوان تبصره های دائم از بودجه کل کشور حذف گردد و تعداد تبصره های
موقت نیز کاهش یابد . لیکن توجه به متون بسیار گسترده و احکام بسیار
متفاوت تبصره ها که در قالب بندهای مختلف (حتی تا ۷۰ بند در مورد تبصره
۱۵) بیان شده ، همچنین توجه به عباراتی که در آینده بدان اشاره خواهد
شد ، نشان می دهد که علیرغم تقلیل صوری تعداد تبصره ها ، مشکلات زیاد
شده همچنان به سیر فزاینده خود ادامه می دهند .

ب - یکی از اصول معتبر و پرسابقه در تهیه و تنظیم بودجه " اصل عدم اختصاص " است . این اصل که استقلال و تمامیت جریانهای مربوط به تاءمین منابع و انجام هزینه ها را تضمین می نماید ، به صورت یکی از پایه های اصلی مسئولیت مشترک وزیران و اتخاذ سیاستهای کلی بودجه ای و اولویت بندی در هدفها است . اجازه مشارکت مستقیم برخی از دستگاههای اجرائی در استفاده از منابعی که خود به گونه ای در تاءمین آنها دخالت داشته اند سبب برقراری نوعی امتیاز سازمانی و اختلال در مدیریت مجموعه دولت خواهد بود ، وجود تبصره ۱۲ در قانون بودجه سال ۱۳۶۸ که طی متجاوز از ۳۰ بند مختلف دستگاههای اجرائی متعددی را مجاز به برداشت تمام یا نسبی از درآمدهای عمومی کشور که خود منشاء وصول آن بوده اند - میگرداند ، نقض اصل عدم اختصاص در بودجه نویسی و ایجاد انگیزه برای سایر دستگاهها در جهت ایجاد نوعی درآمد برای خود خواهد بود . اختصاص عوارض اتوبانهای قم و کرج - قزوین به احداث اتوبانهای جدید (تبصره ۲۳) ، اخذ ۲۰۰ هزار ریال عوارض فرودگاهی از هر مسافر برای مصارف خاص (به شرح تبصره ۳۸) ، بازپرداخت قسمتی از دین دولت به صندوق بازنشتگی از محل وجوه حاصل از فروش کالاهای متروکه ، ضبطی ، قاچاق ، مصادره ای و یا احتکار (تبصره ۳۶) ، اجازه مصرف سود شرکت نفت ، شرکت پتروشیمی ، شرکت گاز (تبصره ۳۲) و شرکتهای برق منطقه ای برای طرحهای سرمایه گذاری خود (تبصره ۳۰) ، و اجازه فروش روزانه ۲۵۰ هزار بشکه نفت برای تاءمین

نیازهای ارزی و بازسازی میادین نفتی به شرکت نفت (تبصره های ۳۱ و ۳۷)
 از جمله نمونه های دیگر نقض اصل عدم اختصاص و برقراری ملوک الطوائفی
 مالی است . جالب توجه آنکه در قسمت آخر تبصره ۳۰ به وزیر نیرو اجازه
 می دهد که تعرفه های مختلف فروش برق (به استثنای مصارف کشاورزی و خانگی
 و پمپاژ آب مشروب روستائی) را متناسب با قیمت تمام شده (فارغ از هزینه های
 مربوط به ضعف محتمل مدیریت و یا مسئولیت دولت در نظام قیمتها و تاثیر آن
 در ساختار صنعتی کشور) تعیین ، تصویب و اجرا نماید .

ج - علیرغم حذف عنوان تبصره های دائم و این نکته که سند بودجه صرفاً
 یک اجازه نامه قانونی برای پیش بینی درآمدها و هزینه های عملیاتی است
 که در چارچوب قوانین موضوعه کشور در محدوده مأموریت دولت قرار گرفته
 است ، ماده واحده بودجه سال ۱۳۶۸ تصحیح و تغییر برخی از مواد قانونی
 و مصوب را نیز در صلاحیت خود فرض نموده است . تغییر نسبت حق ثبت
 سفارش مربوط به قانون وصول مالیات مقطوع مصوب ۱۳۶۶/۳/۶ (در تبصره ۴۶)،
 انتزاع اختیارات و تسهیلات موضوع قانون تشخیص لزوم اعزام مجروحین
 انقلاب اسلامی مصوب ۱۳۶۳/۱۰/۴ از بنیاد شهید و واگذاری آن به بنیاد
 جانبازان انقلاب اسلامی (تبصره ۷) ، تغییر نسبت وصولی منظور در قانون
 اصلاح و حذف موادی از قانون ثبت اسناد و املاک و اصلاحات بعدی آن مصوب
 ۱۳۶۵/۴/۳ (در تبصره ۳۳) ، تمدید مهلت ماده ۳۰ قانون محاسبات عمومی
 (تبصره ۴) و یا اجازه خود داری از واریز سود ویژه شرکتهای ملی نفت ، گاز

طبیعی، گاز مایع و صنایع پتروشیمی و اختصاص آن به طرحهای سرمایه گذاری مربوط به خود (تبصره ۳۲) و نمونه‌های متعدد دیگری از این قبیل رامی‌توان مصادیق تصحیح قوانین فوق شناخت. جالب توجه آن که معلوم نیست با فرض عدم تکرار این گونه احکام در سندهای بودجه ای سالهای بعد درکنار اعتبار قانونی یکساله سند بودجه تغییرات اعمال شده به چه صورتی درخواهند آمد.

د - نمایندگی و مسئولیت حفظ و حراست اموال دولت در داخل کشور با وزارت امور اقتصادی و دارائی است^۱. حسابهای این گونه اموال که دارائیهای ثابت و جاری دولت را تشکیل می‌دهند، می‌باید برطبق روشهای معمول حسابداری نگهداری و محاسبه استهلاک شوند تا هزینه‌های نگهداری و استهلاک آن در بخش هزینه‌ها و درآمدهای حاصل از فروش آن نیز در بخش درآمدهای عمومی کشور منظور گردد. لازم به یادآوری است که فصل پنجم قانون محاسبات عمومی کشور مصوب ۱۳۶۶/۶/۱ ضمن تشریح احکام مربوط به اموال دولتی منقول و غیر منقول و طرز نگهداری آنها فروش اموال غیر منقول را موکول به پیشنهاد وزیر مربوط و تصویب هیئت وزیران و واریزی آن به حساب درآمد عمومی کشور نموده است. هم چنین احکام مشخصی در فصل مذکور درمورد نگهداری و یا فروش اموال منقول پیش بینی شده است. اجازه فروش عرصه و اعیان برخی از پادگانها (تبصره ۲۸) و اجازه

۱ - وظیفه ۱۱۸ از بخش نخست

فروش ساختمانها ، مستغلات ، واحدهای تولیدی و خدماتی ، تاسیسات ،
 تجهیزات ، مستحقات عرصه و اعیان و ماشین آلات ، خانه های ارزان قیمت
 براساس قیمت ارزیابی یا به روش مزایده و یا ترتیبات دیگری که در بندهای
 متعدد تبصره ۱۳ درمورد امکان استفاده از بخشی از درآمدهای فروش مقرر
 گردیده است به منزله اتخاذ روشهای متفاوتی در برابر پیش بینی های قانون
 محاسبات ، نفی ضرورت تصویب هیئت وزیران و خدشه دار کردن اصل عدم
 اختصاص بودجه ای است .

هـ- از جمله موارد اتهام و تداخل میان وظایف قوای مجریه و مقننه چارچوب
 قیمت گذاری و نظام قیمتها است . نظام قیمتهای حاکم به عنوان یک چارچوب
 وسیع و منعطف و دارای عناصر متغیر و متأثر از عوامل گوناگون در محدوده
 مدیریت اجرائی دولت قرار دارد که برحسب مورد از نظام جهانی قیمتها ،
 محدودیت و مطلوبیت عوامل ، هزینه های تولید و مسائل بشمار دیگری تاثیر
 می پذیرد . البته تفکیک این عوامل به مالکیت خصوصی و دولتی و در نتیجه
 تجزیه نظام قیمتها به اعتبار این دویخش مانع از تاثیر متقابل قیمتها نخواهد
 بود . اما در این میان نوعی تقسیم مسئولیت اعلام نشده میان دو قوه مجریه و
 مقننه نیز به چشم می خورد . تعیین و تثبیت پاره ای از قیمتها (تبصره های
 ۳۳ و ۴۵) نظیر سیگار ، مواد سوختی و نمونه های دیگری از طریق تبصره های
 بودجه در حالی صورت می پذیرد که بهای کالاهای دیگری نظیر آهن ، چای ،
 برق ، آب و ... برعهده دولت است .

مصارف نهائی اثرات سوء آن را به حداقل برسانند . مساله اصلی در این است که در چارچوب ماموریت‌های مختلف و متفاوت دولت و از آن جمله پرداخت سوئیسید برای حفظ قیمت پاره ای از کالاهای اساسی یا تبعیت از مکانیزم بازار در قیمت گذاری برخی از کالاهای دیگر ، چگونه می‌توان اجرای اصل پنجاه و یکم در کنار قیمت گذاریهای مستقیم دولت ، دریافت مابه‌التفاوت ، تعیین و وصول مالیات‌های غیر مستقیم ، قیمت‌های مختلف ارز تخصیصی توسط دولت ، تعبیر و تضمین قیمت خرید برخی از مواد تولیدی کشاورزی نظیر چغندر ، توتون ، پنبه و مانند آن را از طریق نظام‌های متفاوت مقرراتی توجیه نمود . این درحالی است که مقررات مربوط به حقوق گمرکی و سود بازرگانی ————— همچنان به عنوان یک ابزار حکومتی و حمایتی دارای قوت و اعتبار است . در واقع هرگاه توجه شود که به کارگیری ابزارهای گوناگون و اجرای مقررات مختلف برای تحقق هدف واحد سالم سازی بافت مالی و نظام قیمت گذاری است ، در هماهنگی و فایده رویه های موجود و اخذ مجوزهای بودجه ای (بدلیل استفاده از عنوان مالیات نامستقیم) یا مجوزهای دولتی (بدلیل اختیار دولت در نظام قیمت‌ها) یا حقوق گمرکی و نرخ ارز و مابه‌التفاوت می‌توان تردید کرد . وسعت ناهماهنگی در این زمینه بحدی است که بدور استفاده از عناوین قانونی نیز می‌توان به جلب چنین درآمدهائی اقدام نمود . از آن جمله در تبصره ۴۵ دولت مکلف است از هر نخ سیگار وارداتی ۱۰ ریال وصول کند ، یا در تبصره ۴۷ شرکت مخابرات ایران از هر مشترک خود

ماهانه ۱۲۵ ریال اضافه وصول کرده و به درآمد عمومی واریز کند ، یا آنکه شرکت ملی گاز در هنگام واگذاری انشعاب جدید در تهران و شهرستانها بترتیب ۱۰۰۰۰ و ۵۰۰۰ ریال وصول و به حساب درآمد عمومی واریز کند . یا آنکه بموجب تبصره ۳۸ از هر بلیط پرواز داخلی ۱۲۵۰ ریال برای خزانه اخذ شود . یا آنکه دولت مکلف است گندم داخلی را کیلوئی ۱۰۰ ریال خریداری کند . یا آنکه بموجب تبصره ۸ سازمان زمین شهری از هر متر مربع زمین واگذاری حداکثر تا متری ۵۰۰ ریال اخذ کند و دارائی آنها به آموزش و پرورش دهد . در تبصره های یاد شده عنوانی برای این وصولیها در نظر گرفته نشده و معلوم نیست که آیا این عملیات وصول موضوع مالیاتهای نامستقیم است که به جای قانون از طریق تبصره های بودجه ای وضع می شود یا آنکه ضرورت قیمت گذاری دولت را دارد . یا آنکه چرا قیمت گندم از طریق تبصره ۴۴ تثبیت شود ولی قیمت جو و برگ سبز چای و دانه های روغنی و توتون و چغندر قند و بقیه تحت مکانیزمهای دیگری صورت پذیرد . وضع مقررات برای وصول اینگونه درآمدها با مبانی قانونی موجود مغایرت داشته و تقلیدی از شیوه های بسیار قدیم برخی از حکومت های اروپائی است که به دنبال آن با بحرانیهای بسیار شدید ملی مواجه شدند .

ز - در صورت طرح و تصویب و فایده برخی از تبصره ها جای تردید است . تبصره

۴۲ حاکی است " در صورت بروز مجدد جنگ ، اجازه داده می شود با پیشنهاد

دولت و تصویب مجلس شورای اسلامی ، اعتبارات بنیه دفاعی افزایش یابد "

با استناد به متن عبارت معلوم نیست صدور چنین اجازه ای از سوی کدام مقام قانونی و بنفع کدام مقام دیگر است و ثانیاً هرگاه چنین پیش بینی قانونی به تصویب نرسید ، افزایش محتمل اعتبارات مورد نظر از کدام مسیر قانونی دیگری قابل اجرا می نمود .

ح - در برخی از تبصره ها بنظر میرسد که قوه مقننه سعی در تقویت مدیریت دولتی داشته و با صدور احکام غیر بودجه ای و الحاق آنها به ماده واحده بودجه و وظایف مدیریت مذکور را متذکر می شود . به عنوان مثال تکلیف وزارتخانه ها و موسسات و شرکتهای دولتی به تاءمین امکانات مورد نیاز سرشماری عمومی کشاورزی سال ۱۳۶۸ از طریق تبصره ۳۴ در چارچوب مدیریت دولت با مقررات استخدامی و قانون محاسبات عمومی به سهولت قابل تاءمین بوده ، یا فراهم آمدن موجبات تسریع در واریز بدهی دستگاههای دولتی نیاز به حکم تبصره ای و تشکیل کمیسیون موضوع تبصره ۲۵ نداشته و در چارچوب مدیریت دولتی قابل حل است .

هرگاه از تحلیل موارد دیگری مانند مجوزهای مربوط به هزینه کردن اعتبارات بودجهای خارج از شمول قانون محاسبات عمومی (در حدود ۷۰ مورد از طریق تبصره ۱۵) یا مفاد تبصره های ۳ و ۴ که متجاوز از ۲۰۰ میلیارد ریال بار مالی تصمیمهای بودجه ای را از متن اعتبارات بودجه عمومی دولت خارج کرده و بطور مستقیم بر عهده نظام بانکی کشور محول می کند صرف نظر کنیم ،

در مجموع می‌توان نتیجه گرفت که طرح تبصره‌های بودجه‌ای موجود، در موارد متعددی حاکی از تردید قوه مقننه در اقتدار لازم مدیریت دولت یا وجود دستورالعمل‌های اجرائی مورد نیاز می‌باشد. نمونه‌های دیگری از تبصره‌ها نشانگر کوشش انفرادی دستگاه‌های اجرائی در اخذ مجوزهای قانونی برای خروج از پوشش مدیریت دولت و مقررات مربوط است. گاه متقابلاً احکام صادره بوسیلده تبصره‌ها در پی آن است تا به نحوی دستگاه‌های دولتی را ملزم به اجرای مقررات نماید. بهر حال، با فرضی که از تعریف قانونی سند بودجه به عمل آمد و در چارچوب نظام پیشنهادی، تبصره‌های بودجه‌ای در بسیاری موارد احکامی غیر مفید، غیر ضرور و گاه غیر نافذ است که حاصلی جز پیچیدگی بیشتر نظام مالی کشور و گسترش عملیات بوروکراتیک و افزایش مستثنیات مقرراتی نداشته و تهیه تفریغ بودجه را مشکلتر، ثبت و نگهداری حساب‌ها را دشوارتر، مدیریت دولت را تضعیف و اصول بودجه نویسی را خدشه‌دار می‌سازد.

بدین ترتیب، با فرض نفی آثار قانونی پاره‌ای از تبصره‌ها به دلائلی که گذشت تخصیص مجموعه منابع و مصارف بودجه کل کشور در قالب گروه‌های ششگانه هزینه — درآمد موضوع حوزه مأموریت‌های متفاوت دولت تصویر کلی توزیع اعتبارات بودجه مصوب سال ۱۳۶۸ در چارچوب نظام پیشنهادی به صورت زیر قابل ارائه خواهد بود: